

Täysistunto

Tiistai 19.11.2024 klo 14.00—21.57

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 21.57.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.00—15.59), toinen varapuhemies Tarja Filatov (15.59—17.59 ja 19.58—21.57) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (17.59—19.58).

Ukrainan suurlähettiläs Olha Dibrova saapui seuraamaan täysistuntoa klo 14.00.

Täysistunnon alussa vietettiin hiljainen hetki Ukrainan täysimittaisten sotatoimien kestätyä 1 000 päivää.

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 42—44/2024 vp.

2.2. Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat

Valtiovarainvaliokunta on 15.11.2024 valinnut varapuheenjohtajakseen edustaja Inka Hopsun.

3. Ajankohtaiskeskustelu Ukrainasta täysimittaisten sotatoimien jatkuttua 1 000 päivää

Keskustelualoite KA 20/2024 vp

Keskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 3. asiana on ajankohtaiskeskustelu Ukrainasta, jossa täysimittaiset sotatoimet ovat jatkuneet 1 000 päivää.

Arvoisat kansanedustajat! Totean, että täysistuntoa on lehterillä seuraamassa Ukrainan suurlähettiläs Olha Dibrova.

1 000 päivää sitten Vladimir Putin aloitti täysimittaisen hyökkäyssodan Ukrainassa. Tavoitteena oli marssia kolmessa päivässä Kiovaan, istuttaa maahan nukkehallitus ja lakkauttaa Ukrainan valtiollinen ja kansallinen olemassaolo. Tämä tavoite ei toteutunut,

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

koska Putin yliarvioi venäläisten suorituskyvyn ja aliarvioi ukrainalaisten puolustustahdon. Hän oli myös laskenut sen varaan, että Ukraina jäisi yksin, koska suuri osa Länsi-Euroopasta oli hyväuskoisuudessaan ja sinisilmäisyydessään ripustautunut halpaan venäläiseen kaasuun ja öljyyn. Putinin riemumarssi Kiovaan ei toteutunut, mutta sen tilalle tuli pian kolme vuotta jatkunut hävityssota, jonka kohteena on Ukrainan väestö ja siviili-infrastruktuuri. Putin uskoo, että aika työskentelee hänen hyväkseen, että ukrainalaisilta loppuu kestävyys ja Ukrainaa tukevilta länsimailta materiaali ja mielenkiinto. Tämänkin pitää osoittautua virhearvioksi. Meidän ei pidä langeta katteettomaan optimismiin, mutta ei myöskään pessimismiin ja tappiomielialaan. Sodan lopputulos on riippuvainen omista teoistamme ja tekemättä jättämisistämme.

Suomi on kokoonsa nähden yksi Ukrainan merkittävimmistä materiaalisista tukijoista. Tuen jatkamiselle on laaja, puoluerajat ja ideologiset rajat ylittävä hyväksyntä ja kannatus. Yksi osa-alue, jossa Suomella on erityisosaamista ja jossa maamme voi olla aloitteellinen, on väestönsuojelu. Meidän tulee myös käydä aktiivisesti keskustelua muiden EU- ja Nato-maiden kanssa ja kannustaa kaikkia tekemään oma kohtuullinen osuutensa Ukrainan tukemiseksi, koska intressi on yhteinen. Tähän asti Yhdysvallat on kantanut suurimman vastuun ja toimittanut aseellista apua enemmän kuin koko Eurooppa yhteensä. Meidän on valmistauduttava siihen, että Euroopan rooli ja vastuu kasvavat.

Ennen ajankohtaiskeskustelun alkamista pyydän edustajia kunnioittamaan Venäjän hyökkäyksen uhreja, niin ukrainalaisia sotilaita kuin siviilejä, minuutin mittaisella hiljaisuudella.

Edustajat nousivat seisomaan hiljaisen hetken ajaksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Siirrytään ajankohtaiskeskusteluun. Ulkoministeri Elina Valtonen puheenvuoron jälkeen käydään yksi ryhmäpuheenvuorokierros enintään kolmen minuutin puheenvuoroin. Tämän jälkeen voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Vastauspuheenvuorot varataan täysistunnossa V-painikkeella. Keskusteluun varataan aikaa yksi tunti. — Ministeri Valtonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.05 Ulkoministeri Elina Valtonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään saavutamme surullisen rajapyykin, kun tulee kuluneeksi tuhat päivää Venäjän laajamittaisen hyökkäyssodan alkamisesta Ukrainassa. Suomi on tuominut Venäjän hyökkäyssodan alusta saakka ja seisoo yhä vankemmin Ukrainan tukena.

On syytä palauttaa mieliin, että Ukraina ei uhannut Venäjää. Sen kansalaiset toivoivat demokratiaa, oikeutta päättää omista asioistaan ja vapaata yhteiskuntaa ilman korruptiota tai vahvemman valtaa. Pitkä taivallus oli alkanut, ja Venäjä asettui tämän tielle. Venäjän hyökkäys on kansainvälisen oikeuden vastainen. Sen sijaan Ukrainan puolustustaistelu ja myös Ukrainan auttaminen puolustautumisessa ovat yhteisten sopimusten mukaisia oikeutettuja toimia kansainvälisen oikeuden valossa.

Suomi on antanut Ukrainalle tukea yhteensä 3,2 miljardin euron edestä, mistä puolustusmateriaalituen osuus on 2,3 miljardia euroa. Samalla Ukraina on Suomen suurin kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun kumppanimaa. Julkisen tuen lisäksi yrityksemme ja yhteisömme ovat toimittaneet apua Ukrainan energiasektorille ja laajasti

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

koko yhteiskuntaan, jotta ukrainalaiset selviytyisivät tulevasta talvesta. Euroissa mitattuna tukemme Ukrainalle ja ukrainalaisille on ollut merkittävä. Jatkamme tukeamme, sillä ihmisten vapauden tukeminen on koko maailman ja Euroopan tulevaisuuden kannalta paras investointi. Emme jätä hyökkäyssodan uhria Venäjän armoille. Puolustamme aina YK:n peruskirjaa ja kansainvälisen oikeuden perusperiaatteisiin pohjautuvaa järjestelmää. Valtioiden suvereniteettia, itsenäisyyttä ja alueellista koskemattomuutta ei voi rikkoa ilman seuraamuksia.

Arvoisa puhemies! Materiaalisen tukemme ohella tärkeässä roolissa on poliittinen tukemme Ukrainalle. Tuemme Ukrainan rauhanaloitetta, joka on toistaiseksi ainoa YK:n peruskirjan mukainen rauhanaloite. Pidämme Ukrainan asiaa esillä kaikessa toiminnassamme Euroopassa ja kansainvälisillä kentillä. Jokainen edustaja tässä salissa on kansainvälisissä yhteyksissään Suomen asian lisäksi aina myös demokratian ja ihmisten oman päätösvallan asialla.

Arvoisa puhemies! Euroopan maiden on otettava entistä suurempi vastuu Ukrainan tukemisesta. Sanojen lisäksi sen on tarkoitettava yhä enemmän konkreettisia tekoja. Meillä suomalaisilla on oma historiallinen kokemuksemme siitä, kun suuret maat sopivat pienten maiden kohtalosta näiltä kysymättä. Sellaista toimintatapaa emme voi hyväksyä. Juuri sen estämiseksi kansainvälinen sopimusjärjestelmä luotiin: ei enää vahvimman, julmimman ja härskeimmän valtaa vaan ihmisille omaa päätösvaltaa ja rauhaa, jota suojaavat yhteiset sopimukset. Neuvotteluja Ukrainasta ei käydä ilman Ukrainaa. Ukraina ansaitsee oikeudenmukaisen ja kestäväen rauhan. Ukrainalaisille lupaan sen, että Suomi on aina Ukrainan kansan puolella sortoa vastaan. Ukrainan kansa ansaitsee vapauden, ja se on koittava.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

14.09 Pauli Kiuru kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuhat päivää, tuhat pitkää päivää ja yötä Ukraina on taistellut vapautensa puolesta julmaa aggressiota vastaan. Ukraina taistelee länsimaisten arvojen puolesta. Demokratia, vapaus ja ihmisoikeudet ovat arvoja, joita meidän on puolustettava Ukrainaa tukemalla.

Kuulemme yhä useammin puhetta länsimaiden sotaväsymyksestä, mutta millä oikeudella me puhumme väsymyksestä, me, jotka istumme täällä turvallisesti kirjoituspöytien ääressä lämmitetyissä ja ilmastoiduissa huoneissa? Ukrainan kansa on kokenut mittaamatonta inhimillistä kärsimystä ja hävitystä. Silti heillä ei ole mahdollisuutta väsyä ja luovuttaa. Vapauden voi menettää vain kerran.

Tukemme on jatkuttava entistä päättäväisempänä, entistä voimakkaampana, entistä yhtenäisempänä. Euroopan on kannettava vastuu omasta tulevaisuudestaan. Kokoomuksen kanta on selvä: Ukrainan on saatava tarvitsemansa apu, jotta se voi puolustaa vapauttaan ja päättää tulevaisuudestaan. Tuen on jatkuttava myös joskus koittavan rauhan jälkeen. Ukraina on osa Eurooppaa, Eurooppaa, missä Venäjän ja Pohjois-Korean joukot taistelevat mielivallan ja väkivallan puolesta länsimaaisia arvoja vastaan.

Arvoisa puhemies! Jos tukemme Ukrainalle hiipuisi, mitä näkisimme Euroopassa 10 tai 20 vuoden kuluttua? Historiasta löytyy opettavaisia varoituksia: roomalaiset antoivat tiukassa tilanteessa maa-alueita vandaaleille, jotka myöhemmin kiitokseksi ryöstivät ja valloittivat Rooman. Tämä sama voiman logiikka pätee vuosisadasta toiseen yhä vieläkin.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Ukrainan yli ja ohi ei saa neuvotella rauhasta. Vuoden 1994 Budapestin sopimuksessa Ukrainan rajoja luvattiin kunnioittaa. Tämän sopimuksen Venäjä on rikkonut. Länsi on pitkään sopimuksen pohjalta tukenut Ukrainaa, ja tätä tukea meidän on jatkettava.

Ukrainassa käytävä sota on osoittanut, että Euroopan on otettava suurempi vastuu turvallisuudestaan. USA:lla on oikeudet perusteet vaatia kaikilta Nato-kumppaneiltaan sovittuja taloudellisia investointeja kansalliseen puolustukseensa.

Arvoisa puhemies! Päätäväisyytemme ei saa horjua. Ukraina taistelee puolestamme. Seuraavat tuhat päivää ratkaisevat Ukrainan ja Euroopan tulevaisuuden.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

14.13 Jari Ronkainen ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuhat karmeaa päivää sotaa takana Ukrainassa, tuhat karmeaa päivää siviilien elämässä. Ukrainan täysimittaisen sodan tuhannen päivän raja muistuttaa meitä kaikkia siitä, kuinka päätäväisesti ukrainalaiset ovat oikeudestaan itsenäisyyteen ja rauhaan taistelleet ja kuinka paljon he ovat menettäneet. Tuhannen päivän ajan ukrainalaiset ovat eläneet arkea, jossa pommi-iskut, rakettituli ja epävarmuus tulevasta ovat jokapäiväistä todellisuutta.

Tuhat päivää on myös aika, joka haastaa meidät — ei vain Eurooppaa vaan koko läntisen maailman. Meidän on mietittävä entistä syvemmin, mitä olemme tehneet ja mitä meidän tulee vielä tehdä Ukrainan hyväksi. Tässä vaiheessa kysymys ei enää ole ainoastaan Ukrainan puolustamisesta vaan koko läntisen arvomaailman ja demokratian säilyttämisestä.

Venäjän varustuskapasiteetin vahvistuessa ulkopuolisten toimittajien, kuten Pohjois-Korean ja Iranin, asetoimitusten myötä kasvaa paine Ukrainan rintamalla entisestään. Samalla Venäjä jatkaa siviilikohteisiin kohdistuvia iskujaan, jotka paitsi rikkovat kansainvälistä oikeutta, myös pyrkivät ukrainalaisten taistelutahdon murentamiseen.

Arvoisa puhemies! Se, että Venäjä voi edelleen jatkaa raakalaismaista hyökkäyssotaansa, on muistutus siitä, että Euroopan ja koko läntisen maailman vastuu Ukrainan tukemisessa on yhä välttämätöntä. Meidän on varmistettava, että Ukrainan puolustuskyky ei kaadu resurssien puutteeseen, ja samalla meidän on jatkettava laajamittaista humanitaarisen tuen tarjoamista siviilien auttamiseksi. Tähän mennessä Yhdysvallat on ollut Ukrainan keskeisin tukija, mutta myös Euroopan on osoitettava, että olemme valmiita kantamaan oman vastuamme.

Jos Venäjän sallitaan voittaa, eivät seuraukset tule rajoittumaan vain Ukrainaan. Se olisi viesti autoritäärisille voimille ympäri maailmaa siitä, että kansainvälistä oikeutta ja valtioiden suvereniteettia rikkomalla voi saada oman tahtonsa läpi. Tämä olisi sellainen isku koko läntisen maailman arvopohjalle, jota emme voi sallia.

Arvoisa puhemies! Tuhat päivää sotaa on tuhat päivää liikaa. Samalla se on ennen kaikkea osoitus siitä, miten lujasti ukrainalaiset ovat omaa vapauttansa, maansa itsenäisyyttä puolustaneet. Ukraina ei taistelee vain itsensä vaan koko demokraattisen maailman puolesta, ja meidän on seisottava heidän rinnallaan niin pitkään kuin se on tarpeen. Slava Ukraini!

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

14.16 Antti Lindtman sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Milloin kuivuvat Ukrainan lasten kyyneleet? Niin paljon on Ukrainan kansa saanut viimeisen vuosisadan aikana kärsiä. Ukraina on kokenut kolme suurta nälänhätää, vaikka maa on tunnetusti Euroopan vilja-aitta. Nälänhädistä pahin, 1930-luvulla Neuvostoliiton aiheuttama holodomor, surmasi lähes neljä miljoonaa ukrainalaista. Toinen maailmansota pyyhkäisi kahteen kertaan yli Ukrainan. Jossain, kuten Harkovassa, rintama kulki neljään kertaan yli kaupungin. Natsivalloittajien Einsatzgruppenit teurastivat Ukrainan juutalaisia sumeilematta.

Pitkä neuvostovallan aika pyrki riistämään ukrainalaisilta oman identiteetin: kielen, kulttuurin, uskon ja kansallistunteen. Kuin surullisena kruununa kaikelle tälle Neuvostoliitto antoi piittaamattomuuttaan Ukrainassa tapahtua maailmanhistorian suurimman ydinvoimalaonnettomuuden vuonna 1986. Tšernobyl ei unohdu.

Neuvostoliiton romahduksen myötä Ukrainan itsenäisyys koitti. Siitä lähtien ukrainalaiset ovat hakeneet tietä kohti demokraattista oikeusvaltiota ja läntistä yhteyttä. Venäjä on pyrkinyt alusta asti hiljentämään yhä voimakkaammin kaikuvat länsimieliset äänenpainot. Kun vuoden 2014 vallankumous kaatoi Ukrainan Venäjä-mieliset johtajat, Venäjä miehitti Krimin ja masinoi Itä-Ukrainassa separatistien kansannousun. Vuonna 2019 ukrainalaiset valitsivat presidentikseen selkeän länsimielisen Volodymyr Zelenskyin. Tuhat päivää sitten alkanut täysimittainen Venäjän hyökkäys on koetellut ukrainalaisten vapaustahtoa, mutta Ukraina on taistellut ja kestänyt — taistellut ja kestänyt. Ukrainan lasten kyyneleet eivät vielääkään saaneet kuivua.

Arvoisa puhemies! Venäjän aloittamaan rikolliseen ja julmaan hyökkäyssotaan ei pidä tottua, sopeutua, saati hyväksyä. Ukraina ansaitsee täyden tukemme — Ukraina förtjänar vårt fulla stöd.

Pienenä maana me tiedämme, kuinka tärkeää on säilyttää kaikkien kansojen oikeus päättää omista asioistaan. Ukrainassa ei ratkaista ainoastaan yhden kansakunnan kohtaloa. Siellä ratkaistaan myös Euroopan ja sääntöperäisen maailmanjärjestyksen tulevaisuutta. Siksi on kestävä ajatus, että Ukrainan kohtalosta päätettäisiin ohitse ukrainalaisten oman tahdon ja itsemääräämisoikeuden. Se rohkaisisi myös muita diktaattoreja voimapolitiikan keinoin laajentamaan etupiirejään ja alueitaan.

Arvoisa puhemies! Suomalaiset seisovat horjumatta Ukrainan tukena. Sodan äänet kaikuvat kauas tulevaisuuteen, mutta tiedämme, että vielä tulee aika, jolloin vapaus voittaa; aika, jolloin Ukraina rakennetaan uudelleen ja rauha palaa maanosamme; aika, jolloin Ukrainan lapset voivat kuivata kyyneleensä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

14.19 Antti Kurvinen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän julma hyökkäyssota on jatkunut Ukrainassa jo kohta kolme vuotta. Ukraina on taistellut urheasti itsenäisyytensä ja itsemääräämisoikeutensa puolesta. Uhraukset ovat olleet taistelukentällä raskaat.

Sodan oikeussäännöistä ja kansainvälisestä humanitäarisestä oikeudesta piittaamatta Venäjä on hyökännyt Ukrainan siviilikohteisiin. Seurauksena on ollut tuhansia siviiliuhreja, tuhottuja taloja ja jopa Venäjälle kaapattuja lapsia.

Ukraina taistelee paitsi oman vapautensa ja tulevaisuutensa puolesta myös koko eurooppalaisen turvallisuusjärjestelmän ja kansainvälisen oikeuden puolesta. Länsi,

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

kärjessä Yhdysvallat ja Eurooppa, on tukenut Ukrainaa poliittisesti, taloudellisesti ja aseellisesti merkittävällä tavalla.

Suomi on ollut yksi Ukrainan vahvimista tukijoista. Ukrainan kohtalo on koskettanut suomalaisia ja herättänyt lähes ennennäkemättömän auttamisen halun. Valtiollisten toimijoiden lisäksi Ukrainaa ja ukrainalaisia ovat tukeneet monet kansalaisyhteiskunnan tahot ja yksityiset ihmiset ja yksityiset organisaatiot. Tukemalla Ukrainaa Suomi tukee myös omaa turvallisuuttaan ja koko Euroopan vakautta.

Yhdistyneet kansakunnat, YK, on vaatinut Ukrainan sodan lopettamista ja Venäjän vetäytymistä Ukrainasta välittömästi. Vaikka onneksi maailman maiden enemmistö on tuominut jyrkästi Venäjän hyökkäyssodan, kaikille maille Ukrainan tukeminen ei valitettavasti ole ollut keskeinen kysymys. Venäjä on saanut valitettavasti myös puolelleen muutamia tukijoita ja pyrkinyt eskaloimaan sotaa. Venäjä on luottanut lännen sotaväsymykseen ja yhtenäisyyden horjumiseen. Siksi, arvoisa puhemies, nyt ei ole aika horjua, nyt on aika pysyä yhtenäisenä, Ukrainan tuen on jatkuttava.

Arvoisa herra puhemies! Ukrainan tilanne näyttää olevan vaikeutumassa. Taistelukentällä aloite on tämän vuoden alusta siirtynyt Venäjälle. Talven lähestyessä Venäjä on laajentanut iskujaan Ukrainan kriittiseen siviili- ja energiainfrastruktuuriin. Aseellisen avun lisäksi Ukrainalle on toimitettava lisää pelastushenkilöstön tarvitsemaa materiaalia ja tarvittavaa kalustoa. Tukea energiasektorille on myöskin lisättävä.

Suomi auttaa Ukrainaa osana Euroopan unionia. EU:n tulee edelleen lisätä pakotteita Venäjää kohtaan ja estää näiden pakotteiden kiertäminen. Yhdysvaltain hallinnon vaihtuessa EU:n ja Yhdysvaltain yhteistyön merkitys korostuu Ukrainan auttamisessa. Ukrainalle annettava pitkäjänteinen ja vahva tuki on edellytys perimmäisen tavoitteen toteutumiselle. Tämä tavoite on oikeudenmukainen ja kestävä rauha Ukrainalle.

Voimia ja suuri kunnioitukseni osoitus Ukrainan kansalle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

14.23 Oras Tynkkynen vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun katson rintamalla taistelevia ukrainalaisia, ajattelen isosiäni: hekin puolustivat maataan ylivoimaista vihollista vastaan. Kun katson Ukrainan johtajia, ajattelen johtajia omassa maassamme: toisessa tilanteessa he saattaisivat nyt kiertää maailmaa pyytämässä tukea maalleen. Ja kun katson ukrainalaisia hoitajia kenttäsairaaloissa, ajattelen siskoani: toisessa tilanteessa hän saattaisi nyt hoitajana tukkia verenvuotoa amputoidusta raajasta.

Tuhat päivää Venäjän hyökkäyssota on tarkoittanut tuhatta päivää sotarikoksia, ympäristön tuhontaa, silmittömiä julmuuksia ja kansanmurhaa. Se on tarkoittanut tuhatta päivää iskuja koteihin ja kouluihin, kirjastoihin ja kirkkoihin, syöpäsairaaloihin ja synnytysosastoihin. Se on tarkoittanut tuhatta päivää sotavankien kiduttamista, raiskauksia sodankäynnin välineenä ja lapsikaappauksia.

Mutta tuhat päivää ukrainalaiset ovat myös urhoollisesti puolustaneet maataan. Tuhat päivää he ovat puolustaneet samalla Suomea, Eurooppaa ja vapautta. Me Suomessakin joudumme nyt vastaamaan kysymykseen, mikä on vapauden hinta. Arvostammeko vapautta enemmän kuin veren värjäämää nikkeliä? Arvostammeko vapautta enemmän kuin lannoitteita, joilla kasvatetussa viljassa on veren sivumaku? Arvostammeko vapautta enemmän kuin fossiilista kaasua, joka palaa verenpunaisella liekillä?

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Oikeudenmukainen rauha Ukrainassa on mahdollinen mutta ei helppo saatikka taattu. Se edellyttää kovempia pakotteita Venäjää ja sen tukijoita Irania ja Pohjois-Koreaa vastaan. Läntisten komponenttien päätyminen Venäjän aseellisuuteen pitää estää ja Venäjän öljyä kuljettava varjolaivasto pysäyttää. Oikeudenmukainen rauha edellyttää enemmän taloudellista tukea Ukrainalle. Kaikki kivet pitää kääntää, jotta maan avuksi saadaan ohjattua Venäjän jäädytetyt varat kokonaisuudessaan.

Mutta oikeudenmukainen rauha edellyttää myös enemmän aseellista tukea Ukrainalle. Lännen pitää toimittaa lisää muun muassa ilmapuolustusjärjestelmiä, käynnistää puolustusmateriaalien tuotantoa Ukrainassa ja antaa maalle lupa puolustautua iskemällä sotilaskohteisiin myös hyökkääjän maaperällä.

Kukaan ei halua rauhaa niin paljon kuin ukrainalaiset, mutta se ei voi tarkoittaa rauhaa ukrainalaisten pään yli. Se ei voi tarkoittaa rauhaa polvillaan eikä haudan rauhaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

14.26 Minja Koskela vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täysimittaiset sotatoimet ovat jatkuneet Ukrainassa jo tuhat päivää. Näiden päivien ja vuosien aikana on ollut sydäntä raastavaa seurata sodan kauhuja ja Ukrainan pahenevaa tilannetta. Nyt kun talvi jälleen lähestyy, tarvitsevat ukrainalaiset vahvaa ja vankkumatonta tukeamme enemmän kuin koskaan. Donald Trumpin vaalivoiton myötä on mahdollista, että Yhdysvaltojen tuki Ukrainalle vähenee, mutta Euroopan on osoitettava, että se seisoo Ukrainan tukena niin kauan kuin sille on tarvetta. Samaan aikaan on luonnollisesti pyrittävä vaikuttamaan siihen, että myös Yhdysvaltojen tuki Ukrainalle jatkuu.

Arvoisa puhemies! Vasemmiston viesti on näiden tuhannen päivän aikana ollut sama: Ukraina tarvitsee ja Ukraina ansaitsee kaiken mahdollisen tuen kansainväliseltä yhteisöltä, ja Suomen on tehtävä töitä sen eteen, että tuki jatkuu vahvana. Erona muihin puolueisiin vasemmistoliitto on painottanut, että tuen on oltava pääosin lahjamuotoista. Ukrainan valtavat lainat vaikeuttavat Ukrainan tilannetta pitkällä tähtäimellä: raskas velkataakka tekee jälleenrakennuksesta vaikeampaa. Suomen tulisikin siksi edistää myös Ukrainan valtionvelkojen alaskirjaamista ja mitätöimistä.

Arvoisa puhemies! Lisäksi on tärkeää, että kun Ukrainaan investoidaan, pidetään huolta siitä, että tehtävät investoinnit hyödyttävät nimenomaisesti Ukrainaa ja ukrainalaisia ja vastaavat heidän tarpeisiinsa. Me vasemmistossa tuemme myös Ukrainan EU-jäsenyyden edistämistä, ja me tuemme ukrainalaisen yhteiskunnan ja demokratian vahvistamista. On tärkeää, että Ukrainasta rakennetaan tasa-arvoisempi, kestävämpi ja osallistavampi yhteiskunta.

Arvoisa puhemies! Rauhan on tietenkin oltava kaikkein tärkein tavoite: Suomen ja EU:n on tehtävä kaikkensa, jotta Venäjä lopettaa kansainvälisen oikeuden vastaisen laittoman hyökkäyksensä ja Ukrainaan saadaan rauha. On hyvä myös huomata, että Ukrainan saama sotilaallinen ja taloudellinen tuki vaikuttaa ratkaisevasti siihen, millainen Ukrainan tuleva neuvotteluasema suhteessa Venäjään tulee olemaan, eli toisin sanoen rauhanehtoihin. Rauhaa ei kuitenkaan voi sopia ukrainalaisia kuulematta eikä vain suurvaltojen ehdoilla. Siksi Donald Trumpin puheet siitä, miten hän voi lopettaa sodan Ukrainassa yhdessä päivässä, ovat huolestuttavia.

Arvoisa puhemies! Kun rauhaa rakennetaan, on Ukrainaa kuultava. On ukrainalaisten itsensä päätettävissä, millaisilla ehdoilla rauha tulevaisuudessa rakennetaan. Vain he itse

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

voivat arvioida, millaisen hinnan he ovat valmiita maksamaan sodan jatkamisesta tai sen lopettamisesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Andersson, varsågod.

14.29 **Otto Andersson r** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! ”Nyt naamiot on riisuttu, vain sodan kylmät kasvot näkyvät”, totesi presidentti Sauli Niinistö. Helmikuun 24. päivä on ikuisesti musta päivä ihmiskunnan historiassa. Tänään tulee kuluneeksi tuhat päivää siitä, kun Venäjä aloitti julman hyökkäyssotansa Ukrainassa. Tuhannen päivän ajan kärsimys ja hävitys on ollut Ukrainan ja ukrainalaisten arkea. On tullut selväksi, että Venäjä ei mitään keinoja karta. Kansainvälinen ja humanitaarinen oikeus ovat jo kauan sitten saaneet väistyä seksuaalisen väkivallan, siviileihin ja lapsiin kohdistuvien raakuuksien ja muiden sotarikosten tieltä. Samalla Ukraina ja ukrainalaiset ovat taistelleet hyvin urheasti vapautensa puolesta raakalaismaista vihosta vastaan. Tänään kunnioitamme tuota taistelua. On tärkeää muistaa, että Ukrainan vapaustaistelussa on maan itsenäisyyden lisäksi kyse myös koko Euroopan turvallisuudesta, ihmisoikeuksista ja demokratiasta.

Ärade talman! Ukrainas sak är vår. Finlands stöd för Ukraina fortsätter starkt och enat. Ukraina och det ukrainska folket behöver få allt stöd de behöver, såväl militärt, ekonomiskt som civilt.

Suomi on tähän mennessä toimittanut 24 puolustustarvikepakettia Ukrainaan. Suomen lahjoittamien aseiden käytölle ei aseteta rajoituksia, kunhan niitä käytetään itsepuolustukseen ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti. Tämän pitäisi koskea myös muiden länsimaiden antamaa kalustoa. Siksi uutinen siitä, että Yhdysvallat olisi kumoamassa aiempia rajoituksiaan, on tervetullut.

Finland har också samarbetat med Ukraina för att främja utbildning, rättsstaten samt energi- och miljösäkerheten. Jag vill också betona alla de frivilliga insatser som gjorts av så många finländare.

On ilahduttavaa, että täällä eduskunnassa on vallinnut laaja poliittinen yksimielisyys Ukrainan tukemisessa. Näin ei valitettavasti ole kaikkialla Euroopassa. Putin-mieliset voimat politiikan ääreläidoilla ovat vahvistuneet huolestuttavasti. Myös USA:n vallanvaihto herättää kysymyksiä. On selvää, että Euroopan on otettava enemmän vastuuta Ukrainan tukemisesta. Tuen kustannukset, miten suurilta ne sitten vaikuttavatkaan, kalpenevat niiden kustannusten ja kärsimysten rinnalla, jotka syntyisivät, jos kääntäisimme Ukrainalle selkämme. Mahdollisen rauhanratkaisun on tapahduttava Ukrainan ehdoilla, ei päinvastoin. Me Suomessa tiedämme historiastamme, mitä tarkoittaa, jos joku muu päättää puolestamme. Suomi ja Suomen kansa seisovat Ukrainan rinnalla myös jatkossa. Slava Ukraini! — Kiitos. — Tack.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

14.33 **Peter Östman kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Hyvät edustajat, me kaikki Suomessa ja suomalaiset, myös Suomessa asuvat ukrainalaiset! Tänään on kulunut tuhat päivää siitä, kun Venäjä hyökkäsi Ukraina. Me emme reagoineet Krimin miehityksen aikana vuonna 2014 tarpeeksi voimakkaasti, ja tämä antoi Venäjälle signaalin jatkaa täysimittaista hyökkäystä Ukraina. Tänään näemme tuon välinpitämättömyyden seuraukset.

Tämä sota on muuttunut yhä enemmän Venäjän suorittamaksi sodaksi Ukrainaa vastaan sekä valtiona että kansakuntana. Venäjän pyrkimykset laittomasti liittää itseensä alueita Ukrainasta loukkaavat Ukrainan suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta.

Ukraina on linnake Venäjän ja lännen välillä. Siksi Ukraina tarvitsee kaiken mahdollisen tuen. Myös meidän maamme on linnake demokratian ja ihmisoikeuksien puolesta. Suomalaisten historiasta tiedämme, että tuo oikeus olemassaoloon on myös meiltä yritetty viedä. Nyt Ukraina on samassa tulikokeessa jo pian kolmatta vuotta.

Ukrainalaisten suurin ja tärkein viesti on tämä: Me haluamme rauhaa. Me haluamme, että ihmiset lakkaavat kuolemasta sodassa. Lisäksi ukrainalaiset haluavat, että maailma ei unohda, mitä juuri tällä hetkellä heidän kansalleen tapahtuu. Ukrainalaisista kuulostaa melko oudolta, kun jotkut eurooppalaiset kysyvät: ”Eikö sota ole vielä loppunut teidän maassanne?” Ukrainalaiset ihmettelevät tätä kysymystä, sillä he tietävät, että jos kukaan ei kykene pysäyttämään tätä menoa ja kauhua Ukrainassa, sillä on paljon potentiaalia levitä myös muihin maihin.

Me suomalaiset ymmärrämme tämän erityisen hyvin. Euroopan ei pidä joutua senttiäkään yhteisestä puolustuslinjasta. Me suomalaiset muistamme, miten suuren hinnan myös me olemme maksaneet sodasta vasta pari sukupolvea sitten.

Ärade talman! Fred i Ukraina är också fred i Europa. Fred i Ukraina och Europa är hela Europas gemensamma angelägenhet. Fred är möjlig endast när alla demokratiska stater deltar och freden är hållbar endast genom ett starkt Ukraina.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattien järkähtämätön tuki Ukrainalle ja sen kansalle jatkuu. Olemme siirtyneet konfliktien ja sotien aikaan, ja näidenkin keskellä jokainen ihmiselämä on arvokas. Jokaisella maalla on oikeus puolustautua hyökkäyksen edessä, ja Ukraina tarvitsee meidän tukeamme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

14.36 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Ukrainan asia on meidän.

Jos Putin olisi helmikuussa 2022 muutamassa päivässä kävellyt Kiovaan, kuten Venäjän sotajohto oli suunnitellut, olisi Ukrainan lisäksi myös Suomen asema Venäjän naapurina ollut aivan erilainen kuin nyt. Suomi ja suomalaiset saavat kiittää ikuisesti Ukrainaa ja ukrainalaisia, jotka selvisivät raakalaismaisesta hyökkäyksestä ja ovat puolustaneet itsenäisyyttään tuhat päivää.

Maailma on vajaassa kolmessa vuodessa muuttunut paljon ja valitettavasti huonoon suuntaan. Kaiken mielekkään elämisen lähtökohta on sisäinen ja ulkoinen turvallisuus, ja niistä pitää ensisijaisesti pitää huolta täällä eduskunnassa myös.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Arvoisa puhemies, ärade talman! Suomi on jäsen niin Euroopan unionissa kuin myös Natossa, mutta siitä huolimatta omista asioista kannattaa pitää huolta niin hyvin kuin mahdollista, ja silloin puhutaan sisäisestä ja ulkoisesta turvallisuudesta. Silloin puhutaan itsenäisyydestä ja uskottavasta puolustuksesta.

EU ja Nato ovat yhtä heikkoja kuin niiden heikoin lenkki. On selvää, että Euroopan suhtautuminen Venäjään heittelee. Ei tarvitse katsoa kuin karttaa, kun ymmärtää, että Suomen, Baltian maiden ja Puolan suhtautuminen Venäjään on aivan eri asia kuin Italian ja Portugalin. Euroopan yhtenäisyys heittelee liikaa, ja juuri sitä yhtenäisyyttä tarvitaan nyt. Johtajuus on hukassa.

Yhdysvaltojen presidentti Trump oli jo viimeksi aivan oikeassa siinä, että Euroopan on otettava enemmän vastuuta omasta turvallisuudestaan. Puolustusteollisuuden riipeä käynnistäminen ja yhteisen puolustuksen rakentaminen eivät enää eurooppalaisia kokouksia ja suunnittelua kaipaa. Ne vaativat päätöksiä ja tekoja.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Kaikki sodat päättyvät aikanaan. Niin päättyy myös Ukrainan sota. Kyse on siitä, milloin ja miten se päättyy. Meillä Suomessa on pidetty erityisen tärkeänä sitä, ettemme joudu kansainvälisen politiikan pelinappulaksi, jonka asioista päätetään muissa pöydissä meidän päidemme yli. Ja tämä sama koskee nyt Ukrainaa. Ukrainan pitää olla mukana niissä pöydissä, joissa päätetään tulitauosta, aselevosta ja erityisesti mahdollisimman reilun rauhan ehdoista.

Näillä kaikilla on erityinen merkitys myös Suomelle. Siksi meidän on tuettava Ukrainaa kaikin mahdollisin keinoin niin sodassa, rauhan saamisessa kuin maan jälleenrakentamisessa.

Arvoisa puhemies! Ukrainan asia on meidän.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustajat voivat nyt pyytää minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

14.40 **Jukka Kopra kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vaikka Venäjän suurhyökkäys alkoi tuhat päivää sitten, niin älkäämme unohtako, että sota alkoi vuonna 2014 Venäjän hyökättyä Krimille. Yksi turvatakuut antaneista maista, siis Venäjä, petti lupauksensa taata Ukrainan turvallisuus ja hyökkäsi siis sinne. Tämä ukrainalaisten urhoollinen puolustustaistelu on osoittanut sen, että viime kädessä todellinen turvatakuu on yhtenäinen kansa ja sen vahva maanpuolustustahto, mutta tämän vahvan tahdon lisäksi Ukrainassa tarvitaan tukea, puolustusvälineitä. Siksi meidän, Suomen ja koko Euroopan, on tuettava Ukrainaa puolustustaistelussa Venäjää vastaan.

Meidän pitää etsiä myös uusia keinoja tukea Ukrainaa, esimerkiksi se, että me ostaisimme Ukrainan teollisuudelta suoraan puolustusmateriaalia Ukrainan puolustustaisteluun ja puolustajien käyttöön. Ukraina ei voi yksipuolisesti lopettaa tätä sotaa, vaan sen on käytävä sitä pelastaakseen kansakuntansa. [Puhemies koputtaa] Meidän velvollisuutemme on olla tukena niin kauan kuin tarvitaan, jotta Ukrainaan saadaan oikeudenmukainen rauha ja niin ikään myös Eurooppaan.

Arvoisa puhemies! Kaveria ei jätetä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

14.41 **Sanna Antikainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies, kiitos! Venäjän yksipuolisessa tuhat päivää kestäneessä hyökkäyksessä kammottavinta on sen tarkoituksellinen puolustuskyytösten lasten, naisten, vanhusten ja vammaisten tappaminen. Siviileihin kohdistuvat sotarikokset ovat osoitus siitä, millainen tuo maa todellisuudessa on ja millainen se on historiansa aikana ollut. Tulevaisuudessa sen on kannettava vastuu teoistaan.

On muistettava, että rintamalla ukrainalaiset sotilaat taistelevat myös meidän ja koko Euroopan vapauden puolesta, ja siksi Euroopan onkin autettava Ukrainaa tässä puolustustaistelussa yhä päättäväisemmin.

Kiitän Ukrainan kansaa, kiitän ukrainalaisia sotilaita myös minun lasteni ja maani vapauden puolustamisesta. — Slava Ukraini!

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

14.42 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Heräsimme aamulla tuhat päivää sitten brutaaliin uutiseen. Venäjä oli laajamittaisilla hyökkäyksillä tunkeutunut Ukrainaan. Maa jalkojemme alla horjui.

Eurooppalainen turvajärjestelmä, joka pohjautuu yhteiseen turvallisuuteen, rojahti kerralla, ja ihmisten mielissä oli suuri järkytys. Suomalaisille syvämuistista purkautui 30. päivä marraskuuta 1939. Sama brutaali aggressio kohtasi meitä. Me olimme kohtalomme kanssa yksin.

Suomalaisten viesti on ollut koko ajan täysin selvä. Tämä eksistenssitaistelu, jota Ukraina parhaillaan käy — te ette jää yksin, me olemme vankkumatta teidän takananne teidän kamppailussanne kohtalonne puolesta, vapautenne ja demokratian puolesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaikkonen, olkaa hyvä.

14.44 **Antti Kaikkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuhat päivää laajamittaista sotaa Ukrainassa — siinä on tasan tuhat päivää liikaa. Valtava määrä uhreja, valtava määrä tuhoa, ja lisää tulee koko ajan.

Mutta maailman tuulet näyttävät puhaltavan nyt sillä tavalla, että kenties lähikuukausina tulemme näkemään yrityksen saada aikaan tulitaukoa, rauhaa, rauhanprosessia. Tämä on oikea tavoite, mutta on täysin välttämätöntä, että Ukrainaa kuullaan näissä keskusteluissa, Ukraina on osallisena, Ukrainan yli ei kävellä, Ukrainan yli ei sovita mitään. Tämä on täysin välttämätöntä, ja lähes yhtä tärkeää on se, että myös Eurooppa on näissä keskusteluissa mukana, koska tässä on kysymys myös koko Euroopan turvallisuudesta.

Meidän on työskenneltävä sen puolesta, että vuosi 2025 on parempi vuosi Ukrainalle, rauhaa, vakautta ja vapautta kohti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

14.45 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaksi vuotta sitten käydessäni Ukrainassa lähdön hetkellä siinä juna-asemalla nuoret sotilaat kysyivät, että tulettehan sitten juhlimaan meidän kanssamme, kun me olemme voittaneet tämän hyökkäyssodan. Tuosta on nyt lähes tarkalleen kaksi vuotta. Tuon järkyttävän hyökkäyssodan alusta on nyt tarkalleen tuhat päivää. Se on tuhat päivää liikaa. Se on liikaa

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

menetettyjä koteja, menetettyjä sotilaita, menetettyjä äitejä ja henkensä menettäneitä lapsia. Mutta me emme vain juhli heidän rinnallaan silloin, kun he ovat työntäneet Venäjän pois maaltaan, vaan me seisomme heidän tukenaan ja heidän vierellään nyt niin paljon kuin se vaatii ja niin kauan kuin se vaatii.

Ukraina ei puolusta vain itseään, vaan kuten täällä on lukuisia kertoja todettu, Ukraina taistelee koko Euroopan vapauden puolesta — myös meidän ja minunkin tyttäreni tulevaisuuden puolesta. Suomi on tehnyt jo paljon, mutta on tehtävä enemmän. Suomi on auttanut jo pitkään, mutta on autettava pidempään. Suomi on vaatinut Eurooppaa ja länttä tekemään enemmän, toimimaan enemmän, mutta on vaadittava [Puhemies koputtaa] vielä enemmän, sillä Ukrainan asia on myös meidän asiamme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

14.46 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tapasin viikonloppuna ukrainalaisen Tarasin Varsovassa eurooppalaisessa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa seminaarissa. Hänellä oli kahden viikon loma, ja hän tuli seminaariin suoraan Ukrainan Donbasin rintamalta. Kerroin Tarasille tästä ajankohtaiskeskustelusta Suomen eduskunnassa, ja kysyin häneltä, mikä hänen viestinsä suomalaisille päätöksentekijöille on. Hän sanoi: ”Olkaa esimerkillisiä, olkaa osa vahvaa pohjoismaista rintamaa, joka seisoo Ukrainan aseellisen ja taloudellisen tuen takana vankkumattomasti, vaikka muut maat alkaisivat epäröimään. Lähettäkää meille aseita, joilla aidosti pystymme puolustautumaan, älkää kalustoa, jolla emme tee mitään. Tehkää kaikkenne välttääksenne katastrofin, joka Trumpin valinnasta voi mahdollisesti Ukrainalle seurata.”

Tarasin viesti [Puhemies koputtaa] on meille tärkeä. On tärkeää, että me yhtenäisesti jatkamme Ukrainan tukea.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

14.47 **Ben Zyskiewicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Ukrainaan kaivataan rauhaa. Sitä kaipaa kiihkeimmin Ukrainan kansa, joka urheasti mutta raskain uhrauksin taistelee vapautensa ja itsenäisyytensä puolesta. Mutta sellaista rauhaa Ukrainaan ei kaivata, jossa Ukraina pakotetaan vastoin tahtoaan alistumaan Venäjän voittoon. Päinvastoin, Ukrainaa on tuettava enemmän, sinne on annettava enemmän aseita, parempia aseita ja oikeus käyttää näitä aseita venäläisiin sotilaskohteisiin. Sellainen rauha, jossa Venäjä aidosti kokisi voittaneensa, johon Ukraina pakotettaisiin alistumaan, jossa Venäjä kokisi, että kannatti rikkoa sopimukset, kannatti hyökätä, kannatti murhata ja raiskata, kannatti kaapata lapsia, olisi vaarallinen Euroopalle ja Suomelle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

14.49 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tuhat päivää on käyty mieletöntä, karmeaa sota, jota ei olisi koskaan pitänyt aloittaakaan. Krimin valtauksista puolestaan on jo yli kymmenen vuotta. Euroopan ja USA:n auttaminen ei ole ollut aivan riittävää, ja nyt näyttää siltä, että Putinin rauhanehdot olisivat aivan karneat Ukrainan kannalta, liian kovat. On kiinnostavaa nähdä, miten vallan vaihtuminen

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Yhdysvalloissa tammikuussa vaikuttaa sotaan. Myös Pohjois-Korean osallistuminen sotaan Venäjän liittolaisena vaikuttaa maailmanpoliittiseen asetelmaan. Suomalaisnäkökulmasta on selvää, että emme voi hyväksyä sitä, että Putin palkitaan hyökkäyssodastaan valloitusensa tunnustamisella.

Ukrainaa pitäisi auttaa huomattavasti nykyistä enemmän, koska Venäjä kunnioittaa ainoastaan voimaa. EU:n jokaisen valtion pitää kantaa ja ymmärtää vastuunsa tosissaan, Ukrainan puolesta, vahvasti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

14.50 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Välillä turhautuneisuus ja suuttumus valtaa mielen: kauanko tämän mielettömyyden pitää vielä jatkua?

Länsi on kyllä tukenut Ukrainaa, mutta usein liian vähän ja liian myöhään. Samaan aikaan Iran toimittaa Venäjälle ohjuksia, Pohjois-Korea joukkoja, ja kenties Kiina valmistaa drooneja. Tässäkin valossa Yhdysvaltain demokraattipresidentti Joe Bidenin päätös poistaa rajoitteita länsiaseiden käytöltä on välttämätön ja tervetullut. Toivottavasti se johtaa johtopäätöksiin myös Lontoossa, Pariisissa ja Berliinissä, sillä oikeudenmukainen rauha on mahdollinen, mikäli Ukrainalla on välineet puolustautua ja voittaa tämä sota omilla ehdoillaan. Sodan voittaminen on välttämätöntä Ukrainalle myös Venäjän vuoksi. Venäläinen imperialismi pitää pysäyttää Ukrainassa — myös Venäjän itsensä vuoksi, sillä tappio sodassa on usein historian valossa sysännyt Venäjällä uudistuksia liikkeelle.

Ukrainan asia on meidän asiamme, tämän eduskunnan yhteinen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.51 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tuhat päivää sotaa. Venäjän oikeudeton hyökkäys Ukrainan kimppuun on varmasti yksi ihmiskunnan historian mustimpia tapahtumia lähihistoriamme aikana, ja kun katsoo Suomen omaa historiaa, niin me ymmärrämme vallan hyvin sen, miltä tuntuu, kun iso valtio hyökkää pienen kansan kimppuun. Tässä olemme Ukrainan kanssa samoja kohtaloita kokeneet, ja lämpimästi haluamme olla tukemassa Ukrainaa ja tukemassa Ukrainan ihmisten hätää, joka on Venäjän hyökkäyksen aiheuttama.

Euroopassa on sellaisia ilmiöitä nyt ilmassa, että erilaisin tapahtumin yritetään lietsoa eripuraa Euroopan valtioiden välille. Tällaiset tapahtumat ovat varmasti... Ovatko ne järjestettyjä vai ovatko ne vahinkoja, niin tai näin. Tärkeää on ymmärtää se, että Euroopan valtioiden, demokraattisten valtioiden, on pidettävä tiukasti yhtä ja työskenneltävä siihen suuntaan, että demokratia voittaa. Ei koskaan voi olla niin, että nöyryymme hirmuvallan edessä ja sen jälkeen olisimme vielä suuremmassa pulassa. Tämä on yhteinen asia Euroopalle, ja kun tulevaisuudessa lähiaikoina Yhdysvaltain presidentti aloittaa, niin sinnekin päin pitää yhteistyötä [Puhemies koputtaa] jatkaa hyvin tiiviisti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

14.52 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ukraina ja ukrainalaiset ovat käyneet tuhat päivää taistelua olemassaolostaan hyökkääjää vastaan, joka ei kunnioita mitään yhdessä sovittuja sääntöjä; hyökkääjää vastaan, jolla ei ole mitään oikeutta käydä tätä raakalaismaista sotaa. Tämän tuhannen päivän inhimillinen hintalappu Ukrainan kansalle on ollut hirvittävä. Siksi tässä salissa tuomitaankin yksiselitteisesti Venäjän toimet ja osoitetaan kaikki tuki Ukrainalle. Me emme teitä unohda.

Arvoisa puhemies! Meillä ei ole täällä varaa puhua sotaan liittyvästä väsymyksestä. Me emme ole tehneet muuta kuin sen välttämättömän, jonka Ukraina on ansainnut urhealla taistelullaan koko Euroopan, sen vapauden, sen demokratian, puolesta. Siksi oleellista onkin, että koko Eurooppa pysyy vankkumattomasti Ukrainan rinnalla ja tekee enemmän, jotta Ukraina voi omilla ehdoillaan tavoitella rauhaa, kun sen aika on — rauhaa, joka heille kuuluu. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Östman, olkaa hyvä.

14.53 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Melkein yhtä kauan kuin tämä sota on ollut meneillään, päivänpolitiikassa on puhuttu täällä Suomessa mutta myöskin maailmanlaajuisesti siitä, miten meidän tulisi tukea Ukrainaa paremmin. Ja sitten kun puhutaan näistä tukipaketeista, niin mainitaan monesti dollareita tai euroja. Mutta kun taas katsotaan tilastollisesti ja verrataan suhteessa eri maitten bruttokansantuotteeseen, niin Suomi pärjää vallan hyvin, vaikka meidän tukipaketit ovat euromääräisesti joidenkin mielestä pientä luokkaa verrattuna näihin isoihin valtioihin, mutta me olemme viidennellä sijalla. Ainoastaan Tanska ja Baltian maat ovat meitä edellä siellä listalla, ja vasta sijoilla 14, 16 ja 20 ovat Euroopan suurvallat Saksa, Ranska ja Espanja, yhtenä esimerkkinä.

Toivoisin, että kun käydään EU-tasolla keskusteluja Ukrainan tuesta, niin otettaisiin huomioon nämä bruttokansantuotteeseen [Puhemies koputtaa] liittyvät prosentuaaliset suhteet jatkossa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aalto-Setälä, olkaa hyvä.

14.55 Pauli Aalto-Setälä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään on kuultu vain erinomaisia puheenvuoroja. Ukraina ansaitsee kaikki nämä sanat, kaikki ne eurot, kaikki ne aseet, mitä Ukraina tarvitsee puolustautuakseen ja ajaakseen Venäjän ulos omalta alueeltaan. On kuitenkin hyvä muistaa, että tumma puku päällä on helpompi puhua sodasta kuin maastopuku päällä.

Kiittäisin valtioneuvostoa siitä tuesta, mitä Ukraina meiltä on saanut, mutta pyytäisin kiinnittämään huomiota yhteen isoon epäkohtaan. Tällä hetkellä edelleen rahoitetaan Venäjän hyökkäyssotaa muun muassa näillä varjolaivaston aluksilla, jotka kuljettavat öljyä maailmalle, mikä merkitsee noin puolta Venäjän bkt:sta. Tämän viimeisen kahden vuoden aikana sinne on mennyt 220 miljardin edestä verirahaa meidän merellämme. Pyydän ja vetoan, että käytätte kaikki mahdolliset neuvottelukeinot niin EU:ssa kuin Natossa, että tämä rahtaus päättyisi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Immonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

14.56 Tomi Immonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän käynnistämät täysimittaiset sotatoimet Ukrainan maaperällä ovat kestäneet nyt tuhat päivää ja tuhat karmaisevaa yötä. Konfliktin rikollisuudet Venäjä laittoi alulle jo yli kymmenen vuotta sitten Krimillä. Talvisota kesti Suomessa 105 päivää. Tuolloinkin kärsimykset olivat mittaamattomia, nyt Ukrainassa kärsimys on kestänyt kymmenkertaisesti pidempään. Vuosikymmeniä on välissä, mutta hyökkääjä pysyy samana.

Ukraina saa kriittistä ase-, tarvike- ja koulutusapua laajalta yhteisöltä, mutta Venäjä joutuu turvautumaan Pohjois-Korean tukeen. Kun ystävät käyvät vähiin ja näkyvin tukija on Pohjois-Korea, luulisi jo Venäjän kansan miettivän, onko se oikeasti matkalla oikeaan suuntaan. Tätä entistä suurvaltaa ei yksikään länsimaa tule kunnioittamaan enää samalla tavalla. Tätäkö myös Venäjän kansa tahtoo?

Ajatuksemme ovat Ukrainassa ja tekemme puhuvat puolestamme, [Puhemies koputtaa] kiitos siitä myös hallituksellemme. Slava Ukraini!

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia! — Edustaja Kumpula-Natri, olkaa hyvä.

14.57 Miapetra Kumpula-Natri sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kunnioitukseni Ukrainan valtion itsenäisyydelle ja sen kansalaisille, jotka ovat tuhat päivää puolustautuneet pitääkseen yllä maansa itsenäisyyden ja demokratian suurin uhrein, mutta myös suurella päättäväisyydellä.

Ukrainan tulevaisuutta tehdään joka päivä rintamalla, taisteluissa, ja Ukrainan tulevaisuutta tehdään myös jälleenrakentamisella, joka on jo myös Suomen tuella alkanut. Me teemme sitä päivittäin, ja me tulemme jatkamaan sitä päivittäin. Myös rauhan koittaessa olemme Ukrainan rinnalla, sillä taistelujen jälkeen kansan tarve apuun on suuri.

Venäjän bruttaalius näkyy hyökkäyksessä kohti siviili-infraa ja erityisesti sen yrityksessä tappaa tulevaisuus, kun se kaappaa lapsia Ukrainasta Venäjälle. Valloitetuilta alueilta on jo 20 000 lapsen lista ensimmäiseltä vuodelta, ja Venäjä bruttaaliudessaan on tehnyt myös adoptiolakeihin muutoksia, joilla yritetään katkaista noiden lasten jäljet. Mutta me emme unohda, ja suomalaiset [Puhemies koputtaa] toimivat kansainvälisissä järjestöissä, joka paikassa, muistuttaen Venäjän bruttaaliudesta ja siitä, miten voimakkaita voimme olla [Puhemies koputtaa] tukiessa myös ulkopuolelta Ukrainan jälleenrakentamista ja myös tietä Euroopan unioniin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

14.59 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Näin talven tullessa — ja varmasti vaikutuksensa on ollut myös Yhdysvaltain vaaleilla — Venäjä koettaa parhaansa mukaan parantaa omia neuvotteluasemiaan. Niin kuin olemme nähneet, hyökkäys on ollut voimakasta, Ukraina on joutunut viime aikoina myöskin valitettavasti perääntymään. Siellä yritetään romuttaa jo erittäin haurasta energiaverkostoa ja on isketty myöskin laajasti siviilikohteisiin. Tämä vaan muistuttaa meitä siitä, miten meidän on osaltamme niin Suomessa kuin Euroopassa pystyttävä vastaamaan tähän.

Jo aikaisemmin on todettu, että Ukrainan yli ei neuvotella, mutta se tarkoittaa myös sitä, mitä me voimme tehdä enemmän. Euroopassa taitaa olla edelleen jakamatta elvytysrahoja ja edelleen on auki rahoituspaketteja, joita voitaisiin hyödyntää Ukrainan tukemiseen. Eli

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

meidän pitää rohkeasti hakea olemassa olevia malleja, jotta rahaa ja puolustusmateriaalia voidaan lähettää Ukrainaan.

Me olemme valitettavasti eurooppalaisina epäonnistuneet, jos tuolla maailmalla leviää tämä Venäjän retoriikka ja he uskovat siihen. [Puhemies koputtaa] Meidän täytyy pitää Ukrainan lippu rinnassa aina, kun me matkustamme maailmalla, ja muistuttaa, [Puhemies koputtaa] mikä on Ukrainan tilanne.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivärinta, olkaa hyvä.

15.00 Susanne Päivärinta kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän laiton ja julma hyökkäyssota on jatkunut Ukrainassa tuhat päivää eli kolme vuotta, ja koko tuon ajan ukrainalaiset ovat taistelleet joka ikinen yö ja joka ikinen päivä vapautensa, demokratian ja koko Euroopan turvallisuuden puolesta — meidän puolestamme. Inhimillinen kärsimys ja menetykset ovat mittaamattomia, ja edessä on kylmä talvi.

Suomi on tukenut Ukrainaa merkittävästi, mutta se ei riitä. Jos kaikki EU-maat olisivat tukeneet oikea-aikaisesti ja riittävästi Ukrainaa, ei meidän nyt tarvitsisi olla täällä niin huolissamme siitä, jatkuuko Yhdysvaltain tuki Ukrainalle vai ei. Meidän on tehtävä enemmän.

Euroopan on otettava vastuu omasta turvallisuudestaan. Nyt kun diktatuurit haastavat läntistä demokratiaa ja näemme monenlaista ilkeilyä ja sabotaaseja, meidän on todella ymmärrettävä kaikkialla Euroopassa, että Ukrainan asia todella on meidän asiamme. Se on sitä tänään, se on sitä huomenna, ja se on sitä tulevaisuudessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

15.01 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän laajamittainen hyökkäys Ukrainaan alkoi tasan tuhat päivää sitten. Alueellamme pitkän rauhan jälkeen tämä poikkeustila, mikä siellä nyt on, voi kestää jopa vuosia, se osoittaa nyt meille sen, ja mietinkin, voimmeko itse oppia tästä jotakin.

Meidän on vaalittava maanpuolustustahtoaamme ja koulutettava koko reserviä. Sota on osoittanut varautumisen ja huoltovarmuuden, kuten esimerkiksi kotimaisen energian, tärkeyden: mitä vähemmän energiariippuvuutta ulkomailta, sitä parempi. Sotilasjoukkojen ja materiaalin lisäksi on tärkeää huolehtia varautumisesta. Varautuminen ei tosin kuulu pelkästään viranomaisille, vaan se kuuluu meille kaikille, myös koteihin ja perheille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Werning, olkaa hyvä.

15.02 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tuhat päivää kärsimystä, surua, epätoivoa, hävitettyjä koteja ja unelmia, rikkoutuneita perheitä, menetettyjä ihmishenkiä. Näiden pitkien päivien ja öiden aikana ukrainalaiset ovat taistelleet vapauden ja demokratian puolesta, myös meidän jokaisen puolesta. Ukrainassa eletään arkea, jossa lapset ovat oppineet tunnistamaan pommien ääniä ennen puhumaan oppimista ja ihmiset ovat joutuneet elämään jatkuvassa pelossa.

Tuhat päivää Ukrainan sotaa on mittaamaton inhimillinen menetys, mutta se kertoo myös kansakunnasta, joka ei ole lannistunut, jota ei ole lannistettu. Tämä päivä on jälleen

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

muistutus siitä, että rauhaa ei voi koskaan pitää itsestäänselvyytenä. Meidän velvollisuutemme on seistä Ukrainan rinnalla, meidän tehtävänämme on auttaa, tukea ja varmistaa, että oikeus voittaa, Ukraina voittaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelulle varattu aika lähestyy loppuaan. Annan vielä kahden minuutin vastauspuheenvuoron ministeri Valtoselle. — Olkaa hyvä.

15.04 Ulkoministeri Elina Valtonen: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta. Tästä kyllä Ukrainan kansalle lähtee hyvinkin vahva viesti eli se, että koko Suomen eduskunta ja Suomen kansa on Ukrainan kansan tukena.

Mitä tulee näihin ajankohtaisiin haasteisiin, niin Suomen hallituksen keskeisenä vaikuttamistyönä paitsi Euroopan unionissa, myös Natossa ja toki myös kaikessa kansainvälisessä vaikuttamisessa, mitä teemme, on se, että on toden totta niin, että Ukraina taistelee koko maailman rauhan ja yleensä sopimusperusteisen maailmanjärjestyksen puolesta. Jos antaisimme vahvemmalle oikeuden voittaa, siirrellä rajoja väkivalloin, niin se ei tarkoittaisi pelkästään Ukrainan menetystä, vaan se tarkoittaisi tietysti myös sitä, että meillä käytännössä ei olisi YK:n peruskirjaa ja sama periaate voisi päteä missä tahansa. Ja sellaiseen maailmanaikaan eivät halua palata pienet valtiot mutta eivät suuremmatkaan.

Mitä tulee Ukrainan tukeen ja maksuosuuksiin — tässä muutama edustaja tätä aivan oikeutetusti nostikin — niin on toden totta niin, että sikäli kuin me toisaalta Euroopan unionissa mutta myös Natossa olemme yksimielisiä siitä, että Venäjä on maailmanjärjestykselle, meidän kaltaisille arvoille eksistentiaalinen uhka, myös Euroopan turvallisuudelle, niin silloin on niin, että jokaisen maan pitää kantaa kortensa kekoon, ja parhaiten se tapahtuu suhteessa bkt:hen. Tässä Suomi on näyttänyt omalla painollaan esimerkkiä, ja täytyy sanoa, että ei se meidän paino kovin pieni ole. Miljardit ovat merkittäviä, ja itse asiassa kun lasketaan Pohjoismaat ja Baltia yhteen, niin olemme maailman toiseksi suurin tukija Ukrainalle, myös puolustusmateriaalissa.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksista ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 188/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Keskustelu

15.06 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esitykset Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen lakkauttamisesta itsenäisenä virastona ja ARAn lakisääteisten tehtävien siirtämisestä osaksi ympäristöministeriötä. Ympäristöministeriöön perustettaisiin Valtion tukeman asuntorakentamisen keskus, joka ottaisi ARAn tehtävät vastattavakseen. Siirron tavoitteena on hallinnon toiminnan tehostaminen keskittämällä asuntopolitiikkaa koskevat eri tehtävät ministeriöön. Uudistuksella pyritään toiminnan tehostamiseen muun muassa ympäristöministeriön ja Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen yhteisillä hallinto- ja tukipalveluilla.

Eduskunnalle on siis annettu kaksi lakiesitystä: ensimmäinen hallituksen esitys asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksesta annetun lain kumoamisesta annettiin eduskunnalle ensi vuoden talousarvioesityksen yhteydessä, ja koska uuteen keskuksen liittyen havaittiin tarvetta lisäsääntelylle, annettiin eduskunnalle nyt käsiteltävänä oleva esitys laiksi valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksella.

Ehdotetussa laissa asuntorakentamisen keskuksella säädettäisiin keskuksen tehtävistä, keskuksen johtajasta ja ratkaisuvallasta. Tehtävät vastaisivat pitkälti ARAlle tällä hetkellä kuuluvia tehtäviä. Säännöksillä pyritään varmistamaan keskuksen viranomaisaseman ja päätöksenteon riippumattomuus ympäristöministeriön muusta päätöksenteosta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan lainsäädännössä olevat viittaukset ARAan muutettaviksi viittaamaan uuteen keskuksen.

Tavoitteena on siis sulauttaa ARA osaksi ministeriötä 1. maaliskuuta 2025 alkaen. Tällöin ministeriössä aloittaisi uusi Valtion tukeman asuntorakentamisen keskus. Tehtävien siirtoa ministeriöön alettiin valmistelemaan, kun talouspoliittinen ministerivaliokunta teki päätöksen ARAn lakkauttamisesta erillisenä virastona kesäkuussa 2024.

ARAn pääasiallisiin tehtäviin kuuluu valtion tukemaan asuntotuotantoon liittyvien tukien myöntäminen ja tukea saaneiden yhteisöjen ja asuntojen valvonta. Lisäksi ARA vastaa muun muassa rakennusten energiatodistusrekisteristä ja energiatodistusten valvonnasta. ARAn tehtävien on tarkoitus jatkaa keskeytyksettä tehtävien ja henkilöstön siirrosta huolimatta.

Kyseessä on ennen kaikkea siis hallinnollinen siirto, jolla ei ole tarkoitus vaikuttaa valtion asuntopolitiikan toimeenpanon sisältöihin. ARAn tehtävien siirtyessä uudelle keskukselle siirtyy myös ARAn henkilöstö. Siirto koskee koko ARAn henkilöstöä, ja he siirtyvät virkamieslain mukaisesti. Koska ARA on tarkoitus lakkauttaa ja henkilöstö siirtää osaksi ministeriötä, on asiasta käytävä yhteistoimintaneuvottelut yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain mukaisesti. Neuvottelut on aloitettu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

15.09 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Kuten tuosta esittelystä kuulin, niin tässä on kysymys kokonaisuudesta, jossa tämä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus siirretään osaksi ympäristöministeriötä, ja sen lisäksi, muuten, jatkossa myös koko Valtion asuntorahasto tullaan sulauttamaan valtion budjettiin vuoden 2026 alusta. Tämä virasto siirretään kiireellä, ja asiantuntijat ovat kovasti tästä kiireestä kantaneet huolta. Toivoisin,

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

että tässä pystyttäisiin nyt tämä siirtymä jollain tavalla inhimillisesti hoitamaan. Ajattelen myös henkilöstöä: heidän kannaltaan kaiken täytyy tapahtua asiallisesti.

Puhemies! Me sosiaalidemokraatteina vastustetaan tätä hallituksen kehityssuuntaa. Esimerkiksi asuntorahaston alasajo on suuri virhe. Tässähän suurta huolta on esitetty siitä, että tämän muutoksen myötä tullaan menettämään tällainen pitkäjänteinen työkalu, jonka avulla on voitu rakentaa ihmisille kohtuuhintaisia koteja ja peruskorjata niitä. Samalla tavalla tullaan ennen pitkää tässä Valtion asuntorahaston alasajossa menettämään oiva suhdanneväline, jolla on voitu reagoida rakennusalan matalasuhdanteisiin tukemalla silloin erityisesti valtion tukemaa asuntotuotantoa. Ja tämä on suuri virhe, sillä me näemme rakennusalan kriisin parhaillaan, ja kuka luulee, että koskaan tulevaisuudessa niitä ei enää tulisi? Sitten olemme kuitenkin välineettömiä. Tähän hallituksen logiikkaanhan kuuluu myös se, että tässä saman tien tyhjennetään tätä Valtion asuntorahastoa eli tällä kaudella tullaan siirtämään 800 miljoonaa sieltä rahastosta pois ihan muihin kuin asumisen tarkoituksiin. Emme tätä kehitystä ollenkaan hyväksy.

Täytyy todeta, puhemies, tähän loppuun, että tuntuu siltä, että me olemme nyt kyllä lähestulkoon kaikesta eri mieltä kuin hallitus parhaillaan omassa asuntopolitiikassaan. Tässä on tapahtumassa valtava muutos: kaikki pitkäjänteinen kehittäminen on pistetty nyt pääläelleen, tällä kaudella tullaan pistämään. Erityinen huoli täällä on aikaisemminkin esitetty muun muassa erityisryhmien asuntorakentamisen alasajosta, siis suoranaista tuhosta. Ikäihmisten asuminen, opiskelija-asuminen: jatkossa valtio ei anna sinne enää tukea. Korjausrakentaminen vedetään alas. Aso-tuotanto lakkautetaan kokonaan, mistä moni asiantuntija on kantanut huolta. MAL-sopimuksissa ei enää aseteta valtion toimesta kohtuuhintaisen asuntotuotannon tavoitteita. Lähiöohjelmat on lakkautettu. A-Kruunukin myydään.

Aikamoinen kokonaisuus ja paljon sellaisia elementtejä, puhemies, missä sitten myös tämä asumisen segregatio tulee väistämättä lisääntymään. Eli tässä halusin nyt yleisesti todeta, että paitsi tätä esitystä niin koko tätä suuntaa vastustamme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

15.12 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Viitanen kyllä vähän niin kuin tyhjensi pajatson asuntopolitiikan osalta. Kyllähän nyt on isossa kuvassa niin, että Orpon hallitus käytännössä ajaa valtion julkisesti harjoittaman asuntopolitiikan alas tässä maassa, lopettaa useat ja oikeastaan keskeisimmät niistä asuntopolitiikan välineistä ja rakenteista, joilla tässä maassa menestyksellä toisen maailmansodan jälkeen aloitettu asuntopolitiikka on rakennettu ja eri vuosikymmenten olosuhteisiin sitten sitä aina ajanmukaistettu ja kehitetty, mihinkä nytkin olisi ollut tarve ja tilaisuus — asuntomarkkinoilla ongelmat eivät ole suinkaan vähentyneet.

No nyt ensinnäkin tämä valtiovarainministeriön pitkäaikainen haave eli se, että Valtion asuntorahasto imaistaan sinne valtion budjetin osaksi, sehän on tämän rahaston loppu. Nyt olisi päinvastoin pitänyt harkita tässä suhdannetilanteessa jonkinnäköistä välinettä, kuten esimerkiksi 2000-luvun alkupuolella finanssikriisin jälkeen tehtiin, jolla saatiin asuntorakentamista voimakkaasti liikkeelle.

Hallitusohjelmassa on myöskin tämä omistusasumisen lisääminen eräänlaisena tavoitteena. Mielestäni tätä Valtion asuntorahastoa olisi voitu hyödyntää myöskin omistusasumisen mahdollistamiseen esimerkiksi niille nuorille perheille, joilla ei ole

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

varakkaita vanhempia tai vanhempia läheisiä, joilla on mahdollisuus antaa kiinnitettävää omaisuutta pantiksi sitten sen asuntorahoituksen saamiseen. Nykyään varsinkin täällä pääkaupunkiseudulla ja kasvukeskuksissa moni nuori perhe, ihan työssäkäyväkin perhe, ei pysty hankkimaan omistusasuntoa johtuen tästä pankkien sinänsä ihan oikeasta vakuusvaatimuksesta.

No tätä asp-järjestelmää kehitetään, ja siitä kiitos, mutta se ei yksin ole mielestäni tähän ollenkaan riittävä ratkaisu.

Nyt sitten tätä asumisoikeusjärjestelmääkin tässä nyt sitten ajetaan kovaa vauhtia alas, enkä nyt oikein sitäkään pysty kannattamaan ajatellen sitä, että se on eräänlainen porras myöskin sitten kohti sitä omistusasumista tai vakaampia asumisolosuhteita verrattuna sitten siihen vuokra-asumiseen.

Summa summarum: Kyllä tässä hallituksen asuntopolitiikassa — vaikka siinä varmaan jonkinlainen ideologinen markkinaorientoitunut ajatus onkin taustalla — valitettavasti käy niin, että tämä markkinoiden näkymätön käsi ei kyllä kaikkien erityisryhmien eikä kaikkien kansalaisten asumisen haasteita hoida, ei etenäkään niiden väestötappioalueiden, joita pinta-alaltaan valtaosa Suomesta on, joissa asuntojen arvo laskee ja jonneka ei synny korjausrakentamista eikä uudisrakentamista ollenkaan.

Eli kyllä tässäkin esityksessä olisin toiminut toisella tavalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

15.15 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Tuon tunnin mittaisen Ukraina-keskustelun jälkeen tuntuvat toisaalta hieman triviaaleilta monet asiat täällä, mutta nämä ovat meille nyt tärkeitä.

Valtion asuntotuotantotukijärjestelmän alasajo ja asuntorakentamisen keskus ARAn lakkauttaminen sekä viraston tehtävien siirtäminen ympäristöministeriöön perustettavaan uuteen keskukseseen voidaan nähdä historiallisen merkittävänä, voisi jopa sanoa poliittisena operaationa. Tämä operaatio muuttaa asuntopolitiikan suuntaa ja vaikuttaa suureen joukkoon alan toimijoita sekä tavallisia kansalaisia. Jatkossa asuntopolitiikka on aiempaa enemmän puoluepoliittisen ohjauksen piirissä.

Koko suurta muutosta tarkasteltaessa huomiota kiinnittävät muun muassa seuraavat seikat:

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARAn tehtävät siirretään ympäristöministeriöön, ja ARAn tehtävien toteuttaminen erillisenä virastona lakkautetaan, kuten tässä on tullut selvästi esille. Talouspoliittisen ministerivaliokunnan päätöstä perusteltiin valtionhallinnon tuottavuusohjelman toimeenpanolla, eli kyseessä on siis säästölaki. Hallituksen arviot mahdollisesti saavutettavista säästöistä ovat jääneet epäselviksi. Muun muassa tänään ympäristövaliokunnan kuulemisessa todettiin, että ehkä vuonna 2026 niitä voidaan arvioida. Kuluja kuitenkin syntyy joka tapauksessa tällaisesta muutoksesta.

Miten ARAn keskeinen rooli MAL-neuvottelussa, mikä sekin mainittiin täällä, asumisen kehittämisessä, rakennusten energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanossa sekä asutokannan esteettömyyden edistämisessä aiotaan hoitaa jatkossa? Näihinkin tarvitaan vastauksia.

Edelleen jää auki, millä tavoin tukien myöntäminen ja niiden käytön valvonta tapahtuvat lain vaatimalla tavalla ja miten ne pysyvät erotettuina säädösvalmistelusta ja ministeriön

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

päätöksenteosta. Tähän myös oikeusministeriö otti lausunnossaan poikkeuksellisenkin vahvasti kantaa.

Arvoisa puhemies! Euroopan unioni on hyväksynyt kansallisen tuen ARA-järjestelmän niin sanotun sosiaalisen ulottuvuuden ansiosta. Järjestelmä on toiminut lakien ja tarkoituksensa mukaisesti. ARA-järjestelmä on ollut tärkeä väline kuntien harjoittamalle asunto-, elinkeino-, työvoima- ja perhepolitiikalle. Voidaan perustellusti kysyä, voisivatko vapaat asuntomarkkinat korvata hallituksen suunnittelemat ARA-tuotannon heikennykset siten, että myös jatkossa pienituloisille ja vähävaraisille yksin asuville sekä perheille kuin myös opiskelijoille on tarjolla kohtuuhintaista asumista. [Pia Lohikoski: Eivät voi!] Hallituksella on tässä, kuten monessa muussakin kansalaisten kannalta merkittävässä asiassa, vahva usko markkinoiden kykyyn hoitaa yhteiskunnalle kuuluvia tehtäviä.

Vapaat asuntomarkkinat toimivat kuitenkin puhtaasti markkinatalouden ehdoin eli ottavat rahan sieltä mistä se on, voisiko sanoa, helpoiten saatavissa. Tällöin erityisryhmät eivät tule olemaan vapaiden asuntomarkkinoiden keskiössä. Vastaisuudessa pienituloisille ja vähävaraisille yksin asuville ja perheille sekä opiskelijoille on vähemmän heidän tulotasolleen sopivia koteja. Kysehän on siis kodeista, ei vain seinistä ja lattioista ja katoista.

Vuokrien ulosotot ovat jo lisääntyneet hälyttävästi, eikä hallituksella ole selvää suunnitelmaa siitä, missä vähävaraiset suomalaiset voisivat käytännössä asua. Myös häättöjen määrä on noussut merkittävästi sosiaaliturvan leikkausten myötä.

Arvoisa puhemies! Varsinkin suurissa ja keskisuurissa kaupungeissa niiden omat yhteisöt ovat tuottaneet sekä yhteisöllistä asumista että ympärivuorokautista palveluasumista varten rakennukset sekä asuinrakennuksia erityisryhmille. Hyvinvointialueet vuokraavat näitä rakennuksia luottaen säädeltyjen kohtuuhintaisten vuokrien jatkuvuuteen. Nyt hallitus on leikannut investointiavustuksia ja aikoo supistaa uudis- ja korjausrakentamisen tukirahoitusta. Tässä kohtaa voidaan kysyä, miten tämä toimii tulevaisuudessa, kun tukirahoitusta leikataan ja erityisryhmien ja erityisesti ikääntyneiden asumispalveluja tarvitsevien määrä kasvaa koko ajan.

On selvää, että matalarahoitteista vuokra-asumista tarvitaan niin kasvukeskuksissa kuin väestöltään hupenevilla alueilla. Hallituksen keskittävät päätökset kiihdyttävät muuttoliikettä, mutta kokonaisturvallisuuden kannalta on oleellista, että muissakin kuin kasvukeskuksissa on erilaisia asumismuotoja tarjolla. Osaltaan myös ARAn lakkauttaminen keskittää tehtäviä käytännössä Helsinkiin ja Lahteen. Ympäristöministeriön työssäkäyntialueella asuu vain pieni osa nykyisistä ARAn työntekijöistä.

Arvoisa puhemies! Erityisesti ikääntyneiden asumisen järjestäminen on kriisiytymässä nopeaa vauhtia, kun hyvinvointialueet eivät hallituksen leikkausten takia pysty osoittamaan paikkoja palveluasuntoihin. Tämän seurauksena moni vanhus asuu yksin olosuhteissa, joissa hän ei millään tavoin enää pärjää, ja samaan aikaan palveluntarjoajilla olisi vapaita paikkoja palveluasumisessa. On toivottavaa, että hallitus esittää jatkossa enemmän ratkaisuja näihin ongelmiin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

15.21 **Pia Lohikoski vas:** Arvoisa puhemies! Asumisen hinta on oikeudenmukaisuuskysymys. Asumisen kohtuuhintaisuus on tärkeää paitsi

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

yhteiskunnallisen eriarvoisuuden ja segregaaation torjumisen, myös esimerkiksi hoiva- ja palvelualojen työvoiman saatavuuden näkökulmasta. Samalla ilmastokriisin ja luontokadon torjunta asettavat raamit kestäväälle rakentamiselle. Kaupungistumisen jatkuessa asumisen hinta on nousemassa yhä keskeisemmäksi yhteiskunnalliseksi kysymykseksi niin Suomessa kuin muuallakin. Asumisen hinta oli monissa muissa EU-maissa yksi eurovaalien kärkiteemoista, ja nyt europarlamentissa kuulemma pohditaan, miten asiaan tartuttaisiin, ja sieltä katsotaan Suomeen, joka on ollut yksi asunnottomuuden vähentämisen ja kohtuuhintaisen asuntotuotannon edelläkävijä, mutta ei enää jatkossa.

ARAN lakkauttaminen on tältä hallitukselta vähemmän mediahuomiota kerännyt mutta järkyttävä ja kauaskantoinen toimi. ARAn tehtävien siirto ympäristöministeriölle on valmisteltu kiireellä ja puutteellisin tiedoin. Päätökselle ei ole esitetty riittäviä perusteluja, ja se herättää kysymyksiä prosessin läpinäkyvyydestä ja todellisista syistä. ARAn lakkauttamisen ja tehtävien siirron suunniteltu aikaraja on muuttunut ensi vuoden alusta maaliskuulle, mutta tämä jatkoaika ei ole todennäköisesti laisinkaan riittävä. Aikataulu on yhä liian nopea ja heikosti valmisteltu. Onkin syytä ihmetellä, miksi tämä uudistus pyritään viemään läpi näin nopeasti.

Arvoisa puhemies! Kiirehtiminen voi johtaa huonoihin ratkaisuihin ja entistä suurempiin haasteisiin asuntotuotannossa. Esitysluonnoksessa todetaan, että Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen tavoitteena on tehostaa ympäristöhallinnon tehokkuutta. Kuitenkaan hallituksen esityksessä näitä tehokkuusvaikutuksia ei ole esitetty eikä tavoitteita määritelty. ARAn tehtävien siirto uudelle Valtion tukeman asuntorakentamisen keskukselle tulisikin myöhentää odottamaan valtiosihteeri Mika Nykäsen johtaman työryhmän työn valmistumista.

Miksi uudistus halutaan viedä läpi selvästi liian kiireellisessä aikataulussa, vaikka Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen valmistelun ongelmat on tiedetty, tiedostettu ja lausunnoissa nostettu esiin? Tämä päätös näyttää itse asiassa valtion tukeman asuntotuotannon ja sen tarvitsemien viranomaistoimintojen tahalliselta alasajolta. Perusteluissa arvioidaan, että viraston lakkauttamisen ja tehtävien siirtämisen kustannukset ovat yli miljoona euroa, joten miksi tällaisia kustannuksia aiheuttavia, haitallisia hallinnollisia muutoksia toteutetaan tilanteessa, jossa hallitus samanaikaisesti etsii säästöjä muista valtion menoista? Saavutettavista todellisista säästöistä tai tehokkuusvaikutuksista ei ole esitetty lakiesityksessä laskelmia. Valtion tukeman asuntorakentamisen keskusta koskevan lakiesityksen perusteluissa myös todetaan siirron aikataulun haittavaikutukset. Todetaan myöskin se, että tämä saattaa vaarantaa rakennusalan elvytystä. Tässä on kyse itse asiassa arveluttavasta ennakkotapauksesta, jossa keskusvirasto imaistaan osaksi ministeriötä tarkemmin suunnittelematta.

Arvoisa puhemies! Asumisen kallistumisessa kasvavilla kaupunkiseuduilla on ongelmia, joiden torjumiseen ei ole ehkä löydetty riittäviä keinoja. Varmaa on kuitenkin se, että ARAn ja Valtion asuntorahaston lakkauttaminen ei ainakaan näitä ongelmia ratkaise. Päinvastoin tämä vähentää asuntopoliittisia keinoja, joilla asumisen kohtuuhintaisuutta voitaisiin yrittää ratkoa.

Olen syvästi järkyttynyt tästä tavasta, jolla hallitus ajaa nyt kohtuuhintaisten asuntojen tuotantoa alas ja vie kaikki asuntopoliittiset työkalut myös tulevilta hallituksilta. On lakkautettu asumisoikeustuotanto, on vähennetty rahaa erityisryhmien asumisen tukemiselta, esimerkiksi opiskelija-asumisesta. Tämä on erittäin surullista ja lyhytnäköistä. Entä miten käy korjausrakentamisen tulevaisuuden? Hallituksen toimet

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

johtavat asumisen jatkuvaan kallistumiseen ja yhteiskunnan eriarvoistumiseen. Markkinat eivät näitä asioita hoida, markkinoita ei kiinnosta. Miksi hallitus ei ole kauaskatseisempi?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

15.26 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus on tosiaan päättänyt lakkauttaa ARAn eli Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen ja sijoittaa sen toiminnot hallinnollisesti ympäristöministeriön yhteyteen. Tällä nyt käsittelyssä olevalla hallituksen esityksellä säädetään uudesta Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksista, jonka tarkoitus on ottaa vastuulleen ARAn lakisääteiset tehtävät ensi maaliskuun alusta lähtien.

ARAn lakkauttaminen ja siirto tehdään todella nopealla aikataululla. Useissa lausunnoissa on esitetty kritiikkiä siitä, tehdäänkö uudistusta tarpeeksi huolellisesti. Esimerkiksi Kuntaliitto toteaa lausunnossaan: ”Nopea aikataulu on herättänyt kunnissa ja kuntayhtiöissä huolta siitä, hidastuuko korkotukilainojen myöntäminen ensi vuonna.” Kuntaliiton mukaan ”on harmillista, että uudistus, jonka tulisi parantaa palvelutasoa, ei herätä toiveita paremmasta palvelutasosta vaan päinvastoin huolen entistä huonommasta”. ”Kuntaliitto katsoo, että uudistuksella tulisi luoda joustava ja luotettava toimintatapa ja näin viedä korkotukilainan myöntämistä hallintolähtöisestä asiakaslähtöiseksi. Tätä tavoitetta ei pidä vesittää aikataulusyistä.”

Arvoisa puhemies! Päätös lakkauttaa ARA nopealla aikataululla herättää huolta erityisesti asumisen kehittämisen, asunnottomuustyön ja erityisryhmien asumisen tulevaisuudesta. ARAn sulautuessa ympäristöministeriöön on varmistettava, että asumista ja erityisryhmien asumisen erityistarpeisiin vastaamista kehitetään jatkossakin vähintään yhtä määrätietoisesti kuin ARAssa on tehty. Toistaiseksi hallituksen toiminta ei vakuuta. Leikkaukset ARAn investointiavustuksista ovat suorastaan vastuuttomia tilanteessa, jossa rakennussektorilla menee varsin heikosti. On vaikea ymmärtää logiikkaa, jolla hallitus samaan aikaan heikentää opiskelijoiden asumistukea ja vaikeuttaa uusien opiskelija-asuntojen rahoittamista tilanteessa, jossa opiskelija-asunnoista on huutava pula. Ratkaisuksi ei kelpaa kehoitus siirtyä halvempiin asuntoihin, jos niitä ei ole. Kannan huolta myös niistä vanhuksista, jotka eivät enää pärjää kotona ilman tukitoimia mutta joille ei riitä paikkaa hoivapalveluiden piirissä. Erityisryhmien asumisen investointiavustuksista leikkaaminen tulee käytännössä tarkoittamaan, että entistä useampi vanhus tarvitsee tulevana vuosina ympärivuorokautista palveluasumista, kun omaan kotiin ei pysty tarvittavia korjauksia tekemään. Onnetonta on myös leikata energiatehokkuusinvestointien tuista, joiden avulla kansalaiset ja taloyhtiöt ovat voineet vähentää omia päästöjään ja näin osallistua Suomen ilmastotavoitteen saavuttamiseen.

Arvoisa puhemies! ARAn toimintojen jatkuvuuden turvaamisessa on kyse myös siitä, onko meillä jatkossakin kasvavilla kaupunkiseuduilla tarjolla koteja myös pienituloisille työssäkäyville ja heille, jotka tarvitsevat asumiseen tukea. Tämä näkyy muun muassa siinä, että MAL-sopimuksissa ei ole asuntopolitiikkaan tai kohtuuhintaiseen valtion tukemaan asuntotuotantoon liittyviä tavoitteita enää lainkaan. ARA-leikkausten myötä tuettuja asuntoja ei välttämättä pystytäkään rakentamaan yhtä paljon kuin aiemmin. Tämä kohdistuu nuoriin, asunnottomuutta kokeneisiin ja muihin erityisryhmiin.

Suomessa on onnistuttu vähentämään asunnottomuutta, ja meidän asunto ensin -mallistamme ollaan kiinnostuneita myös maailmalla. Meilläkin riittää kuitenkin vielä tehtävää, jotta asunnottomuus saadaan kokonaan poistettua. Hallitus kulkee tässäkin

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

väärään suuntaan, kun se on leikannut myös asumisneuvonnasta, joka on todettu hyväksi keinoksi vähentää häättöjä ja asunnottomuutta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen asuntopolitiikka toden totta vihreitä ja itseänikin huolettaa, ja todella toivon, että muistetaan se, että asuminen, kohtuuhintainen asuminen, on ihmisten perusoikeus. Ja on todella tärkeätä, että me pystytään myös kasvavilla kaupunkiseuduilla turvaamaan asumisen mahdollisuudet kaikille, niin että arki sujuu ja on sillä tavalla helppoa. Eli ei ratkaisu voi olla se, että sanotaan vaan ihmisille, että muuttakaa kauemmas halvempiin asuntoihin. Silloin sitten perheiden arki ja systeemit helposti menevät sekaisin. Tämän vetoimuksen vielä osoitan hallitukselle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

15.31 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! On hyvä jatkaa kollegojen puheenvuorojen jälkeen tästä aiheesta.

Ylipäättään on niin, että Suomessa asuminen haukkaa yli kolmanneksen monien ihmisten käytettävissä olevista tuloista. Siksi tässä salissa aivan jokaisen päättäjän, miksei myös hyvinvointialueilla ja kunnissa, tavoitteena pitäisi olla kohtuuhintaisen asumisen edistäminen, mutta kuten täällä on todettu, valitettavasti näyttää siltä, ettei hallituksen asuntopolitiikka millään tavalla toteuta tätä periaatetta. Apposen avoimeksi on jäänyt ylipäättään se, mitä sekä tämä nyt lähetekeskustelussa oleva, uutta keskusta koskeva esitys että aiemmin syyskuussa annettu ARAn lakkautusesitys oikeastaan palvelevat. Nämä eivät tuo säästöjä, ne eivät lisää itsessään tehokkuutta, eivätkä ne oikeastaan kehitäkään mitään. Miksi ihmeessä näin suuri muutos halutaan silti ajaa eteenpäin tällaisella kiireellä ja näin ohuilla perusteilla?

ARA kävi juuri vastikään yt-neuvottelut, se sopeutti toimintaansa ja vähensi henkilöstöä muistaakseni 16 viran verran. Nyt virasto on laitettu uudelleen mankeliin ja yt-neuvotteluihin. Voi vain kuvitella, miltä tuntuu työskennellä sellaisessa organisaatiossa, jossa vuoden sisällä käydään esimerkiksi pahimmillaan kolmet yt-neuvottelut vain ja ainoastaan siksi, että poliittinen peli niin määrää. ARA on jo useamman vuosikymmenen ajan hoitanut lakisääteisiä toimeenpanotehtäviään eli pääosin tuottanut erilaisia palveluja kansalaisille ja yrityksille sekä toteuttanut viranomaisvalvontaa. Kaikilla näillä ARAn lakisääteisillä tehtävillä on osaltaan varmistettu, että valtion tuet asumiseen ja asuntotuotantoon jakautuvat oikeudenmukaisesti ja oikein.

Muun muassa laillisuusvalvojat ja oikeusministeriö ovat nimenomaan näihin asioihin ottaneet kantaa lausunnoissaan ja nostaneet esiin, että tällaisten tehtävien siirtäminen, sijoittaminen siis osaksi ympäristöministeriötä, kuten hallinnollisesti nyt esitetään, on varsin poikkeava ratkaisu, ja juuri siksi vähintään, mitä tällaisessa tilanteessa pitäisi tehdä, on se, että tämä ratkaisu perustellaan laajasti ja selkeästi, eikä tämä esitys nyt valitettavasti tee mielestäni kumpaakaan näistä. Toistaiseksi olen nähnyt ja kuullut vain ylätasen jargonia sujuvista prosesseista ja tehostamisesta, mutta kuten täällä on hyvin tänään käyty läpi, oikeastaan hallituksen esityksissä 136 tai 188 ei kummassakaan osoiteta, millä konkreettisilla asioilla näihin tullaan pääsemään, ja silti erityisesti se 136 on annettu budjettilakina, vaikei sillä ole siis minkäänlaista säästövaikutusta seuraavalle vuodelle.

Se, mitä tässä kuitenkin uhkaa tapahtua, on se, että on riskejä siitä, että tukien hakemisessa ja käsittelyssä on katkoksia, eikä niissä ole kyse hallinnosta, vaikka tämä kuulostaakin varsin tylsältä, vaan ennen muuta nämä tarkoittavat myös viivästyksiä

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

rakentamisessa, asunnoissa, ne tarkoittavat viivästyksiä rakennusalan elvyttämisessä. Tällä kaikella siis on myös vaihtoehtoinen hintansa — puhumattakaan siitä hinnasta, jonka edustaja Kallio täällä nosti myös esiin, joka maksetaan, jos itsenäisen viraston lakkautus johtaa siihen, että poliittinen ohjaus lisääntyy. Tämä on niin ikään kysymys, joka laajalti tunnistettiin lausuntokierroksella tulleissa palautteissa, joihin ministeri on kyllä jonkin verran vastannut, mutta se ei itsessään vielä ole tehnyt näitä duubioita ollenkaan tyhjäksi. Toivon todella, että valiokuntakäsittelyssä näihin kysymyksiin kiinnitetään varsin paljon huomiota.

Puhemies! Aivan lopuksi en voi olla huomauttamatta, että tässä ARAn lakkauttamisessa ja uuden keskuksen perustamisessa ei missään nimessä ole kuitenkaan kyse vain yksittäisestä virastosta ja sen operoinnista vaan laajemmin siitä, minkälaista asuntopolitiikkaa Suomessa ylipäätään halutaan tehdä. Hallitus ei ole tarjonnut tähän minkäänlaista varteenotettavaa kuvaa, sillä ei tunnu olevan minkäänlaista kokonaissuunnitelmaa siitä, mitä oikeastaan Suomessa edes tavoitellaan, mikä on suomalaisten asumisen tulevaisuuden visio, millä turvataan kohtuuhintainen asuminen vai onko se tulevaisuudessa edes suomalaisen politiikan tavoitteena. Kaikesta tästä kannan henkilökohtaisesti, ja myös puolueeni, kovin paljon huolta ja toivon, että täällä salissa olisi myös hallituspuolueiden edustajia tätä keskustelua kuuntelemassa. [Pauli Aalto-Setälä nostaa kätensä] — Te siellä viittelöitte. Tiedän, että tulitte vastikään paikalle. Tätä keskustelua on käyty täällä jo jonkin aikaa. — Ministeri onneksi on täällä, ja tiedän, että varmasti myös näihin huoliin osaltaan tulee tässä vielä vastaamaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Tälle keskustelulle tässä yhteydessä varattu aika on käytetty. Annan vielä vastauspuheenvuoron ministeri Mykkäselle, ja mikäli puhujalistalle jää käyttämättä jääneitä puheenvuoroja, niin keskustelu keskeytetään ja sitä jatketaan muussa yhteydessä. — Ministeri Mykkänen, kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

15.36 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvästä keskustelusta myöskin edustajille lähetekeskusteluna. Muutamiin asioihin kiinnitän huomiota.

Ehkä ennen kaikkea erityisesti edustaja Viitanen kiinnitti huomiota Valtion asuntorahaston, VARin, fuusioimiseen valtion budjettiin, [Pia Lohikosken välihuuto] joka hallituksella tosiaan erillisellä esityksellä on tapahtumassa. Tämän osalta haluaisin erityisesti todeta — tämä oli myöskin edustaja Honkosen puheenvuorossa — että tämä VARin kuoleutuminen seuraavan 5—10 vuoden aikana tapahtuisi joka tapauksessa, koska siis vuodesta 2007 lähtien me emme ole enää myöntäneet tästä Valtion asuntorahaston taseesta näitä ARA-lainoja vaan ne on myönnetty kaupallisista pankeista, joihin valtio vain myöntää sitten takauksen ja sitoutuu maksamaan korkotukea. Ja kun näin on, niin niistä vanhojen ARA-lainojen lyhennyksistä käytännössä sitten on aikaisemmin syntynyt se VARin tulovirta. Ja kun nämä vanhat lainat on lyhennetty takaisin, niin silloin siellä Valtion asuntorahastossa ei enää sinänsä ole sellaista tasetta, jolla voitaisiin jatkaa toimintaa niin kuin sitä on aiempina vuosikymmeninä tehty tai niin kuin sitä nyt vielä tähän asti on tehty, eli VARin oman rahaston taseen kautta, jolloin tämä tavallaan tapahtuisi joka tapauksessa. Ja sitten on tietysti erillinen asia, onko yleensäkin luontevaa, että käsitellään kehysten ulkopuolisina menoina tilannetta, jossa sekä maksetaan

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

jatkuvaluontoisesti avustuksia että sitten myönnetään jatkuvaluontoisesti takauksia valtion omaisuudesta mutta niin, että se ei ole kehyksen piirissä. Nythän se sitten kehyksen piiriin tulee. Mutta tämä on näin, että sitä ei voisi oikeastaan muuksi muuttaa.

ARA-lainamuotojen reformeja tehdään todella valtiosihteeri Nykäsen työryhmässä. Ja sinänsä, kun puhutaan siitä, mitä valtion tulee korkotukea tai taata asuntorakentamisen mahdollistamiseksi, se on sitten myöhemmän keskustelun paikka. Sinänsä esimerkiksi tänä vuonna valtion tukeman asuntotuotannon osuus yleensä, miljardeissakin laskettuna, on kaksinkertainen toissa vuoteen nähden. Kerrostaloasunnoissa osuus lähentelee 80:tä prosenttia tämän vuoden aloituksissa. Tämä on jatkossakin kaiken sen perusteella, mitä suunnitelmissa on, mahdollista, eli sinänsä suhdanteita tasataan korkotukilainatuotantoa hyödyntämällä. Ja olen sinänsä samaa mieltä monen kanssa siitä, että meillä on tarvetta myös valtion tukemalle korkotuetulle asuntotuotannolle Suomessa. Täytyy vaan olla tarkka siinä, mitkä ovat ne tehokkaimmat välineet, mitkä ovat ne paikat, miten se tehdään ja miten ei synnytetä liian suuria keskittymiä tässä suhteessa.

Vuokralta omistukseen -mallejakin, joita erityisesti edustaja Honkonen täällä peräänkuulutti, mietitään tässä eräiden kaupunkien kanssa yhteistyössä: mitä valtion tukijärjestelmän elementtejä tarvitaan siihen, että voitaisiin tarjota tällaisia ikään kuin vuokra-asumisen kautta omistustulostamisen mahdollistavia malleja. Asumisoikeusasuntojärjestelmä aso on ollut varmasti tarkoitukseltaan hyvä, mutta sen aiheuttama riskinjako on jatkuessaan vaarantava myös siinä asuville, ja tämän takia tämä aso-järjestelmä nykymuodossaan on lakkautumassa.

Ja mitä tulee sitten itse tähän virastouudistukseen, niin kuten todettu, tämä on sinänsä aika tekninen hallinnollinen kysymys, ei varmasti tärkeimpiä näistä ARAan liittyvistä reformeista näinä vuosina. Tarkoitus on, että siinä syntyy synergiahyötyjä, kun viraston toimintaa ja ministeriön toimintaa tukipalveluiden osalta yhdistetään. Ja toki siinä myös, kun tehdään uudistuksia, pystytään entistä varmemmin viemään läpi sitä, että meillä ei esimerkiksi ole erityyppisiä ohjeistuksia sen kanssa, mikä on ollut lain tarkoitus ja mitä virastosta tehdään, vanhan lain aikaan näin ollen. Ja tässä kun esimerkiksi katsoo rakennuttajien toiveita, niin siinä on myös ollut vuosien varrella paljon sitä, miten voisi toimia sujuvammin, ja tähän tällä uudella keskuksella myös osaltaan pyritään.

Sinänsä, kun täällä on puhuttu kiireestä ja vähän liittyen nyt talven suhdannetilanteeseenkin, osaan tästä palautteesta, joka lausuntokierroksella on tullut, on vastattu sillä, että nyt uusi keskus aloittaisi kuitenkin vasta 1. maaliskuuta, jolloin ehditään tietojärjestelmiä, rekrytointeja ja henkilöstösiirtoja tehdä hieman rauhallisemmin. Näitä pelkoja, joita lausuntokierroksella on tullut, on siis lievennetty tällä hallituksen esitykseen sisällytetyllä muutoksella.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.41.

Asian käsittely ei jatkunut tässä täysistunnossa.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 189/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.41 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyyn siis tuodaan hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Siinä on useita eri asioita.

Yhtenä tärkeänä uudistuksena lumen kaataminen mereen kiellettäisiin kolmen vuoden siirtymäajalla. Mereen päätty normaalitypisenä talvena Helsingin edustalla useita tuhansia kiloja roskaa ja arviolta yli 50 miljoonaa mikromuovipartikkeliä lumenkaadon seurauksena. Roskien joukossa on esimerkiksi runsaasti tupakantumppeja, jotka jauhautuvat meressä mikromuoveiksi. Tutkimusten perusteella Helsingissä keskimäärin talven aikana lumen mukana mereen päätty noin 9 000—19 000 kilogrammaa roskaa. Tämä kieltä tulisi siis voimaan kolmen vuoden siirtymäajalla eli 1.3.2028. Lausuntokierroksella hahmoteltiin mallia, jossa oli mukana kahden vuoden siirtymäaika mutta siihen liitetty eräänlainen poikkeusmahdollisuus. Lausuntokierroksella kuitenkin useat tahot totesivat, että poikkeukseen liittyi sen verran tulkinnanvaraisuutta, että todettiin paremmaksi ratkaisuksi kolmen vuoden siirtymäaika ilman erillistä poikkeusta sen jälkeen.

Toisena myöskin sinänsä vesiasioihin liittyvänä upottamis- ja hylkäämiskiellon sanamuotoa tarkennettaisiin ja samalla selkeytettäisiin sitä, että aineen laskeminen mereen meriympäristön tilan parantamiseksi ei ole kiellettyä — lähinnä teknistä selkeyttämistä.

Toinen erillinen kokonaisuus koskee biokaasulaitosten perustamisen sujuvoittamista ilmoitusvelvollisten eläinsuojien eli siis 50—299 lypsävää lehmää suojaavien eläinsuojien osalta. Niihin perustettavien biokaasulaitosten hyväksymisessä siirryttäisiin kunnan ilmoitusmenettelyyn, ja näin ollen tätä biokaasulaitoksen perustamista tämän kokoluokan eläinsuojien yhteyteen sujuvoitetaan ja helpotetaan. Se koskisi sellaisia biokaasulaitoksia, jotka käsittelevät kyseisessä eläinsuojassa syntynyttä lantaa, rehua, maitoa, eläintilojen pesuvettä. Ne voisivat käsitellä myös haitattomasta luonnonaineksesta koostuva jätettä, kuten nurmea tai järviruokoa. Näissä biokaasulaitoksissa saisi käsitellä enintään 20 000 tonnia jätettä. Ympäristöluvanvaraisen eläinsuojan yhteyteen perustettavat biokaasulaitokset ja eläinsuojasta erilliset biokaasulaitokset säilyisivät luvanvaraisina. Mikäli sitten taas ilmoituksenvaraiseen eläinsuojaan perustetaan biokaasulaitos, se edellyttää muutosta tähän eläinsuojeluilmoitukseen mutta ei erillistä ilmoitusta kunnalle, vaan muutosta tähän kunnalle jo tehtyyn ilmoitukseen.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Vielä erillisenä kokonaisuutena tässä hallituksen esityksessä toteutetaan tietyt teollisuuspäästödirektiivin muutokset etupainotteisesti, ja nämä muutokset koskevat vedyn tuotantoa ja jätteen kaasutusta ja pyrolyysiä. Näillä pyritään sujuvoittamaan erityisesti korkeintaan 50 tonnia vuorokaudessa vetyä elektrolyysillä tuottavien laitosten perustamista siten, että ne eivät enää tarvitsisi ympäristölupaa. Tähän liittyy hallinnollisesti myös muutos ympäristövahinkorahastosta annettuun lakiin, koska kyseisiltä laitoksilta ei enää perittäisi ympäristövahinkomaksua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

15.45 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! En tähän lumenkaatoasiaan ota kantaa. Lumenluonnista on monella tapaa kyllä muuten kokemusta, mutta ehkä tässä kohti jätän tämän aiheen väliin. En myöskään kyllä kehu hallitusta, vaikka toivottiin tuolta takarivistä jotain positiivista.

Osana hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisten luvittamien maatilojen biokaasulaitosten siirtäminen ilmoitusmenettelyn piiriin, kuten tässä ministerin alustuksessa hyvin kävi ilmi. Ilmoitusmenettely tarkoittaa kuitenkin kolmesta neljään kuukautta kestävästä viranomaisprosessista, jota voi byrokraatiaksikin kutsua. Suurin osa laitoksista jäisi kuitenkin lupajärjestelmän piiriin, jolloin tyypillisesti käsittelyyn kuluu jopa yli kahdeksan kuukautta. Biokaasualan toimijat ovat ehdottaneet byrokratian vähentämiseksi biokaasulaitosten rekisteröintimenettelyä. Kataisen hallituksen aikaan muun muassa alle 50 megawatin voimalaitokset ja asfalttiasemat siirrettiin ympäristönsuojelulain mukaiseen rekisteröintiin. Sipilän hallituksen aikaan rekisteröintiä laajennettiin muun muassa betonituotetehtaisiin. Esimerkiksi voimalaitokset, asfalttiasemat ja betonituotetehtaat voi rekisteröidä teoriassa vaikkapa yhdessä päivässä, mutta viranomainen saa käyttää voimalaitoksien käsittelyyn enintään 30 vuorokautta ja asfalttiasemille ja betonituotetehtaille 60 vuorokautta.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Orpon hallitus on luvannut, ettei se lisää kotimaista sääntelyä Euroopan unionista tulevan sääntelyn päälle. Nyt hallitus on kuitenkin asettamassa maatilojen biokaasulaitoksille reilusti yli EU-sääntelyn menevää kansallista byrokratiaa. On ristiriitaista, että 50 megawatin voimalaitos on pakko rekisteröidä neljäsosassa siitä ajasta kuin pienen, esimerkiksi 0,5 megawatin biokaasulaitokset. Biokaasulaitos vaatii noin 0,05 hehtaarin pinta-alalla kolmesta kahteentoista kuukauden byrokratiaa, mutta betonituotetehdas vaikkapa 12 hehtaarin pinta-alalla on siinä päivän ja kahden kuukauden käsittelyn aikahaarukassa. Ero on aika suuri. Lisäksi on hyvä huomata, ettei luvituksen kestolla ole sinänsä mitään tekemistä ympäristönsuojelun tason kanssa. Laitokset rakennetaan aivan samanlaiseksi, pyörivät ne viranomaistoiminnan rattaissa sitten päivän tai vaikka vuosia.

Arvoisa puhemies! Edellisellä hallituskaudella osa kuntien ympäristönsuojeluviranomaisista linjasi, että maatilojen biokaasulaitokset eivät tarvitse ympäristölupaa, koska ne vähentävät päästöjä. Ympäristöministeriö kuitenkin ohjeisti, että lupa tarvitaan. Nyt käsittelyssä olevalla muutoksella vähennetään kyllä hieman byrokratiaa, mutta suomalainen byrokratia pysyy edelleen hyvin raskaana. Euroopan unionin IED-direktiivi vaatii ennakollista tarkastelua biokaasulaitoksille, mutta on kansallinen poliittinen päätös, kestääkö tarkastelu kuukauden tai vaikkapa vuoden. Tässä

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

ei ole kyse myöskään pelkästään maataloista. Maatilojen ylisuuri byrokratia kuluttaa viranomaisresursseja, mikä tarkoittaa suurempia kustannuksia veronmaksajille ja hitaampaa luvitusta myös muille yrityksille. Nämä tekijät on syytä ottaa huomioon nyt alkavassa eduskuntakäsittelyssä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aalto-Setälä, olkaa hyvä.

15.49 Pauli Aalto-Setälä kok: Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Kiitos edustaja Kalliolle, saimme siitä ympäristövaliokuntaan mietittävää.

Haluaisin ottaa esille tämän lumenkaatoasian. Aivan erinomaisen hyvä, että vihdoinkin tämmöinen hyvin kokoomuslainen tavoite on saatu aikaiseksi ja että lumen kaato Itämereen päättyy. Itse asiassa on vähän hullunkurista, että se joudutaan lailla kieltämään, koska Helsinki on ainoa kaupunki, joka näin edelleen tekee. Jos muistan oikein, niin sen määrä oli, oliko se 50 000 kuormaa lunta, eli se on melkoinen määrä mikromuoveja ja ravinteita, jotka muutenkin rehevöityneeseen mereen eivät kuulu.

Minusta on myös hyvä, että lain käsittelyssä lausuntokierroksella tämä poikkeus sieltä otettiin pois, koska aika moni hieno aihe ja laki vesittyy usealla poikkeuslistalla, jotka sinne sitten neuvotellaan erilaisten tahojen puolesta.

Kolme vuotta on riittävän aika Helsingin keksiä hyvä tapa, joku muu tapa kuin edelleen laskea jätteet ja roskat ja mikromuovit meidän mereemme. Ne eivät sinne kuulu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

15.50 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Myös minä sanon muutaman sanan tästä lumenkaatoasiasta. Tämähän tosiaan käytännössä koskee Helsinkiä, jossa kantakaupungista kerättyä lunta on kaadettu mereen Hernesaareen, ja siis keskimääräisenä talvena Hernesaareen on viety yli 15 000 kuormallista, ei 50 000 — tämä tarkennus edustaja Aalto-Setälälle.

Kuten tästä hallituksen esityksestäkin selviää, Helsingissä on jo puututtu tähän asiaan ja tehty suunnitelmia mereen kaadon lopettamisesta vuoteen 2033 mennessä. Toki sinne on pitkä aika, ja tämä hallituksen esitys nyt tarkoittaa tämän aikataulun kiristämistä.

Lumen kaatamisella mereen on moninaisia ympäristöhaittoja, ja siksi se on syytä lopettaa. Lumen mukana mereen päätyyn roskaa, erityisesti muovia, joka on suuri ongelma meriluonnolle. Hyvä, että hallitus tähän asiaan nyt tarttuu.

Samaan aikaan on kuitenkin todettava, että tämä yksittäinen ja varsin pistemäinen toimi ei riitä Itämeren pelastamiseen. Suuret kuormituslähteet ovat muualla, ja niihin hallitus on ollut haluttomampi tarttumaan. Esimerkiksi maa- ja metsätalouden päästöt olisi saatava kuriin, jos ja kun Itämeri halutaan pelastaa.

On myös todella huolestuttavaa, että hallitus on toisessa hallituksen esityksessä esittänyt vesien pilaamiskiellon höllentämistä vihreän siirtymän nimissä. Ajattelen siis, että tämä on yksittäisenä toimenä merkittävä, mutta ei erityisesti sitten kuitenkaan kokonaisuuden kannalta niin mittava.

Arvoisa puhemies! Kun puhutaan aurauslumien aiheuttamista ongelmista, on asiaa syytä tarkastella yksittäistä mereen kaatoa laajemmin tosiaan lainkaan tämän yksittäisen asian vakavuutta vähättelemättä. Lumien sulamisvesien kulkeutuminen maalla olevilta lumenkaatopaikoilta pienvesistöihin on myös merkittävä ongelma, ja kysyisinkin, mitä

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

hallitus on tälle ongelmalle tehnyt. Ajattelen, että näille lumenkaatopaikoille pitäisi vaatia ympäristölupaa, jotta voidaan aidosti minimoida päästöt myös herkkiin virtavesiin, ja mereenhän nämäkin päästöt lopulta sieltä lumenkaatopaikoilta päätyvät.

Lumen mereen kaataminen on haitallista, kuten kaikki muukin lumen kuljetus ja varastointi, mutta se vain tekee näkyväksi nämä kaikkialla esiintyvät ympäristöongelmamme. Todella toivon, että hallitus on yhtä kiinnostunut hulevesien mukana kulkeutuvista roskista ja autonrenkaista irtoavista mikromuoveista ja niiden kulkeutumisesta meidän vesistöihimme. Odotan siis tässä nyt hallitukselta kattavaa ja systemaattista otetta lumenhallinnan ympäristöongelmiin ja Itämeren tilaan tämän yhden pistemäisen ilmiön ohella.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

15.53 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Esitän puheeni alkuun kaksi hyvin yksinkertaista kysymystä. Kumpi aiheuttaa ympäristöpäästöjä, navetan nurkalle rakennettava biokaasulaitos vai 14 hehtaarin betonitehdas? Jokainen ymmärtää, että betonituotetehdas aiheuttaa ympäristöpäästöjä, niin tarpeellinen kuin se tehdas onkin, mutta biokaasulaitos, joka rakennetaan navetan nurkalle, vain vähentää päästöjä.

Ja se toinen kysymys: kumpi on byrokratian puolesta helpompi perustaa, biokaasulaitos vai betonitehdas? Niin hullulta kuin kuulostaa, niin betonitehtaan perustamiseen riittää pelkkä rekisteröintimenettely, joka hoituu päivässä, viranomaisen tulee vahvistaa rekisteröinti 1—2 kuukauden sisällä, mutta biokaasulaitoksen perustaja saa varautua pitkään, jopa vuoden kestävään lupaprosessiin. Esimerkiksi meidän tilalla prosessi kesti yli vuoden, ja tuloksena oli yli 30-sivuinen paperinivaska. Ja samaan aikaan valtavan tehtaan perustaminen onnistuu tuosta vain. Tämä on täysin arkijärjen vastaista.

Hyvä ympäristöministeri Mykkänen, nyt tätä ympäristönsuojelulakia säädettäessä maatilakokoiset biokaasulaitokset pitäisi ehdottomasti siirtää rekisteröintimenettelyn piiriin. Se olisi ympäristön etu. Se olisi yrittäjien etu. Ja se on myös teidän hallitusohjelman mukaista, kun olette luvanneet edistää biokaasua ja purkaa turhaa sääntelyä.

Arvoisa puhemies! Syvennyn asiaan vielä muutamien perustein. Avainkysymys siis on, miksi rekisteröintimenettely ei käy biokaasulaitoksille tämän hallituksen esityksen mukaan. Siihen on mahdoton löytää järkevää vastausta. Ilmoitusmenettelyyn siirtyminen ei ole autuaaksi tekevä asia, pikemminkin kosmeettinen muutos. Kun biokaasua tuotetaan, kasvihuonekaasupäästöt, siis metaanipäästöt, vähenevät. Toiseksi, levityksen haju lähtee pois, samoin maatalan talouskeskuksen hajut vähenevät, koska rehujätteet laitetaan biokaasulaitokseen. Kolmanneksi, lisäksi tarve polttaa puuta maatilalla lämmitykseen vähenee. Elikkä tässä on jo kolme syytä ilmastomuutoksen vähentämiseen.

Sitten neljänneksi, rekisteröinti ei heikennä millään tavalla ympäristönsuojelun tasoa. Viranomainen nimittäin tutkii ennen rekisteröintiä, ovatko asiat kunnossa. Ne valtakunnalliset kriteerit kerran voidaan tehdä, ja silloin toiminnanharjoittajilla on selkeä ja ennakoitava, selvä ohjeistus. Ilmoitusmenettelyyn viranomainen joutuu joka kerta kirjoittamaan tekstit uudelleen. Biokaasulaitoksen luvittaminen oli siis meillä 30 sivua, ja kuitenkin polttoaineen jakeluasema on rekisteröinnin piirissä. Nyt kysynkin teiltä, muut kansanedustajat täällä: kuinka moni meistä on nähnyt ja huomannut niissä ympäristöongelmia?

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukainen byrokratian vähentäminen ei siis tällä esityksellä toteudu. Hallitus tekee tällä esityksellä mahdollisen kevennyksen kunnan ympäristöviranomaisen valvojille maatiloilla, mutta kun luetaan tarkasti hallituksen esitystä, ilmoitus koskee vain yhtä eläinsuojaa. Jos vuokraa navetan naapurista, niin ei saa tuoda sitä lantaa biokaasulaitokseen — aivan kuten meilläkin on näin sanatarkasti kirjoitettu. Sillä ei ole merkitystä, vaikka lähimmät naapurit olisivat useamman kilometrin päässä lannan siirtoajonkin kannalta. Rekisteröintimenettelyssä ei ole näitä ongelmia.

Maatilojen ylisuuri byrokratia kuormittaa jo tällä hetkellä itse yrittäjiä mutta myös viranomaisia, mikä tarkoittaa suurempia kustannuksia veronmaksajille ja hitaampaa luvitusta tämän johdosta myös muille yrittäjille. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

15.58 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Keskityn puheenvuorossani siihen tämän lakiesityksen kohtaan, joka koskee lumen mereen kippaamisen kieltoa.

Mutta ihan aluksi totean täällä vihreälle eduskuntaryhmälle erityisesti, että Itämeri ja vesistöt pelastetaan askel askeleelta, ja on erittäin hyvä, että tässä hallituksessa on ministeri, joka todellakin tekee hartiavoimin töitä vesiensuojelun, Itämeren ja erityisesti Saaristomeren pelastamiseksi, eli kiitos siitä.

Tämän esityksen tavoitteena on todellakin hallitusohjelman mukaisesti parantaa meriympäristön tilaa sekä keventää tiettyjen biokaasulaitosten sääntelyä, mutta keskityn todellakin tähän meri- ja lumiasiaan ja sanon kyllä, että vihdoinkin tämä jätelumen mereenajo kielletään. Pidän tätä lumenkaadon kieltoa tärkeänä ja konkreettisena toimena puhtaamman Itämeren ja Suomen vesistöjen suojelemisen puolesta, eli kiitos tästä lakiesityksestä. Tämähän kirjattiin hallitusneuvotteluissa Petteri Orpon vesiensuojelua monin tavoin edistävään hallitusohjelmaan, ja tästä asiasta on tehty monta aloitetta. Olen itekin tehnyt tästä lakialoitteen vauhdittaakseni tätä tällä eduskuntakaudella ja tein myöskin edellisellä eduskuntakaudella.

Ympäristöministeriön selvityksen mukaan mereen päätyy todellakin ihan normaalilumisena talvena Helsingin edustalla useita tuhansia kiloja roskaa, yli 50 miljoonaa mikromuovipartikkeliä ja lukemattomia määriä tupakantumppeja. Erityisesti kaupunkien läheisyydessä olevat rannat ovat hyvin roskaantuneita. Meillä Helsingissä taitaa olla keväisin noin viisi alusta, jotka kauhovat roskaa rannoilta, ja viime kesänäkin taisi tulla tuommoinen 100 kuutiometriä roskaa, kun nuo alukset tuolla rannoillamme kulkivat.

Itämeren likaamiseen ja roskaamiseen on todellakin saatava loppu, ja tätä tavoitetta käsittelyssä oleva esitys osaltaan edistää. Totta kai me tarvitaan paljon muitakin toimia, mutta tämä oli tervetullut ja välttämätön lakiesitys.

On myöskin sanottava se, että mereen lumen mukana kaadetut jätteet, roskat, tupakantumpit ja ainesosat kulkeutuvat merivirtojen mukana laajalle ja esimerkiksi mereen joutunut mikromuovi ja tupakantumpeista tulevat raskasmetallit eivät katoa merestä ehkä koskaan. Siksi vähän ihmettelen täällä erityisesti vihreän eduskuntaryhmän puheenvuorossaan nostamia vähän vähätteleviä näkökohtia.

No, tämä esitys koskee erityisesti kotikaupunkiani. Helsinki on tietävästi ainoa maamme kaupunki, joka edelleen kaataa jätelumet mereen. Olen osaltani kaupunginvaltuuston työhön palattuani kirittänyt Helsinkiä tässä, jotta lumen mereen

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

kippaaminen lopetettaisiin. Kokoomuksen valtuustoryhmän aloitteesta esimerkiksi entinen kansanedustaja Asko-Seljavaara ehdotti ja saimme enemmistön valtuustossa, kun linjasimme, että likaisen lumen kaatamiselle mereen on löydettävä ympäristön kannalta kestävämpi vaihtoehto. Ratkaisua on etsitty pitkään. Apulaispormestari Sinnemäen vastuualueella tätä ei ole löytynyt, ja kokoomus on jäänyt vähemmistöön valtuustossa. Helsinki on pystynyt sitoutumaan vain siihen, että lumenkaato loppuisi vasta 3000... — 2033, ei sentään 3000. — Nyt tosiaan asiaan tulee lakimuutoksella vauhtia, ja lumenkaadon kiellon astuessa voimaan vuoteen 2028 mennessä pitää Helsingin viimeistään löytää kestävämmät ratkaisut tähän asiaan.

Arvoisa puhemies! Itämeri on ollut pitkään maailman saastuneimpia meriä. Kokonaisuudessaan meren tila on heikko, vaikka parannustakin on viime vuosina tapahtunut. On sanottava, että ihmisen toiminnan vaikutus mereen on tietysti monella tapaa huomattava. Puhumme paljon rehevöitymisestä. Se on suurin ongelma, mutta kyllä roskaaminenkin on todella iso haitta ympäristölle, eläimille, ihmisten terveydelle, ja se vähentää myöskin hyvin paljon kaupunkimme viihtyvyyttä.

Jos katsotaan vielä nopeasti, mitä muualla on tehty, niin Ruotsissa, jonka politiikkaa itse paljon seuraan — olen siellä ollut myöskin töissä — Naturvårdsverket on kieltänyt lumen kaatamisen mereen ja järviin, eli Ruotsissa likaantunut lumi on luokiteltu jätteeksi aikaa sitten. Kööpenhaminassa ja Oslossa kiellot perustuvat lumen mukana kulkeutuviin haitta-aineisiin tehtyihin tutkimuksiin ja selvityksiin ja kaadon aiheuttamaan roskaantumiseen. Suomessa monet kaupungit... Eikö se ole niin, että Espoo on kieltänyt, Turku ja Oulu ovat kieltäneet? Kun jopa Turku on kieltänyt lumenkaadon mereen, niin kyllä Helsingissäkin tähän on kyettävä. Siellä tämä kiello on tehty ympäristönsuojelulain nojalla annetuilla ympäristönsuojelumääräyksillä.

Ihan lopuksi, arvoisa puhemies, totean, että me kaikki tiedämme, että meren kaadettu jäte ja roskat kelluvat. Kun ne talvella sinne mereen kipataan, ne kelluvat kaupunkilaisia vastaan viimeistään keväällä. Me tiedämme, että maankaatopaikkojen löytäminen on varsin haastavaa Helsingissä, mutta mielestäni ja mielestämme, kokoomuksen mielestä, se ei ole kestävä perustelu liata kotivesiemme eikä merenrantojamme, eli Itämeren on suojeltava myös talvellakin. Helsingin on nyt syytä kiria ympäristöystävällisten ratkaisujen etsimisessä lumen hallintaan, ja ratkaisun on oltava sellainen, että lumisena talvena myöskin teiden puhdistaminen sujuu. Totean ihan lopuksi, että varasimme tähän työhön ensi vuoden Helsingin kaupungin budjettiin myöskin rahoja, [Puhemies koputtaa] eli työtä tehdään.

Kiitos ministerille tästä lakiesityksestä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

16.04 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ympäristöministeri, hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Tätä asiaa on eduskunnassa pidetty esillä kauan. Edustaja Sarkomaa, joka edellä puhui, on yksi heistä, jotka tätä ovat kauan täällä ajaneet.

Itse ryhdyin tähän työhön vuonna 2018. Tein silloin eduskunnalle ensimmäisen esitykseni, jossa esitin puhdistamattoman lumen mereen hävittämisen kieltämistä. Tuolloin ympäristöministerinä toiminut keskustan Kimmo Tiilikainen ei tähän esitykseeni tarttunut, ja jätelumen kippaamista mereen ei silloin haluttu kieltää. Asia ei siis edennyt,

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

mutta emme antaneet periksi. Meitä kaikkia nimittäin huoletti Itämeren tila ainakin kesäisin, mutta tuntui, että kaikkia se ei huolettanut talvisin.

Jätelunta ei enää kohta saa piittaamattomasti kipata suoraan Itämereen. Kiitoksia ympäristöministeri Mykkäselle ja pääministeri Petteri Orpon hallitukselle, jonka toimesta tämä nyt lopulta kielletään myös pääkaupunkimme osalta. Meillä nimittäin maamme pääkaupunki, Helsinki, on jatkanut puhdistamattoman lumen kippaamista Itämereen talviaikaan, 1 000 kuormaa joka päivä.

Kun tässä edellä vihreät vähän vähättelivät tätä esitystä, niin voin kertoa teille, arvoisat vihreät ja muut täysistuntoa seuraavat, että uusimmassa esityksessäni myös viime vaalikaudella 2019—2023 esitin, että lumen dumppaaminen Itämereen pitää kieltää lailla. Silloin ympäristöministereinä toimivat Krista Mikkonen, vihreät, Emma Kari, vihreät, ja loppukauden vihreiden puheenjohtaja Maria Ohisalo. Heistä kukaan ei nähnyt Itämeren pilaamista niin tärkeäksi asiaksi, että olisivat tähän tarttuneet. Näin lumen dumppaaminen Itämereen on jatkunut.

Jostain syystä sinne on viety vuosi toisensa jälkeen tätä likaista lunta vaikka kuinka paljon. Jo vuosia sitten nimittäin tehtiin selvitys, mitä kaikkea näissä kuormissa Itämereen joutuukaan, ja selvisi, että lumen sulattua jäljelle jäi mereen yhteensä yli 500 kuorma-autollista likaista hiekoitushiekkaa ja peräti 225 kuorma-autollista puhdasta jätettä. Nämä kaikki siis merenpohjassa ja vedessä kellumassa. Itämereen siis joutui lumirallin myötä valtava määrä asfalttia, öljyä, rengaspölyjätettä, tiemerkintämassoja ja -maaleja, lisäksi muovia ja tupakantumppeja ja kaikkea mahdollista roskaa, kaikki kipattuna suoraan herkkään Itämereen. Joka talvi pääkaupunkimme on kipannut Itämereen yli 15 000 kuormallista likaista lunta eli noin 230 000 kuutiometriä. — Itse asiassa palataan tuohon vielä vähän myöhemmin.

Tässä aiemmin tuli esille se, että esimerkiksi Ruotsi on tämän lainsäädäntöpäivityksen tehnyt jo aikojen sitten, ja esimerkkinä täällä tuotiin esille Espoo, ja kyllä itse haastan nyt myös eduskuntaa vielä kerran pohtimaan, tarvitaanko tähän Itämeren pilaamiseen näin pitkä siirtymäaika. Se on vähän kuin antaisi luvan edelleen jatkaa tätä työtä. Toivon, että edustaja Pauli Aalto-Setälä ja muut, jotka olette ympäristövaliokunnassa, vielä kerran pohditte tätä, ja uskon, että ympäristöministeri, joka siirtyy Espoon kaupunginjohtajaksi... Espoo on tämä jo ratkaissut. He sulattavat lumen, keräävät roskat pois, niin että pyytäkää vaikkapa virka-apua sitten Espoon kaupungilta. Uskon, että sitä tuleva kaupunginjohtaja sieltä Helsingille mielellään tarjoaa.

Arvoisa puhemies! Haluan tähän loppuun ottaa esille sen, mikä tästä esityksestä nyt puuttuu. Täällä on annettu nyt kuva, että kaikkialla muualla tämä asia on kunnossa. Kyllä, Espoo ei kaada lunta mereen, eikä Turkukaan eivätkä muut kaupungit, mutta Tampereella tätä asiaa herättiin käsittelemään jo viime vuosituhanella. [Aki Lindén: Siellä ei merta olekaan!] Jo vuonna 97 Tampereella käytiin aiheesta keskustelua. Siellä Pyhäjärveen tuli nimittäin sellainen määrä roskaa lumen mukana, että se näkyi myös kalastajien verkoissa. Sellaista puhdasta lunta vesistöihimme kipattiin, ja veteen joutui muun muassa maantiesuolaa, hiekkaa, raskasmetalleja liikenteen päästöistä edellä kerrottujen bitumin ja tupakantumppeiden ja muiden lisäksi.

Ja nyt toivoisin, että ympäristövaliokunta vielä kertaalleen pohtisi myös sitä, että on oleellista, missä se lumi sulatetaan, mihin se vesi sieltä menee ja miten nämä roskat sieltä pois kerätään. On noussut esille myös se, että tämä aiheuttaa pitkittyvää pölyongelmaa: kyllä, jos ei sitä hoideta kunnolla. Mutta kun se sulatus hoidetaan asiallisesti ja

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

huolehditaan, että se roska ja muu ei kuivu siellä ennen kuin se pois kerätään, niin uskon, että tässä ollaan hyvässä tilanteessa.

Mutta toivon, että ympäristövaliokunta tätä lainsäädäntöä käsitellessään kävisi läpi vielä kertaalleen myös sen, että meillä aika monessa pienemmässä kaupungissa, pienemmässä kunnassa näitä lumia läjitetään sellaisiin paikkoihin, joista ne menevät suoraan ojien kautta lähivesistöihin ja sitä kautta eteenpäin. Eli tämä ongelma ei ole pelkästään Itämeren ongelma, vaan tämä on meidän jokien ja lähivesien ongelma. Ja tästä voisi ympäristövaliokunta laittaa vähintäänkin jonkinlaisen lausuman jatkotyöstämiselle, että käytäisiin läpi se, missä tätä lunta läjitetään ja loppupelissä ensin tällä tavalla pilataan ne meidän lähivedet, lähijoet, ja sitä kautta se vesi muuten lopulta on siellä Turussa ja Helsingissä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom. — Meillä alkaa loppua tähän aika, joka on varattu, mutta kun näyttää siltä, että puhutte paikaltanne, niin vielä ehtii puheenvuoron pitää.

16.11 Miko Bergbom ps: Kiitän, arvoisa rouva puhemies! Haluan myös ottaa kantaa nimenomaan tähän lumen kaatamiseen mereen. Totean heti alkuun, että on tietyllä tapaa myös aika irvokasta, että eduskunta joutuu erikseen säätämään lailla siitä, että jätelunta ei kaadettaisi mereen, siis säädetään laki siitä. Tavallaan voisi ajatella — huom. voisi ajatella — että terveellä arkijärjelläkin ajateltuna se on niin vastenmielistä ja ympäristöä pilaavaa ja tuhoavaa, että sellaista ei tehtäisi, niin ettei tästä erikseen oikeasti tarvittaisi lakia ja tämä ymmärrettäisiin jokaisessa kaupungissa, eritoten Helsingissä, josta nyt haluan puhua.

Huomasin, että kun tämä hallituksen esitys tuli julkisuuteen, niin Helsingissä alkoi välitön ulina siitä, että tämä on aivan kauheata, että kyllä nyt täytyy vaan hyväksyä huonommat tieolosuhteet ja kaikki pitää hyväksyä, sen sijaan, että Helsingissä pohdittaisiin, mitä asialle voitaisiin tehdä.

Edustaja Heinosen puheenvuorossa tuli aika hyvin ilmi näitä lukemia, minkälaisia jätemääriä Itämereen, joka on muuten aika huonossa tilassa, tällä hetkellä menee: ymmärsin, että 225 kuorma-autollista pelkkää jätettä, siis Itämereen. Siis se on sen koko ekosysteemin kannalta katastrofaalista, mutta toisaalta ajatelkaa kalojakin. Se vaikuttaa myös niihin, ja lopulta se vaikuttaa myös jokaiseen helsinkiläiseen.

Tämä on irvokasta myös siitä näkökulmasta — anteeksi nyt vaan, kun totean — että oman havaintoni mukaan Helsingissä on keskimäärin juuri niitä poliitikkoja, jotka ovat valmiina moraalisaarnaamaan sitä sun tätä, mitä pitäisi tehdä ympäri Suomea: milloin ei saisi metsiä käyttää talouskäytössä tai milloin ei saisi polttomoottoriajoneuvolla ajaa. Ollaan herkästi kyllä säätämässä kaikennäköisiä kieltoja tuonne maaseudulle, mutta sitten, kun puhutaan teidän omasta kaupungistanne, niin alkaa heti valitus siitä, miten kehdataan kieltää meiltä Itämeren tuhoaminen. Kyllä minä pohtisin myös helsinkiläisenä päättäjänä ja katsoisin vähän peiliin siltä osin, ollaanko nyt itse toimittu ihan niin kuin täällä kirkossa muuten saarnataan.

Kyllähän niitä ratkaisuja totta kai on. Helsinki voi keskustella esimerkiksi Espoon kaupungin kanssa siitä, voisiko heiltä esimerkiksi ostaa sitten palveluita, mikäli eivät itse kykene niitä tuottamaan. Yritykset varmaan lähtevät mielellään toteuttamaan erilaisia ratkaisumalleja, tai Helsinki voi jostain vuokrata lisää tilaa, johon lumijätteen voi kaataa

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

sen sijaan, että se täytyisi viedä nimenomaan Itämereen kipattavaksi ja ekosysteemin tuhoamista edistäväksi, koska se on täysin vastuutonta toimintaa.

Ja sitten kiinnitän kyllä huomiota siihen, että tässäkin keskustelussa, tässäkin asiassa, vihreistä on tullut mielestäni hieman vähätteleviä puheenvuoroja nimenomaan siitä näkökulmasta, ettei tämä nyt riitä eikä tämä yksin pelasta Itämerta. No ei kai nyt tietenkään tämä yksin riitä siihen, mutta totta kai tämmöiset pienetkin kokonaisuudet pitää ottaa huomioon. Enkä minä nyt sano, että se mikään pieni on: jos me satoja ja satoja kuorma-autollisia pelkkää jätettä kaadetaan vuositason Itämereen Helsingin kaupungin toimesta, niin ei se ihan pieni asia ole. Se on aika iso asia. Ja nyt kehotan, että vihreätkin Helsingissä tekevät kaikkensa sen eteen, että tämä luonnon ja ympäristön ja Itämeren tuhoaminen vihdoin saadaan loppumaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Mykkänen, kaksi minuuttia.

16.14 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta ja siitä, että näyttää olevan laaja tuki tälle lumenkaadon kieltämiselle. Tämä todella on sinänsä tarpeellinen lakiesitys. Esimerkiksi jos katsoo Helsingin kaupungin lausunnon virkavalmistelusta, niin näkyy, että edelleen siellä erityisesti virkavalmistelu vastustaa tätä lumenkaadon lopettamista tässä muodossaan, joten tämä on tarpeellinen — vaikka luulisi, että paikallisesti sitä vietäisiin eteenpäin.

Sinänsä ehkä on kohtuullista sanoa, kun täällä edustaja Heinonen erityisesti peräänkuulutti vielä lyhyempää kuin kolmen vuoden siirtymäaikaa, että toki tässä Helsingin keskustan niemen alueella on erityisiä haasteita verrattuna oikeastaan mihinkään muuhun Suomen kuntaan tai kaupunkiin tilankäytöllisesti. Sikäli näiden haasteiden ratkaiseminen voi viedä sitten muutaman vuoden, niin ettei aivan heti auta, vaikka toki näin luulisin, että sekä nykyinen että tuleva ympäristöministeri voisi nopeammankin aikataulun sulattaa.

Mitä tulee sitten maalla oleviin sulamispaikkoihin ja sulatuslaitoksiin, joihin täällä viitattiin, niin aivan oikein, näiden vaikutuksia kannattaa myöskin seurata. Tietysti ensisijaisesti kaupunkien ja kuntien tulisi itse huolehtia siitä, että niin kuin missä tahansa likaisen veden käsittelyssä, valumia pienvesistöihin ja puroihin ei saisi syntyä haitallisessa määrin. Jos alkaa näyttää siltä, että näistä syntyy merkittäviä ongelmia, niin toki tähänkin sitten varmaan valtion täytyy puuttua, mutta tässä kohtaa arvio on ollut, että nämä ovat kuitenkin selvästi pienempiä vaikutuksia kuin tämä suoranainen vesistöön kaataminen, joka isossa mittakaavassa todella ainoastaan täällä Helsingin alueella on ollut käytäntönä.

Hulevedet ovat tietysti kasvava kysymys laajasti ottaen, kun ääri-ilmiöt säässä lisääntyvät ja niiden mukana pienvesistöihin valuva lika. Tämä on varmasti sellainen, mitä myöskin yhdyskuntarakentamisen ja yhdyskuntakehittämisen lainsäädännössä tarkastellaan ensi vuoden aikana.

Mitä tulee biokaasulaitoksiin, niin sinänsä tämä kysymys ilmoitusmenettelystä ja rekisteröintimenettelystä on aivan hyvä ja tärkeä kysymys, jota varmasti valiokunnissa on syytä vielä miettiä. Käsityksemme mukaan sinänsä rekisteröintimenettelyä varten jouduttaisiin asetuksella määräämään [Puhemies koputtaa] metrimäärä esimerkiksi etäisyytenä asutukseen ja muutenkin normittamaan hyvin tarkasti se laitos etukäteen, koska siinä ei voida ottaa huomioon olosuhteita, toisin kuin sitten ilmoituksenvaraisessa

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

toiminnassa, jossa voidaan ottaa paikallisia olosuhteita huomioon. Mutta kannustan tutkimaan näitä mahdollisuuksia toki. Tarkoitus on sujuvoittaa sääntelyä tältä osin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b ja 22 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 141/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 18/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 18/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Hopsu, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

16.17 Inka Hopsu vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan valiokunnan puheenjohtajan ja verojaoston puheenjohtajan poissa ollessa varapuheenjohtajana sitten esittelen tämän.

Kyseessä on hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b ja 22 a §:ien muuttamisesta. 10 prosentin suuruisen alennetun verokannan soveltamisalaan nykyisin kuuluvat hyödykkeet siirrettäisiin 14 prosentin suuruisen alennetun verokannan soveltamisalaan. Muutos koskee useita toimialoja: henkilöliikennettä, majoitustoimintaa, vierassatamatoimintaa, lääkkeitä, kulttuuria, urheilutoimintaa. Muutos ei koskisi sanoma- ja aikakauslehtiä eikä yleisradiotoimintaa. Kuukautissuojat, inkontinenssisuojat ja lasten vaipat siirrettäisiin yleisen verokannan soveltamisalasta alennetun 14 prosentin verokannan soveltamisalaan. Kyseessä on budjettilaki, ja ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 25 alusta.

Taloudellisia vaikutuksia arvioidaan seuraavasti: Korotus lisäisi valtion arvonlisäverotuottoja staattisesti laskien vuositason arviolta 305 miljoonaa euroa vuoden 25 tasossa. Hygieniatuotteiden siirtymän alennettuun 14 prosentin arvonlisäverokantaan on puolestaan arvioitu vähentävän valtion verotuottoja 12 miljoonalla eurolla. Lopullinen tuottovaikutus jää staattista tuottoarviota pienemmäksi, koska arvonlisäveron korotus vähentää kuluttajien ostovoimaa. Muutos myös lisää valtion ja muiden vastaavien julkisyhteisöjen arvonlisäveromenoja. Esimerkiksi henkilöstökuljetuspalveluiden alv-korotus kasvattaa maksettavia matkakustannusten korvauksia. Alv-korotus kasvattaa lääkekorvauksia. Oppikirjojen ja kirjastojen kirjahankintojen kustannukset nousevat. Kun nämä otetaan huomioon, yhteisvaikutus olisi noin 211 miljoonaa euroa verotuottoja

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

lisäävä. Ehdotettujen muutosten vaikutukset yrityksiin riippuvat muun muassa toimialasta, jolla yritys toimii.

Ja vielä siirtymäsäännöksistä: Tapahtuma-ala on nähnyt ongelmallisena tilanteen, jossa pääsylippu tapahtumaan ostetaan lipunmyyntiyritykseltä vuoden 24 aikana ja itse tapahtuma on vuoden 25 aikana. Arvonlisäverolakiin ei ole mahdollista sisällyttää tiettyjä toimialoja koskevaa erityissääntelyä liittyen näihin ennakkomaksuihin. Ennakkomaksujärjestelyjä voidaan käytännössä toteuttaa eri toimialoilla erilaisilla toiminta- ja sopimusmalleilla.

Ja sitten valiokunnan kanta vielä: Ehdotetut verokannan korotukset ovat osa hallitusohjelman julkisen talouden tasapainottamistavoitetta tukevia veropoliittisia toimia, ja alennettujen arvonlisäverokantojen korottaminen toisi verokannat lähemmäksi arvonlisäveron yleistä 25,5 prosentin verokantaa. Kuukautissuojien, inkontinenssisuojien ja lasten vaippojen siirtämisellä yleiseen 14 prosentin suuruiseen alennetun verokannan soveltamisalaan tavoitellaan näiden hyödykkeiden kuluttajahintojen alentamista ja sitä kautta pyritään parantamaan kyseisiä hyödykkeitä kuluttavien ostovoimaa. Valiokunta pitää tärkeänä, että näiden hygieniatuotteiden arvonlisäverokannan alennus välittyy hintoihin.

Valiokunta ehdottaa täsmennystä voimaantulosäännökseen, joka koskee Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön ehdotettavia muutoksia, jotta sääntely vastaisi verokannan muutostilanteessa aiemmin käytettyä sääntelyä.

Päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksena esitykseen HE 141 sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen ja muutettuna toisen lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset esittelystä. — Ja sitten edustaja Viitanen.

16.21 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä siis on todellakin kyse alennettujen arvonlisäverokantojen nostosta 10 prosentista 14:ään. Tämä nostaa lääkkeiden, joukkoliikenteen, kirjojen, kulttuuri- ja liikuntapalvelujen, tapahtuma-alan, matkailun veroja, ja SDP toden totta vastustaa tätä arvonlisäveromoukaria.

Aikamoista moukarointia hallituksella on tässä ollut: hallitus poisti arvonlisäveron alarajahuojennuksen, hallitus nosti ennätysmäisesti historiallisen suuresti kesken vuotta yleistä arvonlisäveroprosenttia puolelatoista prosentilla, ja nyt sitten tässä nostetaan näitä alennettuja kantoja, tehdään sinne veronkorotus. Näillä veronkorotuksilla leikataan ihmisten ostovoimaa, näillä tehdään hallaa monelle pienelle yritykselle ja näillä korotuksilla myös syödään kasvua ja työllisyyttä. Esimerkiksi kulttuuri ja luovat alat, matkailu, tapahtuma-ala — työpaikkoja menee, ja nyt pitäisi päinvastoin satsata esimerkiksi luovaan talouteen.

Tämä on varsin outoa, puhemies, etenkin kun katsoo tuoretta uutista, jonka kuulimme tänään. Työmarkkinoilla on tapahtunut syksyn aikana käänne huonompaan. Työttömyys on kasvanut muun muassa matkailu- ja ravintola-alalla, kuului uutinen juuri äskettäin.

Jaostossa kuulimme äärimmäisen huolestuneita ja kriittisiä lausuntoja. Luovilla aloilla pelätään konkurssia ja monien toimintojen kuihtumista. Tapahtuma-alalta viestitään korotuksen olevan äärimmäisen haitallinen kasvun kannalta, tuhoisa. Kirjojen veronkorotuksen pelätään vaikuttavan kielteisesti lukutaitotyöhön, kun Pisa-tulosten heikentymisen katkaiseminen olisi nyt nimenomaan merkittävä kansantaloudellinen

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

kysymys. Matkailu- ja ravintola-ala kertoo, että kyseessä on erittäin heikosti harkittu toimi, joka aiheuttaa suurta vahinkoa matkailu-, kulttuuri- ja urheilutoiminnan yrityksille ja niiden työntekijöille. Musiikkiala viestittää, että pahimmillaan heikennykset voivat johtaa kokonaisten bändien, festivaalien, orkesterien ja kulttuuritalojen toiminnan lakkauttamiseen — tällaisia terveisiä olemme siis saaneet. Hallitus omalla toiminnallaan laittaa siis jarrua kasvulle ja lisää työttömyyttä.

SDP:n vastalauseessa me tuomme esiin huolen esimerkiksi kulttuurin, luovien alojen ja tapahtuma- ja matkailualan kannalta. Koemme kirjojen arvonlisäveron korotuksen suhteen huolta. Suomesta tulee Euroopan lukemisen superveroottaja tämän myötä, ja tämä koskee myös esimerkiksi kirjailijoiden saamaa lainauskorvausta, joka heikentää kirjailijoiden toimeentuloa, kun samaan aikaan sitten lainauskorvauksien määrärahaa ei nosteta.

Pääsylipputulosta voisi pitää ihan erillisenkin puheenvuoron. Tässä jaosto kävi hyvin tarkkaan sitä läpi, että jos kulttuuritilaisuuteen ostetaan lippu tämän vuoden puolella mutta tämä tapahtuma pidetään ensi vuonna ja nämä pääsylipputulot tilitetään vasta silloin, niin miten silloin menetellään. Jaoston saaman selvityksen mukaan tässähän on kirjattukin se, että mikäli tämä on ennakkomaksu — jos se on ennakkomaksu — niin silloin ei niinkään ole hätää, vaan silloin se on se 10 prosenttia, vaikka tapahtuma olisi vuoden 25 puolella. Mutta tämä ei ole ollenkaan yksinkertainen, ja minä, puhemies, hieman veikkaan, että tässä voi tulla vaikeuksia. Minusta on äärimmäisen tärkeää, että hallitus vielä nyt varmistaa, että kaikissa tilanteissa tässä ei tulisi kohtuuttomuuksia tänne tapahtumajärjestäjille. Minusta olisi itsestään selvää, että pitäisi olla niin, että mikäli vuoden 24 aikana lippu on ostettu, niin se on silloin tämä 10 prosentin kanta kaiken kaikkiaan, vaikka tapahtuma myöhemmin olisikin.

Puhemies! Tämän lisäksi me kannamme tässä vastalauseessa huolta muun muassa joukkoliikenteestä, sen lippujen hintojen korotuksesta. Ei ole ollenkaan mukavaa, kun joukkoliikenteellä matkustaminen kallistuu tämän myötä. Me kannamme huolta lääkkeiden hintojen noususta, se on monelle pienituloiselle todella ikävä seuraus. Eli tätä arvonlisäveromoukaria me vastustamme, me vastustamme tämän arvonlisäveromoukarin seurauksia.

Jotain hyvääkin: hallitus esittää kuukautissuojien, inkontinenssisuojien ja lasten vaippojen arvonlisäveron alennusta, ja tätä me tietenkin kannatamme mutta niin, että tämä alennetaan tähän 10 prosentin kantaan, ei siihen 14:ään, mikä tämä hallituksen kanta on.

Näin ollen, puhemies, näillä sanoilla esitän, että eduskunta hyväksyy tämän lakiesityksen vastalauseen 1 muodossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

16.26 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Valtiontalouden tasapainottaminen on Suomen tulevaisuuden kannalta välttämätöntä. Me elämme edelleen yli varojemme, ja tämä hallituksen esitys alennettujen arvonlisäverokantojen muutoksista on osa vastuullista taloudenhoitoa. Jos talous ei ole kunnossa, mikään muukaan ei ole kunnossa.

Alennettujen verokantojen korotus 10 prosentista 14 prosenttiin tuo valtiolle yli 200 miljoonan euron lisätulot. Tämä vahvistaa julkista taloutta ilman, että se heikentää työllisyyttä tai yritysten kilpailukykyä. Arvonlisäveron nostaminen on taloudellisesti järkevämpi ratkaisu kuin työn ja yritysten verotuksen kiristäminen. Tämä linja on selkeä: kevennämme työn verotusta ja siirrämme painopistettä kulutuksen verottamiseen. Samalla

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

hallitus osoittaa, että oikeudenmukaisuus ja vastuullisuus kulkevat käsi kädessä. Hygieniatuotteiden, kuten kuukautissuojien ja lasten vaippojen, veronkevennys on merkittävä tasa-arvoteko, joka helpottaa monien perheiden arkea.

Arvoisa rouva puhemies! Talouden tasapainottaminen vaatii vaikeita päätöksiä, mutta ne on tehtävä, jotta turvaamme hyvinvointiyhteiskunnan peruspalvelut myös tuleville sukupolville. Tässä asiassa oppositiolta olemme kuulleet pelkkää kritiikkiä, mutta emme vielä kukaan uskottavaa vaihtoehtoa. Jos vastustatte tätäkin toimea, mistä aiotte löytää ne yhdeksän miljardia euroa, jotka tasapainotus vaatii? Oppositio jatkaa linjaansa, jossa vastuu siirretään seuraaville hallituksille ja sukupolville.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on yksi askel kohti vakaampaa, kestävämpää ja oikeudenmukaisempaa Suomea. Kokoomus tukee sitä, koska me ymmärrämme, että vastuu taloudesta ei ole vain tämän päivän tehtävä, se on velvollisuutemme tulevaisuudelle. Emme tee tätä suosion vuoksi vaan siksi, että haluamme, että lastenlapsillammekin on vielä hyvinvointivaltio ja palvelut. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

16.29 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä täytyy hämmästellä tätä kokoomusedustajan puheenvuoroa tästä verojen korotuksesta, kun perusteltiin tässä monta minuuttia, miten järkevää on lähteä näitä veroja korottamaan — ja erityisesti tätä alemman alvin korotusta, jossa jopa 40 prosenttia on se alvin korotus 10:stä 14:ään. Tehdään nyt se heti tässä selväksi, että keskusta ei missään nimessä hyväksy näitä alemman alvin korotuksia.

Suomi on vakavassa tilanteessa. Tällä hetkellä kasvavat vain työttömyys, konkurssit ja velka, ja näillä kokoomuksen ajamalla veronkorotuksilla ei todellakaan Suomi lähde kasvuun. Erityisesti harmittaa monet pienituloiselle iskevät korotukset näitten verojen muodossa, ja tietysti esimerkiksi näin liikunta- ja urheiluihmisestä sitä on todella harmissaan näistä alvin korotuksista muun muassa urheilu- ja liikuntapalveluihin, kun meidän pitäisi saada ihmisiä entistä enemmän vain liikkeelle.

Tosiaan korotus 10:stä 14:ään koskee niin henkilöliikennettä, majoitustoimintaa kuin sitten lääkkeitä, ja nämä lääkkeet ovat tietysti myöskin erikoinen asia, että halutaan tämä kova alvin korotus tehdä myöskin lääkkeisiin — samoin kuin kulttuuri- ja urheilutoimintaan, kirjoihin, urheilu- ja liikuntapalveluihin, kulttuuritapahtumiin ja moniin muihin, mitkä liittyvät esimerkiksi tavallisen ihmisen oman terveyden hoitamiseen ja harrastustoimintaan.

Arvoisa rouva puhemies! Keskusta vastustaa jyrkästi näitä alempien alvien korotuksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lintilä.

16.32 Mika Lintilä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten edustaja Siponen sanoi, keskusta vastustaa näitä arvonlisäverotuksen korotuksia ja tulee esittämään, että käsittelyssä tulisi olemaan pohjana sitten keskustan jättämä vastalause 2.

Se, että hallitus nosti ensinnä yleisen alv-kannan 25,5:een ja me tultiin Euroopan toiseksi kireimmäksi yleisen alv:n verottajaksi, ei riittänyt, vaan nyt sitten vielä nostetaan 10:stä 14:ään. Kyllähän tässä vähän sellainen maku on, että nyt lyödään sitten vielä lyötyä.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Jos me katsotaan niitä leikkauksia, joita on ollut esimerkiksi sosiaali- ja terveystaloudella tällä hetkellä, niin lääkkeitä alvin nostaminen tulee vaikuttamaan nimenomaan kaikkein heikoimmassa taloudellisessa asemassa oleviin.

Hallitusohjelmaan on kirjattu liikunnan merkitys ja sen kehittäminen erittäin hyvin, mutta kyllä nämä toimenpiteet liikunnan alvin nostamisesta ovat taas sitten täysin päinvastaisia.

Kulttuuripuolella on nähtävissä erittäin voimakkaasti leikkauksia budjetissa. Se on meillä sivistys- ja tiedejaostossa tällä hetkellä käsittelyssä, ja nyt heitä rokotetaan vielä tällä alvin nostolla, eli tämä tulee näkymään kulttuurisektorilla erittäin laajasti. Ja sitten tietysti myös matkailupalvelut, jotka... Oikeastaan voi sanoa, että näillä kaikilla aloilla — kulttuuri, liikunta, matkailu — on vielä toipumista korona-ajasta. Ja kun tähän tilanteeseen hallitus sitten tekee suhteellisesti 40 prosentin verotuksen kiristämisen, niin ei tämä ainakaan talouskasvua tule saamaan aikaiseksi. Kyllä tämä tulee kuoppaa kaivamaan syvemmäksi, ja siltähän näyttivät tämän päivän työttömyysluvutkin. Työttömyys lisääntyy, konkurssit lisääntyvät, ja sama kehitys tulee kyllä tämän pohjalta jatkumaan.

Verojaostossa käytiin tosiaan paljon keskustelua tapahtumien alvin käsittelystä, ja se on ihan selvä, kuten edustaja Viitanen sanoi, että siihen pitää saada selvyys näille järjestäjille, että he sen tietävät. Ja sen tavoitteen tulee olla se, että jos liput on ostettu tämän vuoden puolella, ne menevät 10:n alvella, ja jos ne on ostettu ensi vuoden puolella, ne ovat 14:n alvella. Se pitää saada hyvin nopeasti, koska tämä on näille järjestäjille äärettömän tärkeä tieto.

Puhemies! Näillä perusteluilla vastalauseen 2 keskustan tekemänä tulisi olla käsittelyn pohjana.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

16.35 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys alennettujen arvonlisäverokantojen korottamisesta neljällä prosenttiyksiköllä on kokonaisuudessaan todella ongelmallinen. Se paitsi haittaa kasvua ja yrittäjyyttä myös heikentää kulttuurialan tilannetta, nostaa kynnystä harrastaa liikuntaa, nostaa kynnystä kulkea julkisilla. Tätä luetteloa voisi jatkaa vaikka kuinka, mutta erityisen huolissani olen henkilökohtaisesti siitä, että alennettujen alv-kantojen korotus ajaa ihmisiä aika kohtuuttomiin tilanteisiin. Edes lääkkeitä ei ole jätetty tämän veropommin ulkopuolelle.

Sairastaminen on harvoin helppoa, mutta hallituksen linjaukset tekevät siitä tulevaisuudessa yhäkin kalliimpaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon puolella asiakasmaksut sekä lääkkeiden omavastuut ovat jo nousemassa, ja nyt tämä lääkkeiden arvonlisäveron korotus tulee lisäämään edelleen niiden hintaa. Näiden kaikkien toimien yhteisvaikutus iskee erityisesti pienituloisiin, köyhiin, pitkäaikaissairaisiin ja ikääntyneisiin ihmisiin. Heille nämä lisäkustannukset voivat olla hyvin musertavia.

Kävin eilen apteekissa vierailemassa, ja alan ammattilaiset kertoivat jo siitä, kuinka ihmiset tinkivät pakollisista. Lääkkeitä otetaan vain joka toinen päivä, tai jos on määrätty esimerkiksi kolmea tuotetta, ostetaan vain yhtä kerrallaan, koska mihinkään muuhun ei välttämättä ole varaa. Se lääke, joka apteekista noudettuna maksaa esimerkiksi 13,50 euroa, voi tuntua meistä kovin halvalta, mutta monen ihmisen lompakossa, arjessa, se on yllättävän paljon. Jo esimerkiksi Sipilän toissa hallituskaudella nähdyt asiakasmaksujen ja lääkkeiden omavastuiden korotukset tuntuivat erityisesti näiden samojen,

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten kukkarossa, ja nyt luvassa on valitettavasti paljon pahempaa.

Inhimillisen näkökulman lisäksi arvonlisäveron korotus erityisesti lääkkeiden osalta on kuitenkin ongelmallinen myös valtiontalouden näkökulmasta, ja luulisi, että tämä on ainakin sellainen kysymys, joka kiinnostaa niitä ihmisiä, jotka eivät välttämättä niistä ihmiskohtaloista niin liikutu mutta rahasta kylläkin. Nimittäin kun noin puolet lääkekustannuksista maksetaan Kela-korvausten kautta, niin samaan aikaan, kun nostetaan lääkkeiden verotusta, oikeastaan myös nostetaan valtion omia menoja, ja loput kustannuksista kohdistuvat, kuten jo edellä on todettu, suhteettomasti nimenomaan osattomiin: pienituloisiin, työkyvyttömiin, niihin ihmisiin, joihin monet muutkin toimet osaltaan jo osuvat.

Arvoisa rouva puhemies! SDP:n mielestä ihmisten kurittaminen arvonlisäverokantoja korottamalla ei ole järkevä tapa tasapainottaa valtiontaloutta. Kulutusverotuksen kehittäminen vaatii aina pitkäjänteistä, kokonaisvaltaisempaa otetta ja harkintaa, ei tällaisia kiireellä tehtyjä epäinhimillisiä tilanteita aiheuttavia ratkaisuja, jotka osaltaan syventävät yhteiskunnan eriarvoisuutta. Me vastustamme politiikkaa, joka siirtää veroja suurituloisilta pienituloisten kannettavaksi.

Puhemies! Kannatan näin ollen edustaja Viitasen esittämää vastalauseetta 1.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

16.38 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puheenjohtaja! Tässä eduskuntaryhmämme jäsenet Viitanen ja Perholehto ovat käyttäneet erittäin hyvät, kokonaiskattavat puheenvuorot. Keskityn nyt itse tässä paikaltani puhuen lähinnä juuri tähän lääkkeiden arvonlisäveron korotukseen.

Niin kuin tuossa alkuperäisessä hallituksen esityksessä näemme, koko tästä 10 prosentin kannannostosta 14 prosenttiin lääkkeiden osuus oli noin kolmasosa, 101 miljoonaa euroa siellä lukee. No, kuitenkin kun siellä tulee maksukatto vastaan, niin se todellinen kertymä oli vain puolet tästä, 50 miljoonaa euroa. Nimenomaan kuten edellisestkin puhujat, itse liitän tämän siihen, että meillä asiakasmaksuja samaan aikaan korotetaan 150 miljoonalla eurolla. Tämä tekee jo yhteensä sitten 200 miljoonaa euroa.

Kun Suomen terveydenhuoltoa on verrattu muihin maihin, niin on aivan poikkeuksellista, että meillä omavastuut ovat suuremmat kuin meidän vertailuryhmässä, johon kuuluvat OECD-maat eli käytännössä Euroopan kehittyneet valtiot ja eräät muut. Meillä omavastuut — siis se, mitä me kaiken kaikkiaan maksamme terveysmenoista suoraan taskusta eli ei verotuksen tai sosiaalivakuutuksen kautta — ovat yli 20 prosenttia. Se on Ranskassa alle 10 prosenttia, se on muissa Pohjoismaissa 14—15 prosentin luokkaa. Suomi on ihan omassa luokassaan tässä suhteessa. Nyt me jatkamme tällä tiellä. Me nostamme näitä omavastuita.

Tämä omavastuiden kokonaisuushan muodostuu siitä, että me maksamme juuri näitä lääkkeitä tai sitten julkisia palveluja tai sitten ostamme suoraan yksityisiä palveluja, joissa sitten kompensaatiot eivät ole merkittäviä. Eli tämä on huonoa terveyspolitiikkaa. Se tulee näkymään valitettavasti juuri niin kuin tässä edellinen puhuja esimerkiksi totesi, että ihmiset jatkavat sairastamista, koska heillä ei ole varaa käydä palveluissa eikä käyttää kaikkia niitä lääkkeitä, mitä pitäisi käyttää.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Tässä edustaja Hänninen kritisoi oppositiota. Se on tietysti hallituksen tehtävä tehdä näin, ja hän sanoi, että eikö täällä oppositiossa ollenkaan ymmärretä tätä valtiontalouden tasapainotusta. Aivan varmasti ymmärretään, mutta meidän mielestämme sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistetut leikkaukset ja tällaiset asiakasmaksujen korotukset ja alvin nostot ovat liian suurella painoarvolla mukana tässä valtiontalouden tasapainotuksessa. Viittaan vaikkapa seuraavaksi käsittelemäämme asiaan, jossa on tuloverotaulukot. Siellä meidän alkuperäisessä esityksessä, joka oli ensimmäisessä käsittelyssä täällä salissa, meidän mielestämme 91 000 euron vuosituloista ylöspäin pitäisi maksaa 44,25 prosenttia, kun hallitus on vain 41,75 prosentin kannalla. Tämä kahden ja puolen prosenttiyksikön ero käytännössä tarkoittaa erittäin merkittävää lisätuloa valtiolle. Eli tällä tavalla voitaisiin solidaarisemmalla veropolitiikalla tehdä näitä tasapainotuksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

16.41 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys arvonlisäveron korottamisesta on mielestäni tähän suhdannetilanteeseen katsottuna erittäin väärä teko. On aivan varmaa politiikanteossa se, että jos veroja korotetaan, se iskee aina siihen tuotantotalouteen, ihmisten taloudelliseen tilanteeseen ja pienentää ostovoimaa. Juuri ovat tulleet tilastot siitä, mitä Suomen ostovoima ja kustannuskehitys ovat olleet viime aikoina, viimeisten vuosien aikana, ja nyt, kun vielä tämmöisellä veronkorotuksella tähän ikävään kierteseen lisätään vauhtia, olemme kohta tilanteessa, että meillä ei ole työntekijöitä. Tällä hetkellä työttömyys kasvaa hurjaa vauhtia. Kaikki me tiedämme sen, että veronkorotus työllistämiskeinona on kaikkein huonoin, mitä istuva hallitus kunakin aikana, milloin se on vallassa, voi tehdä.

Kun ottaa huomioon senkin, että veronkorotukset vievät markkinoilta rahaa pois ja kauppa hiljenee — sen voitte nähdä jokainen, arvoisat edustajat, kun menette vaikka käymään ostoskeskuksessa viikonloppuna — tai kun olen jutellut viimeisen kahden kuukauden aikana kymmenien yrittäjien kanssa, palveluyrittäjien kanssa, niin he ovat todella isossa pulassa, kun markkina hiljenee ja rahaa käytetään vähän. Toivon toki olevani väärässä, että joulumarkkina tulee olemaan hiljainen ja rauhallinen. Toivon, että joulukuoli kaikille hyvä juhla ja paras mahdollinen sellainen ja ilon juhla, mutta näissä tilanteissa, kun Suomen talous menee alamäkeä, aika huonolta näyttää.

Kaikkihan tämä johtuu siitä — se syykin meidän pitää tietää, kun tällaisia veronkorotuksia tehdään. Se on selvä asia, että veroja pitää tulla lisää, tai sitten on se toinen vaihtoehto: valtio pienentää menoja. Tämän päästökaupan kautta Suomen markkina on tullut valtava kustannusnousu, jonka markkina-arvoa ei varmaan kukaan tällä hetkellä pysty laskemaan. Kysymys on enemmän kuin viidestä miljardista, vähemmän kuin kymmenestä miljardista, siihen väliin se sattuu. Me teemme aivan käsittämätöntä energiapolitiikkaa. Tämän energiapolitiikan seurauksena teemme tällaisia älyttömiä veronkorotusesityksiä. Tämän hurjempaa politiikkaa en ole vielä vähän aikaan tavannut.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi: Tässä on vain yksi toivomus. Tämän kustannusnousun syitä ei mikään lehdistö, tiedotusväline uskalla ottaa esille. Tämä on vaiettu valtava kustannusautomaatti, joka jauhaa Suomen hajalle. Kun kustannus nousee, energian hinta nousee, kaikki kallistuu. Joka ainoa palvelu, joka ainoa tavara kallistuu, kun energian hinta nousee.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Nyt olemme tässä tilanteessa, arvoisa rouva puhemies, että tällaisia veronkorotuksia tulemme näkemään. Tämä hiljentää Suomen taloutta aivan kiihtyvällä vauhdilla. Jos tähän syöksykierteeseen ei puututa, niin ensi keväänä olemme todella, todella syvässä suossa, enkä tarkoita turvesuota, vaan yleensä tämmöistä kielikuvaa, että olemme todella suurissa vaikeuksissa.

Tätä varten, mitä edustaja Lintilä äsken teki tuon keskustan vastalause-esityksen, kannatan sitä lämpimästi. Veronkorotus on edelleen ja tulee aina olemaan erittäin huono talouden kasvun moottori.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar.

16.44 Nasima Razmyar sd: Arvoisa rouva puheenjohtaja! Tosiaankin tämä alennetun arvonlisäverokannan korotus 40 prosentilla on käsittämätöntä paitsi inhimillisesti myöskin taloudellisesti. Ilman muuta me olemme oppositiossa kiinnostuneita ja haluamme tasapainottaa julkista taloutta, mutta aivan yhtä lailla me haluamme tähän maahan kasvua, ei näivettymistä.

Tässä on käytetty erittäin hyviä puheenvuoroja erityisesti lääkkeiden osalta ja inhimillisestä näkökulmasta. Itse puheenvuorossani keskityn enemmän luovien alojen mahdollisuuteen ja ennen kaikkea siihen kasvupotentiaaliin, mitä tässä maassa erityisesti tarvitaan.

Hallituksen kulttuuripolitiikka on täynnä kauniita sanoja mutta valitettavasti rumia lukuja, ja se näkyy yhtä lailla tässä alv-kannan nousussa. Luovilla aloilla on merkittävä kasvupotentiaali. Sinne voisi syntyä tuhansia työpaikkoja aivan kuten Pohjoismaissa ja meidän verrokkimaissa, esimerkiksi Tanskassa ja Ruotsissa, ja sitä kautta se tietenkin kohentaa ja parantaa myös julkisen talouden tilaa. Nyt tämä hallitus toimii päinvastoin.

Kun mietitään kulttuurialaa, luovia aloja ja koronapandemiaa, niin kulttuuriala on ollut valmiiksi hyvin vaikeassa asemassa. Nyt pikkuhiljaa nousee jaloilleen ja tähän tulee tämä valtava alv-kannan korotus, ja lisäksi hallitus on merkittävästi leikkaamassa kulttuurilta: ensi vuonna 17,4 miljoonaa ja sitten seuraavana vuonna vielä toiset miljoonat. Tämä tietenkin aiheuttaa valtavan suurta huolta tällä hetkellä kulttuurialalla ja ennen kaikkea myös luovien alojen kasvupotentiaalissa ja niissä mahdollisuuksissa, mitä me näemme erityisesti kulttuurissa. Mutta totta kai tämä alvikannan nousu tulee näkymään myös liikkumisessa. Kirjoista tässä aikaisemmin puhuttiin: Suomi todellakin tulee olemaan kirjojen superveroittaja ajassa, jolloin kirjojen lukemista pitäisi harrastaa enemmän kuin koskaan ja tuoda sitä lukemisen iloa kaikenikäisille, myöskin lapsille.

Pahimmillaan, arvoisa puhemies, tässä maassa tullaan näkemään kokonaisten festareiden lopettamista, teattereiden lopettamista, ja tämä tulee näkymään erityisesti alueellisesti. Emme pidä tätäkään kannatettavana asiana, kun puhutaan kulttuurista myös oikeutena jokaiselle suomalaiselle.

Paitsi että tämä hallituksen esitys on epäinhimillinen, se ei ole millään tavalla myöskään taloudellisesti kannattava. Meidän täytyy uskoa luovien alojen mahdollisuuksiin ja nimenomaan työpaikkojen syntymiseen, ja pahoin pelkään, että tätä kautta meillä tulee paitsi konkurssveja myös valtavasti työttömyyttä. Siihen ei oikeastaan tässä hetkessä ja ajassa ole varaa, joten on sanomattakin täysin selvää, että sosiaalidemokraatit vastustavat tätä. [Puhemies koputtaa] Me haluamme tähän maahan kasvua ja ennen kaikkea luovaa taloutta.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

16.48 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on monella tapaa hyvin ongelmallinen. Se on luonteeltaan regressiivinen ja osuu kohtuuttomasti kaikkein pienituloisimpiin. Tämä tapahtuu tilanteessa, jossa sosiaali- ja terveysministeriön tuoreen vaikutusarvion mukaan muutosten merkittävimmät negatiiviset vaikutukset kohdistuvat jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa oleviin eli pienituloisimpiin ja julkisia palveluita paljon käyttäviin henkilöihin.

Arvonlisäveron korotus osuu kohtuuttomasti myös kulttuurialaan, josta edellinen puhuja puhui oikein hienosti. Se heikentää kulttuurialan toimintaedellytyksiä merkittävästi tilanteessa, jossa hallitus on jo aiemmin leikannut kulttuurista roimalla kädellä ja alan varakassat käytettiin jo koronarajoitusten aikaan. Toimien pitäisi olla aivan päinvastaisia luovien alojen ja kulttuurin suhteen. Meidän pitäisi nähdä se kasvupotentiaali, joka luovilla aloilla on ja jossa me emme muiden Pohjoismaiden tasoon yllä ollenkaan. Tämänkin osalta toivoisin, että hallitus arvioi myös työllisyysvaikutuksia. Erityisesti kannan huolta tapahtuma-alan lipunmyyntitilanteesta, jossa liput ensi vuoden tilaisuuksiin on myyty jo tänä vuonna alemman verokannan mukaan mutta tilitetään vasta ensi vuoden puolella ja maksettavaksi tulee korkeampi vero. Myös valiokunta näki tämän tilanteen kohtuuttomuuden, ja kun lakisääteistä, lakiteknistä ratkaisua tähän ei löydetty, toivon, että niin hallitus kuin verottaja löytävät oikeudenmukaisia ratkaisuja sopimusmallein tai toiminnan mallein muuten.

Arvonlisäveron korotus osuu myös reseptilääkkeiden hintoihin. Jos lääke ei kuulu Kelan lääkekorvauksen piiriin, lääkkeiden arvonlisäveron korotus osuu suoraan kuluttajan maksettavaksi.

Alvin korotus johtaa väistämättä myös joukkoliikenteen lippujen kallistumiseen aikana, jolloin pitäisi ennemminkin yhdessä etsiä keinoja lisätä ja edistää joukkoliikennettä ja vähentää näin päästöjä.

Alvin korotus voi kasvattaa myös liikuntaharrastamisen eriarvoisuutta. Liikunnan puolesta hallitus on puhunut monessa kohtaa ja kehdunut onnistuvansa siinä, mutta tässä nimenomaan liikuntayrittäjien kustannukset nousevat. On mahdollista, että esimerkiksi pienituloisilla lapsiperheillä ei ole enää varaa liikuntaharrastuksiin.

Alempien arvonlisäverokantojen korotus tulisi siis perua.

Esityksessä on hyvää se, että kuukautissuojat, inkontinenssisuojat ja lastenvaipat siirrettäisiin yleisen verokannan soveltamisalasta alennetun 14 prosentin verokannan soveltamisalaan. Katsomme kuitenkin vihreissä, että kuukautissuojat, inkontinenssisuojat ja lastenvaipat tulisi siirtää suoraan 10 prosentin kantaan.

Esitän, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 3 sisältyvä lakiehdotus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

16.51 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on pidetty hyviä puheenvuoroja edustajien toimesta haittavaikutuksista tämän alvin nostossa 10 prosentista 14 prosenttiin. Ajattelin tässä muutamalla sanalla puhua siitä, kun tänäänkin kuulumme taas puheenvuoroja ja julkisuuteen tuli tietoja, kuinka huonosti Suomen työllisyys kehittyy, että meidän pitäisi saada kasvua aikaiseksi ja näitä alvikorotuksia pitäisi peilata myöskin

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

siihen, miten ne heijastuvat työllisyyteen ja ostovoimaan ja niin poispäin, koska kaikella on merkitystä.

Majoituksen alvi nousee sen 4 prosenttia, mikä tarkoittaa sellaisten henkilöiden työmatkakuluja, jotka kulkevat työn perässä. Se on merkittävä asia. Sitten jos ajatellaan näitä kulttuuripalveluja, elämystalouden palveluja — Tampereella me puhumme tapahtumateollisuudesta, meillä on siellä noin 5 000 ihmistä tämän tapahtumateollisuuden piirissä töissä, ja kaikki tämä 4 prosentin alvin korotus koskee suoraan sitä sektoria. Se kertoo siitä, että tällä varmasti on negatiivisia työllisyysvaikutuksia, koska kävijämäärät varmasti tippuvat, koska tämä puree erittäin paljon niihin lippujen hintoihin, ja sitten pienituloiset käyttäjät eivät niitä enää käytä. Tällä on tämmöisiä seurannaisvaikutuksia, joita nyt tässä juuri pitäisi huomioida, ja tämä myös ajoittuu suhdannepoliittisesti väärään ajankohtaan.

Sitten kokonaan oma lukunsa on se, että kun tämä koskee kirjoja, kulttuuria, urheilua, tapahtumia, kaikkea sitä, mitä ihminen tarvitsee saadakseen mielensä päälle sellaisia asioita, joilla jaksaa ja pystyy uudistamaan itseään, niin nyt nämä palvelut tulevat entistä kalliimmiksi, ja tämä tulee näkymään sitten kaikessa muussa sen alueen osalta, mitä mielenterveyteen ja muihin tulee. Ne seuraamukset tästä ovat sellaisia, joita tämä esitys ei ota huomioon.

Tästä syystä totean, että tämä on haitallinen kasvulle ja työllisyydelle ja erityisen haitallinen tämä on pienituloisten asemalle ja ostovoimalle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

16.54 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Täällä on pidetty edellä hyviä puheenvuoroja tästä aihekokonaisuudesta, ja aluksi totean, että kannatan edustaja Hopsun tekemiä esityksiä.

Olemme tosiaan käsittelemässä jälleen uusia hallituksen talouden tasapainottamistoimia, ja valitettavasti nämä jatkavat sitä samaa linjaa, joka hallituksella on. Ne ovat toimia, joilla näivetetään Suomea ja itse asiassa kiihdytetään sitä, että näitä sopeuttamistoimia, leikkauksia joudutaan tekemään jatkossa yhä enemmän, koska kasvu on nyt jo hidastunut ennätysalhaiseksi verrokkimaihin verrattuna ja hallitus ei millään pysty tätä kurssia korjaamaan. Oppositioista on nostettu esiin paljon hyviä vaihtoehtoja näille hallituksen näivettäville toimille, mutta hallitus ei ole niihin halunnut tarttua.

Kuten tässä on puheenvuoroissa todettu, kaikkein ikävintä on se, että nämä kerrannaisvaikutukset eri toimien kohdistumisesta näihin haavoittuvimmassa ja heikoimmassa asemassa oleviin samoihin ihmisiin toteutuvat tässä jälleen. Jos mietitään vaikutusta lääkkeitten hintojen kasvattamiseen, joka tästä aiheutuu, niin kun samalla ajatellaan, että meillä palvelumaksuja ja asiakasmaksuja terveydenhuollossa nostetaan, meillä tehdään leikkauksia, jotka kohdistuvat kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin, niin on kyllä todella vaikeaa ymmärtää, miksi hallitus ei näitä yhteisvaikutuksia huomioi ja kohdista toimia toisin.

Sitten on jo nähtävissä, että kun kunnissa on tehty talousarvioita ensi vuodelle ja nämä joukkoliikenteen alvin korotukset joudutaan siellä laittamaan suoraan lippujen hintoihin ja myös ennakoidaan sitä, että käyttäjämäärät laskevat, tehdään heikennyksiä palvelutasoon ja tämäläntyyppisiä asioita, niin kun se yhdistyy siihen, että meillä esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluiden palveluverkkoa supistetaan hyvinvointialueitten toimesta, niin tässäkin

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

moni ihminen, joka on joukkoliikenteen varassa, joutuu taas jälleen kerran hankalaan asemaan. Esimerkiksi ikäihmisille, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää omaa autoa, tämä on kyllä varsin murheellista. Samoin kuin tässä Inka Hopsu totesi, tällä on vaikutuksensa myös niin, että kun meidän pitäisi nimenomaan myös ilmastosyistä kannustaa joukkoliikenteen käyttämiseen, niin kyllä tässä nyt sitten tehdään tätäkin heikentävää toimintaa. Toivottavasti sitten siellä kuntapuolella päättäjiltä löytyisi edes jossain määrin liikkumavaraa, että joukkoliikenteen palvelutasosta ja kilpailukyvyistä pystyttäisiin pitämään kiinni näistä toimista huolimatta.

No, sitten on tietenkin tämä kulttuuripalveluitten kokonaisuus, joka on todella paljon herättänyt harmitusta ympäri Suomen. Tällä on elinvoimaa heikentäviä vaikutuksia, työpaikkoja lähtee tässä. Sitten kun miettii, että kulttuuri luo pohjan sivistykselle ja luovuudelle ja henkiselle hyvinvoinnille, niin tämä on todella huono päätös.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

16.57 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on pidetty hyviä puheenvuoroja hallituksen esityksestä alv-korotuksista, [Juha Hänninen: Kiitos!] ja ne eivät kaikki ole olleet positiivisia.

Haluan itse kiinnittää huomiota siihen, että olen eduskunnan IBD-verkoston puheenjohtaja, ja muun muassa viime viikolla meillä oli täällä tilaisuus, jossa puhuimme nimenomaan inkontinenssiasioista. Kun tätäkin esitystä nyt tarkastelee suolistosairaana näkökulmasta, kun sairastuminen ei ole vapaaehtoista, terveyskeskusmaksujen korottaminen ei ole vapaaehtoista, lääkkeet eivät ole vapaaehtoisia, jos tarvitsee käyttää inkontinenssisuojia, tarvitsee avannetta, se ei ole vapaaehtoista, mutta sen sijaan, jos haluaisi helpottaa omaa oloansa kulttuurilla tai liikunnalla, niin tähänkin tämä hallituksen esitys puree.

On surullista, miten hallituksen esitykset kerta toisensa jälkeen osuvat aina samoihin ihmisiin, yleensä vähävaraisiin huonossa terveydellisessä tilassa. Kun tähän kokonaisuuteen lyödään vielä lisäksi se, että suolistosairaavat usein ovat osatyökykyisiä, niin hallituksen työmarkkinaheikennykset tulevat vielä kertauttamaan tätä koko kokonaisuutta. On siis täysin mahdotonta tulevaisuudessa elätellä toiveita siitä, että tulevaisuudessa suolistosairaana voisit olla toistaiseksi töissä, tarpeen mukaan kotona osatyökykyisenä, mitä sairaus itsessään vaatii, tai että jos ei ole mahdollisuutta olla työelämässä, niin sinulla olisi edes varaa ostaa lääkkeitä.

Valitettavan usein, kun sairaus on pahimmillaan, joudutaan perheissä valitsemaan, ostetaanko lääkkeitä vai leipää. Tämäkin sairaus, suolistosairaudet Suomessa, alkaa olla siinä pisteessä, että se on kansantautien rajan jo ylittänyt ja valitettavasti myös näyttää periytyvän. Ei ole yksi eikä kaksi tarinaa perheistä, kun vanhemmat miettivät, maksavatko he omat lääkkeet vai lasten lääkkeet, ja jokainen tässä salissa tietää, että vanhemmat ensin maksavat lasten lääkkeet.

Sen takia toivoisin, että hallitus nyt miettisi myös sitä, mikä on oikein, mikä on oikeudenmukaista, mikä on mahdollista ihmisille toteuttaa tässä säästämisvimmassa, jotta meillä kaikilla suomalaisilla olisi joku positiivinen tulevaisuusnäkökulma — näkökulma siitä, että huomenna voi olla paremmin kuin tänään, kun tällä hetkellä se näkökulma näyttää siltä, että huomenna on vielä huonommin kuin tänään.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

17.00 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Näyttää, että olen hallituksesta lähes ainoa edustaja puolustamassa tätä viimeisintä elementtiä talouden tasapainottamisessa. [Aki Lindén: Arvostamme sitä!] — Kiitoksia, mutta kiitan edustaja Eerolaa, kun tulitte paikalle, että en ihan ainoana ole täällä, mutta olen ainoa, joka on käyttänyt puheenvuoroja.

Verojen korottaminen ei ole ratkaisu taloudelle ja sen kuntoon saattamiselle. Valitettavasti olemme siinä tilanteessa, että tämäkin elementti on nyt otettava käyttöön. On hämmäntävää, että Suomen Keskusta on kääntänyt selkänsä ja ryhtynyt vastustamaan kaikkia hallituksen esityksiä, jotka vahvistavat julkista taloutta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen.

17.01 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Kyllä me arvostamme sitä, että edustaja Hänninen täällä urheasti puolustaa hallituksen esityksiä, mutta siitä huolimatta me nyt olemme tästä jyrkästi eri mieltä. Nimittäin tässä juuri se pointti on siinä, että meidän pitäisi luoda kasvua ja meidän pitäisi luoda työllisyyttä. Kuten tuossa äskeisessä puheenvuorossani sanoin, täällä aivan selvästi Tapahtumateollisuus sanoo: ”Korotus on äärimmäisen haitallinen ja kasvun kannalta tuhoisa.” Tällaisia terveisiä me nimenomaan saimme kaikilta asiantuntijoilta tuolla kuulemisessa. Me tässä itse lyödään nyt sille työllisyyden edistämiseksi ja kasvulle pahaa jarrua näillä veronkorotuksilla, niin että tämä ei ole siinä mielessä ollenkaan viisas. SDP:hän esittää oman vaihtoehtonsa, jossa sitten tasapainotetaan talous oikeudenmukaisemmalla keinolla, ja näistä meidän vaihtoehtobudjeteistahan sitten tässä marraskuun loppupuolella tässä salissakin keskustellaan.

Täällä on käytetty, puhemies, hyviä puheenvuoroja juurikin tästä ostovoiman näkökulmasta. Lääkkeiden osalta täällä hyviä puheenvuoroja käyttivät monet edustajat — Perholehto, Lindén, Malm. Tietenkin tämä on surullista, että tätäkin kautta ihmiset joutuvat tulevaisuudessa kenties entistä enemmän miettimään, ostaako kaikki lääkkeet, mitä tulisi ostaa.

Luovan talouden kasvupotentiaalista puhui hyvin edustaja Razmyr. Minun täytyy tässä nyt, puhemies, oikeastaan kertoa sellainen iloinen asia, että viime viikonloppuna Kokkolassa SDP:n puoluevaltuuston kaikki puoluevaltuutetut allekirjoittivat Sakset seis -adressin, jolla vastustetaan jättimäisiä leikkauksia kulttuuriin, ja minusta se oli todella tärkeä ja hieno teko, ja toivon, että muutkin ottaisivat tästä koppia.

Ja ihan lopuksi, puhemies, vielä sellainen, että SDP:hän on esittänyt arvonlisäveromuutoksia, sellaisia, joilla tuettaisiin nimenomaan pieniä yrityksiä — me emme tätä moukaria hyväksyisi — mutta sen lisäksi me vielä esitämme, että tätä arvonlisäverovelvollisuuden alarajaa nostettaisiin nykyisestä 20 000:sta 30 000:een, jotta yrittämisen aloittaminen olisi helpompaa. Tämänkaltaisilla esityksillä, puhemies, minä uskoisin, että me saisimme nimenomaan sitä kasvua ja työllisyyttä aikaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

17.03 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy kyllä hämmästellä tätä edustaja Hännisen puheenvuoroa, kun hän täällä purkaa pettymystään keskustaan. Ensinnäkin täytyy muistuttaa siitä, että aika monessa esityksessä keskusta on tukenut hallitusta täällä tämän puolentoista vuoden aikana. Ehkä hieman hämmästelen tätä Hännisen purkausta, että keskustalta muka ei tietyissä asioissa olisi tukea tullut.

Mutta se on selvä, että tälle veronkorotusten linjalle ei keskusta kokoomukselle tukea anna. On todella hämmästyttävä tämä kokoomuksen takinkääntö veropolitiikassa, koska aiemmin kokoomus on todennut näin: sitä, mitä verotetaan vähemmän, saadaan enemmän; mitä verotetaan enemmän, sitä saadaan vähemmän. Ja nyt tässä esityksessä tulee 40 prosentin korotus alimpiin alvikantoihin, 40 prosentin korotus liikuntaan, matkailuun, joukkoliikenteeseen, jopa lääkkeisiin. Missään nimessä keskusta ei voi tätä kokoomuksen takinkääntöä tässä verotuspolitiikassa tukea. Ja ehkä se, mitä me hämmästelemme kaikista eniten, on tämä kotitalousvähennys. Kokoomus siis ennen viime vaaleja sanoi, että kotitalousvähennystä pitää parantaa — siis kotitalousvähennystä piti parantaa. Ja mitä nyt kokoomus ajaa? Kotitalousvähennystä heikennetään. Vuodenvaihteessa, samaan aikaan kun nämä alemmat alvikannat korotetaan, vielä kaiken kukkuraksi kotitalousvähennystä lähdetään ajamaan alas. Todellakaan, edustaja Hänninen, keskusta ei tälle linjalle lähde eikä anna tässä kyllä kokoomukselle tukea. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

17.05 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Vastaan Siposelle ihan näin virallisesti ja ihan kaikkien kuullen: Verojen korottaminen ei ole hauskaa eikä helppoa. Se on todellakin aivan viimeinen keino tasapainottaa taloutta. Edustamani viiteryhmä ei ole myöskään koskaan ollut verojen korottamisen kannalla eikä velaksi elämisen kannalla, mutta nyt me tehdään se pakosta. Valitettavasti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

17.06 Markku Siponen kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Poliitiikassa on minun mielestäni hirmu huono argumentti tämä, että on pakko. Aina löytyy vaihtoehtoja.

Todellakin näihin veroihin liittyen vielä, mikä jäi äsken toteamatta: Kaiken tämän muun päälle yleinen alv on nostettu sinne Euroopan kärkeen, muistaakseni kakkossijalle, ja tämä on todella huono argumentti kokoomukselta, että on pakko nostaa näitä veroja, esimerkiksi vaikka lääkkeiden verotusta. Samaan aikaan tehdään sitten valintoja, että alkoholin, oluen, verotusta alennetaan, ja samaan aikaan on muka aivan pakko korottaa lääkkeitten verotusta. Eivät tätä ihmiset ymmärrä, ei ole tämmöistä pakkoa, että oluen verotusta on pakko alentaa ja lääkkeiden verotusta on pakko korottaa. [Juho Eerolan välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

17.07 Juha Hänninen kok: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Mielelläni kuuntelisin Siposelta, mikä on Suomen Keskustan vaihtoehto talouden tasapainottamiseksi. Kun mikään ei käy, niin mikä käy ja millä tavalla laitetaan tämä isänmaan talous kuntoon? Mikä on Suomen Keskustan vaihtoehto ja vaikutusarvioinnit?

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

17.07 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kaivoin tässä tämän päivän Helsingin Sanomien Sixten Korkmanin kolumnin esille. Väliotsikko: ”Nykyinen veromalli suosii hyvätuloisia”. Ja viimeinen kappale lyhyesti tässä siteerattuna: ”Kyse ei tällä kertaa ole uudistuksen valmistelun vaikeudesta. Veroasiantuntijat ovat esittäneet, että verotuksen tasapuolisuutta voidaan lisätä melko yksinkertaisesti. Mutta listaamattomien yritysten omistajat ovat poliittisesti vaikutusvaltaisia, ja he ymmärrettävästi vastustavat saavutetun edun menettämistä. Nyt kaivataan virkamiesesitystä ja valtiovarainministeriä, joka osaa käyttää saksia muuhunkin kuin sosiaali- ja kulttuurimenoihin.”

Tässä vain yksi esimerkki, miten verotusta voitaisiin Suomessa kehittää toisella tavalla kuin mitä nykyisin tehdään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

17.08 **Markku Siponen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ymmärrän, että edustaja Hännistä kiinnostaa tämä keskustan vaihtoehto, [Juha Hänninen: Kyllä!] koska kokoomushan lähti soitellen sotaan ja ilmoitti, että nyt velkaantuminen loppuu, mutta on nähty, että velkaantuminen vain kasvaa. Sinällään se ei kyllä keskustalle tule yllätyksenä, koska tämä on nähty jo aiemminkin silloin Kataisen aikana. Tämä kokoomusjohtoinen hallitus tulee lyömään kaikki velkaennätykset.

Ja mitä tulee tähän keskustan vaihtoehtoon, niin se julkaistaan lähiviikkojen aikana, mutta sen voin jo nyt luvata siitä, että siinä ei tehdä tämmöisiä alvin jättikorotuksia alempiin alveihin, siinä ei nosteta yleistä alvia Euroopan kärkeen eikä siinä varsinkaan heikennetä kotitalousvähennystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

17.09 **Tuomas Kettunen kesk:** Kunnioitettu rouva puhemies! Onpa mukavaa, että täällä käydään iltapäivällä debattia ja edustaja Hänninen perää Suomen Keskustan vaihtoehtoa maan talouden kuntoon laittamiseksi. Kiitoksia siitä.

Mutta edustaja Hänniselle kyllä voin todeta, että olkaa huoleti, se vaihtoehto kyllä tulee, niin keskustan suunnalta kuin myös muilta oppositiopuolueilta, ja sitten me pääsemme lisää debatoimaan, kuinka tätä Suomen taloutta ja Suomea laitetaan kuntoon.

Mutta kuten me kaikki tiedämme tässä salissa, politiikka on arvovalintojen tekemistä, ja nyt me ihmettelemme täältä oppositiosta käsin Orpon hallituksen tärkeysjärjestystä, kuinka tätä maata laitetaan kuntoon. Nyt me käymme keskustelua veropolitiikasta, kuinka tämä alempi alvikanta nousee vuodenvaihteessa 10 prosentista 14 prosenttiin.

Edustaja Hänninen, te olette pitkän linjan liikuntaihmisiiä, ja me ihmettelemme sitä, että nyt te, teidän hallitus, olette myös laittamassa asioita tärkeysjärjestykseen niin, että oluen verotusta lasketaan ja liikuntapalveluitten maksut nousevat, kun alvikantaa nostatetaan. Minä kysyn teiltä, edustaja Hänninen, ja kysyn koko hallitukselta, että meneekö tämä nyt oikein.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

17.10 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvokas puhemies! Liikunta on lääke hyvin moneen vaivaan. Ja jos henkilökohtaisesti kysytään edustaja Juha Hänniseltä, että mikä on mielipide liikunnan mahdollisuuksien lisäämiseen, niin totta kai se on tärkeä elementti hyvin hyvin moneen asiaan.

Minä tuossa vähän penäsin, että mitkä ovat ne keinot, mutta ne eivät ilmeisestikään vielä ole julkaistavissa. Eli se kyllä osaltaan kertoo, mitä ei tehdä, mutta siihen, mitä tehdään, ei tahdo tulla vastauksia, mutta me jaksetaan odottaa kyllä. Ja ihan varmasti kuunnellaan herkällä korvalla, jos yhtään tulee parannusesityksiä. Meillä on ihan ihmisiä, jotka kirjoittavat asioita ylös, ja me kyllä otetaan hyvät, erinomaiset ehdotukset vastaan ja viedään niitä eteenpäin myös tältä puolelta, vaikka olenkin nyt hallituksen ainoa edustaja tässä salissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

17.11 Markku Siponen kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia edustaja Hänniselle rakentavasta puheenvuorosta.

Todellakin nämä alvin korotukset iskevät sinne pienituloisiin, ja mikä tässä nyt tässä vaiheessa on huolestuttavaa ja oikeastaan odotettavaa — kun nyt ensimmäisiä tutkimuksia on tullut tästä yleisen alvin korotuksesta tänne Euroopan kärkeen — on, että verotulojahan ei ole saatu, niin kuin ennakoitiin. Eli verotuloja ei ole saatu, niin kuin ennakoitiin, ja on valitettavasti käymässä niin kuin on pelätty, että nämä alvin korotukset syövät sitä orastavaakin kasvua, tappavat sen pienenkin kasvun oraat, ja tästä me tietysti olemme keskustassa huolissamme ja tulemme esittämään, niin kuin olemme aiemminkin esittäneet, tämän reilun kasvun tien. Tulemme myöskin antamaan omat lääkkeemme tähän kasvuun vielä tarkemmin ennen joulua.

Mutta niin kuin tuossa edustaja Hänninenkin viittasi liikuntaan lääkkeenä, niin se, mikä tässä kymppi-alvikannan korotuksessa on ikävää, on se, että ei pelkästään liikunta vaan myöskin ne lääkkeet, molemmat, nousevat sinne 14 prosenttiin. Ja kun hallituksella on myöskin tämä liikuntaohjelma, liikunnan edistäminen, yhtenä ohjelmana tässä hallitusohjelmassa, niin valitettavasti täällä samaan aikaan tehdään sitten näitä veronkorotuksia — niin kuin tämä liikuntapalveluitten nosto 10:stä 14:ään — mitkä sotivat sitä teidän sinällään hyvää tavoitettanne vastaan.

Ja edelleen hämmästelen sitä — en tiedä, osaako edustaja Hänninen kertoa siitä — että kun te ennen vaaleja peräänkuulutitte, että kotitalousvähennystä pitää parantaa, niin miksi te välittömästi vaalien jälkeen käänсите kelkan ja nyt heikennätte sitä kotitalousvähennystä. Tähän olisi mukava saada vastaus. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

17.13 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Minäkin haluan kiittää edustaja Hännistä rakentavasta keskustelusta. Te olette nyt hallituksen soturina käymässä tätäkin keskustelua, ja kun katsoo saliin, niin te olette ainoa edustaja hallituspuolueista pitämässä keskustelua yllä. Siitä haluan kiittää, mutta samalla myös harmitella, että olisi mukava käydä laajempaakin debattia tästä mietinnöstä, koska kyllä tämä on omituinen tilanne, että nyt ollaan nostamassa arvonlisäverokantaa 10 prosentista 14 prosenttiin. Keskusta ei tätä hyväksy. Ja siitä puhuttiin jo aikaisemmin, että tähän maahan tarvitaan

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

kasvua, ja samaan aikaan, kun puhutaan, että tähän maahan tarvitaan kasvua, kasvaa työttömyys: Suomessa on lähemmäs 300 000 työtöntä. Nyt olemme kuulleet siitä, kuinka lisää yrityksiä on mennyt konkurssiin.

Kun niitä vaihtoehtoja penätään, niin keskustalla on esittää reilun kasvun tie, minkä me olemme luoneet jo aikaisemmin, ja kun me menemme tätä vuotta loppua kohden, niin sitten me käsittelemme tässä salissa oppositiopuolueitten tekemät vaihtoehtobudjetit, joissa olisi reilun kasvun tien lisäksi myös reilumpaa politiikkaa ajatellen kaikkia suomalaisia katsoen maakuntiin, katsoen koko Suomea.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vuoden 2025 tuloveroasteikosta ja tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi verolaeiksi

Hallituksen esitys HE 108/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 16/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Hopsu.

Keskustelu

17.15 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Orpon hallituksen talouspolitiikka on epäreilua ja eriarvoistavaa. Hallitus kohdistaa leikkauksia kaikkein heikoimmassa asemassa oleville samalla, kun kaikkein varakkaimmat hyötyvät. Vihreiden mukaan Suomessa tulisi toteuttaa vihreä verouudistus, jossa verotus kohdistetaan toimeliaisuuden sijaan haittoihin ja planetaarisia rajoja rikkovaan kuluttamiseen tuloeroja kaventavalla tavalla. Vihreä verouudistus parantaisi työnteon kannattavuutta ja asettaisi oikean hinnan ilmasto- ja luontohaittoille.

Osana vihreää verouudistusta keventäisimme ansiotuloverotusta painottaen erityisesti pienituloisia lapsiperheitä sekä työllistyviä pitkäaikaistyöttömiä ja nuoria. Samalla huolehtisimme, että veropohjan tuotoista pidetään kiinni. Kohdistaisimme oikeudenmukaisesti verotusta ilmasto- ja luontohaittoihin ja karsisimme ympäristölle haitallisia verotukia.

Hallitus päätti viime vuonna nostaa solidaarisuusveron alarajaa eikä ole vuonna 25 perumassa tätä päätöstä. Vihreiden näkemyksen mukaan tämä ei ole perusteltua, sillä samanaikaisesti hallitus kohdistaa menoleikkauksia erityisesti lapsiin ja nuoriin sekä valmiiksi heikoimmassa asemassa oleviin. Vihreät jatkaisi solidaarisuusveroa vuoden 23 tasolla. Tekisimme solidaarisuusverosta myös pysyvän.

Esitän vastalauseen 3 mukaisen lausumaesityksen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

17.17 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on nyt kakkoskäsittelyssä tämä tuloveroasteikko ja siihen liittyvät asiat. Tämähän on kaiken kaikkiaan 20 miljardin euron kokonaisuus. Tarkistin juuri tuolta budjettikirjasta, että tulo- ja pääomaverot ovat yhteensä 26 miljardia ja siitä sitten noin 6 miljardia on pääomatuloveroa ja ansiotuloveroa on sitten noin 20 miljardia.

Olemme jo ykköskäsittelyssä tämän verotaulukkoasian käsitelleet, ja siinä me sosiaalidemokraatit teimme ehdotuksen, että 91 000 euron vuosituloista ylöspäin kiristettäisiin 2,5 prosenttiyksiköllä verotusta, eli siitä ylöspäin maksettavasta tulosta maksettaisiin 44,25 prosentin mukaista veroa. Tässä yhteydessä, kun olemme kakkoskäsittelyssä, teen meidän vastalauseemme eli vastalause 1:n mukaisen lausumaehdotuksen, ja se kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen tuloverolain 127 a §:ssä tarkoitetun kotitalousvähennyksen ulottamisesta kerrostalo- ja rivitaloasunto-osakeyhtiöiden osakkaiden rahoitusvastuulla yhtiöissä toteutettaviin remontteihin.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

17.18 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on tärkeä kokonaisuus, niin kuin edustaja Lindén tässä toi esiin. Ja saman tien kannatan lausumaehdotusta, minkä edustaja Lindén esitti. Mutta muutama sana tähän vielä lisää.

Tämä kokonaisuus vie verotuksen painopistettä työtuloista kulutuksen puolelle, sinänsä hyvä linja. Mutta se painopiste, miten tätä tehdään, on tässä väärä, ja se painopiste ei ole sellainen kuin sen pitäisi olla. Tällä on haitallisia vaikutuksia myös vähennysten kautta, esimerkiksi työmatkakuluvähennys tässä pienenee ja näihin työmatkoihin liittyvät kulut kasvavat. Äsken puhuttiin joukkoliikenteen kuluista. Eli tähän kasvuun liittyviä asioita tässä ei ole. Koulutusvähennys, jolla yrityksille kannustetaan ammatillista koulutusta, myös vähenee.

Mutta ennen kaikkea, kun tämä on yksi kokonaisuus, jossa puhutaan näistä tuloveroista, unohtuu se tilanne, joka meillä on tuolla kunnissa. Siellä kunnissa meillä on yhden prosenttiyksikön veronkorotuspaine, joka liittyy myös kannettaviin veroihin. Tämä on sillä lailla merkityksellinen, kun sitten kokonaisveroastetta tarkastellaan palkansaajien ja eläkeläisten osalta. Se on kuntien osalta vielä sillä tavalla kokonaisuutena mielenkiintoinen, että se pienin kuntaverot on 4,4 prosenttia ja suurin kuntaverot on 10,8 prosenttiyksikköä, ja tämä ero on aika iso eri kuntien välillä, ja sekin näkyy täällä taustalla myös. Ja tämän osalta vielä, kun katsotaan kuntia, sitten nähdään ne tulotasot aika hyvin, että yhden kuntaveroprosentin tuotto kunnassa per asukas on pienimmillään 135 euroa ja suurimmillaan 450 euroa. Eli tätä haarukkaa tulee myöskin tästä näkökulmasta, niin että tällä verotuksella on tämäkin ulottuvuus, joka ei tässä... Kun me tätä tuloveroasteikosta käytävää keskustelua käydään ja mietitään sen tasoa, niin täällä on myöskin tämä näkökulma otettava huomioon. Siinä mielessä tämä verotus on kokonaisuus, kun sitä katsotaan ihmisten näkökulmasta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

17.21 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Hopsun tekemiä esityksiä tässä edellä ja haluan myös ilmaista tukeni tälle edellä ehdotetulle

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

kotitalousvähennyksen laajentamiselle koskemaan myös taloyhtiöitä ja kerrostaloasumista. Se on kyllä erittäin kannatettava ajatus.

On todella hyvä, että täältä oppositiosta käsin yritämme tarjota hallitukselle vaihtoehtoja. Täällä tänäänkin on käyty keskustelua siitä, että hallitus puolustaa näitä Suomea näivettäviä esityksiä sillä, että nämä on pakko toteuttaa. Mutta se on aina näin, että vaihtoehtoja löytyy ja opposition vaihtoehtobudjeteista kokonaisuuksia löytyy. Näitten yksittäisten budjettiasioiden käsittelyssä ei voi niitä kokonaisuuksia nostaa, mutta niihin varmasti voi tutustua sitten myöhemmin.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 112/2024 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Siponen.

Keskustelu

17.22 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tällä hetkellä on nyt käsittelyssä tämä ammatilliseen koulutukseen liittyvä hallituksen esitys, ja tietysti kaikista merkittävin asiahan siellä on nyt nämä 120 miljoonan euron leikkaukset ammatilliseen koulutukseen. Tietenkin se, mikä tässä nyt on todella harmillista, on ensinnäkin se, että päähallituspuolueista, ylipäänsä hallituspuolueista, ei ole yhtään edustajaa paikalla, ja vielä sitä taustaa vasten, että esimerkiksi kokoomuksesta ennen vaaleja luvattiin koulutukselle erityissuojelus ja perussuomalaiset puolestaan vakuuttivat ammatilliseen koulutukseen, duunarialoille, arvopalausta. Nyt ollaan siis siinä tilanteessa, että 120 miljoonaa euroa aiotaan leikata ammatillisesta koulutuksesta. Mitä se sitten tuolla maakunnissa eri puolilla Suomea tarkoittaa? Jokainen on varmaan lehdistä lukenut, että nyt on yt-neuvottelut käynnissä ympäri Suomea: opettajia ja muuta henkilökuntaa irtisanotaan. Tässä on nyt sitten se tulos näistä leikkauksista.

Ehkä se, mikä vielä itseä erityisesti harmittaa, mikä tässä eduskuntakäsittelyn aikana on tullut vielä selville, on se, että kun täällä paljon puhutaan esimerkiksi Itä-Suomen tilanteesta, kaikki ovat huolissaan, sympatiaa tulee, niin nyt kun katsotaan, mihin nämä ammatillisen koulutuksen säästöt erityisesti osuvat, niin ne osuvat esimerkiksi juuri Itä-Suomeen. Ja syy on se, että sieltä löytyy suhteellisesti eniten näitä aikuiskoulutettavia alanvaihtajia ja taas vastaavasti ensimmäisen tutkinnon suorittajia vähemmän. Eli tässä jälleen yksi teko, mikä vie Suomen kehitystä, Itä-Suomen kehitystä täysin päinvastaiseen suuntaan kuin täällä salikeskusteluissa ja muissa puheissa tuodaan esille.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Keskustalla on selkeä linja. Me emme missään nimessä hyväksy näitä ammatillisen koulutuksen leikkauksia, ja täällä myöhemmin sitten esitellään vielä vastalause, missä myöskin keskusta on mukana.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

17.25 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Tästä edustaja Siposen puheenvuorosta on oikein helppo jatkaa samassa hengessä, eli tulee mieleen, että eikö hallitus tunnista tämän ammatillisen koulutuksen arvoa, mikä sillä on tälle maalle. Pääministeri Orpon ennen vaaleja lupaama koulutuksen erityissuojelus ei yltänytkään enää ammatilliseen koulutukseen kevään kehysriihessä tai syksyn budjettiriihessä, vaan hallitus on tosiaan leikkaamassa 120 miljoonaa ammatillisesta koulutuksesta.

Hallitus ei tunnu tiedostavan ammatillisen koulutuksen ja uudelleen kouluttamisen merkitystä maamme taloudelle. Metsätalouden, liikenteen, ravitsemusalan ja monien palvelutuotannon toimialojen työvoimatarve edellyttää juuri tulevaisuudessa ammatillisen koulutuksen osaamista, koska niillä aloilla on jo nyt paljon työvoimapulaa. Tämä ammatillinen koulutus on juuri se koulutus, joka noilla kyseisillä aloilla sitä työvoimapulaa helpottaisi.

Näin merkittävä leikkaus ja sen vaikutukset on vaikea rajata vain aikuiskoulutukseen. Hallituksen mukaan nämä leikkaukset tullaan kohdistamaan vain toisen asteen tutkinnon tai korkeakoulututkinnon suorittaneiden koulutukseen, mutta tämä leikkaus on niin suuri, että minä pelkään, että sitä ei kyllä pystytäkään mitenkään rajaamaan niin, etteivätkö myös ensimmäistä tutkintoa suorittavat joudu tästä kärsimään, koska aikuisopiskelijat ovat yleensä samoilla kursseilla nuorten opiskelijoiden kanssa. Siinä varmasti tulee vaikeuksia.

No, se murhe, mikä minulla itsellä on ollut jo vuodesta 2018 liittyen ammatilliseen koulutukseen, on reformi, joka tehtiin silloin Sipilän hallituksen aikaan. Olen itse entisessä työpaikassani seurannut hyvin läheltä, kuinka paljon haasteita tuli, kun tätä työelämälähtöisyyttä lisättiin. Asia on sinänsä hyvä, mutta sitä ei resursoitu riittävän paljon. On käynyt sillä tavalla, että tullaan vähän puutteellisilla tiedoilla ja taidoilla työelämään harjoittelemaan, koska niiltä ajoilta, vuodesta 2015, ovat noin puolittuneet lähiopetustunnit. Tämä on sellainen asia, mitä ei mielestäni riittävästi tässä tuoda esille, miten siellä työpaikoilla jaksetaan tämän koulutuksen kanssa. Se on tässä hyvä myös tuoda esille.

Eli niin kuin alussa sanoin, kyllä tässä tämä leikkaus on äärimmäisen huolestuttava, ja ammatillisen koulutuksen arvoa pitäisi tässäkin salissa tunnistaa paremmin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Razmyar.

17.28 Nasima Razmyar sd: Arvoisa rouva puhemies! Myöskään me sosiaalidemokraatit emme kannata tätä käsittämätöntä leikkausta ammatilliseen koulutukseen. Tässä maassa pitää tukea osaamista ja ennen kaikkea koulutusta. Tämä ammatillisen koulutuksen leikkaus on hyvin lyhytnäköistä, ja hallituksen kaikkien muiden leikkausten päälle se myös jättää meidän oppilaitokset erittäin hankalaan asemaan. Tämä leikkaus joudutaan tekemään nopeasti ja hyvin lyhyellä aikavälillä, ja aivan kuten kuulumme, tällä hetkellä meille tulee eri puolilta Suomea viestiä siitä, kuinka joudutaan esimerkiksi opettajia irtisanomaan. Rahoitusta tosiaankin vähennetään samaan aikaan, kun toisen asteen

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

koulutukseen ja sen rahoitusjärjestelmään ollaan suunnittelemassa merkittäviä muutoksia esimerkiksi oppimisen tukeen.

On käsittämätöntä, että tällä tavalla ja näin merkittävästi hallitus on leikkaamassa aikuiskoulutuksesta: me tiedämme jo aiemmat leikkaukset aikuiskoulutukseen, ja nyt sitten nämä ammatillisen koulutuksen leikkaukset tulevat siihen päälle. On totta, että sitä rajausta on hyvin vaikea tehdä. Tämä aivan varmasti tulee näkymään myöskin oppivelvollisten osalta, koska henkilöstö, laitteet, tilat ovat yhteisiä, mutta kyllähän tässä hallitus ennen kaikkea haluaa vaikuttaa nimenomaan aikuiskoulutukseen, halutaan heikentää aikuiskoulutuksen mahdollisuuksia. Me elämme ajassa, jossa näemme työn murrosta, työurien pidentämistä, yhä enemmän meiltä ihmisiltä, meiltä aikuisilta, vaaditaan nimenomaan uudelleen kouluttautumista, ja näillä heikennyksillä, mitä hallitus on tuomassa, valitettavasti tämä mahdollisuus viedään aikuisten suomalaisten osalta. Pidämme tätä erittäin lyhytnäköisenä.

Arvoisa rouva puhemies! Myös itse pidän erittäin valitettavana, että tässä salissa tänä iltana ei ole ainuttakaan hallituspuolueen edustajaa. Näin merkittäväällä tavalla leikataan suomalaisesta koulutuksesta, suomalaisesta aikuiskoulutuksesta, suomalaisesta ammatillisesta koulutuksesta, ja täällä ei ole yksikään hallituspuolueen edustaja edes puolustamassa. Toivottavasti tämä viesti näkyy edes jollain tavalla niille ihmisille, jotka ovat hyvin huolissaan tällä hetkellä näistä leikkauksista.

Esitän vastalauseen mukaisesti, että tämä lakiehdotus hylätään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

17.30 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä näkyy hallituksen suhtautuminen koulutukseen, kun luettelee kolme lukua: aikuiskoulutustuki poistettiin, 170 miljoonaa euroa, ammatillisesta koulutuksesta leikataan 120 miljoonaa euroa ja sitten kaiken kukkuraksi koulutuksen vähennys poistettiin yrityksiltä, 10—13 miljoonaa euroa. 300 miljoonaa euroa leikataan ammatillisesta koulutuksesta ja sitten niin kuin suurena voittona kerrotaan sitä, että 10 miljoonaa laitetaan tänne sote-sektorille nyt kohdennettua rahaa. 300 miljoonaa ja 10 miljoonaa — tässä on se todellisuus, missä eletään aikuiskoulutuksen osalta, ja siinä näkyy se painopiste.

Minusta tässä puututaan juuri sellaiseen asiaan nyt todella ikävällä tavalla, kun ajatellaan Suomen pärjäämistä. Meidän suurin työllistämisen este on osaamisen puute, se on suurin työllistämisen este, kun kysytään yrityksiltä, mitkä seikat vaikuttavat siihen, että työllistyy. Ja nyt kun pitää hakea ammattitaidon täydentämistä tai uuden ammatin opiskelua, niin siitä kohtaa leikataan näin rajulla kädellä. Tämä on niin väärää politiikkaa, niin hölmöä politiikkaa, jos suoraan sanoo tämän, miten tätä tehdään kaiken kaikkiaan.

Minusta meidän pitäisi palauttaa tämä ammatillisen koulutuksen kunnia ja tehdä siitä kannustavaa ja niin, että jokaisella ihmisellä on työuransa aikana mahdollisuus päivittää ja viedä omaa ammattitaitoaan parempaan suuntaan. Sillä tavalla työurat pitenevät, sillä tavalla ihmiset viihtyvät työelämässä paremmin ja pystyvät vastaamaan niihin haasteisiin, joita työelämässä tällä hetkellä osaamisessa on. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

17.33 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Heti alkuun kannatan edustaja Razmyarin tekemää hylkäysesitystä.

Ammatillinen koulutus on tällä yli 120 miljoonan euron leikkauksella valikoitunut hallituksen suurimpien koulutusleikkausten kohteeksi opiskelijoiden toimeentulon heikennysten ohella. Syy lieenee se, että moni muu koulutuksen rahoituksen osuus ohjautuu kuntien kautta ja se ei ministerin budjettiehdotuksessa siellä yhtä isona rivinä näy, jolloin leikkausta ei olisi yhtä helppo toteuttaa. Ainakin tähän viittasivat aiemmat perustelut siitä, että näin ja näin paljon sinne rahaa kuitenkin jää. Koulutusleikkaus on kuitenkin aivan selvä, riippumatta siitä, että hallitus ennen vaaleja kyllä kovasti puhui, että koulutuksesta ei leikattaisi.

Hallitukselta tuntuu puuttuvan visio aikuiskoulutuksen ja jatkuvan oppimisen osalta. Työuria tulisi pidentää, mutta hallitus lakkautti aikuiskoulutustuen, pyrkii kohdentamaan tämän ammatillisen koulutuksen leikkauksen ainoastaan toista tutkintoa tekeviin aikuisiin. Tosin kaikki oppilaitosten kuultavat sanoivat, että se on kyllä mahdotonta, sillä siellä samoilla kursseilla on sekä aikuisia että nuoria, ensimmäistä tutkintoa tekeviä ja toista tutkintoa tekeviä.

Hallitus on leikannut myös vapaasta sivistystyöstä kansalaisopistoilta, kansanopistoilta, osaamiskeskuksilta, ja tämä suunta on aivan väärä. Suomi on pieni maa, joka pärjää nimenomaan osaamisella, vahvalla osaamisella, sivistyksellä, ja näillä leikkauksilla sitä ei saada aikaan.

Arvoisa puhemies! Ammatillisessa koulutuksessa tarvitaan enemmän panostuksia, tarvitsemme lisää lähiopetusta, ei tämän tyylisiä leikkauksia. Tämän ammatillisen koulutuksen uudistuksen, joka on samaan aikaan käynnissä, tulisi kohdentua siihen, että työelämän tarpeeseen pystytään vastaamaan entistä paremmin. Ja jälleen kerran mennään esityksessä nurinkurin, että ensin leikataan rahat ja sen jälkeen aletaan uudistaa periaatteita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

17.35 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä ammatillisesta koulutuksesta leikkaaminen on jälleen yksi järjetön teko hallitukselta. Kuten edustaja Siponen täällä puhui, tämä tulee nimenomaan puremaan alueille kovaa. Meillä Etelä-Karjalassa eilen kuultiin murskaluvut: miinus 15 prosenttia Etelä-Karjalan ammattioppilaitokselta. En ole vielä edes laskenut, kuinka monta opiskelijapaikkaa se tekee. On käsittämätöntä, että hallitus juhlapuheissaan puhuu siitä, kuinka Itä-Suomea tuetaan ja Itä-Suomen eteen tehdään kaikennäköisiä hyviä asioita, joista kyllä valitettavasti yhtään ei ole vielä tullut näkyvin, mutta samaan aikaan hallitus tekee tällaista politiikkaa, jossa kaikki tulevaisuudennäkymä viedään pois.

Etelä-Karjalakin on laajalti äkillisen rakennemuutoksen alue. Me tarvitsemme koulutusta, me tarvitsemme aikuiskoulutusta ihmisille, joilta on työpaikka lähtenyt alta. Kuten edellisessäkin aihepiirissä, josta keskustelimme, se ei ole oma vika, että työpaikka lähtee alta. Se ei ole eteläkarjalaisen palkansaajan vika, että Venäjä hyökkäsi Ukrainaan ja palvelualat sakkasivat. Se ei ole eteläkarjalaisen työttömän vika, että Ukrainan sodan myötä on myös teollisuudessa hiljentynyt. On siis aivan käsittämätöntä, että kun me puhumme täällä tulevaisuudesta ja siitä, kuinka alueita tuetaan, niin käytännössä hallituksen toimet ovat täysin päinvastaisia. Meillä palvelualoilla ihmisiltä lähtevät työt, he

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

haluaisivat kouluttautua uudelleen, mutta aikuiskoulutustuki on viety ja nyt ollaan viety sitten myös ammatillisesta koulutuksesta mahdollisuudet kouluttautua. On aivan totta, että näillä samoilla kursseilla on ollut aikuisia ja on ollut nuoria. On siis aivan selvää, että nämä leikkaukset purevat niin nuoriin kuin aikuisopiskelijoihin, vaikka sitä kuinka yrittäisi mustasta valkoiseksi puhua.

Meillä on vielä toistaiseksi teollisuutta Etelä-Karjalassa, itäisessä Suomessa, ja sen lisäksi me tarvitsemme myös tulevaisuudessa sinne osaajia. Jotta ympäristötavoitteista, ilmastotavoitteista pystytään pitämään kiinni, tarvitaan ammattikorkeakoulua, tarvitaan yliopistoa, tarvitaan ammattikoulua, joka ikisellä tasolla olevia osaajia, joilla on halu työskennellä rajan tuntumassa ja antaa oma työpanoksensa siihen, että myös Suomen vienti tulevaisuudessakin vetää. Tai ei meidän tarvitse täällä enää mistään vientivetoisesta palkkamallista puhua, kun ei meillä ole sinne vientiin edes työntekijöitä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

17.38 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Jatkan tässä hieman näistä Etelä-Karjalan luvuista, mitä edustaja Malm tuossa edellä hyvin kuvasi. Todellakin jostain syystä nämä leikkaukset kohdistuvat tällaisella tasolla Etelä-Karjalaan, että miinus 15 prosenttia leikataan näistä tavoitteellisista opiskelijavuosista, kun muissa maakunnissa tämä leikkaus on keskimäärin 5—9. On todella vaikea ymmärtää, miten tässä maakunnassa, joka kaikkein eniten kärsii tästä tilanteesta, jossa Venäjän-kauppa loppui nopeasti ja ollaan rakentamassa uutta elinvoimaa siihen tilalle, sitten kurjistetaan tällä tavalla mahdollisuuksia ihmisille kouluttautua ja lisätä osaamista. Tämä todellakin laskelmien mukaan saattaa tarkoittaa jopa 40 henkilötyövuoden vähennystä sieltä koulutuskuntayhtymästä ja yli yhden miljoonan euron rahallista leikkausta. Kyllä tällaista leikkausta on hyvin vaikea ymmärtää tällaisessa tilanteessa, joka on.

Hallitus on valmistelemassa muun muassa teollisuuspoliittista strategiaa. Tiedämme, että suurelta osin Suomen julkisen talouden haasteet johtuvat siitä, että kasvu on ollut liian heikkoa. Tavoitellaan kilpailukykyloikkaa, tavoitellaan lisää tuottavuuden parantamista, tavoitellaan lisää tutkimusta ja tuotekehitystä, tarvitaan luovuutta, osaamista, jatkuvaa oppimista, ja tässä tilanteessa se, että leikataan ammatillisesta koulutuksesta ja ylipäättään koulutuksesta ja osaamisesta, on aivan väärä suunta. Tämä ei johda mihinkään muuhun kuin tällaiseen jatkuvaan itseään toistavaan kurjistumiskiarteeseen. Kyllä hallituksen pitäisi ymmärtää näitä asiantuntijoita ja arvioita siitä, mihin tämä tulee johtamaan. Tällä tulee olemaan pitkäaikaiset vaikutukset näillä alueilla.

Kun nyt sanotaan, että tässä ollaan tosiaankin muka kohdistamassa tätä pelkästään aikuisiin opiskelijoihin, niin kyllä vahva viesti näiltä koulutuksen järjestäjiltä on, että kun ne opetusryhmät ovat olleet yhteisiä, niin nämä leikkaukset nimenomaan tarkoittavat sitä, että oikeasti sitä koulutustarjontaa leikataan pois. On alueita, joilla sitten kokonaan tiettyjä koulutusvaihtoehtoja ei jatkossa enää ole tarjolla myöskään oppivelvollisille, ja se tarkoittaa ihan älyttömän suuria oppimisvajeita. Tällaisia vajeita alueellisesti kun syntyy, niin niitä on todella vaikea sitten jatkossa korjata. Ja kun sitten kilpaillaan vaikka näistä kansainvälisistä teollisuusinvestoinneista, niin kyllä niille keskeistä on myös se, että siellä on ekosysteemi kunnossa, siellä löytyy myöskin korkeakoulutettuja osaajia mutta myöskin sitten ammatillisen tutkinnon suorittavia osaajia ja että olisi mahdollista myöskin

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

täsmätoimin lisätä osaamista. Kyllä tämä nimenomaan heikentää Suomen kykyä kilpailla näistä investoinneista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

17.41 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ajattelin, että kolme minuuttia on niin lyhyt aika, että tulin tänne puhujapöytäntöön keskustelemaan, kun on iso aihe.

Kiitos erityisesti sosiaalidemokraattien johdolla meidän sivistysvaliokunnassa tehdyille vastaesityksille. Sinällään on harmillista, että kun me keskustellaan jälleen ja päätetään, ollaan loppusuoralla, ammatillisen koulutuksen historiallisen suurista leikkauksista, niin hallituspuolueet eivät ole vaivautuneet paikalle. — Kiitoksia, edustaja Castrén, että tulitte tänne paikalle keskustelemaan tästä leikkauksesta, tämä kuitenkin jotakin osoittaa, että olette paikalla kuuntelemassa ja käymässä keskustelua tästä asiasta.

Sinällään ehkä huolestuttavaa myös näiden hyvien puheenvuorojen tai vastaesityksienkin näkökulmasta on se, että tässä tilanteessa, jossa työttömyys kasvaa Euroopan nopeimmin Suomessa, työttömyys itsessään on Euroopan surkeimpia, ja meidän kasvu on koko maailman huonoimpien joukossa, hallitus edelleen vie eteenpäin leikkauksia koulutukseen ja osaamiseen ja kasvuun. Ja tämä on ehkä se kysymys: kun nämä talouden tunnusluvut tämän hallituksen politiikalla ovat mitä ovat ja ne ovat äärettömän huolestuttavia ja me kaikki jaamme tämän huolen, niin minkä takia hallitus edelleen vie näitä isoja koulutusleikkauksia eteenpäin?

Huomionarvoista näistä ammatillisen koulutuksen leikkauksista on, että hallitus osoittaa kaikki koulutusleikkaukset ammatilliseen koulutukseen. Mielestäni tämä arvovalinta on kyllä erikoinen ottaen huomioon sen, että viimeisen kymmenen vuoden aikana — Sipilän kaudella, edellisellä perussuomalaisten, keskustan ja kokoomuksen kaudella — leikattiin merkittävästi ammatillisesta koulutuksesta, ja nyt on vastaava uusi leikkaus, vaikka me tiedetään, mitkä jäljet jo jäi ammatilliseen koulutukseen. Eikö siitä opittu mitään, vaan edelleen leikataan vahvasti?

No, tämä 120 miljoonan leikkaushan vaikuttaa meidän viennin selkärankaan. Kuten edustaja Malm toi täällä esiin, meidän viennin selkäranka ovat ne hitsarit, koneistajat, ahtaajat, nämä ammattilaiset, jotka tuovat sen teollisuuden lisäarvon ja sen viennin koko meidän yhteiskunnalle. Se, että me heidän koulutuksestaan leikataan näin paljon, olisi kuin omaan jalkaan sahaisi.

Täällä on tuotu hyviä näkökulmia nimenomaan tähän tematiikkaan, mutta haluaisin nostaa vielä tämän yleissivistävän näkökulman. Kuten tässä valiokunnankin kertomuksessa todetaan, tämä on nyt suora leikkaus lähiopetuksesta, siitä, miten koulutusta harjoitetaan lähiopetuksessa, mutta myös näistä sivistävistä ja taideaineista. Jos minä mietin, että puolet peruskoulun päättävistä valitsee nyt ammatillisen koulutuksen — puolet menee lukioon — ja jos ei siellä opiskella niitä matemaattisia taitoja, äidinkieltä, yhteiskuntaa ja muuta, mitä lukiossa tehdään, niin tuleeko heille umpikuja siinä, voivatko he samoilla tiedoilla ja taidoilla hakea ammattikorkeakouluun tai yliopistoon ja niin edelleen? Eli minun mielestäni näissä leikkauksissa korostuu myös tämä sivistyksellinen tieto ja osaaminen. Nämä leikkaukset kohdistuvat nimenomaan tähän lähiopetukseen, näihin yleissivistäviin aineisiin, ja tämä voi muodostaa tällaisen umpikujan näille ammattikoulutuksen käyneille.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Me emme hyväksy tätä, vaan nimenomaan meidän pitäisi pitää siitä kiinni, että kaikki koulutus on kannattavaa ja ihminen voi kouluttautua niin pitkälle kuin hän kykenee ja osaa, ja yhteiskunnan täytyy tätä tukea. Tämänkaltaiset toistuvat leikkaukset tiettyyn toisen asteen koulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen ja siihen lähiopetukseen ja niihin määriin murentavat tämän perustan. Minun mielestäni tätä ei ole ehkä tarpeeksi ymmärretty tai haluttu ymmärtää, ja minun mielestäni on ongelma, että nämä kasautuvat näille ammattikoulutuksen käyville.

Hallitushan perustelee tätä sillä, että nyt nämä leikkaukset kohdistuvat aikuisiin ja toisen tutkinnon aikuisopiskelijoihin, mutta kuten täällä tiedetään, monet koulutuksen järjestäjät ovat todenneet, kuten tässä valiokunnan mietinnössäkkin, että nehan ovat yhteisiä opetusryhmiä, joten ei voi irrottaa sinällään näitä kokonaisuuksia.

Arvoisa puhemies! Kyllä täytyy ihmetellä, kun katsoo perussuomalaisten vaalilupauksia. Kun Purra ilmoitti ennen vaaleja, että ammattikoulutus on erityissuojeluksessa ja tarvitaan kunnianpalautus ja muuta, niin kyllä täytyy aika hämmästyneenä nyt seurata näitä. Jos esimerkiksi miettii työttöntä, niin työttömäksi jääneeltä kolmannes on leikattu työttömyysturvasta ja sitten leikataan vielä työnsä menettäneiltä mahdollisuus aikuiskoulutustukeen ja muutenkin toisen asteen opintoihin. Kun tässä tilanteessa, jossa kortistossa olevien ihmisten määrä kasvaa ja työnsä menettäneitä on yhä enemmän, tämä on hallituksen säästökeino ja tästä leikataan, niin kyllä varmasti monet työttömäksi joutuneet ihmiset katsovat huuli pyöreänä tätä yhtä perussuomalaisten jälleen kerran petettyä vaalilupautta. Erittäin surullinen tilanne.

Arvoisa puhemies! Tässä ehkä huomioita liittyen tähän esitykseen. Hyvä, että sosiaalidemokraatit ovat esittäneet tämän esityksen hylkäämistä. Kannatan sitä lämpimästi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

17.48 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä ammatillisen ja lukiokoulutuksen tulevaisuuden kannalta keskeisiä kysymyksiä, jotka liittyvät hallituksen suunnittelemiin rahoitusleikkauksiin ja rakenteellisiin muutoksiin. Haluan korostaa, että koulutus on investointi, ei menoerä. Koulutuksesta leikkaaminen ei ainoastaan heikennä nykyisiä mahdollisuuksia vaan vaarantaa myös tulevien sukupolvien hyvinvoinnin ja osaamistason. [Tuomas Kettunen: Se pitää paikkansa!]

Arvoisa puhemies! Hallituksen suunnitelmat vähentää ammatillisen koulutuksen rahoitusta 100 miljoonalla eurolla vuodesta 25 alkaen ja lisätä vielä 20 miljoonan euron sopeutusleikkaus ovat täysin ristiriidassa työelämän tarpeiden ja yhteiskunnan kehityksen kanssa.

Ensinnäkin leikkaukset osuvat erityisen voimakkaasti aikuiskoulutukseen. Olemme kaikki tietoisia siitä, että työn murros ja työurien pidentäminen edellyttävät jatkuvaa oppimista ja uudelleen kouluttautumista. Jos aikuisten mahdollisuuksista päivittää osaamistaan leikataan, vaarannamme samalla taloutemme joustavuuden ja kilpailukyvyn.

Toiseksi, pienet koulutuksen järjestäjät ja etenkin kasvukeskusten ulkopuoliset alueet joutuvat entistä tiukemmalle. Tämä johtaa koulutuksen saavutettavuuden heikentymiseen ja lisää alueellista eriarvoisuutta. Lisäksi leikkaukset heikentävät suoraan oppivelvollisten koulutusta. Resurssien väheneminen vaikuttaa opetuksen määrään, laatuun ja

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

saavutettavuuteen juuri silloin, kun nuorten koulutukseen pitäisi panostaa enemmän, ei vähemmän.

Arvoisa puhemies! Hallitus on esittänyt kevennyksiä henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaan eli niin sanottuun hoksiin ja perustellut niitä hallinnollisten säästöjen saavuttamisella. Valitettavasti nämä muutokset eivät tuo luvattuja säästöjä. Esimerkiksi arvioitu 3,5 miljoonan euron säästö on ylimitoitettu ja epärealistinen. Sen sijaan, että keskitytään marginaalisiin muutoksiin, lomakekäytäntöihin, tulisi panostaa laajempiin uudistuksiin, kuten opiskelijahallintojärjestelmien ja kansallisten tietovarantojen, kuten eHOKSin ja Koski-palvelun, saumattomaan yhteensopivuuteen. Tällä tavoin hallinnollista taakkaa voitaisiin aidosti keventää ja vapauttaa resursseja opetukseen ja ohjaukseen.

Arvoisa puhemies! Toinen vakava huolenaihe liittyy lukiokoulutuksen oppimisen tukeen. Hallitus on ehdottanut 10 miljoonan euron lisärahoitusta, mutta tämä rahoitus on tarkoitus kohdentaa yleiskatteelliseen käyttöön. Käytännössä tämä tarkoittaa, että varat eivät välttämättä päädy oppimisen tuen kehittämiseen vaan katoavat yleisten rahoitusvajeiden paikkaamiseen. Oppimisen tuen tarve lukioissa on kasvanut merkittävästi. Nuorten pahoinvointi ja oppimisen haasteet ovat lisääntyneet, ja juuri nyt olisi tärkeää kohdentaa kaikki saatavilla olevat resurssit sinne, missä niitä eniten tarvitaan. Rahoituksen kohdentaminen oppimisen tuen kehittämiseen on paitsi välttämätöntä myös pitkäjänteinen investointi.

Arvoisa puhemies! Koulutuksesta leikkaaminen on lyhytnäköistä politiikkaa. Ammatillisen ja lukiokoulutuksen leikkaukset ja hallinnolliset muutokset eivät tuo luvattuja säästöjä, mutta ne heikentävät koulutuksen laatua, saavutettavuutta ja tasa-arvoa. Meidän on tehtävä kaikkemme, jotta Suomi säilyy sivistyksen ja osaamisen maana. Tämä tarkoittaa, että koulutuksen resursseja ei leikata vaan niitä suunnataan strategisesti niin, että pystymme vastaamaan tulevaisuuden tarpeisiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

17.52 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu rouva puhemies! Edellä puhuja, edustaja Berg, käytti ansiokkaan puheenvuoron, ja tartunkin tähän alueelliseen tasa-arvoisuuteen koulutuksen näkökulmasta, kuten edustaja Siponen, joka tuossa takana piti aikaisemmin hyvän puheenvuoron, ja myös edustaja Malm toi alueellisen näkökulman Etelä-Karjalan näkökulmasta katsottuna.

Itse sain käydä tutustumassa Keski-Pohjanmaalla, paikkakunnalla nimeltä Kannus, Kannuksen ammatilliseen oppilaitokseen, joka on Keski-Pohjanmaan ammattiopiston verkoston piirissä, ja siellä koulutetaan nuoria ja aikuisia huoltovarmuuden näkökulmasta erittäin tärkeille aloille. Siellä on maataloutta, eläinten hoitoa ja metsäalaa. Nämä ovat niitä huoltovarmuuden kannalta tärkeitä koulutusaloja — hallitus on puhunut, että huoltovarmuuteen tulee satsata — mutta samaan aikaan sitten tehdäänkin leikkaus ammatilliseen koulutukseen. Sain kuulla tuolta Keski-Pohjanmaalta, että heille nämä leikkaukset tarkoittavat noin kahta miljoonaa euroa. Mistä otetaan?

Nämä ovat tärkeitä aloja, mitä äsken mainitsin, mutta niin kuin täällä on puheenvuoroissa tuotu esille, myös taideaineet, sote-ala, kulttuuriala, kaikki ovat tärkeitä. Kysymys on nuorten tulevaisuudesta, nuoriin satsaamisesta, ja niin kuin edustaja Berg

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

tuossa äsken ansiokkaasti sanoi, tämä on lyhytnäköistä politiikkaa, jos koulutukseen tehdään näin kovia toimenpiteitä ja leikkauksia, varsinkin kun tuolla maakunnissa on satsattu viime aikoina sinne koulutusympäristöihin. Siellä Kannuksessa oli tehty tällainen uusi koulutusnavetta, joka toimii alustana monille muille hankkeille ja tulevaisuuden teknologioille. Jos tehdään lyhytnäköisellä politiikalla leikkauksia, kaikki nämä saatetaan menettää, ja me menetämme tässä sitten tulevaisuuden osaajien lisäksi myös tulevaisuuden vientituloja. Toivoisinkin, että hallitus nyt vielä tarkastelee ja katsoo tästä näkökulmasta myös näitä kovia leikkaustoimenpiteitä.

Hyviä puheenvuoroja, ja haluan nostaa vielä tämän Itä-Suomen, niin kuin edustaja Malm toi tässä esille: teollisuus on investoinut itäiseen Suomeen, mutta kun tuolla kentällä kiertää, niin kyllä ne koulutuksen järjestäjät ja yrittäjät tuovat esille sen, että me tarvitaan osaajia näihin tuleviin uusiin työpaikkoihin ja avautuviin uusiin työpaikkoihin, mutta ne osaajat tulevat vain koulutuksen kautta.

Sen vuoksi on aivan suunnaton tämä leikkaus, mikä tehdään tänne koulutuksen alalle, ja edustaja Lyly minun mielestäni omassa puheenvuorossaan hahmotti juurikin sen, kuinka paljon leikataan: aikuiskoulutuksesta se 170 miljoonaa, nyt ammatillisesta koulutuksesta 120 miljoonaa. Se kaikki on pois meidän tulevaisuudesta. [Kim Berg: Hyvä, juuri näin!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

17.56 Markku Siponen kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tästä edustaja Kettusen puheenvuorosta on hyvä jatkaa.

Oikeastaan tarttuisin tuosta Kettusen puheenvuorosta ensin siihen, kun hän toi esille muun muassa Kannuksen ja tämän opetusnavetan. Oikeastaan tästä 120 miljoonan euron leikkauksesta, mikä tällä hetkellä on käsittelyssä, vielä irrallaan on menossa selvitys jatkossa näistä niin sanotuista koulutuskoreista, joiden mukaan sitten rahoitusta eri aloille annetaan. Olen kuullut, että esimerkiksi luonnonvara-alan koulutuksella on erittäin iso huoli tulevasta rahoituksesta. Siellä ollaan tekemässä koriin muutosta niin, että jatkossa tällaisten opetusympäristöjen, navetoiden, ylläpito käy kyllä aivan mahdottomaksi, jos nämä rahamuutokset menevät läpi, mutta toivon, että opetusministeri Adlercreutz on tähän jo ottanut, ja toivon, että hän vielä tämän asian käy läpi, että luonnonvara-aloille nämä massiiviset leikkaukset eivät toteudu.

Todellakin meillä on nyt käsittelyssä, voisiko sanoa, koulutussäästöautomaattilaki — koulutussäästöautomaattilaki, semmoinenhan tästä ammatillisesta koulutuksesta on tälle hallitukselle tullut. Hämmästelen kyllä kovasti sitä, että kun perussuomalaiset ennen vaaleja vielä lupasivat todellakin ammatilliselle koulutukselle kunnianpalautusta, arvonalautusta, niin yksikään perussuomalaisten kansanedustaja ei ole täällä salissa käsittelemässä tätä asiaa, ei edes sivistysvaliokunnasta. Voisi ehkä tässä toiveen esittää, että kun omaan aihealueeseen liittyvät todella kovat ratkaisut ja leikkaukset ovat käsittelyssä, niin joku tänne saliin vaivautuisi. Mutta ehkäpä se kertoo jostakin, että paikalle ei tulla. Saa nähdä sitten — oliko meillä jo huomenna äänestykset — vapiseeko yhtään käsi äänestyksessä, kun ruvetaan näitä säästöjä realisoimaan.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä on hyviä puheenvuoroja kuultu tähän Itä-Suomen tilanteeseen liittyen, siihen, miten nämä leikkaukset iskevät Itä-Suomeen. En malta olla kertomatta yhtä konkreettista esimerkkiä Savon koulutuskuntayhtymästä. Savon

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

koulutuskuntayhtymässä piti aloittaa ensi vuonna kymmenen tämmöistä jatkuvan haun kuljetus- ja varastointialan ryhmää — siis piti aloittaa kymmenen ryhmää, jokaisessa 16—20 osallistujaa. Ja nyt tapahtuu niin, että näistä kymmenestä ryhmästä kahdeksan perutaan, siis kahdeksan perutaan. Kun puhutaan tästä yritysten ja osaavan työvoiman saatavuudesta, niin kyllä tämä on todellinen kasvun este näille yrityksille, jos ammatillista koulutusta, aikuiskoulutusta ja tätä jatkuvaa hakua näin kovasti moukaroidaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

17.59 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä näistä edellisistä puheenvuoroista on hyvä jatkaa.

Siinä missä perussuomalaiset ovat luvanneet ennen vaaleja, että amisten kunnianpalautus tapahtuu, niin yhtään perussuomalaista ei sitä kunnianpalautusta tällä hetkellä täällä salissa ole tekemässä. Siinä missä kokoomus lupasi, että koulutuksesta ei leikata, niin nyt on lähdössä 120 miljoonaa sitten ammattiin opiskelevilta kertaheitolla. Siinä missä molemmat puolueet, perussuomalaiset ja kokoomus, puhuvat siitä, että he ovat yrittäjän asialla, niin mitä he tekevät? Juuri kuten tässä edellisessä puheenvuorossa edustaja Sipola totesi, yritykset kertovat tarpeita, mitä he tarvitsevat, millaista työvoimaa he tarvitsevat, ja sitten yhdessä räätälöidään siellä ammattikouluissa näitä linjoja nopeallakin aikataululla yritysten tarpeisiin. Nyt kun nämä linjat on saatu räätälöityä, niin lopputulos on se, että leikkuri laulaa ja sakset nipsuvat ja napsuvat ja jälleen leikataan. Olipa kyse sitten paperimiehestä tai sulattajasta, lähihoitajasta tai kampaajasta, kaupan alan kassasta tai teollisuuden työntekijästä, niin lopputulos on aivan sama: jokaisen entisen palkansaajan takana on ollut yritys, joka on tarvinnut heidän työpanostaan. Heidän työpanostaan voisi nyt tarvita jokin toinen yritys, mutta tämäkin uudelleen koulutuksen mahdollisuus evätään täysin.

Nopeasti katsoin tuossa omalta alueeltani, millaisia aloja on meillä tällä hetkellä valikoimassa: kampaaja, kosmetologi, hotellin respa, autonkuljettaja, koneistaja, prosessityöntekijä, kuljettaja, kiinteistönhuoltaja, tarjoilija, lähihoitaja, puutarha-ala. — Tähän on pakko pysähtyä. Viimeksi sanoin tästä vientimallista, että kun ei ole vientiin työntekijöitä, niin ei ole kyllä enää vientivetoista palkkamalliakaan, saatikka vientivetoista Suomea. Ja mistäpä täällä ollaan viime päivinä ja viikkoina puhuttu? Marja-alasta, luonnonvara-alasta. Nyt hallitus on tämän puutarha-alankin meiltä mahdollisesti leikkaamassa pois, ettei nyt ainakaan sinne niitä ammatin osaavia ihmisiä saada työskentelemään. — Metsäala, rakennus, sähkö, muoti, turvallisuus. Kaikilta näiltä aloilta olisi mahdollisuus työllistyä joko työntekijänä tai pienyrittäjänä, yrittäjänä, mutta mitä nämä hallituksen toimet sitten näille pienille yrittäjille ovat? Alv-kannan nostoa, koulutuksen epäämistä. Tämä negatiivinen pyörre, minkä hallitus tähän maahan on saanut aikaan, on käsittämätön, enkä todellakaan tiedä, milloin hallitus herää siihen, että nyt kannattaisi tämä syöksykierre katkaista. Ja vihoviimeisenä sitten hallituksen ilmeisesti ei niinkään tärkeät alat, kuten esimerkiksi taide- ja kulttuuriala: kyllähän sieltä Lappeenrannasta on vielä lähdössä ammattikorkeapuolen kuvataide siirroksi Lahteen. [Tuomas Kettunen: Ohhoh!]

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista. — Mikrofoni taitaa olla kiinni.

18.03 Krista Kiuru sd: Kiitoksia puhemies! Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on tärkeä asia maakuntien tulevaisuuden kannalta katsottuna. Onko meillä tarpeeksi koulutusta ja minkälaista, se on päivän kysymys. Se, että hallitus tekee arvovalinnan, jossa koulutus on erityisessä suojeluksessa, kyllä tuntuu juuri tänään todella erikoiselta. Jos koulutus olisi erityisessä suojeluksessa, niin ei kai kenellekään tulisi mieleen, että toistasataa miljoonaa ammatillisesta koulutuksesta voidaan leikata?

Tämän leikkauslain isoin haaste on myöskin se, että sen lisäksi, että tässä on annettu ymmärtää, että koulutus on erityisessä suojeluksessa, on myöskin annettu ymmärtää, että erityisessä suojeluksessa on se, että tämän ammatillisen koulutuksen leikkauksen ei pitäisi vaikuttaa nuorisoikäluokkaan. Fakta nyt vain on se, että ammatillisen koulutuksen leikkauksia on hyvin vaikea kentällä tehdä niin, ettei niillä olisi vaikutusta myöskin nuorisopuolen koulutukseen. Ja hulluinta tässä on se, että hallitus alun perin päätyi kehysriihessä siihen, että meillä olisi varaa poistaa toisen asteen maksuttomuus. Kun tuo päätös sitten tehtiin, niin jostakin oli löydettävä rahat, joten 100 miljoonan ammatillisen koulutuksen päälle tuli vielä lisäleikkauksia, ja käytännössä meillä ei ollut varaa edes nuorisoasteen maksuttomaan koulutuksen ilman, että sitä leikataan sekä lukion että ammatillisen koulutuksen osalta, nimenomaan ammatillisesta koulutuksesta. Aika erikoinen arvovalinta tämäkin.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee sitten tämän hallituksen linjaamaan työllisyyspolitiikkaan, niin juuri tässä työllisyystilanteessa voisi ajatella, että ammatillisen koulutuksen aikuisten osalta pitäisi olla erityisessä suojeluksessa, juuri siksi, että nythän tarvittaisiin niitä ammatillisen koulutuksen paikkoja myöskin aikuisille, jotta työllisyyden hoidon näkökulmasta onnistuttaisiin paremmin. Tässä tilanteessa tuntuu todella oudolta, että asetetaan jälleen maakunnat siihen tilanteeseen, että näitä ammatillisen koulutuksen paikkoja voidaan näin merkittävästi leikata.

Satakunnassa tämä tarkoittaa kahden meidän oppilaitoksemme osalta, että molemmissa leikataan tuhansia aloituspaikkoja. Kyllä se nyt jossakin tuntuu. Tämän tyyppisissä leikkauksissa me puhutaan miljoonatolkun leikkauksista, joten ammatillisen koulutuksen surkea tilanne on johtamassa siihen, että me sanotaan nuorisoikäluokalle, tai hiukan varttuneemmillekin — kun me puhumme aikuiskoulutuksesta, me saatamme puhua ihan todella nuorista aikuisista, ehkä juuri täysi-ikäisyyskynnyksen ylittäneistä aikuisista — että teillä on tällä viikolla koulua viisi tuntia tai 10 tuntia. Sitä tämä tarkoittaa. Ja kun näistä pitäisi tulla meidän ammattilaisia, jotka ovat lähiopetuksessa saaneet riittävästi opetusta ollakseen esimerkiksi lähihoitajia ja parturi-kampaajia, niin kyllä tämä kylmää. Tämä on väärin.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 124/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 12/2024 vp

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelua. Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.06 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Keskustelimme jo viime viikolla ykköskäsittelyssä tästä kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta, ja tässähän keskeistä on se, että nämä ammatillisen kuntoutuksen myöntämisedellytykset kiristyvät. Ja käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi tämä tärkeä Nuotti-valmennus ei pääsääntöisesti enää oikeuttaisi kuntoutusrahaan.

Täällähän kävimme hyvin värikästäkin keskustelua ja vaadimme ja peräsimme hallitukselta perusteluja. Ja kuten varmasti salissa kaikki muistavat, niin kyllä monille jäi mieleen tämä perussuomalaisten edustaja Keskisarjan hallituksen esitystä puolustava kommentointi, jossa hän vähätteli näitä nuorten palveluita ja niiden merkitystä. Edustaja Keskisarja muisteli 80-lukua ja keskikaljaa ja muuta, mikä oli mielestäni hyvin epäasiallista ottaen huomioon, että kyse on vakavista ja tärkeistä asioista. Ja ihan yhtenä huomiona vielä: Edustaja Keskisarja esimerkiksi viittasi näihin lukuihin, ja niissä oli hyvinkin paljon tarkentamisen varaa. Esimerkiksi voidaan todeta, että tästä edustaja Keskisarjan mainitsemasta ajanjaksosta, kun sitä tarkastellaan, tähän päivään itsemurhien määrä on puolittunut, ja ehkä sen takia kannattaisi pohtia tätä nykyhetkeä.

Arvoisa rouva puhemies! Otan esimerkiksi tämän Nuotti-valmennuksen ja sen tärkeyden. Tämän vertaisarvioidun seurantatutkimuksen mukaan kuntoutukseen osallistuneista työkykynsä heikoksi kokevien määrä puolittui valmennuksen aikana ja työkykynsä hyväksi kokeneiden määrä kolminkertaistui. Ja täällä asiantuntijalausunnoissa oli hyvin merkittäviä lausuntoja siitä, että nyt kun hallitus leikkaa näistä palveluista, niin kun me katsotaan tätä kokonaisuutta nuorten hyvinvoinnin ja työllistymisen kautta, niin tähän panostamalla saatavat säästöt ovat monin-, moninkertaiset verrattuna siihen, että nyt lyhytnäköisesti leikataan ja säästetään näistä.

Esitänkin, että tämä lakiehdotus hyväksytään meidän vastalauseen 1 mukaisesti. Ja meidän vastalauseemme keskeiset pointit ovat: Ensinnäkin tämä hallituksen leikkaus kohdistuu haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin. Toisena on riski syrjäytymisen kasvuun ja työllisyyden heikentymiseen. Kolmantena kohtana nostin erikseen tämän Nuotti-valmennukseen osallistumisen vaikeuttamisen — se vaikeutuu. Lisäksi tämä lisää toimeentulotuen tarvetta jälleen. Näistä täytyisi tehdä kyllä selvitys, kuinka paljon hallitus lisää näitä toimeentulotukimenoja. Tässähän meillä jo edellisten budjettilakien yhteydessä oli SOSTEn 100 000:n arvio, ja kyllä tässä jälleen lisätään byrokratiaa ja viiveet kasvavat. Vaikutukset on arvioitu puutteellisesti. Näitä vaikutusarviointejahan ei ollut tehty. Tässä ei ole arvioitu esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluiden tarpeen kasvua — se on jätetty kokonaan arvioimatta — eikä pitkän aikavälin vaikutuksia, kuten näitä nuorten syrjäytymisen kustannuksia, jotka jo otin huomioon. Ja sitten puuttuu jälleen tämä yhteisvaikutusten arviointi: mikä näitten useitten samanaikaisten nuorten palveluja ja toimeentuloa koskevien leikkausten yhteisvaikutus on nuorten asemaan ja tulevaisuuteen.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Eli näillä perusteilla tosiaan esitämme tämän lakiehdotuksen hylkäämistä vastalauseen 1 mukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

18.11 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Äsken keskusteltiin ammatillisesta koulutuksesta ja siitä, riittävätkö paikat nuorille, ja nyt me keskustelemme sitten niistä nuorista, joita me kutsumme NEET-nuoriksi, niiksi nuoriksi, jotka eivät ole koulutuksessa tai työelämässä, ovat kaiken ulkopuolella, ja kysymmekin, riittääkö heille paikkoja, pidetäänkö heistä tarpeeksi huolta, motivoidaanko heitä nousemaan jälleen takaisin ammatilliseen koulutukseen ja työelämään. Kyseessä siis on hallituksen esitys, jossa päädytään tekemään muutoksia ammatilliseen kuntoutukseen, ja tässä tapauksessa tämän esityksen tarkoituksena on selkeästi rajata kuntoutukseen pääsyn myöntämisedellytyksiä. Ajatuksena on vahvistaa julkista taloutta, ja sitä kautta käytännössä noin 29,3 miljoonalla eurolla ollaan tekemässä julkisen talouden sopeutumista näiden nuorten kustannuksella. Kuinka vakavasta asiasta sitten on kysymys, sitä on syytä, arvoisa puhemies, vielä arvioida.

Kysymyksessä ovat siis perinteisesti ne nuoret, jotka pääsivät 2019 ensi kertaa kuntoutukseen. Tässä tapauksessa nuorten ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö tuli voimaan vuoden 2019 alusta. Siinä tarkoitus oli nostaa opiskelun ja työelämän ulkopuolella olevat ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret takaisin joustavammin mukaan kuntoutuksen kautta elämän syrjään kiinni. Tässä tapauksessa tulevaisuuden mahdollisuuksien parantaminen oli olennaista ottamalla heidät mukaan kuntoutukseen ja täten saamaan näitä hyviä tuloksia aikaan, joista edustaja Nurminen jo edellä puhui.

Kun lainsäätäjä sitten ajatteli, että tässä olisi kysymys nimenomaan niiden nuorten kuntoutumisesta, jotka tulisi saada palveluiden kautta takaisin työelämään tai koulutukseen, jo silloin tehtiin iso panostus, alkaen 2 000 nuorelle. Nyt me elämme sitä aikaa, että jo noin 10 000 nuorta on ollut viime vuonna tässä kuntoutuksessa. Onkin siis syytä todeta, että tarve ammatillisen koulutuksen palveluun on räjähdysmäisesti kasvanut. Ikävä kyllä samaan aikaan resurssit ovat vähentyneet, ja siten myöskään Kansaneläkelaitos ei ole pystynyt tekemään enää näitä valmennuspäätöksiä yhtä usein kuin aikaisemmin. On selvää, että eduskunnan kannalta on tärkeää kysyä, kuinka paljon tämä nuorten kuntouttamatta jättäminen tällä esityksellä, jolla haetaan säästöjä heidän osaltaan, tulee viime kädessä maksamaan.

Valiokunta kiinnittää jälleen huomiota siihen, että vuosien 24–25 aikana toimeentuloturvaan tehdyt leikkaukset ja palvelulainsäädäntöön kohdistuneet muutokset eivät ole olleet kattavasti yhteisvaikutusten arvioinnin piirissä. Tämä tarkoittaa myöskin sitä, että yhteisvaikutukset eri ihmisryhmiä koskien eivät ole kunnolla selvillä. Haastetta luovat viime syksynä tehdyt leikkaukset nuorten kuntoutuksen näkökulmasta ja toimeentulon näkökulmasta suhteessa näihin muutoksiin, jotka tehdään nyt ensin tässä esityksessä myöntämiskriteereihin ja sitten jatkossa itse taloudelliseen tukeen. Näin ollen entistä suurempi osa näistä nuorista on heikommassa asemassa ja entistä useampi heistä jää ilman palveluita. Nämä ovat aika vakavia kysymyksiä eduskunnan kannalta, sillä yhden nuoren syrjäytymisen hinta on yhteiskunnallisesti todella suuri, ja sen inhimillinen yksilökohtainen hinta se vasta suuri onkin.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Arvoisa puhemies! On syytä korostaa, että tällaisen esityksen tekeminen jo säästösyistä on kyseenalaista, ja siksi valiokuntakin on pitänyt välttämättömänä, että näiden muutosten vaikutuksia on myöskin seurattava. Erityisesti Nuotti-valmennuksen hakijamäärien kehitystä ja niitä päätöksiä, kuinka moni nuori pääsee sitten lopulta valmennukseen, tulee seurata. Ikävää on tässä yhteydessä todeta se, että hyvin tehty kuntoutus ja erinomaiset tulokset eivät sanele sitä, että tätä tehdään lisää, vaan ne sanelevat sen, että me otamme merkittävän riskin siinä, realisoituuko tosiasiaassa tämä säästö oletetulla tavalla.

Arvoisa puhemies! Näistä säästöistä puheen ollen: tässä tulee säästöä alle 30 miljoonaa sen takia, että yhteiskunnan muut menot kasvavat niin merkittävästi. Tässä esityksessä todetaan, että näiden ehdotusten ja muutosten lopputuloksena julkisen talouden menoja joudutaan paisuttamaan nimenomaan asumistuen osalta sekä työttömyysetuuksien ja toimeentulotukimenojen lisääntymisen osalta. Onhan tämä aika hurjaa puhetta. Se tarkoittaa sitä, että valiokuntakin tunnustaa sen, että siinä samassa, kun tässä yritetään säästää, ollaan tilanteessa, jossa asumistuki- ja työttömyysetuusmenot kasvavat, ja kun me ajatellaan asumistukea ja työttömyystukea, ovatko ne sellaisia menoja, että niitä haluttaisiin merkittävästi lisätä? Kun nuoren mahdollisuus päästä kuntoutukseen tällä tavalla riistetään, silloin tietenkin tullaan siihen kysymykseen, onko järkevää samaan aikaan siirtää tämä nuori passiivisesti kuntouttamatta jättäen työttömyysetuudelle. Useissa näissä tapauksissa tarvitaan myöskin asumismenojen osalta tukea, joten siirretään hyvin passiiviseen tuen saamiseen nuori, joka voisi kuntoutua takaisin työelämään tai koulutukseen.

Kaikkein haastavinta koko kysymyksessä on se, että jossakin vaiheessa meidän tulisi myöskin eduskuntana pystyä objektiivisesti arvioimaan, täysin puolueettomasti ja ilman mitään [Puhemies koputtaa] sinimustia laseja, kuinka paljon maksaa tämä toimeentulotuen riippuvuuden nosto, koska tässä [Puhemies koputtaa] toimeentulotukeen tulee jälleen lisää asiakkaita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

18.19 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys koskien kuntoutusetuuksia ja kuntoutusrahaetuksia sisältää monia tärkeitä elementtejä, mutta sen suurin ongelma on, että se jää puoliväliin todellisista tarpeista. Kuntoutus on keskeinen osa hyvinvointiyhteiskuntaa. Sen kautta mahdollistetaan ihmisten toimintakyvyn palautuminen ja ehkäistään syrjäytymistä. Siksi on äärimmäisen tärkeää, että kaikki kuntoutusta koskevat muutokset tehdään ihmisten tarpeista, ei kustannuslaskelmista, käsin. Tässä esityksessä kuntoutusetuuksien kesto ja myöntämisperusteita tiukennetaan tavalla, joka voi rajata ulos juuri ne ihmiset, jotka kuntoutuksesta eniten hyötyisivät. Erityisesti pelkään, että nuorten ja pitkäaikaistyöttömien mahdollisuudet kuntoutukseen heikkenevät tämän esityksen myötä, kun päätöksenteossa keskitytään enemmän byrokraattisiin ehtoihin kuin yksilöllisiin tarpeisiin. Tämä ei ole suunta, johon meidän pitäisi mennä.

Arvoisa puhemies! Haluan korostaa, että kuntoutuksen pitää olla aidosti saavutettavaa ja kattavaa. Esityksessä ei riittävästi huomioida sitä, miten kuntoutuksen resurssit ja mahdollisuudet jakautuvat eri puolilla Suomea. Kuten olemme usein todenneet, alueellinen yhdenvertaisuus on yhä ongelma myös kuntoutuspalveluissa. Tämä asettaa

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

ihmiset eriarvoiseen asemaan asuinpaikasta riippuen, ja siihen on puututtava määrätietoisesti.

Lisäksi on syytä kysyä, miten tämä esitys edistää kuntoutuksen pitkäjänteisyyttä ja vaikuttavuutta. Kun tavoitteena on parantaa ihmisten työ- ja toimintakykyä, on olennaista, että kuntoutuspalvelut ovat riittävän joustavia ja monimuotoisia vastaamaan erilaisiin tarpeisiin. Valitettavasti tämä esitys ei tuo riittäviä ratkaisuja näihin kysymyksiin.

Arvoisa puhemies! Kuntoutus on investointi ihmisiin ja heidän tulevaisuuteensa. Jos jätämme tämän investoinnin vajaaksi, seuraukset näkyvät pidemmällä aikavälillä korkeampina sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksina sekä lisääntyvänä syrjäytymisenä.

Esitän vakavan toiveen, että hallitus ottaisi nämä näkökulmat huomioon ja varmistaisi, että kuntoutusetuuksien muutokset todella palvelevat niitä ihmisiä, joiden elämää niiden on tarkoitus parantaa.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Nurmisen hylkäsesitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

18.21 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustajakollega omasta eduskuntaryhmästäni ja myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenet ovat käyttäneet aivan erinomaisia sisällöllisiä puheenvuoroja nyt käsiteltävänä olevasta asiasta. Itse ajattelin pikkuisen lyhyesti valottaa tätä taloustaustaa tässä.

Tämä nyt käsiteltävä lakiesitys ja seuraava muodostavat tavallaan kokonaisuuden. Niiden nimetkin ovat hyvin lähellä toisiaan, mutta niissä kuitenkin on jossain määrin eri asioista kysymys. Yhteensä niiden vaikutus säästöinä on 75 miljoonaa euroa, toisessa noin 35 miljoonaa ja toisessa noin 40 miljoonaa euroa. Korostaisin tätä sen takia, että meillä tietysti on niin, että sosiaaliturvassa on hyvin paljon yhteensovittavaa. Siellä on väliinputoamista, siellä on päällekkäisyyttä, siellä on samanlaisista tilanteista seuraavia erilaisia etuuksia ja samanlaisia etuuksia erilaisista tilanteista. Eli tämä koko sosiaaliturva on melko monimutkainen, usein on sanottu tilkkutäkiksi. Mutta näissä esityksissä kuitenkin nimenomaan, vaikka siellä perusteluissa puhutaan myös tällaisista äsken mainitsemistani asioista, lähdetään siitä, että tämä on osa tätä valtiontalouden sopeutusta, jonka uhriksi tässä tapauksessa joutuvat nyt nuoret ihmiset, usein vammaiset ja syrjäytymisvaarassa olevat henkilöt, ja kokonaisuus on siis näiltä osin 75 miljoonan euron leikkaus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

18.23 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitysten kokonaisuus kyllä kuvaa sitä, että hallitus ei ymmärrä sitä suurta huolta ja tilannetta, joka nuorilla tällä hetkellä on. Meillä on todella paljon, jopa kymmeniätuhansia, nuoria, jotka ovat jo syrjäytyneet, ja monia on syrjäytymisvaarassa. Moni nuori pitkään kamppailee ja sinnittelee ja haluaa olla osa tätä yhteiskuntaa, mutta jos ei saa riittävästi tukea oikea-aikaisesti, niin sitten lopulta se voi johtaa jopa siihen, mistä mediassa on nostettu viime päivinä esimerkkejä, tällaisiin komeroituneisiin nuoriin, joilla sosiaalisten tilanteiden ja muiden pelko on niin suurta, että ei pysty enää lopulta edes poistumaan kotoa.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Paljon puhutaan siitä, että kaiken toiminnan pitää olla vaikuttavaa. Nyt jos mietitään tätä nuorten kuntoutusta, niin kyllähän sillä on ihan tutkitusti erittäin paljon positiivisia vaikutuksia. Ja jos miettii vaikka elämänmittaisestikin, niin jos kuntoutuksen avulla nuori sitten pystyy kiinnittymään työelämään ja kiinnittymään tähän yhteiskuntaan ja hänellä on elinajanodote vielä kymmeniä ja kymmeniä vuosia, niin kyllähän nimenomaan tähän nuorten kuntouttamiseen panostaminen ja sen varmistaminen, että kaikilla on mahdollisuus siihen hakeutua, olisi kaikkein järkevintä.

Nyt sitten hallitus on tekemässä todellakin säästöjä, jotka sitten tulevat yhteiskunnalle pitkän päälle todella kalliiksi sen lisäksi, että tämä on äärimmäisen epäinhimillistä. Tämä on suuri huoli tietysti sekä näille nuorille itselleen että myöskin heidän läheisilleen. Todella paljon on tullut palautetta perheiltä ja vanhemmilta: joko heillä on hyviä kokemuksia siitä, että nuori on saanut kuntoutusta, ja he pelkäävät nyt, että nämä prosessit jäävät kesken, tai sitten he pelkäävät, että kun nuori on vaikka hakeutumassa tähän, niin nyt tämä muutos aiheuttaa sen, että ei kuntoutuksen toimien piiriin pääse. Kyllä tämä on todella epäinhimillistä mutta myös taloudellisesti aivan järjetön toimenpide.

On todella hyvä, että täällä opposition voimin on esitetty tähän vastalauseita, ja lämpimästi itse kyllä sitä kannatan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

18.25 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä kiinnittää eduskunnan huomiota siihen, että kuntoutusrahan osalta myöskin tässä tasapainotetaan valtiontalouden menoja niin, että kuntoutusrahaa ei enää tulisi olla, että Nuotti-valmennuksen ajalta ei jatkossa pääsääntöisesti syntyisi enää kuntoutusrahaoikeutta. Tätä ollaan nyt valiokunnassa myös arvioitu, ja perustuslakivaliokuntakin arvioi tätä harkinnanvaraista osuutta, sillä lakipykälän johdosta oli kuitenkin todettuna, että jos sitten tällä odotus- tai väliajalla nuorella olisi tarvetta tukeen, jos tämä tarve olisi sellainen, niin siitä voisi seurata kuitenkin mahdollisuus saada tätä rahaa, ja tämän harkintavallan laajuuden osalta perustuslakivaliokunta kiinnitti asiaan huomiota. Valiokunta kuitenkin totesi, että odotus- ja väliajan kuntoutusrahaoikeuden laajentamista nykyisestä ei olisi tarpeellista, sillä katsotaan, että täällä kuitenkin muu sosiaaliturva tulisi sitten vastaan.

Tässä on se päivän iso kysymys myöskin sen osalta, miksi sosiaali- ja terveysvaliokunta jälleen kiinnittää huomiota ja yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemykseen siitä, että ehdotettujen muutosten vaikutuksia toimeentulotuen saajien määrän kasvuun on seurattava. Ja sosiaali- ja terveysvaliokunta toistaa näkemyksensä siitä, että sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuden ja kannustavuuden kannalta ei ole tarkoituksenmukaista lisätä toimeentulotuen tarvetta ensisijaisten etuuksien muutoksella.

Tässä tapauksessahan käytännössä tullaan käyttämään sitten jatkossa vuodesta 26 alkaen neljä ja puoli miljoonaa euroa vuositasolla ja sitä aikaisemmin, ensi vuonna, 3,9 miljoonaa euroa siihen, että maksetaan toimeentulotukimenoja, ja tällainen toimeentulotukiriippuvuus on ollut yksi sosiaaliturvajärjestelmämme suurimmista kannoista kaskessa. Yli puoluerajojen ollaan oltu sitä mieltä aikaisemmin, että passiivinen toimeentulotukimenojen lisääminen ja ihmisten siirtäminen toimeentulotuelle ei ole tarkoituksenmukaista nimenomaan siksi, että ikävä kyllä toimeentulotuen saajilla on tutkimustenkin valossa todettu selkeä yhteys hyvinvoinnin ja terveyden ongelmiin ja ylisukupolviseen huono-osaisuuteen. Nämä ovat hyvin vakavia asioita, että me tuupataan

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

ikään kuin putkesta ihmisiä toimeentulotuelle. Tämä on tärkeä kokonaisuus, kun otetaan huomioon, mitä ollaan tekemässä.

Nyt se motivaatiotekijä, miksi nuori hakeutuisi kuntoutukseen, on poistunut siksi, että tästä ei ole myöskään mitään taloudellista hyötyä. Ja me valitsemme tämän nyt aktiivisesti tänään, että näin kannattaa tehdä, enkä ymmärrä, miksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

18.29 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nuotti-valmennuksesta on tosi positiivinen mielikuva ainakin itselläni tälle nuorten asioihin perehtyneenä.

Yleisesti täytyy sanoa, että on tosi harmillista se, mitä tässä tapahtui nyt vuoden sisällä, että oli hyvin paljon epäselvyyksiä Nuotti-valmennuksen jatkumisesta, ja ainakin itse sain tosi paljon viestejä Nuotti-valmentajilta siihen liittyen, voiko tätä ammattia jatkaa, ja hirmu iso osa on kerennyt lopettaa alalla. Nyttien edelleen, vaikka tilanne on ehkä vähän parantunut, huomattavasti tippuu niitten nuorten määrä, jotka hakevat Nuotti-valmennukseen.

Nuotti-valmennushan on, ainakin omasta mielestäni, tosi moderni kuntoutusmuoto, koska siinä voi olla esimerkiksi työpaikkojen etsimistä, työhakemusten kirjoittamista, ansioluettelon tekemistä ja tämmöistä sparraamista, eli se ei ole vain tämmöistä keskusteluhoitoa tai jotain, että mennään johonkin paikkaan x ja siellä ollaan tunti ja sitten tullaan pois. Minusta tuntuu, että meidän nuoriso tarvitsisi myös just enemmän tämmöistä vähän niin kuin tukihenkilötyyppistä apua. Sinne on hakeutunut just nuoria, jotka ovat semmoisella työelämän kynnyksellä ja sitä kautta sitten työllistyneet mahdollisesti tai löytäneet uuden opiskelupaikan. On harmillista, että tämmöisiin asioihin tulee hyvin paljon epäselvyyksiä, ja toivoisin, että saataisiin Nuotti-valmentajille uudelleen semmoinen selkeämpi työtilanne. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

18.31 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Merisen hyvän puheenvuoron jälkeen halusin vielä itsekkin käyttää tästä kokonaisuudesta puheenvuoron, koska myös minä olen keskustellut näitten ammattilaisten kanssa, jotka työskentelevät nuorten kanssa näissä kuntoutuksissa, ja sitten myöskin näitten nuorten kanssa, jotka ovat niihin osallistuneet. On ollut kyllä kerrankin todella mukava saada positiivista viestiä semmoisista toimista, joilla oikeasti on vaikuttavuutta ja joilla on voitu saada iso merkitys nuoren elämässä. Eli tämä kuntoutusprosessi on tosiaan, niin kuin edustaja Merinen tässä kuvasi, semmoista hyvin valmentavaa ja henkilökohtaista, ja siinä etsitään nimenomaan juuri sille nuorelle sopivia työkaluja. Ensin kartoitetaan, mitkä ovat tarpeet, ja sitten etsitään sopivia työkaluja. Nämä ammatillaiset nimenomaan kuvaavat, että se on todella palkitsevaa, kun näkee, että tällaisen nuoren silmiin oikein syttyy semmoinen valo ja innostus ja ehkä pitkienkin, mahdollisesti jopa traumaattisten vaikka kouluun liittyvien kiusaamiskokemusten tai muitten tämmöisten haasteitten jälkeen saadaan luotua tulevaisuudenuskoa ja toivoa ja ikään kuin vahvistetaan sitä kokemusta, että nuori kokee, että hänestäkin on johonkin ja hän pystyy ja hän osaa ja hän on arvokas tässä yhteiskunnassa. On todella valitettavaa, jos sitten hallituksen toimin saadaan luotua

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

tämmöinen epävarma tilanne, että ei voida tietää, jatkuuko tällainen vaikuttava ja todella hieno toiminta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen vielä.

18.32 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Äskeinen puheenvuoro oli hyvä, ja siitä tuli mieleen vielä semmoinen asia, että olen huomannut täällä eduskunnassa, että kun puhutaan nuorten mielenterveysasioista ja kuntoutuksesta, niin lähes aina se puolustuspuheenvuoro on se, että no, meillä on tämä loistava terapiatakuu tulossa. Yksinkertaisesti on niin, että me ei voida kaikkia nuoria auttaa vain terapiatakuulla. Terapia itsessään sanana tarkoittaa tarkkarajaista keskusteluhoitoa, ja terapian suurin haaste — näin itsekkin psykoterapeuttina voin sanoa — on se, että läheskään kaikki nuoret eivät saa apua vain keskustelusta. Silloin siinä itse työssä, kun olen psykoterapeutti, se johtaa siihen, että toisten kanssa pitää sieltä huoneesta lähteä sinne työvoimatoimistoon — tai TE-toimistohan taitaa olla modernimpi sana tälle.

Se keskustelu on mennyt nyt liian paljon vähän semmoiseksi yksioikoiseksi, että terapiatakuu pelastaa kaiken, mutta tämä ei millään tavalla vastaa sitä totuutta. Terapiatakuu on tosi tärkeä juttu, mutta me tarvitaan myös tämmöisiä aktivoivia, tukihenkilömäisiä muotoja niille nuorille, joilla ehkä ei ole niin paljon sanoja näihin asioihin vaan jotka tarvitsevat enemmän tämmöistä kannustavampaa ja saattavampaa tukea siihen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

18.34 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Oli hyvä, että edustaja Merinen otti tämän näkökulman esiin, joka on ollut myös keskusteluissa mukana. Tässähän hyvin helposti ajatellaan, että nämä nuoret ovat kaikki niin sanotusti mielenterveyden palvelun piirissä. Nyt on hyvä korjata heti, että alun perin Nuotti-valmennus tuli tavaksi estää syrjäytymisriskissä olevien nuorten tippuminen yhä syvemmälle koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle. Sen takia tässä on kysymys nuoren kokonaisvaltaisesta kohtaamisesta, jossa nimenomaan tuodaan mahdollisuus nuorille päästä myöskin koulutuksen tai työelämän syrjään kiinni ja avataan sitä elämänpolkua. Tässä on kysymys yhtä lailla ikään kuin opinto-ohjauksesta, sellaisesta elämäntapavalmennuksesta, kuin myöskin itse keskusteluavusta. Eli nuoret pitäisi yksilöllisesti kohdata, ja juuri sen tyyppinen valmennus tässä on merkittävästi nyt vähenemässä. On tärkeätä korostaa myös tätä inhimillistä näkökulmaa, että Nuotti-valmennus ei ole yksi mielenterveyden terapian muoto.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

18.35 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Vielä puhun tästä. Olen ihan samaa mieltä, että siitä terapiatakuusta on puhuttu todella paljon. On laaja joukko semmoisia nuoria, jotka saattavat olla vaikka neurokirjolla, nepsy-nuoria, joilla on haasteita vaikkapa hahmottamisessa, tai voi olla nuoria, joilla voi olla lukivaikeus ja esimerkiksi siksi vaikeus hahmottaa. Ja kun sitten joutuu asioimaan erilaisten virastojen ja muitten kanssa, niin ei välttämättä hahmota, mitä vaaditaan, tai jos hoitaa joitain pankkiasioita, niin tarvitsee vähän neuvoa siihen, kuinka lähteä alkuun, kun ei välttämättä ole vanhempia tai tämmöistä

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

verkostoa, jotka voivat tukea. Juuri sen tyyppistä rinnalla kulkemista tarvitaan, ja siitä nimenomaan ei pitäisi missään tapauksessa tinkiä ja leikata, koska tällainen pieni apu auttaa tällaisiin elämän nivelvaiheisiin, vaikka siinä kohtaa, kun on opiskeluita ja pitäisi vielä pinnistellä, että saa suoritettua ne loppuun, tai kun muuttaa pois kotoa ja sitten se arjen hallinta voikin hajota käsiin. Ihan tällaisista arjen toiminnanohjauksen haasteista ja muista voi olla kysymys, jolloin sitten ihan pienelläkin tuella tai hetkellisellä tuella, rinnalla kulkemisella, voi sitten saada sitä suuntaa eteenpäin ja nousta siitä ja huomata, että pärjää ja pystyy itse. Olisi nimenomaan tärkeää huomata, että kun ajoissa tällaista apua ja tukea ja rinnalla kulkemista tarjotaan, niin sitten ehkäistään sitä, että nämä ongelmat voivat sitten syventyä ja voi lopulta tulla vakaviakin mielenterveyden häiriötä tai sitten kokonaan tällaisista syrjään vetäytymistä. Ja siinä vaiheessa sen avun antaminen on huomattavan paljon haastavampaa, sen sijaan, että pystyttäisiin tätä syrjäytymistä ehkäisemään tällaisilla pienemmillä toimilla siinä vaiheessa, kun nuorella on vielä itsellään sen verran voimavaroja, että hän helpommin pystyy sitä tukea ottamaan vastaan. Siitä tässä on kysymys.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

18.38 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Itsekin halusin vielä osallistua tähän keskusteluun — tässä oli erinomaisia puheenvuoroja edellä — ehkä vielä siitä näkökulmasta, että me kuulimme valiokunnassa aika kattavastikin tähän Nuotti-valmennukseen liittyviä seikkoja, jotka tässä tulivat esille, ja kyllähän jollain tavalla tuntuu surulliselta, että nyt leikataan nimenomaan sellaisesta palvelusta, joka on auttanut haavoittuvassa asemassa olevia nuoria ja kannustanut ja auttanut olemaan osa yhteiskuntaa.

Otin tästä Diakonissalaitoksen lausunnon. Tässä tietysti tulivat nämä inhimilliset perusteet jo hyvin, mutta otetaan nämä taloudelliset perusteet vielä. Täällä esimerkiksi vaikuttavuuslaskelmien mukaan, jos esimerkiksi Nuotti-valmennus leikataan sadalta nuorelta, kuluja säästyy noin 340 000 euroa, ja samaan aikaan yhteiskunnallisena hyötynä menetetään noin 1 380 000 euroa, jos tilannetta katsotaan viisi vuotta valmennuksen päättymisen jälkeen. Eli tässä juuri kerrotaan se, että miten meillä voi olla yhteiskuntana varaa leikata tästä, koska me tiedetään, mikä ongelma nuorten syrjäytyminen on ja muuta.

Toivoisin, että hallitus olisi tähän laittanut kuitenkin vahvan seurantalauseuman ja tarkastelisi tätä nyt sitten hallituskauden loppupuolella vielä. Eli jos nämä menot tulevat kasvamaan räjähdysmäisesti ja tämä toiminta alasajetaan, niin kyllä hallituksen pitää ryhtyä joihinkin toimiin eikä vain katsoa sivusta tätä tilannetta.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kansaneläkelain ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 125/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 13/2024 vp

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu siis jatkuu. Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.40 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on osa tuota edellistä, meidän äsken keskustelemaa esitystä, ja tässähän ehdotetaan niin kansaneläkkeen, takuueläkkeen, sairauspäivärahan kuin kuntoutusrahaetuuksien alaikärajan nostamista 18 ikävuoteen. Eli 16- ja 17-vuotiailta poistetaan nämä etuudet, ja isoin ryhmä on nimenomaan kuntoutusrahaa saaneet nuoret, joita vuositasolla on noin 10 000 henkilöä.

Sosiaalidemokraatit esittävät meidän vastalauseen 1 mukaisesti, että tämä lakiehdotus hylätään. Meidän vastalauseen perusteluna on, että nämä säästöt kohdistuvat kaikkein haavoittuvimpiin ryhmiin, kuten tässä edellisessäkin tuotiin esille. Tällä esityksellä heikentyy vammaisten henkilöiden asema. Esitys heikentää yhdenvertaisuutta, kun katsotaan näitä ikärajoja, ja erityisesti vammaisten nuorten osalta esitys heikentää mahdollisuuksia saada riittävää tukea opiskelussa ja kuntoutuksessa. Tämä kuntoutusrahan alaikärajan nostaminen voi vaarantaa vammaisten nuorten itsenäistymisen ja koulutukseen pääsyn. Lisäksi ylisukupolvinen syrjäytyminen lisääntyy. Lisäksi vaarana on koulutuksen keskeytyminen, kuten tässä äskeisessäkin tuotiin esille. Eli pitäisi nimenomaan tukea nuorten opiskelua ja työelämään pääsyä, ja nyt vaarana on, että tällä heikennetään tätä. Lisäksi toimeentulotuen tarve kasvaa, se tuli ilmi. Ja nämä ikärajat säilyvät edelleen epäjohdonmukaisina. Esimerkiksi etuusjärjestelmän selkeyttämistä pyritään edistämään. Ei ole johdonmukaista, että lapsilisän maksu edelleen loppuu 17-vuotiaana. Kun ikärajoja nostetaan, olisi ollut kohtuullista laajentaa lapsilisän maksaminen myös 18-vuotiaille, jotta etuusjärjestelmän muutokset eivät heikentäisi lapsiperheiden toimeentuloa niin kohtuuttomasti. Eli on nämä vaikutukset perheiden toimeentuloon. Näillä esityksillä päädyimme hylkäämään tämän esityksen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

18.43 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä hallitus on esittämässä, että kansaneläkkeen, takuueläkkeen, sairauspäivärahan sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahaetuuksien alaikärajaa nostettaisiin 16 ikävuodesta 18 ikävuoteen. Tämä ehdotus on tehty siksi, että se vastaisi nuorten oppivelvollisuuden ja vanhempien elatusvelvollisuuden päättymisaikaa. Tähän onkin sitten hyvä pysähtyä. Miten on, onko homma hallussa?

Ensinnäkin tässä juuri aikaisemmin kävimme keskustelua ammatillisesta koulutuksesta, ja ammatillisen koulutuksen osalta selvisi, että hallitushan teki kehysriihessä tämän linjavalinnan, että ammatillisen koulutuksen osalta poistettaisiin kokonaan tämä maksuttomuus. Sellainen oppivelvollisuus, joka olisikin maksullista, olisi jo aikalainen nähtävyys. Siinä suhteessa nämä toimet ja teot eivät ihan kohtaa. Se, mitä toinen käsi tekee, ei ihan toisella kädellä ole tiedossa. Haasteena tässä onkin se... Jos linja olisi koherentti,

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

siis suorasukainen ja loogisesti etenevä, niin voisi ajatellakin, että tässä olisi selkeästi logiikkaa. Mutta juuri eduskunnan myötävaikutuksesta ja itse asiassa hallituspuolueista RKP:n myötävaikutuksesta saatiin tämä järkyttävä teko peruutettua. Nyt ollaan siis siinä, että silti ajatellaan, että homma olisi ikään kuin kunnossa.

Toinen on sitten se, että aika moni täällä haaveilee siitä, että vanhempien elatusvelvollisuus aidosti olisi sitten tässä asiassa tukena ja turvana. Vieläkään meillä ei ole taloudellisia edellytyksiä ollut tätä asiaa kokonaan laittaa kuntoon. Siitä huolimatta nyt siis tehdään esitys eduskunnalle, että näiden ehdotusten jälkeen, kun nämä eduskunnassa hyväksytään, 16—17-vuotiaalla nuorella henkilöllä ei käytännössä olisi mahdollisuutta enää saada kansaneläkettä, takuueläkettä, sairauspäivärahaa tai sitten kuntoutusrahaetuksia.

No, ensinnäkin on todettava, että kysymys on aikalaisesta rahamällistä. Käytännössä melkein 50 miljoonaa euroa pitkässä juoksussa yritetään tässä säästää, joten tässä ei taloudellisten vaikutusten sijaan sitten arvioida myöskään näitä sosiaalisia ja psykososiaalisia vaikutuksia. Kova hinta ollaan tässä maksamassa tästä kokonaisuudesta.

Jos me sitten mietitään, miten tämä on mahdollista, niin on ensinnäkin todettava, että alle 18-vuotiaita kansaneläkkeen tai takuueläkkeen varassa olevia ihmisiä löytyy Suomesta alle 700 henkilöä. Heiltä eläkkeen poistaminen käy suhteellisen helposti, koska ei ole hallituksen aition edessä suuria kansanjoukkoja huutamassa, miksi tämä on mahdollista. Mutta ajatelkaa näitä alle 700:aa henkilöä: onko tämä syrjäytymisriskin näkökulmasta edes järkevää?

Jos me ajatellaan sitten sairauspäivärahan saajia, niin tätäkään porukkaa, joka 16—17-vuotiaana on niin sairas, että he ovat sairauspäivärahan piirissä, ei tosiasiaassa ole kuin se vähän vajaa 800 henkilöä. Kuinka helpolla käy tällaisten uudistusten, hipsukoissa ”tällaisten leikkausten”, läpivieminen, koska tämä koskee niin pientä joukkoa ihmisistä.

No, mitä tulee sitten työttömyysetuuteen, niin työttömyysetuuksien näkökulmasta alle 18-vuotiaita oli työttömänä alle 140, joten voi ajatella, että yhtä lailla on hyvin helppoa poistaa mahdollisuus työttömyysetuuteen tältä joukolta, koska heitä on niin vähän. Tässä kuitenkin rajataan tätä oikeutta niin, että se mahdollistettaisiin niille 17-vuotiaille nuorille, jotka ovat jo suorittaneet oppivelvollisuuden, eli halutaan ottaa pois se kortti, ettei tässä kävisi oppivelvollisuuskäytännön näkökulmasta ja perusoikeuksien näkökulmasta huonosti. Mutta 17-vuotias oppivelvollisuutensa jo suorittanut on kyllä melkoinen ihme, joten siltä osin parannusta ei tässä tule.

Mutta, arvoisa puhemies, haasteeksi muodostuu nimenomaan tämä 10 000 nuoren asema, jotka Kelan kuntoutustukietuuden maksamatta jättämisen vuoksi ovat nyt hyvin uudessa asemassa. Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten osalta on katsottu, että sen sijaan, että he ovat jonkun yhteiskunnan sosiaaliturvaetuuden varassa, on parempi, että tämän etuuden varassa olevat ihmiset, jotka haluavat mennä kuntoutukseen, hyötyvät siitä jollakin tavalla. Kun me pohditaan sitä, minkälaisista etuuksista on kysymys, niin ajatelkaa nyt, että jos käytännössä esimerkiksi tällainen nuori olisi tämän järjestelmän piirissä vaikka sairauspäivärahalla, niin ei tässä kovin suurta kadehtimista kenelläkään ole siitä noin 32 euron ansiosta sairauspäivärahaa per päivä. Jos hän olisi voinut saada kuntoutusrahaa siltä ajalta, kun hän päätyy myöskin osallistumaan kuntoutukseen, niin oletettaisiin kai, että yhteiskunnan hyöty olisi se, että ihminen lähtee aktiivisesti omaa kuntoaan ja omaa työpolkuaan parantamaan. Tässä tapauksessa on minusta äärettömän iso kysymys yhteiskunnalle, kuinka kalliiksi käy tämä 10 000 nuoren työntäminen 16—17-

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

vuotiaana sellaiseen aukkoon, että mikään turva ei kannusta sinua lähtemään esimerkiksi kuntoutukseen. Päinvastoin akateemisessa tutkimuksessa on todistettu, että nuorten kuntoutusrahaa siirrytään aikaisempaa harvemmin työkyvyttömyyseläkkeelle ja yhä useampi nuori on jatkanut opiskelua ja pyrkinyt työmarkkinoille, kun hän on ollut kuntoutuksen piirissä. Lisäksi valiokunta on siteerannut myöskin tutkimustuloksia, niin että olemme kiinnittäneet huomiota siihen, että kuntoutusraha on parantanut sitä saaneiden nuorten toimintakykyä, vähentänyt toimeentuloon liittyviä taloudellisia stressin aiheita ja kannustanut heitä asettamaan korkeampia tavoitteita.

On siis sanomattakin selvää, että hallituksen esityksessäkin on jo tunnustettu se huoli, mitä ikärajan nostamisesta seuraa alle 18-vuotiaitten nuorten kuntoutumisen riskinä. Minusta on todella iso kysymys, onko meillä varaa siihen, että me työnnetään 10 000 nuorta tällaiseen loukkuun, ja me ollaan tekemässä sitä säästöjen nimissä.

Kun me katsotaan sitten näitä alle 18-vuotiaita, jotka ovat olleet esimerkiksi kansaneläkkeellä, niin me puhutaan 725 euron, siis noin 725 euron, kuukausittaisesta ansiosta, ja me puhutaan täyden takuueläkkeenkin saavien osalta noin 980 euron ansiosta per kuukausi ja kysytään, ottaako tämän rahan kotiin passiivisesti vai lähteekö aktiivisesti kuntoutusrahan kautta innostumaan jälleen opiskelusta. Kyllä SDP:lle on tärkeää kannustaa aktiivisesti ihmisiä pois pelkältä sosiaaliturvalta tekemisen ja työn pariin, koulutuksen ja aktiivisuuden pariin. Tällainen passiivinen maailma, jossa meillä on varaa siihen, että me jätetään ihmiset pelkän sosiaaliturvan varaan, on kyllä tosi kallis maailma, ja me emme tätä kannata.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

18.52 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan, että 16—17-vuotiaat eivät enää saisi kansaneläkettä, takuueläkettä, sairauspäivärahaa tai kuntoutusrahaetuuksia vaan näiden alaikäraja nostettaisiin 18 vuoteen. Vaikka tämän esityksen muutokset koskevat verrattain pientä joukkoa nuoria, ovat nyt leikkauksen kohteena olevat etuudet olleet tärkeitä niitä saaneille nuorille.

Nuorten kuntoutusrahaa koskeva leikkaus osuu tosin 10 000 nuoreen. Esityksellä heikennetään jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevien nuorten ja erityisesti vammaisten nuorten tilannetta. Kaikilla vanhemmilla ei ole mahdollisuutta tukea esimerkiksi lastensa kouluttautumista samalla tavalla kuin toisilla, jolloin koulutuksellinen tasa-arvo uhkaa heikentyä leikkausten johdosta. Nuorten vammat ja sairaudet lisäävät myös taloudellisten haasteiden esiintymistä perheissä, jolloin esitys osuu juuri sellaisiin perheisiin, jotka tukea todellisuudessa tarvitsisivat. Lisäksi monet nuoret, joilla on erityistarpeita, joutuvat muuttamaan toiselle paikkakunnalle opiskelujen takia. Näissä tilanteissa kuntoutusrahan tuoma lisätuki on ollut tarpeellinen, koska asuminen poissa kotoa lisää ymmärrettävästi kustannuksia.

Arvoisa puhemies! Esimerkiksi Vammaisfoorumi esitti valiokunnan kuulemisissa huolensa nuoren kuntoutusrahan ja eläkkeen ikärajojen noston osalta, koska etuudet ovat merkittäviä vammaisten nuorten itsenäistymisen ja kouluttautumisen tukena. Myöskään Lastensuojelun Keskusliitto ei kannata esitettyjä muutoksia ja toteaa kuntoutusrahan alaikärajan nostamisen osalta seuraavasti: ”Keskusliitto pitää erikoisena, että kyseistä muutosta perustellaan tasapäistämällä kaikki alaikäiset vammaiset lapset ja todetaan kyseisen muutoksen lisäävän alaikäisten lasten keskinäistä yhdenvertaisuutta, vaikka

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

samanaikaisesti tunnustetaan muutoksen heikentävän tosiasiallista yhdenvertaisuutta 16—17-vuotiaiden nuorten osalta.”

Jos hallitus olisi halunnut olla johdonmukainen etuusjärjestelmän selkeyttämisessä, kuten esityksen yhtenä tavoitteena oli, olisi se samalla nostanut lapsilisän maksamisen yläikärajaa 18 vuoteen. Se kuitenkin jätetään 17 vuoteen, mikä ei selkeytä etuusjärjestelmää. Mekaanisten ikärajojen sijasta pitäisi myös pyrkiä edistämään tosiasiallista yhdenvertaisuutta eikä heikentämään juuri haavoittuvimmassa asemassa olevien nuorten tilannetta. Hallituksen esitys onkin pelkästään säästötoimi, jolla ei välitetä leikkauksen todellisista vaikutuksista. Esitys voikin johtaa esimerkiksi nuorten lisääntyvään syrjäytymiseen opinnoista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen sosiaaliturvaleikkauksille on ollut tyypillistä se, että leikataan jostakin sanoen sen tuovan säästöjä valtiontalouteen mutta samalla arvioidaan leikkauksen voivan johtaa toimeentulotuen tarpeen kasvuun. Niin on myös tämän esityksen kohdalla. Ihmisten ajaminen käyttämään entistä enemmän toimeentulotukea ei ole kenenkään kannalta hyvä ratkaisu, etenkin nuorten. Toimeentulotuki on hyvin byrokraattinen tukimuoto, joka on tarkoitettu aivan viimesijaiseksi ratkaisuksi. Toimeentulotuen saamiseksi kaikki tulot ja menot pitää pystyä osoittamaan eikä tilillä saa olla säästöjä kerrytettynä. Sitä ei myöskään myönnetä pitkäksi aikaa kerrallaan, joten lähes aina jokainen kuukausi aloittaa uuden, monesta nöyryyttävänkin rumban. Jos sitä ei saa tai sen saaminen viivästyy, tippuu ihminen yhteiskunnan turvaverkon ulkopuolelle.

Koko yhteiskunnan kannalta olisi hyvä miettiä mahdollisimman tarkkaan, että riskit yhteiskunnan turvaverkon ulkopuolelle tippumisesta minimoidaan. Jos näin ei tehdä, uhkaamme syrjäyttää entistä enemmän ihmisiä. Tällä on negatiivisia seurauksia koko yhteiskunnalle.

Hallitusohjelmassa on hyvänä tavoitteena puolittaa toimeentulotuen saajien määrä — siis puolittaa toimeentulotuen saajien määrää. Hallituksen tie toimeentulotuen saajien määrän vähentämiseen vaikuttaa kuitenkin olevan toimeentulotuen saamisen ehtojen kiristäminen eikä sellaisen politiikan tekeminen, jolla voitaisiin oikeasti vähentää ihmisten köyhyyttä ja tarvetta toimeentulotuelle.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Nurmisen hylkäysesitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

18.58 **Ville Merinen sd:** Arvoisa puhemies! Tuntuu jotenkin uskomattomalta taas tämä tämän illan lista näistä asioista: leikataan nuorten sosiaaliturvasta, leikataan nuorten palveluista ja sitten uskotaan, että nuoret jotenkin paremmin menisivät töihin ja tulevaisuus pelastuisi. Tuntuu olevan semmoinen mantra, mitä hoetaan hallituspuolueista, että tämä tulevaisuus pitää pelastaa näillä leikkauksilla. Sitä kuulee aika paljon, mutta siinä on semmoinen iso ongelma, että nuoret ihmiset elävät tässä ja nyt, paljon enemmän kuin me aikuiset. Jotenkin oikeasti tämä, miten paljon maksatetaan nuorten hyvinvoinnilla nyt tätä ohjelmaa, on kyllä hurjan pelottavan näköistä. Toivoisin, että tämä ei jatku tämmöisenä koko tätä kautta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

18.59 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Kun tämä kausi alkoi ja hallitus kertoi, kuinka se tekee tämmöisiä kipeitä päätöksiä ja leikkauksia julkiseen talouteen, sosiaaliturvaan ja näin pois päin, aika moni hallituspuolueen edustaja kertoi, että toimet kohdistetaan vaikka sosiaaliturvaleikkauksissa nimenomaan niin, että ne kohdistuvat ihmisiin, jotka pystyvät vaikuttamaan omaan tilanteeseensa, jotta sitten jatkossakin Suomessa on semmoinen sosiaaliturva, joka pitää huolta niistä heikoimmassa asemassa olevista, kuten esimerkiksi vammaisista. No, nyt olemme käsittelemässä täällä säästötoimia, jotka kohdistuvat nimenomaan vammaisiin ja pitkäaikaissairaisiin nuoriin. On vaikea kuvitella epäinhimillisempää leikkauskohdetta.

Tässä edustajat ovat hyvin edellä puheenvuoroissa kuvanneet näitä haasteita. Kun tässä huomioidaan, että tässä valiokunnan mietinnössäkkin, jossa siis hallituspuolueetkin ovat mukana, on nostettu esiin se, että kun tässä on tavoiteltu sitä, että alle 18-vuotiaitten nuorten osalta elatusvelvollisuus on heidän huoltajillaan, niin pienituloisille riski on tavallista korkeampi ja erityisesti pitkäaikaissairaiden ja vammaisten lasten perheissä esimerkiksi omaishoitajuuteen tai työntekoon liittyvien rajoitteiden vuoksi — tämä on todettu täällä — niin siis hallituspuolueidenkin edustajat tietävät, että näin on. Eli ollaan todella isosti vaikeuttamassa näitten jo valmiiksi hyvin kuormittuneitten perheitten tilannetta.

Täällä mietinnössä todetaan myös, että asiantuntijakuulemisissakin on nostettu huoli vammaisten ja pitkäaikaissairaiden nuorten opiskelun tuesta ja muusta silloin, kun he esimerkiksi joutuvat tämän sairauden tai vamman vuoksi opiskelemaan muulla kuin perheen kotipaikkakunnalla. Tässä hallituksen esityksessä ei huomioida sitä, että tällaisessa tilanteessa nyt nimenomaan näillä muutoksilla vaikeutetaan näitten nuorten tilannetta.

Onneksi valiokunnassa ovat sosiaalidemokraattien, vihreitten ja vasemmistoliiton edustajat tehneet vastalauseen tähän mietintöön, ja oikein lämpimästi tätä täällä kannatan. Mitä enemmän tähän kokonaisuuteen perehtyy, sitä järjettömämpi tämä leikkaus on, koska kyllä tällä nimenomaan nyt puututaan niitten kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien henkilöitten ja vieläpä nuorten tilanteeseen. Täällä vastalauseessa on hyvin kuvattu sitä, että tällä voi olla merkittäviä kielteisiä vaikutuksia vammaisten nuorten itsenäistymiseen, osallisuuteen, toimeentuloon ja tosiasiallisiin mahdollisuuksiin kouluttautua.

Ei voi kuin ihmetellä hallituksen toimia jälleen kerran.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

19.02 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! On syytä vielä käydä läpi muutamia seikkoja, joita tästä esityksestä nyt seuraa. Kun me katsotaan sosiaaliturvajärjestelmää, niin tässä ikään kuin näitä muutoksia, näitä säästövaikutuksia, haetaan sosiaaliturvan tällaisen yleisen yhtenäisyyden parantamiseksi. Tosiasiassa ne perusteet, joita käytetään, eivät ole linjassa.

Yksi peruste on se, että katsotaan, että 16—17-vuotiaan lapsen osalta huoltovelvollisuuden pitäisi elättää nämä lapset. Miten sitten on mahdollista, että tämän esityksen yhteydessä tai jonkun muun esityksen yhteydessä ei korjata sitä totista tosiasiaa, että käytännössä lapsilisä maksetaan vain alle 17-vuotiaan lapsen elatusta varten? Miten tässä näin pääsi käymään? Ajatelkaa nyt, me jo valmiiksi myönnetään, ettei millään

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

huoltovelvollisuudella tätä voida perustella, koska meillä ei ole mitään vastaavaa tukea vanhemmille 16—17-vuotiaiden osalta. Tämä on minun mielestäni moraalisesti hyvin erikoinen juttu.

Arvoisa puhemies! Näitä muitakin on. Yksi, mikä minusta tässä esityksessä on toinen erittäin punaisella oleva juttu, on se, että kun nyt tässä esityksessä lähdetään siitä, että sairauspäivärahan alaikäraja nousee niin, että nämä 16—17-vuotiaat eivät enää sairauspäivärahaa voisi saada, niin eikö siitä seuraa automaattisesti se, että sinulla ei pitäisi olla silloin myöskään velvollisuutta olla vakuutuksenomaisesti korvaamassa niitä mahdollisia kuluja, jotka tulevat, jos jäisit sairaaksi. Mutta tässä yhteydessä hallitus muina miehinä päättyy kuitenkin siihen ratkaisuun, että ei tehdä mitään. Siis niin kiire on budjettilakien runnomisessa eteenpäin, että tätä euromääräisesti todella vähäpätöistä, siis taloudellisesti vähäpätöistä, summaa ei löydetä tämän koherenttiuden nimissä ja jätetään tämä asia niin kuin ignoraten.

Tällä tavalla laiminlyönti on minusta tosi iso asia. Eli käytännössä 16- ja 17-vuotiaat, vaikka he eivät voi enää jatkossa päästä sairauspäivärahalle, maksavat tämän sairausvakuutuksen periaatteiden mukaisesti työtulovakuutuksen päivärahamaksuvelvollisuuden näkökulmasta. On tämä erikoinen järjestelmä, että maksat silti, vaikkeet saisikaan. 16—17-vuotiaitten osalta tätä muutosta ei tehdä, ja niin kuin tuossa jo aikaisemmin totesin, tämä on hyvin pieni väkimäärä. — Tulen, arvoisa puhemies, sinne pönttöön jatkamaan. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Selvä.

Arvoisa puhemies! Koska unohdin tuossa äskeisessä puheenvuorossa, että valiokunta kiinnittää huomiota tiettyihin epäjohtonmukaisuuksiin, niin on muistettava, että meillä on nyt toinen käsittely ja meidän on pakko myöskin eduskunnan salissa kaikki asiat käydä läpi niin kuin ne ovat. Ja mitkä asiat jäivät hoitamatta, siitä tässä nyt joitakin esimerkkejä.

Olen siis jo aikaisemmin todennut, että tämän budjettilain kiireellisen läpiviennin johdosta ei ollut mahdollisuutta korjata tämän lain puitteissa olevia vakavia ristiriitoja, edes sitä, että nämä ihmiset, joilta viedään sairauspäiväraha, silti maksavat sinne vakuutuksenomaisesti, vaikka siitä hyötyä eivät voi saada. Emme tiedä, mikä se taloudellinen vaikutus olisi, mutta kuten aikaisemmin totesin, alle 18-vuotiaita sairauspäivärahan saajia Suomessa oli viime vuonna alle 800, joten voisi olettaa, että tässä ei kovin isosta summasta ole kysymys. Ja koska vakuutuksenomaisesti sekä työnantajat, työntekijät että valtio osallistuvat, uskoisin, että tämän koherenttiuden vuoksi olisi ollut asiallista tämä asia korjata. Tätä ei kerta kaikkiaan tällä aikataululla saatu korjattua. Minusta tämä on todella iso vääryys.

Arvoisa puhemies! Muitakin ongelmia on. Tämän esityksen mukaan siis myöskään työttömyysetuutta ei enää maksettaisi 16- ja 17-vuotiaille henkilöille, paitsi niille, jotka ovat oppivelvollisuutensa suorittaneet, ja on syytä epäillä, että kovin montaa tällaista tapausta Suomessa ei löytyisi.

Samaan aikaan on muistettava, että toimeentulotuesta annetun lain 2 a §:n 1 momentin mukaan toimeentulotukea saava henkilö, siis käytännössä 17—64-vuotias henkilö, on kuitenkin velvollinen ilmoittautumaan työnhakijaksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain tarkoittamalla tavalla. Eli se 17-vuotias ei tule enää saamaan työttömyysetuutta, mutta hänen velvollisuutenaan, toimeentulotuen saamisen

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

edellytyksenä, on kuitenkin se, että hän ilmoittautuu työnhakijaksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain tarkoittamalla tavalla. On tämä minusta aika ihmeellistä. Miksi me tehdään tällaista lainsäädäntöä, ja miksi me tehdään sitä niin, että me ei puututa sitten näihin? Tästähän olisi pitänyt tuoda rinnakkaiset pykälät ja ottaa tämä käsittelyyn ja perua näiden 17-vuotiaitten osalta tämä nykyinen lainkirjaus.

Arvoisa puhemies! Muitakin on vielä, ja tiedän, ettette varmasti jaksaisi näitä kuulla, mutta myös tämä seuraava onkin sitten aikalainen: Olemme kiinnittäneet valiokunnassa huomiota myöskin siihen, että valmistelussa on arvioitu kansaneläkelain 66 §:ään ja takuueläkkeistä annetun lain 17 §:ään sisältyvän 16 vuoden ikärajan muuttamisen vastaamaan nyt ehdotettuja ikärajoja olevan kyllä jossakin vaiheessa perusteltua tai tarkoituksenmukaista — ainakin niiden asiantuntijakuulemisten perusteella, jotka me olemme käyneet läpi. Kyseisten säännösten mukaan etuudensaajan vankeusrangaistuksen vuoksi keskeytetty etuus tai osa siitä voidaan tietyissä tilanteissa maksaa toimeentulon turvaamiseksi edunsaajan avio- tai avopuolisolle tai alle 16-vuotiaille lapsille. Esityksen mukaan lapsen alaikäraja säilyy edelleen 16 ikävuodessa, joten vankilassa olevan vanhemman etuutta ei voida jatkossakaan maksaa 16 vuotta täyttäneelle lapselle hänen toimeentulonsa turvaamiseksi. Kansaneläkelain 66 §:ssä mainittua 16 vuoden ikärajaa on kuitenkin perusteltu nimenomaan sillä, että eläkkeensaajan 16 vuotta täyttäneet työkyvyttömät lapset voivat saada toimeentulonsa turvaamiseksi jo muuta etuutta, [Puhemies koputtaa] pääsääntöisesti täyttä kansaneläkettä. [Puhemies koputtaa] Ja nythän se poistetaan tässä. Tähänkään ei valitettavasti ollut aikaa tehdä muutoksia.

Joten, kun budjettilakeja painetaan läpi — arvoisa puhemies, tiedän, että olen yliajalla, mutta haluan sen sanoa — niin lainsäädännön pitäisi olla koherenttia, niin että tällaisia lipsauksia ei tapahdu. Tässäkään ei ole kysymys taloudellisesta asiasta, koska tämän korjaaminen ei olisi iso taloudellinen ongelma.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

19.11 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Haluan vielä kiittää sosiaali- ja terveysvaliokunnan oppositioedustajia, SDP:n, vihreitten ja vasemmistoliiton edustajia, hyvästä työstä.

Tässä just edustaja Kiuru kuvasi hyvin edellä, että valiokunnassa on ollut iso määrä esityksiä ja he ovat siellä peranneet näitä läpi. Se on todella tärkeitä, että sieltä eivät huomiotta pääse nämä asiat. Tietenkin oppositiolla on mahdollisuus vaikuttaa, voidaan jättää vastalause ja tietysti äänestyyttä tämä — toivottavasti hallituspuolueiden edustajat sitten äänestyksessä kuulisivat näitä huolia. Mutta on tosiaan aivan käsittämätöntä, että näin huonosti valmisteltuna, ikään kuin kokonaisvaikutuksia miettimättä tuodaan näitä asioita eduskuntaan.

Muistelen tässä vielä, että pääministeri Orpo lausui tuossa joskus vuosi sitten, että näitä kokonaisvaikutuksia he ovat valmiita tarkastelemaan, eli mikäli sitten kaikki nämä leikkaukset kohtuuttomasti kohdistuvat joihinkin väestöryhmiin, niin he ovat valmiita niitä perumaan. Mutta eipä tällaisia perumisia ole tapahtunut, vaikka kuinka opposition puolelta on nostettu esiin näitä vaikutuksia ja nimenomaan näitä negatiivisia vaikutuksia, esimerkiksi nyt tämänkin esityksen kohdalla, kaikkein haavoittuvimmassa ja heikoimmassa asemassa oleviin. Näköjään sitten tämä huoli, jonka oppositio täällä nostaa

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

näitten ihmisten tulevaisuudesta, kaiku kuuroille korville, kun nämä opposition esitykset ja vastalauseet eivät sitten hallituspuolueitten edustajia liikuta.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 ja 16 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 132/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 14/2024 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelua. Edustaja Siponen. [Puhujan mikrofonin on kiinni] — Mikrofonin jos saa päälle.

Keskustelu

19.13 Markku Siponen kesk: No niin, arvoisa rouva puhemies, nyt myös mikrofonin on päällä.

Todellakin käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetusta laista. Me keskustalaiset pidämme tämän hallituksen esityksen tavoitteita sosiaalihuollon henkilöstön sekä sosiaalihuollon palveluiden, kuten lastensuojelun, riittävyyden ja saatavuuden turvaamisesta erittäin tärkeinä ja kannatettavina, mutta sitä vastoin nämä keinot eivät saa keskustalta kannatusta.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemisissa on noussut esille, että hallituksen esitys voi toteutuessaan heikentää asiakasturvallisuutta ja oikeutta palvelujen saantiin. Kelpoisuusvaatimusten muutosten ansiosta saatava mahdollinen lyhyen aikavälin säästö saattaa myös aiheuttaa lisää kustannuksia, jos sosiaalityön toimia ei ole osattu kohdentaa oikealla tavalla ja oikea-aikaisesti. Keskusta on erittäin huolissaan siitä, että Orpon ja Purran hallituksen sosiaali- ja terveystalitiikka näyttää johtavan monissa päätöksissä lyhytaikaisten säästöjen hakemiseen tavoilla, jotka uhkaavat sitten pidemmällä aikavälillä tuottaa isoja lisäkustannuksia.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessäkin todetaan, että ehdotetulla muutoksella voi olla kielteisiä vaikutuksia sosiaalihuollon asiakkaiden oikeusturvaan ja asiakasturvallisuuden toteutumiseen. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten oikeuksien ja edun toteutuminen voi vaarantua. Valvontaviranomaisille on tullut kanteluiden tai valvontatoiminnan kautta tietoon tapauksia, joissa tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivan henkilön toiminta on osaamisvajeen vuoksi vaarantanut asiakasturvallisuuden, palveluiden saatavuuden tai tiedonsaantioikeuden.

Keskusta kannustaa Orpon hallitusta ratkaisemaan ongelmia, jotka ovat tutkimuksenkin mukaan heikentäneet kelpoisuusehdot täyttävien sosiaalityöntekijöiden saatavuutta, mutta tämä hallituksen esitys ei ratkaise ongelmaa. Se saattaa päinvastoin heikentää laillistettujen sosiaalityöntekijöiden rekrytointia, jos epäpätevien tilapäisten työntekijöiden osuus kasvaa edelleen nykyisestä. Tämä voi johtaa hallituksen esityksen mukaan vakituisten

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

sosiaalityöntekijöiden työmäärän ja työn kuormittavuuden kasvuun entisestään. Hallitus toteaa itsekin tässä esityksessään, että muodollisesti pätevien laillistettujen sosiaalityöntekijöiden veto- ja pitovoima voi heikentyä esityksen vuoksi, mikäli saman palkkatason lisäksi samoissa tehtävissä voivat toimia myös henkilöt, joilla ei ole tehtäviin edellytettävää koulutusta ja ammattipätevyyttä.

Me keskustalaiset emme hyväksy tätä kelpoisuusehtojen polkemista, ja sen vuoksi esitämme, että tämä lakiehdotus hylätään vastalauseen 2 mukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mattila.

19.16 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Me keskustassa luotamme useiden asiantuntijoiden arvioon siitä, että mahdolliset vahingot, joita saattaa seurata virheellisten käsittelypäätösten myötä, voivat tulla paljon kalliimmiksi kuin mitä säästöjä tällä lakiesityksellä tavoitellaan. Sosiaalihuollon ammattihenkilö tekee työssään päätöksiä, joilla vaikutetaan lasten ja perheiden tulevaisuuteen pitkäkestoisesti. Siksi tehtävissä päätöksissä ei ole varaa ainakaan osaamisen puutteesta johtuviin virheisiin.

Me keskustassa kannamme jatkuvaa huolta hyvinvointialueiden selviämisestä. Hallitus tuo eduskunnan päätettäväksi koko ajan lakeja, jotka lisäävät hyvinvointialueiden velvollisuuksia, mutta lisää resursseja ei tule. Myös tämä käsittelyssä oleva lakiesitys sosiaalihuollon ammattihenkilöstön pätevyyskriteerien väljentämisestä on sellainen. Kokeneemmille ammattihenkilöille lankeaa ohjausvastuu tilapäisesti toimivista ammattihenkilöistä todennäköisesti ilman mitään korvausta. Meistä keskustalaisista ei ole oikein, että työntekijöiden taakkaa kasvatetaan ja kuvitellaan sen tapahtuvan talkoohengessä. Keskustan ryhmä jakaa hallituksen huolen sosiaalihuollon ammattihenkilöstön vaikeasta tilanteesta, mutta laadukasta sosiaalihuoltoa ei saavuteta tinkimällä sosiaalityöntekijöiden osaamisesta.

Kannatan edustaja Siposen tekemää vastalauseetta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala poissa. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

19.17 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Me olemme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsitelleet tätä esitystä, ja sosiaalidemokraattien, vihreiden ja vasemmistoliiton johdolla olemme jättäneet vastalauseen. Esitänkin, että tämä lakiehdotus hylätään vastalauseen 1 mukaisesti.

Tällä esityksellä hallitus muuttaa oikeutta toimia tilapäisesti laillistetun sosiaalityöntekijän tehtävässä niin että jatkossa soveltuva koulutus on, että henkilöllä on alempi korkeakoulututkinto. Eli enää ei vaadita ylempää korkeakoulututkintoa, ja hyväksytyjä koulutuksia ovat muun muassa hallintotieteen kandidaatti tai kuntoutuksen ohjaaja. Iso muutos tässä on nimenomaan se, että näihin sijaisuuksiin otetaan niitä, joilla on alempi korkeakoulututkinto, ja laajennetaan näitä eri koulutuksia, jotka hyväksytään tähän. Tämä on iso muutos tähän nykyiseen.

Me lähdetään siitä ajatuksesta, että sosiaalityöntekijöitten tilanne on todella kuormittava ja alalla on tosi haastavaa ja sinne tarvitaan henkilöitä ja vaihtuvuus on suurta ja nämä ammattilaiset eivät jaksu työskennellä tämän ison, raskaan kuorman alla. Me lähdettäisiin rakentamaan tätä eri tavalla, niin kuin me ollaan viime kaudella haettu mitoituksia, ja

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

palkkauskkin on parantunut, mutta edelleen pitää panostaa työssäjaksamiseen, palkkaukseen ja siihen, että ihmiset pystyvät tekemään työnsä huolella ja että sinne on resursseja. Nyt hallitus lähtee ratkaisemaan tätä ongelmaa ja haastetta niin, että se keventää pätevyysvaatimuksia ja ottaa matalammalla osaamisella tekemään päätoimista työtä, ja sitä kautta tavoittelee säästöjä.

Tämän lisäksi valiokunnassa nähtiin laajasti ongelmana ketjuttaminen. Eli tässä esityksessähän käytännössä ei ole rajattu sitä, kuinka kauan voidaan toimia tilapäisesti tässä tehtävässä, koska aina siellä taustalla on saatavuus- tai joku muu ongelma, joka on peruste jatkaa tätä ketjuttamista. Asiantuntijakuulemisessa tuli vahvasti esille, että olisi pitänyt laittaa joku perälauta, kuinka kauan maksimissaan voidaan ketjuttaa.

Tämä kelpoisuusehtojen heikentäminen ja tämä sijaisuuksien ketjuttaminen olivat isoimmat ongelmat, jotka laajasti asiantuntijakuulemisessa tulivat esiin.

No, siteeraan ja lainaan vähän tätä meidän vastalauseita vielä. En kerkeä tätä tässä ajassa kokonaan lukemaan, mutta nostan keskeisiä huomioita:

Tietenkin asiakasturvallisuus eli kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevien, kuten lastensuojelun asiakkaiden, tilanne ja se, miten turvataan asiakasturvallisuus.

Sitten koulutuksen ja riittävän harjoittelun puute vaarantaa myös asiakkaiden oikeusturvan toteutumisen nyt, kun tässä lähdetään madaltamaan näitä.

Sitten lastensuojelussa kelpoisuusvaatimusten heikennys vaarantaa lasten oikeuden turvalliseen ja ammattitaitoiseen tukeen. Ylipäätensä nämä lasten oikeuksien näkökulmat ovat vahvasti tässä meidän yhteisessä vastalauseessa mukana. Itsessään jo lastensuojelulaki edellyttää, että lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä kykenee toimimaan eettisesti ja kokonaisvaltaisesti lapsen edun mukaisesti ja varmistamaan lapsen oikeuksien toteutumisen kaikissa tilanteissa. Nykyisinkään sosiaalityön opiskelijat eivät aina kykene vastaamaan tehtävän vaatimuksiin. Eli tätä tämän hetken tilannetta ja ylipäätensä lasten oikeuksien toteutumista tuodaan esiin tässä tilanteessa, jossa kelpoisuusehtoja heikennetään.

Oikeastaan tuodaan myös esille näitä alan työvoimapulan ratkaisuja, sitä, mitä pitäisi tehdä. Toisaalta myös tuli asiantuntijakuulemisessa esiin, ja mekin lähdettiin siitä, että hallitus on tuomassa arvion koko sote-sektorin henkilöstön osalta siitä, miten nämä koulutus- ja pätevyysvaatimukset yhdenmukaistetaan ja mitä niille tehdään, ja tämä olisi pitänyt tuoda sen kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Lisäksi nämä lakiehdotuksessa esitetyt säästöt jäivät kyllä kysymysmerkiksi. Hallitushan tavoittelee tätä kahden miljoonan säästöä tällä, mutta asiantuntijakuulemisen perusteella ei ilmennyt, mistä tämä tulee. Kysyisinkin, kun täällä on yksi perussuomalaisen edustaja ja kaksi kokoomuksen valiokunnan jäsentä: voitteko avata vielä, mistä tämä kahden miljoonan säästö syntyy tässä esityksessä? Asiantuntijakuulemisessa kuitenkin tuli ilmi, että käytännössä näiden sijaisena työskentelevien palkka on sama, eli palkkauskustannuksista näitä säästöjä ei saada, ja asiantuntijakuulemisessa ei pystytty tätä tuomaan. Ymmärtääkseni hallituksella on kuitenkin ollut se tahtotila, liittyen vaikka sairaaloitten yöpäivystysten lopettamisiin, että jos ei kustannussäästöjä pysty todentamaan tai syntymään, niin näitä esityksiä ei viedä eteenpäin. Tässä tilanteessa kysyisin: mistä nämä säästöt on ajateltu hakea?

Edelleen vetoamme vielä tässä lain käsittelyn loppusuoralla, että hylkäisitte tämän esityksen, ihan sosiaalityöntekijöiden alan veto- ja pitovoimankin nimeen.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista poissa. — Edustaja Marttila.

19.24 Helena Marttila sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys sosiaalialan kelpoisuuksien alentamisesta tarkoittaa, että jatkossa esimerkiksi lastensuojelussa voisi työskennellä kirjava joukko eri tutkintoaloilla opiskelleita. Hallituksen tavoitteena on saada kahden miljoonan euron säästöt, mutta lakimuutoksesta lausunnon antaneet olivat sitä mieltä, että säästöt jäävät syntymättä, aivan kuten edustaja Nurminen edellä esitti. Lastensuojelun sosiaalityö on erittäin vaativaa, tarkasti lakiin pohjautuvaa asiantuntijatyötä ja lääkärin ja poliisinkin työhön verrattuna todella järeää julkista vallankäyttöä. Hallituksen toimet osoittavat suurta ymmärryksen puutetta sosiaalityöntekijöiden työstä, johon pätevytyminen edellyttää syystäkin maisteritason pääaineopintoja yliopistossa.

Lakiesityksen taustalla on hyvinvointialueiden vaikeudet rekrytoida sosiaalityöntekijöitä. Pelkoni on, että sosiaalityöntekijöiden joukkopako hyvinvointialueilta entisestään yltyy, jos tämä lakimuutos menee läpi. Laillistettuja sosiaalityöntekijöitä on Valviran ammattihenkilörekisterissä yli 9 000, ja lastensuojelun tarve on valtakunnallisesti noin 1 200 sosiaalityöntekijää. Näiden lukujen valossa on ilmiselvää, että laillistetut sosiaalityöntekijät eivät pidä hyvinvointialueita houkuttelevana työnantajana vaan hakeutuvat muihin tehtäviin. Sen sijaan, että rekrytoinnin tueksi kokeiltaisiin sellaisia keinoja kuin työn vaativuutta vastaava palkka ja kohtuullinen asiakasmäärä, lähetetään sosiaalityöntekijöille märkä rätti vasten kasvoja maan hallituksen toimesta. Kelpoisuusehtojen alentamisen sijaan työvoimapula tulisi ratkaista keinoin, jotka pohjautuvat sosiaalityöntekijöiden ammattiosaamisen tunnistamiseen ja arvostamiseen, eivät sen totaaliseen lyttämiseen.

On suorastaan irvokasta, että hallitus perustelee tällaista säästötoimea sillä, että se laajentaa muiden ammattikuntien perusoikeutta työhön. Jälleen yhdellä naisvaltaisella alalla pyyhitään pöytää, ja herää kysymys, mikä ammattikunta mahtaa olla seuraava. Eikö sama perustelu päde kaikkiin muihinkin laillistettuihin ammattinimikkeisiin? Hallituksen logiikan mukaisesti meidän tulisi ratkaista myös esimerkiksi lääkäripulaa sillä, että pätevoitämme sivuaineena lääketiedettä opiskelleet sairaanhoitajat lääkäreiksi.

Sosiaalityöntekijöiden sijaisuuskelpoisuus tulisi saada samanlaiseksi kuin lääkäreillä, joilla Valviran rekisteriin tehdään merkintä siitä, mistä lähtien saa toimia sijaisena. Lastensuojeluun tulisi palkata vain laillistettuja sosiaalityöntekijöitä. Sosiaalityöntekijöillä on oikeus tehdä päätöksiä, jotka vaikuttavat suoraan perheisiin ja lapsen elämään jopa pysyväisluontoisesti. Sosiaalityöntekijälle, kuten lääkärille tai juristille, yliopistotutkinto on se pohja, jonka päälle osaamista ja erikoistumista rakennetaan. Tämä pohja on keskeinen perusedellytys, johon puuttumalla vaarantuu pahimmillaan asiakasturvallisuus ja lasten oikeusturva, kuten hallitus itse esityksessäänkin toteaa.

Tätä esitystä on laajasti kritisoitu muun muassa siitä, että se jättää hyvin tulkinnanvaraiseksi, kuka voi jatkossa hoitaa sosiaalityöntekijän tehtäviä ja kenellä on tosiasiallinen vastuu asiakkaista. Erityisesti lastensuojelutyö pohjautuu hyvin tarkasti lakiin: missä vaiheessa pitää ilmoittaa vanhemmalle, jos työntekijä aikoo tavata lapsen koulussa; missä tilanteissa vanhemman tapaamiskutsuun pitää saada allekirjoitus kuittauksena kutsun vastaanottamisesta. Kun käytetään järeää julkista valtaa, on erityisen tärkeää, että lakia noudatetaan tarkasti alkaen työntekijöiden kelpoisuuksista. Mistä syystä

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

meillä jatkossa on sosiaalityön maisteriopintoja yliopistossa, jos käytännössä tulkitaan, että niitä ei edes tarvita? Olen todella pahoillani oman ammattikuntani puolesta, ja tekee suorastaan mieli repiä oma maisterinpaperini.

Arvoisa puhemies! Vaikuttaa siltä, että hallituksella ei ole käsitystä sosiaalityön ja esimerkiksi sosiaalihoituksen erosta. On surullista, että sosiaaliala on heikosti tunnettua, vaikka sillä on valtava merkitys esimerkiksi sisäisen turvallisuuden vahvistamisessa. Lastensuojelun tilanteesta on kuluvan vuoden aikanakin käyty laajaa yhteiskunnallista keskustelua. Hallituksen valitsema ratkaisukeino antaa vaikutelman, että on ollut paine tehdä vain jotain, ilman että on minkäänlaista ymmärrystä sosiaalialasta tai tämän esityksen seurauksista. On kerta kaikkiaan järkyttävää, että hallitus säästää kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten ja lasten oikeusturvasta. Käytännössä tämä tulee vain entisestään lisäämään laillistettujen sosiaalityöntekijöiden työtaakkaa, kun heille jäävät edelleen lakisääteiset tehtävät ja sen päälle lankeaa velvollisuus valvoa ja ohjata myös alemmilla kelpoisuusehdoilla palkattuja työntekijöitä, vieläpä samalla palkalla. Ennustan, että tämä laki vain kiihdyttää joukkopakoa sosiaalialalta. Ja kuka silloin hoitaa laillistettujen tehtävät, jotka edelleen lain mukaan kuuluvat laillistetuille sosiaalityöntekijöille?

Kannatan edustaja Nurmisen vastalauseen 1 mukaista hylkäsesitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

19.30 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä pyritään lieventämään sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusvaatimuksia tilapäisten työntekijöiden osalta, mikä on vakava askel väärään suuntaan. Esitys ei ratkaise sosiaalihuollon työvoimapulaa vaan pikemminkin pahentaa sitä. Sosiaalityö on äärimmäisen vaativaa ja vastuullista työtä, jossa osaaminen, koulutus ja kokemukseen perustuva harkintakyky ovat keskeisiä asiakkaiden oikeuksien ja turvallisuuden takaamiseksi. Kelpoisuusvaatimusten lieventäminen vaarantaa asiakasturvallisuuden ja asiakassuhteiden jatkuvuuden. Esimerkiksi lastensuojelussa kohdataan lapsia ja perheitä, jotka ovat jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa. Nämä asiakkaat ansaitsevat ammattilaisten tukea, eivät kiireessä rekrytoituja ja tilapäisiä työntekijöitä, joilla ei ole riittävää osaamista.

Arvoisa puhemies! Esityksen suurin ongelma on kuitenkin se, että se lisää jo ennestään kuormitettujen sosiaalityöntekijöiden työtaakkaa. Kelpoisuusvaatimusten laskeminen tarkoittaa käytännössä, että laillistetut sosiaalityöntekijät joutuvat entistä enemmän ohjaamaan ja valvomaan tilapäisiä työntekijöitä. Tämä aika on pois varsinaisesta asiakastyöstä, mikä voi johtaa siihen, että kriittisiä asioita jää hoitamatta tai ne viivästyvät. Lisäksi, vaikka hallitus puhuu säästöistä, asiantuntijat ovat esittäneet vahvoja epäilyksiä näiden toteutumisesta. Säästöjä haetaan vuokratyövoiman vähenemisestä ja palkkakustannusten alenemisesta, mutta tämä logiikka voi vain kannustaa palkkaamaan tilapäisiä työntekijöitä pysyvien ammattilaisten sijaan. Tämä heikentäisi pitkäaikaisia asiakassuhteita ja kasvattaisi pitkän aikavälin kustannuksia, kun korjaavien toimenpiteiden tarve lisääntyisi.

Arvoisa puhemies! Onko tämä todella suunta, johon haluamme viedä sosiaalihuoltoa? Sen sijaan, että helpotamme kelpoisuusvaatimuksia, meidän tulisi parantaa alan houkuttelevuutta ja arvostusta. Työntekijöiden koulutuksen, palkkauksen ja työolosuhteiden kehittäminen ovat ne keinot, joilla voidaan aidosti vastata työvoimapulaan

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

ja lisätä alan vetovoimaa. Hallituksen tulisi kuunnella asiantuntijoita ja sosiaalihuollon kentän ääntä, jotka varoittavat tämän esityksen vaaroista. Meidän tehtävämme on varmistaa, että haavoittuvassa asemassa olevat saavat parasta mahdollista tukea, eivät heikennyksiä, jotka vaarantavat heidän oikeutensa ja turvallisuutensa.

Arvoisa puhemies! Kannatan myös edustaja Nurmisen hylkäysesitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

19.33 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tuntuu, että lapsen ja perheen oikeus olisi oikeus koulutettuun ja osaavaan työntekijään. Jotenkin tuntuu nurinkuriselta, että tässä meidän yhteiskunnassa me ollaan valmiita tinkimään näin paljon lasten oikeuksista. Saattaako tämä jopa lapset epätasa-arvoiseen asemaan, koska nythän tästä eteenpäin lastensuojelussa toisella lapsella voi olla kokenut sosiaalityöntekijä ja toisella lapsella voi olla vaikka — minkä se edustaja Nurminen sanoi — hallintotieteiden kandidaatti huomattavasti vähäisemmällä koulutuksella ajamassa sitä asiaa, puolustamassa lapsen oikeutta? Miten me ollaan näin herkästi valmiita tinkimään näin tärkeästä asiasta?

Lisäksi olen huolissani siitä, mitä tälle alalle tapahtuu, miten tulee käymään ja miten tulevat jaksamaan ne koulutetut henkilöt, jotka ovat tällä alalla töissä, koska onhan aivan selvää, että jos enemmän ja enemmän alalle tulee niitä ei-koulutettuja henkilöitä tällä uudella vaatimustasolla, niin silloin niiden henkilöiden, jotka ovat ehkä pitkään olleet alalla ja joilla on vaikka se sosiaalityöntekijän koulutus, vastuu tulee kasvamaan aivan äärettömän paljon. Ja jos olen oikein ymmärtänyt, niin palkkauksessa ei välttämättä näy tämä vastuuero.

Meillä on yhteiskunnassa ollut tosi näkyviä tapauksia lasten oikeuksista ja näitä tosi ikäviä uutisia ihan viime vuosina, miten on käynyt ja mihinkä tämmöinen voi johtaa. Siihen voi tietysti johtaa myös se, että alalla ei ole tarpeeksi henkilöitä ja on liian paljon lapsia jokaisen työntekijän vastuulla, mutta jotenkin tuntuu ihan vastenmieliseltä, että se ratkaisu olisi laskea vaatimustasoa näin huomattavan paljon.

Yksi asia vielä, minkä haluaisin nostaa esille ja mikä täällä mainittiin myös eräässä toisessa puheenvuorossa, on se, että tässä on mahdollisuus ketjuttaa tosi pitkään näitä osaamattomia työntekijöitä, ja toivoisi, että siinä olisi joku katto, minkä verran se ei niin koulutettu henkilö voi olla alalla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

19.36 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä siis kevennettäisiin tilapäisissä sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivien henkilöiden pätevyysvaatimuksia, ja kuten täällä kollegat edellä hyvin ovat kuvanneet, on vaikea ymmärtää, miksi näin tehdään. Paljon tärkeämpää olisi miettiä sitä, kuinka alan veto- ja pitovoimaa saataisiin vahvistettua. Niin kuin tässä käsittelyssä on tullut esiin, tämä nimenomaan heikentää alan veto- ja pitovoimaa, koska tämä sitten lisää vastuuta niille vakituisille työntekijöille näitten tilapäisten epäpätevien henkilöiden ohjaamisessa. On tullut paljon viestiä kentältä, että kun he kokevat valmiiksi, että työ on todella kuormittavaa ja vaativaa, niin heidän osaltaan tämä johtaa täysin kohtuuttomiin tilanteisiin.

Kannatan tätä edellä esitettyä hylkäysesitystä.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Täällä on erinomainen vastalause vihreitten, SDP:n ja vasemmistoliiton edustajilla sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tehtynä. Täällä on nostettu erittäin tärkeitä asioita esiin.

Täällä on nostettu esiin muun muassa se, että kun tässä esityksessä kuvataan, että tällä tavoitellaan kahden miljoonan euron säästöjä, niin on erittäin epärealistista, että tällaisia säästöjä saataisiin ja pikemminkin pitkällä aikavälillä kustannukset todennäköisesti kasvavat.

Sitten täällä on nostettu esiin myös huoli siitä, että tämän lakiesityksen toteutumisen myötä sosiaalipalvelujen laatu heikkenee ja asiakasturvallisuus vaarantuu, mikä on tietenkin näitten asiakkaitten osalta todella epäinhimillistä. Kyseessä esimerkiksi lastensuojelussa on todella haavoittuvassa ja heikossa asemassa olevista, joille yhteiskunnan pitää pystyä muodostaa sellainen turvaverkko, että heidät napataan kiinni silloin, kun lapset apua ja tukea tarvitsevat. Nyt tämä voi sitten pahimmillaan johtaa siihen, että näitten lasten asiakasturvallisuus vaarantuu. Ihan vähimmilläänkin se johtaa helposti siihen, että tarvitaan jatkossa tämmöisiä korjaavia, raskaampia ja kalliimpia toimenpiteitä, jotta sitten näitä vahinkoja voidaan korjata. Ja tietysti pahimmillaan, niin kuin tässä edustaja Merinen kuvasi, tilanteet voivat johtaa siihen, että sitten ei edes ole mitään tehtävissä tai tilanteet eskaloituvat sillä tavalla, että on kysymys todella vakavista asioista.

Olisikin todella tärkeätä, kun tästä asiasta nyt ollaan äänestämässä täällä, että hallituksen edustajat kuulisivat sitä huolta, mikä tuolta kentältä tulee näiltä asiantuntijoilta. Valiokunnan käsittelyssä näistä asiantuntijalausunnoista nousee hyvin esille se, että tätä lakiesitystä ei yksinkertaisesti pitäisi hyväksyä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

19.39 Ville Väyrynen kok : Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Varmaan lähetekeskustelussa ja ensimmäisessä käsittelyssä käytetään melkein identtisiä puheenvuoroja. Käytän sen nyt kolmannen kerran.

En näe sillä lailla, että tässä olisi säästö varsinaisesti ensimmäisenä ajatuksena takana vaan se, että meidän pitää saada sosiaalipuolen asiakkaille ja etenkin lapsille palveluita. Ja niin kuin on moneen kertaan puhuttu, niin tämä on jonkunnäköinen arvovalinta, halutaanko me saada viimeisen päälle koulutettuja palveluita vähän huonommin, hitaammin, hankalammin saatavasti vai halutaanko me todella tuottaa näitä palveluita niin, että kaikkia palveluita tarvitsevat saavat niitä, ja itse olen tähän jälkimmäiseen enemmän kallellaan.

Valiokunnassa käytettyjen asiantuntijoiden taholta on herätetty lapsista huolta. Ymmärrän sen ihan täysin, ja se on asiallista. Lapsiasiavaltuutettu aika suoraan sanoo, suhteellisen pitkän lainauksen luen tästä: ”Lapsen ja hänen perheensä näkökulmasta on tärkeää, että he saavat ammattilaisen apua mahdollisimman pian. Se, millainen koulutus henkilöllä tähän tehtävään on, on lapsen ja perheen oikeusturvan toteutumisen kannalta toki hyvin tärkeää. Lapsiasiavaltuutettu tarkastelee asiaa kuitenkin laajemmin lapsen kokonaisedun näkökulmasta ja toteaa, että haitallisinta lapsen oikeuksien toteutumisen kannalta on, jos lapsen asian käsittely viivästyy tai apua ei tule lainkaan. Tilanne, jossa lapsi ei joko pääse palvelujen piiriin tarpeeksi ripeästi tai saa tilanteen edellyttämää apua ja tukea, on kohtuuton ja kestämaton. Lasten oikeuksien näkökulmasta on myönteistä, että lakiin sisällytettäisiin vaatimus suoritetusta käytännön harjoittelusta tai riittävästä

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

käytännön kokemuksesta ja ammattitaidosta.” Ja niin edelleen. Näillä ehdoin lapsiasiavaltuutettu katsoo, että hallituksen esitys on perusteltu.

Tässä on puhuttu nimenomaan, niin kuin asiaan kuuluu, lastensuojelusta, ja me ollaan moneen kertaan valiokunnassakin ja täällä puhuttu tästä, että työnantajalla on oma vastuunsa siinä, miten sijoittaa sijaiset tai alennetulla pätevyydellä työtä tekevät työntekijät. Ne ovat vuoden sijaisuuksia, ja ollaan moneen kertaan puhuttu, että varmasti heitä ei kukaan kaikista vaativimpaan lastensuojelun pestiin pistä, ja se on juuri tarkoituksenmukaista näin.

Lapsiasiavaltuutettu itse asiassa jopa herättää semmoisen ajatuksen, joskin myöntää sen olevan epävarmaa, että voi käydä niin, että kun saadaan sinne vähän vähemmän vaativiin pesteihin sijaisia, niin voidaan jopa sitten vapauttaa pätevämpiä sinne lastensuojelun pariin.

Tämä asia ei ole mustavalkoinen, ja tässä on oikeasti takana logiikka, miksi tätä tehdään. Tämä on hyvin perusteltu. Minä olen ehdottomasti tämän takana. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

19.42 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Täytyy sanoa, että kyllä edustaja Helena Marttila sosiaalityöntekijänä piti erittäin painavan puheenvuoron myös oman ammattikuntansa puolesta. Kyllä hän varmasti alan koulutettuna osaajana tuntee ja tietää alan todella hyvin. Itse kyllä kuuntelin tarkasti, ja hän on pitänyt meidän sosiaali- ja terveysvaliokuntaa tästä hyvin informoituna. Ollaan kyllä pyritty nostamaan näitä huomioita, ja ne löytyvätkin meidän vastalauseesta.

Ehkä yksi huomio, kun katsoin esimerkiksi Talentian lausuntoa, ja nyt kun täällä salissa... No, perussuomalaisista ei ole ketään äsken olleita. Edustaja Sillanpäältä ajattelin vielä kysyä... [Juho Eerolan välihuuto] — No niin! Tulkaa vaan tänne ehdottomasti. [Naurua] — Ja sitten ovat edustajat Castrén ja Väyrynen.

Nyt on tärkeää kuitenkin katsoa tästä tulevaan, ja kuten tiedätte, aika herkällä korvalla on työnantajien tavoitteet otettu hallitusohjelmaan mutta ei työntekijöiden. Työnantajapuoli pyysi 10:tä, saivat 11. Palkansaaajille ei ole tuotu mitään parannuksia. Tästä esimerkiksi Talentia ottaa esiin, otsikko: ”Työnantaja haluaa halvempaa työvoimaa, ei parempaa lastensuojelua.” Ja nyt tietenkin Hyvil lobbaa aika paljon taustalla: ”Hyvilin lobbauksen tuloksena hallitus on heikentämässä tilapäisten sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusehtoja. Vaikuttaa siltä, että seuraavaksi Hyvil yrittää saada lastensuojelulaista pois sosiaalityöntekijöille kuuluvia tehtäviä, jotta tilapäisten sosiaalityöntekijöiden tehtäväkenttää saadaan laajennettua. Tällä hetkellä lastensuojelulaissa on rajattu se, mitä laillistamattomat sosiaalityöntekijät voivat tehdä. Kun laista poistetaan tehtävät, voidaan tilapäisiä käyttää kaikessa. Ja lopulta laillistettuja sosiaalityöntekijöitä ei tarvita enää ollenkaan.”

Haluan nyt saada täältä selkeän vakuutuksen ja lupauksen siitä, että nyt ette edistä enää tätä Hyvilin tavoitetta. Että nyt jos näitä kelpoisuusehtoja viedään, niin kai voitte nyt vakuuttaa, että enää pidemmälle ette mene. Tämä on nyt keskeistä myös tässä lain käsittelyssä ja äärettömän tärkeätä, kun tätä jatkokäsitellään. Tämmöinen lupaus nyt sosiaalityöntekijöille ainakin hallituksen puolelta voisi tulla tässä salikeskustelussa. Odotan kommenttejanne.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

19.45 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä käsittelyssä on pääministeri Petteri Orpon hallituksen esitys, joka ansaitsee oikein lainauksen valiokunnan perusteluista sivulta 3: ”Pääministeri Petteri Orpon hallitus on vuosien 2025—2028 julkisen talouden suunnitelman valmistelun yhteydessä keväällä 2024 päättänyt yhtenä julkisen talouden sopeutustoimena sosiaalityöntekijän sijaisina toimivien kelpoisuusvaatimusten muuttamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuuden ja lastensuojelun riittävyyden varmistamiseksi. Ehdotetulla sosiaalihuollon ammattihenkilölain muutoksella tavoitellaan kehysriihen päätöksen mukaisesti julkisen talouden vahvistamista säästämällä vuoden 2025 alusta lähtien kaksi miljoonaa euroa hyvinvointialueiden yleiskatteellisesta rahoituksesta.”

Ei meidän tarvitse täällä pohtia, miksi tämä esitys tehdään. Tämä lukee Petteri Orpon kehysriihipäätöksessä. Edustaja Väyrynen, niin paljon kuin teitä arvostankin, kehysriihipäätöksessä lukee, että tämä tehdään julkisen talouden sopeuttamistoimena. Minä pidän tätä täysin häpeällisenä. Tämä on pohjanoteeraus tältä hallitukselta siksi, että tässä ei ole kysymys vain säästöistä, vaan tässä on kysymys siitä, miten Suomessa sote-ammattihenkilöstöä kohdellaan. Minä en tiedä mitään muuta ammattihenkilöstöä, jonka kelpoisuusvaatimuksia mennään muuttamaan kehysriihessä. Me tiedetään, että kehysriihessä muutettiin esimerkiksi tupakkalainsäädäntöä ja lisättiin vähän makuja, ja siitä sitten päädyttiin kierteeseen, kuka hallituksessa pyysi ja kuinka paljon anteeksi, mutta tästä porukasta ei ole kukaan pyytännyt edes sosiaalityöntekijöiltä anteeksi. Siis otettiin yksi ammattiryhmä, jolta päätettiin sopeuttamistoimena leikata näiden ihmisten kelpoisuusvaatimusten alentamisen kautta kaksi miljoonaa euroa, eikä kukaan ole tätä pyytännyt anteeksi.

Minä en tiedä, onko mikään hallitus toiminut koskaan näin tökerösti. Mutta kun ammattihenkilövaatimuksia muutetaan, niin niistä istuvat työryhmät, ne tehdään kolmikantaisesti valmistellen, ne tehdään isolla julkisella kuulemiskierroksella lainvalmistelun yhteydessä ennen kuin laitetaan edes asiantuntijakuulemisia pystyyn, ja sitä ennen käydään neuvotteluja siitä, millä lailla kelpoisuusvaatimuksia muutetaan. Nyt me seisotaan täällä yhtenä miehenä ja naisena ihmettelemässä, miten tässä näin kävi. Osa porukasta työnsä puolesta joutuu toteamaan, että kaikkeahan sitä hallituspuolueen kansanedustajana joutuu ajamaan eteenpäin. Osa toteaa, että missä kulkee raja.

Minä olisin voinut keskustella siitä, millä tavalla tämän lain kirjaus vuoden 23 alun tulkintakäytäntöjen jälkeisenä aikana korjataan. Mutta, tiedätekö, sitä minä en ymmärrä, että me ei jakseta kysyä niiltä, jotka ovat päivittäisessä työssä, miten tämä olisi pitänyt hoitaa. Tällä hallituksella oli siis käytännössä melkein puolitoista vuotta aikaa. Sinä aikana ei saatu mitään aikaiseksi — puolitoista vuotta kyseltiin, onko tässä mitään tulkintaongelmaa vai ei, koska Valviran ja ministeriön kannat alkoivat eriytyä viime keväänä. Puolitoista vuotta, siis ainakin kokonainen vuosi, meni tätä aktiivista hallituksen aikaa, mitään ei saatu aikaiseksi, mutta kehysriihessä päätettiin, todennäköisesti puheenjohtajien pöydässä, että tällainen epäkohta laitetaan tässä nyt rassiin. Minä pidän tätä menettelytapaa todella törkeänä.

Minusta eduskunnassa pitää osata puolustaa myöskin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattiväkeä. Me ei voitaisi koskaan tehdä näin lääkäreille, me ei todennäköisesti voitaisi koskaan näin tehdä hoitajille, mutta kenelle me voidaan näin tehdä — me voidaan tehdä

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

näin sosiaalityöntekijöille, niin, että ilman edes työryhmätyöskentelyä heidän kanssaan me tullaan tänne saliin kertomaan, että erinomaista, priimaa on pukannut. Mutta se on sanottava — ja lainaan jälleen sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntoa, arvoisa puhemies — että täällä valiokunta toteaaakin, että ”tilapäisenä sosiaalityöntekijänä toimimisen edellytyksiä koskevat säännökset olisi ollut ensisijaisesti tarkoituksenmukaisempaa valmistella sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä”. Kyllä tämä on tosi kovaa tekstiä myös sosiaali- ja terveysvaliokunnalta. Se siis tarkoittaa sitä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta totesi, miksei tätä käyty läpi ammattihenkilölain muutoksen yhteydessä, joka tällä hetkellä on menossa kokonaisuudistuksena, on perustettu sinne alatyöryhmää ja hoidettu tätä. Siis ajatelkaa, että nyt alle vuoden päivät tulee olemaan eroa siinä, mikä esitys tulee sieltä kaikkia eri ammattiryhmiä koskien, ja tässä nyt keulitaan puolentoista vuoden odottelun jälkeen näin, että kehysriihessä päätetään, mitä tehdään, ja sitten vain kirjoitetaan [Puhemies koputtaa] pykälät sen pohjalta, mitä on päätetty. Tällainen menettely ei ole minusta kovinkaan arvostettavaa kohtelua, mitä tulee sosiaalihuollon ammattilaisiin.

Arvoisa puhemies! Mitä tässä sitten tehtiin? Tässähän oikeastaan tyhjennetään se pandoran lipas, jossa itsekin olen ollut tässä ruletissa mukana. Kun olin aikoinani opetusministeri, sosiaali- ja terveysministeriössä oli kova pelko siitä, meneekö läpi se, kun silloinen hallituksen johto ajatteli, että voitaisiin säästää sillä, että sosiaalityöntekijät olisivat jatkossa pääsääntöisesti sosionomi (AMK) -tasoisia ja sitten näihin vaativimpiin tehtäviin tarvittaisiin näitä yliopistokoulutuksen saaneita sosiaalityöntekijöitä. Ei me, kuulkaa, kaukana tällä tilapäisellä olla enää siitä, mitä silloin ajettiin. Se ei koskaan toteutunut ihan tietyistä syistä: järkevyyss- ja tarkoituksenmukaisuussyistä. Nyt me ollaan tilanteessa, jossa käytännössä tyhjennetään pajatso. Tilapäisenä sosiaalityöntekijänä ei tarvitse enää edes odottaa sitä, että hallintotieteidenkin opiskelija kelpaa. Ihan oikeasti: minkälainen käsitys on sosiaalityöstä sellaisella henkilöllä? Riittää, että on opiskeltu riittävä määrä avoimessa yliopistossa tai näitä sivuaineopintoja yliopistossa. Kovaa menoa, sanoisin.

Mutta tämä ei riitä. Sen lisäksi katsotaan, että myöskin geronomi ja kuntoutuksen ohjaaja kelpaisivat tähän. Olen itse suorastaan anellut, että onko pakko tämä kaikki säätää tilapäiseksi kelpaavaksi työntekijäksi tässä yhteydessä ja että arvioitaisiin näitä muutoksia isommalla porukalla. Mutta kerta kaikkiaan on lähdetty siitä, että potilasturvallisuuden vaarantamiseksi ei mietitä, kuinka pitkälle ollaan valmiita menemään.

Tässähän on kaksi erilaista näkökulmaa: Osa lähtee siitä, että riittää, kun on tilapäisiä työntekijöitä, vaikka ne eivät olisi päteviä. Osa on sitä mieltä, että pitää tunnustaa se, että joko alkaa riittää, jos lähes viidennes vakansseista puuttuu ja kolmisenkymmentä prosenttia alkaa olemaan tällä hetkellä tilapäisiä, siis ei niitä, joilla on pätevyys. Me ollaan siis valmiita tähän pandoran lippaaseen lisäämään lisää tilapäisiä epäpäteviä työntekijöitä. Onko tämä meidän mielestämme ratkaisu sosiaalisten ongelmien parissa kamppailevien ihmisten auttamiseksi? Siis me alennetaan kelpoisuuksia merkittävästi, ja yhä viheliäisempiä ongelmia pitäisi ratkaista niiden, joilla ei ammattikokemus siihen riitä.

Tällainen meno, joka me tässä tehdään, on minusta todella kovan luokan kannanotto. Ja ajatelkaa, että aluehallintovirastot [Puhemies koputtaa] lausuiivat meille, että tämä vakavasti vaarantaa potilasturvallisuuden, [Puhemies koputtaa] ja täällä me olemme ja otamme tähän asiaan jälleen kantaa. [Puhemies koputtaa] Totean, että SDP ei missään tapauksessa hyväksy tätä, [Puhemies koputtaa] että erityisesti haavoittuvimmassa

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

asemassa olevien lastensuojelun työntekijät [Puhemies koputtaa] voisivat olla näin tilapäisiä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Castrén.

19.54 Maaret Castrén kok: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ehkä minä vastaisin edustaja Nurmiselle sen verran, että kyllähän hallituksella käsittääkseni tässä ammattihenkilölainsäädännön kokonaisuudistuksessa on nimenomaan tarkoitus katsoa tähänkin asiaan jonkunäköinen kestävämpi ratkaisu.

Tässä ratkaisussahan, joka nyt on tehty, pyritään ratkaisemaan todellista ongelmaa.

Me ollaan jo pitkään luettu uutisia siitä, että lastensuojelu on todellisessa kriisissä, kun sieltä puuttuu työntekijöitä. Lapsiasiavaltuutettu, johon edustaja Väyrynenkin jo viittasi, kuvaa kyllä aika dramaattisia puutteita sekä siinä määrässä lapsia, joka on joillain alueilla yhdellä sosiaalityöntekijällä, että alueilla siinä määrässä tyhjiä virkoja, joihin ei ole siis saatu työntekijää. Ja tietysti silloin, kun puhutaan lastensuojelusta, se on ehkä painavampi asia kuin se, miten on tällä hetkellä muiden sote-ammattilaisten kohdalla. Esimerkiksi lähihoitajia koulutetaan antamaan lääkkeitä, mitä on totuttu pitämään täydellisesti sairaanhoitajan työnä, ja sairaanhoitajaa on jo pitkään käytetty midline-katetrien laitossa, joka on ollut perinteisesti anestesia-alueen töitä. Sen takia on jouduttu tämmöisiin ratkaisuihin, kun resursseja ei vain yksinkertaisesti ole. Kyllä kautta aikojen on oman alan opiskelijoita — varmasti jopa sosiaalityöntekijöillä — ollut niin sanotusti koulutettavana. Se on tietysti raskasta, jos heitä on paljon. Se vie voimia, ja se on ihan ymmärrettävää.

Lapsiasiavaltuutettu ja Valvira, joka on valvova viranomainen, pitävät tätä esitystä erittäin tarpeellisena tähän kohtaan. Sitten ilman muuta täytyy alueilla myös panostaa työhyvinvointiin, pitovoimaan ja siihen työn tekemiseen sillä lailla, että niitä päteviä sosiaalityöntekijöitä sitten hakee niitä paikkoja, jotka kuitenkin aina pitää laittaa auki, aina pitää ottaa pätevä, jos semmoinen suinkin hakee. Ja sitten totta kai jokaisen kohdalla — jopa sen sosiaalityöntekijän, joka on saanut sen kaikkein hienoimman koulutuksen — joka tulee työpaikkaan, työnantajan velvollisuus on katsoa, pystyykö hän tekemään sen työn, joka hänelle osoitetaan.

Minun mielestäni tässä on nyt tilanne sellainen, että meillä on ongelma, johon etsitään ratkaisu. Toivottavasti tämä auttaa siihen huutavaan pulaan ja näitä muita asioita pystytään sitten siinä vieressä ratkomaan paremmin: työhyvinvointia ja pitovoimaa ja muuta. Sitten saadaan se kokonaisuudistus, jossa kartoitetaan tarkemmin myös tämän lakiesityksen tapahtumien seurauksia hyvinvointialueilla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Marttila.

19.58 Helena Marttila sd: Arvoisa puhemies! Täällä hallituspuolueenkin edustaja Väyrynen totesi, ettei usko, että tästä välttämättä tulee säästöä. Käsittääkseni tilanne on kuitenkin se, että se raha joka tapauksessa hyvinvointialueilta otetaan, tuli niitä säästöjä tai ei.

Kommentoin myös sitä, että palveluiden saaminen olisi tärkeämpää ja ettei tarvitse olla aivan viimeisen päälle: Olen tästä vahvasti eri mieltä. Kun kyse on järjestään julkisen vallan käytöstä, silloin sen passaisi olevan viimeisen päälle eli lainmukaisesti toteutettua.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Lapsiasiavaltuutettu, joka täällä on mainittu, on myös verrannut lastensuojelun sosiaalityötä kirurgiaan. En sitten tiedä, olisiko lääkärikansanedustajien mielestä myös parempi se, kunhan saa jotain hoitoa — vaikkei se nyt ihan priimaa kirurgiakaan olisi, niin se olisi parempi.

Tähän, ettei vaativampiin pesteihin vapautuisi tätä kautta: kuten todettu Valviran luvuista, sosiaalityöntekijöitä on valtavasti ja runsaasti mutta he eivät syystä tai toisesta ole hyvinvointialueilla, enkä voi kuvitella, miten tämä lisää veto- ja pitovoimaa, kun samalla palkalla tekevät työtä ja sitten vielä vastuutkin entisestään lisääntyvät.

Kommenttina siihen, että tämä ei auttaisi sitä, mikä määrä yhdellä työntekijällä on asiakkaita: Käsittääkseni tässä juurikin on se tulkintaongelma, kenellä se tosiasiallinen virkavastuu vaikka näistä lastensuojelulapsista sitten jatkossa on. Kokemuksesta tiedän, että se virkavastuu on hyvin painava, ja silloin on syytä todella olla tarkka siitä, kenelle se lankeaa. Lain mukaan se vastuu ei edelleenkään voi olla näillä kirjavilla tutkinnoilla olevilla työntekijöillä.

On esitetty, että tässä nimenomaan olisi helpotusta, jos saisi työparin sosiaalityöntekijöille. Tiedän, että työparityöskentely on täydellistä luksusta alueilla. Jos sosiaalityöntekijät ovat työpareina, niin se on juurikin silloin, kun asiakkuus on erityisen haastava juridisesti tai muulta problematiikaltaan. Silloin olisi tietysti erityisen tarkoituksenmukaista, että työparina olisi toinen laillistettu sosiaalityöntekijä.

Toistan, mitä sanoin aikaisemmin, että nyt kyllä pyyhitään yhdellä naisvaltaisella alalla pöytää. Edustaja Kiuru kuvasi tätä erinomaisesti, miten kepeästi tällainen päätös on yhdessä kehysriihessä tehty ja miten lähetetään täydellinen märkä rätти vasten yhden ammattikunnan kasvoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

20.00 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni edustaja Marttila kyllä hyvin piti vastauspuheenvuoron näihin kokoomuksen argumentteihin siitä, minkä takia he edistävät tätä. Mielenkiinnolla odotan, edustaja Väyrynen, teidän puheenvuoroanne tästä kirurgivertauksesta, mikä oli mielestäni kyllä äärettömän hyvä vertaus. Miten pohditte, jos teidän ammattikuntanne kelpoisuusehtoja lavennettaisiin? Miten koette tämän?

Mutta sitten, edustaja Castrén, kyllä hieman huolestuneena kuuntelin puheenvuoroanne. Täällä nimenomaan Talentia on ilmaissut huolen, että jos laista poistetaan jopa nämä tehtävät, niin näitä tilapäisiä voitaisiin käyttää kaikessa. Te totesitte, että ammattihenkilölaissa on tarkoitus käsitellä ja käydä näitä läpi. Kyllä olisin toivonut, että olisitte jyrkemmin torpannut tämänkaltaiset uudet ja tulevat heikennykset. Päinvastoin tulkitsin puheenvuoroanne niin, että avosylin otatte vastaan kaikki uudetkin heikennykset sosiaalityön ammattilaisia kohtaan. Nyt toivoisin, että voisitte uudelleen käyttää puheenvuoron ja selkiyttää kantaanne ja hallituksen kantaa näihin tuleviin heikennyksiin sosiaalityöntekijöitten tilanteeseen, koska ainoastaan leikkauksilla ja heikennyksillä ja edelleen alan vetovoimaa heikentämällä te ette pysty parantamaan erityisesti lastensuojelun kriisiä.

Päinvastoin, toivoisin saavani teiltä näkemystä lastensuojelun vastuisiin. Täällä esimerkiksi Talentia ja itse asiassa mainittu Valvira ja avi tuovat esiin, ja täällä on hyvin monia tuloksia siitä, mitä tapahtuu, jos tapahtuu jotain lastensuojelussa: kenellä on vastuu, ja millä tavalla ehkäistään näitä. Kyllä siellä tulevat osaaminen, kiire, kaikki nämä

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

kysymykset, joista me olemme tänään keskustelleet. Mielestäni on päivänselvää, että jos me heikennämme osaamista, niin sillä on vaikutusta myös asiakasturvallisuuteen.

Sitten vielä yksi keskeinen asia. Mielestäni on päivänselvää, että pätevillä sosiaalityöntekijöillä ja ammattilaisilla menee tähän epäpätevien ohjaamiseen työaika, ja mielestäni sitä ei ole huomioitu tässä esityksessä millään tavalla. Sain itse asiassa tietoa, että yhdellä hyvinvointialueella oli kaavailtu yksi tunti kuukaudessa tähän perehdyttämiseen. Tämä on sitä todellisuutta, missä tällä hetkellä eletään. [Puhemies koputtaa]

Mutta toivoisin nyt vielä, edustaja Väyrynen ja edustaja Castrén, kommenttia tähän, minkä edustaja Marttila toi esille, näihin Hyvilin tuleviin kaavailuihin. Mikä oli teidän kantanne ja kokoomuksen kanta näihin tuleviin heikennyksiin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

20.04 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Nurmisella on tapana paaluttaa meidän puheenvuoroja. Ei ole tapana näin erikoisiin yleensä ottaa kantaa, mutta minä en ihan ymmärrä, millä lailla kirurgin pätevyysvaatimukset liittyvät tähän keskusteluun. Ehkä Marttila ja Nurminen voivat selittää minulle tai sitten aikanaan niiden lasten vanhemmille, keiden palveluista tässä nyt oikeasti puhutaan. Jos voitte jollakin lailla sen asiayhteyden sitoa, [Helena Marttilan välihuuto] niin mielelläni kuuntelen.

Mutta oikeastaan näistä kolmesta puheenvuorosta ainoa vastaamisen arvoinen oli edustaja Kiurun. Te luitte aivan oikein tätä meidän oman valiokuntamme mietintöä, mutta jätitte sitten vain lukematta tuolta perästä pari kappaletta eteenpäin elikkä kappaleesta 5, missä ollaan todettu, että esityksen tarkoituksena on parantaa sosiaalityöntekijöiden sijaisina toimivien saatavuutta ja sitä kautta turvata riittävät ja laadukkaat sosiaalihuollon palvelut sekä varmistaa sosiaalihuollon asiakkaan oikeus hyvään sosiaalihuoltoon. [Krista Kiuru: Tuleeko hyvää?] ”Ehdotetulla lainmuutoksella helpotetaan akuuttia sosiaalityöntekijöiden henkilöstöpulaa sekä varmistetaan erityisesti kriittisten sosiaalipalvelujen toteutuminen tilanteessa, jossa sosiaalityön tutkimuksen suorittaneita ja sosiaalihuollon palvelulainsäädännön kelpoisuusehdot täyttäviä työntekijöitä ei ole saatavilla.” Tämä oli itse asiassa sen valiokunnan, jossa te olette puheenjohtajana, allekirjoittama mietintö. Itse lakiesityksessä sitten aloitetaan kappaleesta 3, Tavoitteet: ”Esityksen tavoitteena on turvata Petteri Orpon hallituksen ohjelman sekä kehysriihen päätösten mukaisesti sosiaalihuollon henkilöstön sekä sosiaalihuollon palveluiden, kuten lastensuojelun, riittävyttä ja saatavuutta.” Näin eteenpäin, ja täällä tullaan myöhemmin kyllä myös siihen kahteen miljoonaan, mitä minä en ole missään vaiheessa kieltänyt.

Tämä oli oikeastaan just se, mitä minä tuossa omassa puheenvuorossani pikkusen kuulutin, että tällainen mustavalkoinen keskustelu on kauhean hankalaa. Minä en ole missään vaiheessa omassa puheenvuoroissani kieltänyt sitä kahta miljoonaa, vaan sanoin, että itse en näe tätä [Helena Marttilan välihuuto] ensisijaisesti säästölakina. Näin minä sanoin ja sanoin, että itse näen tämän saatavuusongelmana, ja olen tästä koko ajan puhunut. Tämä helpottaa tai lyhentää näitä iltojakin, jos me ei ruveta ihan täysin nyt värittämään näitä asioita. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

20.06 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Olin pyytänyt tähän keskusteluun puheenvuoron etukäteen, mutta sitten kun näin, että täällä on puheenvuoro monella teillä sosiaali- ja terveystieteiden vakinaisella jäsenellä, jotka olette olleet siellä asiantuntijoita kuulemassa ja keskustelemassa, niin ajattelin, ettei minulla ole nyt enempää sisällöllistä sanottavaa tähän. Mutta nyt kun olen tätä keskustelua kuunnellut ja kun olen valtiovarainvaliokunnassa jäsen ja talousorientoitunut näihin samoihin kysymyksiin, niin kyllä minä taas kaivoin täältä esille tämän budjettikirjan ja sivun 331, jossa on hyvinvointialueiden rahoituksen mitoitus. Siellä sivun ylimmäisessä kohdassa lukee: ”Lastensuojelun henkilöstön kelpoisuusvaatimusten joustavoittaminen (Lisätoimet 2024 budjettilakiin) miinus kaksi miljoonaa euroa.”

Eli ei tätä lakia olisi tehty, ellei tässä olisi kysymys säästön tavoittelusta. Eli jos nyt haluttaisiin vain helpottaa sitä lastensuojelua, niin silloin olisi kenties voitu tehdä tällainen väljennys myös sinne pätevyysvaatimuksiin mutta ei olisi otettu kahta miljoonaa euroa pois sieltä budjetista. Nyt jos oikein kyynisesti ajatellaan, niin mitä hyvinvointialueet sitten tekevät, jos ne saavatkin pätevillä henkilöillä nyt nämä virat täyteen: silloinhan ei se kahden miljoonan säästö realisoidu. Eli kyllä tämä on osa tätä hallituksen säästöpolitiikkaa. Muu keskustelu tässä on ollut hyvin mielenkiintoista ja tärkeää, mutta tämän halusin nyt tässä tuoda esille. [Kim Berg: Se oli hyvä nosto!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

20.08 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Hyvin usein tätä esitystä on puolusteltu nimenomaan toimena, joka selvittäisi epäselvää tulkintakäytäntöä siitä, kuka voisi jatkossa toimia sosiaalityöntekijänä tilapäisesti. Samaan aikaan kuitenkin jää huomaamatta, että itse asiassa tässä on päätetty asiasta nimenomaan hallituksen säästöjä etsivässä kehysriihessä. Kuten tuossa edellä edustaja Lindén totesi, tässähän nimenomaan ei etsitä sitä, että sellaisissa tilanteissa, joissa ei ole kelpoista hakijaa tarjolla, voitaisiin käyttää tilapäistä. Tässä esityksessä leikataan kaksi miljoonaa euroa katsoen, että tilapäisten määrä tulee lisääntymään tietyllä prosenttiosuudella, joka sitten ihan kylmänviileällä valtiovarainministeriön laskentakaavalla tarkoittaa sitä, että kelpoisuusvaatimusten alentaminen tuo valtiontalouteen kahden miljoonan euron säästöt. Tämähän tarkoittaa sitä, että me pysyvästi Suomessa tavoitellaan tilaa, jossa tämä kahden miljoonan säästö tilapäisillä on sitten jatkossa totta.

Jos oikein pitkälle tämä vietäisiin, niin voisiko katsoa, että tämä tilapäisillä rahoitettu sosiaalityön tekeminen kentällä olisi suorastaan jopa toivottavaa, koska oma huoleni on ollut tämän Vantaa—Kerava-lisärahoitusanomuksen jälkeen siinä, että hyvin tarkasti valtiovarainministeriössä seurataan, onko lainsäädännön velvoitteiden päälle jotakin ekstraa. Kuinka pitkälle mennään siinä, että katsotaan, että tämä on ihan normaalia, että tällaisilla tilapäisillä koulutuksen alennusta hakevilla kelpoisuusvaatimusten murtamisilla voidaan jopa tehdä jonain päivänä tästä välttämättömyydestä ihan uusi käytäntö? Tämä on minusta todella pelottavaa. Haluammeko me ratkaista sosiaalityön vaikeudet tässä ajassa niin, että me lasketaan näitä kelpoisuusvaatimuksia merkittävästi nykyistä enemmän, vai oltaisiinko me lähdetty etsimään ratkaisua siltä pohjalta, johon myöskin valiokunta viittaa?

Jos olisi lähdetty etsimään ratkaisua, niin oltaisiin lähdetty etsimään ratkaisua siitä, että tilapäisenä työntekijänä työskentelevällä sosiaalityöntekijän ammattiin opiskelevalla henkilöllä olisi ollut mahdollisuus olla tilapäinen sosiaalityöntekijä ja nimenomaan silloin,

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

kun hän opiskelee jossakin oppilaitoksessa, jossa hän suorittaa sosiaalityöntekijän laillistamiseen oikeuttavia opintoja. Tässä on kysymys siis siitä samasta, joka on hyvin normaalia sote-käytäntöä. Niin hoitajien kuin lääkäreidenkin osalta tämä käytäntö on ollut tällainen, mutta tässä otetaan käytäntö, jossa ensinnäkin tehdään muutos, että ylemmän korkeakoulututkinnon omaavan henkilön pätevyyttä ei enää tavoitellakaan, vaan tavoitellaankin alemman korkeakoulututkinnon pätevyyttä. Se on minun mielestäni tosi kova veto. Tämä edustaja Marttilan kirurgivertaus, vaikka täältä annettiin ymmärtää, että se ontuisi, ei minusta onnu lainkaan, koska ei kukaan ajattele myöskään kirurgin ammatissa, että alempi kelpoisuus, alempi korkeakoulututkinto, pätevöittäisi jatkossa toimimaan tilapäisenä kirurgina. Ei kukaan varmaan ajattele, että lisensiaatin tutkinnon sijasta tai erikoislääkäritutkinnon sijasta voisi pätevöityä tähän tehtävään olematta opiskelemassa alan oppilaitoksessa, olematta valmistumatta tähän ammattiin. Kyllä nämä ovat aika kovia juttuja, mitä tässä tehdään.

Kun ensimmäinen vaatimus on siis se, että tässä ei enää tavoitella ylempää korkeakoulututkintoa vaan riittää alempi korkeakoulututkinto, niin tätä listaa, jossa kuvataan jatkossa päteviä tutkintoja, on laajennettu niin, että siihen on otettu myöskin hallintotieteet. Kaikki kunnia hallintotieteen ammattilaisille, mutta kyllä tämä menee minusta jo aika pitkälle.

Ja tähän lista ei lopu, vaan sen lisäksi hallitus on ottanut oikeuden omiin käsiinsä ja päätyntä siihen, että lisätään näitä esimerkkejä, minkälaisia nämä soveltuvat tutkinnot voisivat olla, ja tähän listaan otettiin mukaan geronomi ja kuntoutuksen ohjaaja. Mehän tietenkin ihmeteltiin, että jos lastensuojelua tällä parannetaan, niin missä lastensuojelutehtävissä työskentelevät geronomi ja kuntoutuksen ohjaaja? Aika pitkälti saatiin hakea, myöskin kuntoutuksen ohjaajan näkökulmasta, kuinka monta henkilöä tulisi tosiasiaassa kysymykseen. Kyllä näitä ihan kourallisia saa perata sieltä täältä. Tämä on minusta kovaa puhetta lainsäätäjältä, että me yritetään lastensuojelun ongelmia ratkaista sillä, että me palkattaisiin jatkossa geronomeja ja kuntoutuksen ohjaajia tilapäisiksi sosiaalityöntekijöiksi. Tähän maailma on mennyt.

Mutta tämä ei riittänyt. Käytännössä siis sen lisäksi päädyttiin siihen, että tehtiin tällainen niin sanotusti vuoden enimmäisaika, mutta tulkinta on niin epäselvä, että se antaa mahdollisuuden ketjuttaa näitä tilapäisiä niin, että tästä tulee käytäntö, joka näyttää varsin jatkuvalta. Ja vaikka asiantuntijakuulemisessa osoitettiin merkittävästi kritiikkiä sille, että olisi pitänyt olla sitova enimmäisaika, niin osa on sitä mieltä, että eikö ole ihan hyvä, että sillä tilapäisellä kuitenkin jatkettaisiin, kun hän on luonut asiantuntevat kontaktit tähän perheeseen sen sijasta, että otettaisiin kelpoinen työntekijä. No, sen tämä laki kieltää, totta kai pitää ottaa kelpoinen työntekijä, mutta meillä on niin erikoisia perusteita ollut myös tässä keskustelussa, että välillä minua hävettää, miten me kohdellaan tämän maan johtavia asiantuntijoita sosiaalisten ongelmien ratkaisussa.

No, osa valiokunnan kuulemisesta asiantuntijoista sitten katsoi, että tämä pitäisi jatkossakin rajata käytännössä vain niille, jotka opiskelevat sosiaalityöntekijän ammattiin tai ovat suorittaneet opintoja käytännön harjoittelussa. Ja tätä kautta, niin kuin totesin, me kyllä SDP:ssä lähdetään siitä, että kyllä vähintään pitäisi osoittaa, että on kykyä ja ymmärrystä tälle alalle. Se, että kuka tahansa voi tulla pystymetsästä opiskeltuaan avoimessa yliopistossa, on aika kova juttu. [Puhemies koputtaa] Valiokunnan kuulemisessa myöskin selvisi, että nämä opinnot, joita tarjotaan avoimessa yliopistossa — toisin kuin tämä hallituksen esitys antaa ymmärtää —, ovat erilaisia kuin

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

pääaineopiskelijoiden osalta, mutta tähän emme valitettavasti saaneet minkäänlaista opetusministeriön vastaantuloa siinä, että tämä asia otettaisiin vakavasti.

Minä vielä kerran vetoan kollegoihini siinä, että mitä seuraavaksi. Ja sanon tämän vielä, puhemies: onko seuraavaksi kysymys siitä, että kun jatkossa sata miljoonaa säästetään sosiaalityöstä eli sosiaalihuollosta, niin seuraavaksi käydään lastensuojelun kelpoisuusvaatimukset läpi ja otetaan päteviltä ammattilaisilta myöskin tehtäviä pois, jotta saadaan lisää tilapäisiä kelpoisia tilalle? Kysyn vaan. Jos ei tämä [Puhemies koputtaa] ole totta, sanokaa heti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

20.16 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Itsekin kiinnitin huomiota tähän edustaja Väyrysen kommenttiin. Täällä ihan itse otitte esille tämän lapsiasiavaltuutetun lausunnon ja hänen sanomisensa, ja vastapuolella tuotiin esille lapsiasiavaltuutetun kannanotot, joissa hän vertaa sosiaalityön ammattilaisten työtä kirurgin ammattiin. Se tuotiin täällä esille. Ihan katsoin esimerkiksi Ylestä: ”Pekkarinen korostaa, että lastensuojelu on äärimmäisen vaativaa työtä. Hän vertaa vaativuutta kirurgin työhön. ”Työ vaatii vahvaa osaamista ja arviointikykyä. Siinä ei ole varaa virheisiin. Virheet johtavat oikeusmurhiin, ja ne johtavat todellisiin murhiin. Siihen ei ole varaa.” Tähän lainaukseen, näihin kannanottoihin, lapsiasiavaltuutetun julkisuudessa ottamiin kannanottoihin, täällä viitattiin. Eli mielestäni ei ole lainkaan ontuva vertaus verrata sosiaalityön pätevyyssehtojen madaltamista kirurgin ammattiin.

Ehkä tämä keskustelu osoittaa sen, että tältä hallitukselta puuttuu myös ehkä ymmärrys ja arvostus sosiaalityöntekijöiden koulutusta ja ammattikuntaa kohtaan, ja mielestäni se on valitettavaa. Me sosiaalidemokraatit olemme nyt yrittäneet kaikkemme valiokunnassa, käyneet keskustelua kuulemisessa, olemme tehneet vastaesityksen täällä salissa ensimmäisessä ja toisessa käsittelyssä, peranneet ja vedonneet hallitukseen tuloksetta. Tämän keskustelun jälkeen ehkä hieman jopa pelonsekaisin odotuksin odotan näitä tulevia hallituksen uudistuksia liittyen tähän ammattihenkilölakiin ja muihin uudistuksiin, koska täällä ei selkeästi osoitettu viestiä sen edestä, että nämä heikennykset jäävät nyt tähän, vaan raotettiin jo ovea tuleville heikennyksille.

Valitettavasti me emme pysty enempää puolustamaan sosiaalityöntekijöitä. Toivottavasti ne sosiaalityöntekijät ja ammattikunta, joka seuraa tätä keskustelua ja eduskuntakäsittelyä, tietävät, ketkä ovat olleet ja ovat heidän puolellaan ja ketkä eivät ole.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

20.19 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kyllä ainakin omassa mielessä se vertaus toisten ammattien vaatimuksiin on juuri se osuva vertaus. Edustaja Marttilan huomio oli loistava.

Kun tulin äsken saliin tuolta — kävin juomassa yhden limpparin, kun tässä rupesti suuta kuivamaan, pitkä ilta on taas menossa sote-ihmisillä — takaisin ja Marttila puhui just, että hallitus asettaa alan kuoppaan, niin minä luulin, että nyt ollaan siirrytty käsittelemään jo tätä palkkakuoppalakia, mutta ei: tänään kuopataan sosiaalityötä. Minä mietin siinä sitten, kun tulin, sallisivatko just lääkärit, vaikka insinöörit, muut tämmöiset ehkä miesvaltaiset

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

alat, että niille tehtäisiin tällainen samanlainen. Tämä on tosi härski laki kaikessa, mitä on. Siis miksi just tältä alalta?

Minä haluaisin vielä kuulla ehkä edustaja Väyryselä sen, miksi sinä et näe tätä vertausta sopivana. [Ilmari Nurminen: Samoin!] Lähdit äsken pois, mutta...

Toinen hyvä huomio, mikä tuli vielä mieleen, oli tuo edustaja Lindénin huomio, että tämä on myös säästölaki. Siellä budjettikirjassa lukee aivan selkeästi, että miinus kaksi miljoonaa. Tämä kaksi miljoonaa ei näissä kaikissa leikkausoperaatioissa ole kauhean iso raha, joten se rahamäärä olisi voinut jäädä olematta pois sieltä. Tämä kahden miljoonan säästö olisi voitu jättää pois. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

20.21 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on käyty läpi myöskin sitä kritiikkiä, jota tämä esitys omalta osaltaan herättää. Ajattelin joitakin näkökulmia tässä lainata.

Tuohon äskeiseen keskusteluun on vielä todettava, että monet valiokunnan jäsenet ovat tämän illan aikana viitanneet siihen, olisiko ollut järkevää jättää tekemättä tämä esitys, ja kannat ovat vaihdelleet. Valiokunnan mietinnön sivulla 6, sen alareunassa, otetaan tähän jälleen kantaa: ”Valiokunta painottaa, että lainmuutoksen toimeenpanon osalta on tärkeää antaa tarkempaa kansallista ohjausta soveltamiskäytäntöjen yhdenmukaisuuden varmistamiseksi. Valiokunta korostaa lisäksi, että tilapäisenä sosiaalityöntekijänä toimimisen edellytyksiä ja määräaika koskevia säännöksiä tulee tarkastella uudelleen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelun yhteydessä. Valmistelussa tulee huomioida myös nyt tehtävästä lainmuutoksesta saadut kokemukset. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että sosiaalityöntekijän ammatin koulutuspolkuja ja -rakenteita uudistetaan jatkossa.”

Kyllä tässä on aika paljon mietittävää, miksi sosiaali- ja terveysvaliokunta tulee tähän tulokseen, että tätä asiaa on syytä vielä arvioida tämän kokonaisuudistuksen yhteydessä. Tämähän on valiokunnan lausuntona todella painava. Siis jos tämä olisi kirjoihin ja kansiin hakattu niin, ettei tässä olisi kahta sanaa sanottavana, eihän täällä koko valiokunta tällaista kantaa ottaisi. Valiokunta ottaa tämän kannan sen takia, että muutamat näistä tulkintakäytännöistä ovat jatkossa ilmeisiä ja me emme voi tässä vaiheessa tehdä määräämme enempää.

Toisaalta tässä kokonaisuudistuksen yhteydessä olisi syytä vielä tarkastella, mentiinkö tällä kerralla liian pitkälle. Joku voisi sitten sanoa, että tarkastellaan nyt ja että eihän olla menty, mutta fakta on myöskin se, että valiokunta toteaa, että sosiaalityöntekijän ammatin koulutuspolkuja ja -rakenteita tulisi uudistaa jatkossa.

Päätin äskeisen puheenvuoroni toteamalla, että tässä on iso vastuu myös opetusministeriöllä siinä, millä tavalla käytännössä avoimesta yliopistosta jatkossa tulee tilapäisiä sosiaalityöntekijöitä. Saamamme selvityksen perusteella tämä ei vakuuta minua. On sanottava, että jos kerran voidaan nousta tilapäisen sosiaalityöntekijän tehtäviin, toisin kuin avoimesta yliopistosta on koskaan ennen voinut, niin tässä tapauksessa se pitäisi ottaa avoimen yliopiston opinnoissa myös huomioon. Ja minä olen tosi kiitollinen, että tämä otettiin huomiona esiin, koska tässä ammattihenkilölain kokonaisuudistuksessa sosiaali- ja

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

terveysministeriö työskentelee totta kai rinta rinnan opetusministeriön kanssa, ja nämä huomiot on pakko käydä läpi — sen verran painavaa asiaa tässä oli.

Arvoisa puhemies! Tulkintakäytänteistä: Nythän on sitten hyvinvointialueella mahdollisuus ottaa kantaa siihen, kuka on soveltuva, sopiva henkilö tilapäiseksi sosiaalityöntekijäksi. [Ville Merinen: Olisiko jalkaterapeutti?] — Jalkaterapeutti ei ole vielä, mutta sitä on pohdittu eri piireissä, olisiko tässä listassa voinut olla myöskin sairaanhoitaja (AMK). Minä olen todella kiitollinen, että meidän ei tarvitse tänään esitellä sellaista mietintöä, jossa valiokunta olisi lisännyt tähän myöskin sairaanhoitajan (AMK). Mutta minä vakavasti sanon, että tämä pandoran lipas on avattu myös siinä, että täällä osa porukasta ajattelee, että kyllä se tarpeeksi lähellä on. Minä ymmärrän hyvin, että jos hallintotieteitten alemman korkeakoulututkinnon omaava henkilö opiskeltuaan avoimessa yliopistossa aineopintojen verran voisi nousta myös sosiaalityöntekijäksi, niin joku voisi ajatella, että kyllä sairaanhoitajallakin on tarpeeksi sosiaalisen elämän tuntemusta, että hän pystyisi tähän, mutta kyllä siinä mennään jo todella pitkälle. Valitettava totuus on nyt se, että kun kandin tutkinto eli alempi korkeakoulututkinto riittää, niin työnantajan käsissä on arvioida, millä asiantuntemuksella nouseaan tähän tehtävään.

Valiokunta käy ansiokkaasti läpi työnantajan vastuuta arvioida tapauskohtaisesti työntekijän korkeakoulututkinnon soveltuvuutta ja käytännön kokemuksen ja ammattitaidon riittävyyttä ja pitää myöskin tärkeänä, että kun työntekijä osoitetaan toimimaan esimerkiksi tilapäisenä lastensuojelun sosiaalityöntekijänä, niin työnantajan tulee myöskin varmistua siitä, että työntekijällä on kyseisiin tehtäviin koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella riittävä osaaminen. Oma kysymykseni onkin, riittääkö tämä valiokunnan tekemä listaus, vai mennäänkö tämän yli. Nähdäänkö me vielä sairaanhoitaja (AMK) -tutkinnolla olevia tilapäisiä sosiaalityöntekijöitä, kun sitä nimenomaisesti ei ole kielletty? Tässä jää soveltuvuus käytännössä hyvinvointialueiden harkittavaksi.

Arvoisa puhemies! Tässä sitten myöskin jää hyvinvointialueiden harkittavaksi se, kuinka tilapäisesti tämä vuoden enimmäisaika otetaan ja minkälaisia variaatioita siinäkin nähdään. Lienee selvää jo tässä tapauksessa, että kaikkea tullaan näkemään.

Kolmanneksi haluan nostaa tulkintakäytännöistä esiin myöskin sen, että on tässä kyllä aikalainen aukko myös siinä, tarvitaanko aina työparia tällaisen tilapäisen työntekijän toimiessa kentällä vai ei. Tästä valiokunta sai selvityksiä, ja voidaan sanoa, että tässäkin on tulkintakäytäntöä, jonka johdosta nämä käytänteet saattavat kentällä vaihdella. Selvää on se, että näitä vaativia lastensuojelun toimenpiteitä ei pysty tekemään tilapäinen työntekijä, mutta fakta on samaan aikaan se, että hyvinvointialueet näyttävät resursoivan tämän tilapäisen työntekijän neuvonnan ja ohjauksen niin minimiin, että kysymys tuleekin siitä, onko hänellä tosiasiallinen kyky toimia näissä tehtävissä, jotka kentällä sitten on.

No sitten vielä yksi tulkinta on se, [Puhemies koputtaa] toimiiko tämä niin, että hallitus listaa Hyvän työn ohjelmassa pitkän joukon toimenpiteitä, kuinka sosiaalityöntekijöiden saamista helpotetaan. On pakko teille kertoa, että nämä toimet jäävät ja kalpenevat kaiken sen rinnalla, millä tavalla viime kaudella yritettiin saada sote-työntekijöitä. Minä olen todella huolissani siitä, missä vaiheessa hallitukselle paljastuu, että nämä toimet, jotka on esitetty, jäävät todella vajaiksi. Ei näillä sitä pito- ja vetovoimaa valitettavasti ole. [Puhemies koputtaa] Ainoa ratkaisu on sitten palkkaus, ja siihenkään ei kovin helppoja ratkaisuja hyvinvointialueilla ole, kun rahaa ei hallitukselta tipu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttila.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

20.29 **Helena Marttila sd:** Arvoisa rouva puhemies! Päätin ottaa vielä yhden puheenvuoron ja tällä kertaa nyt sosionomin koulutuksen saaneena.

Tosiaan arvostan valtavasti myös sosionomien ammattikuntaa, ja toivon, että he, jotka kenties tätä keskustelua kuulevat, eivät koe, että olisi tarkoitus lytätä heidän ammattikuntaansa tässä. Mutta sosiaalityöntekijänä otan siihen sen näkökulman, että aivan kuten meillä on valtavaan päteviä, osaavia, kokeneita sairaanhoitajia, niin on syystäkin lääkäreiden ammattikunta, jolla on oma koulutuspohjansa. Edelleen kuvittelen tilannetta, että keväällä olisi hätäpäissään kokoustettu ja päätetty esimerkiksi alentaa tai pyyhkiä kokonaan kartalta diplomi-insinöörien koulutus tai lääkäreiden koulutus. Eihän tällaista tilannetta varmastikaan olisi tapahtunut, ja sen vuoksi olen äärimmäisen pahoillani siitä, miten ehkä vähän tätä sosiaalityön professiota arvostetaan. Herää jopa kysymys, onko jatkossa tarpeen laisinkaan opettaa yliopistossa sosiaalityön opintoja, jos ei sillä käytännössä työelämässä ole kuitenkaan sitten merkitystä.

Ehkä erona kuitenkin muihin ammattikuntiin: Kyseessä on kuitenkin laillistettu ammattinimike Valviralta, ja laissa on hyvin tarkkaan määritelty näitä tehtäviä, jotka tämän lakiesityksen myötä eivät siirtyisi kuitenkaan tälle kirjavalle joukolle vaan säilyisivät näillä laillistetuilla sosiaalityöntekijöillä jatkossakin. Ja ne ovat äärimmäisen raskaita ja painavia tehtäviä hoidettavaksi, ja aivan kuten täällä on keskustelussa kuvattu, ne johtavat jopa oikeusmurhiin, tai tiedämme, että aina on lapsensurman mahdollisuus lastensuojelussakin.

Tässä huolestuneena kuuntelin sitä viestiä, mikä hallituspuolueilta tuli. Ja kun jatkossa tarkastelemme näitä tehtäviä ja kenties niitä alennetaan, niin herää kyllä kysymys siitä, mikä ammattikunta on seuraava.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

20.31 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Keskustellaan ammattivaatimuksesta sosiaalityöntekijällä, joka pystyy tekemään näitä lastensuojelun ehkä raskaimpia päätöksiä tai vaativimpia tehtäviä, eli siitä, kuka on soveltuva työntekijäksi lastensuojeluun, toimimaan siellä sosiaalityöntekijänä, joka tekee huostaanottoja.

Tällä kokemuksella, mitä minulla on lastensuojelusta — olen siis joskus joutunut itsekin tekemään lastensuojeluilmoituksia, olen opettanut useita lapsia, jotka ovat olleet huostassa, ja olen myös seurannut tätä keskustelua siitä, miten näitä huostaanottoja tehdään —, tällä omalla elämäkokemuksella, mikä minulla on, kuka tahansa lastensuojelussa onkin töissä, kuinka laaja se koulutusvaatimus nyt on ja kuinka korkeasti koulutettu siellä on, niin minun mielestäni siellä ei saisi olla töissä sellaisia, joilla ei ole omia lapsia ollenkaan.

Se on sellainen asia, että kun olen tutustunut näihin huostaanottotapauksiin, kiireellisiin sijoituksiin, niin minun mielestäni siellä on aika näköalattomuutta siinä, millä perusteilla lapsi on otettu huostaan. Minä tiedän sen, että näitä on tehty myös toistepäin niin, että ei ole otettu huostaan, vaikka pitäisi ottaa huostaan. Mutta on käsittämätöntä, että jostakin perheestä ulkopuolinen saattaa tehdä suitsait jonkun päätöksen. Tiedän, että niissä yleensä vähän pidempään niitä asioita pohditaan. Mutta minun mielestäni se, että olisi itsellä omia lapsia, toisi todella paljon syvyyttä ymmärtää erilaisten perheiden asioita. Nyt tällä hetkellä on hyvin nuoriakin ihmisiä lastensuojelun vaativissa töissä. On hyvä, että yhtenäistetään näitä vaatimuksia, että ne olisivat ympäri Suomen samat. Mutta mikään ei korvaa sitä äidin

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

tuomaa tai isän tuomaa kokemusta, kun arvioidaan, pystyykö joku perhe [Puhemies koputtaa] hoitamaan omia lapsiaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

20.34 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Olemme nyt pitkään käsitelleet tätä lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusehtojen heikennystä, jonka hallitus on tuonut tänne. Täällä oikeastaan on nyt kuultu kokoomuksesta muutama puheenvuoro, ja nyt illalla perussuomalaiset pääsivät ääneen perustelemaan tätä esitystään.

Tiedän, Väyrynen, että jo kerroitte, että ette halua vastata tähän, mutta mielestäni on myös kohtuullista, että kun täällä käydään keskustelua, niin voisitte vielä vastata tähän asiaan, joka täällä jäi ihmetyttämään tässä teidän puheenvuorossanne. Täällä kysyttiin teiltä, että jos säästöjen takia kirurgin pätevyysvaatimuksia heikennettäisiin, niin olisiko se teille ok. Täällä on nyt kysytty tätä ja viitattu tähän lapsiasiainvaltuutetun julkisuudessa viitattuun kannanottoon, ja toivoisin, että voisitte nyt vielä avata ja kertoa ajatuksianne tähän liittyen, ettei kenellekään jää väärinymmärryksiä. Mielestäni se olisi ihan kohtuullista ja oikeudenmukaista, etenkin kun te heikennätte nyt sosiaalityöntekijän pätevyysvaatimuksia.

Olen odottanut täällä koko illan ja edellisen keskustelun ajan perussuomalaisen kannanottoja tähän esitykseen. Nyt saimme tämän esityksen, ja kun alkupuheenvuoron kuuntelin, niin, kyllä, siellä on ymmärrystä, että nämä ammattilaiset tekevät erittäin vaikeaa ja haastavaa työtä, mutta sitten loppupuheenvuoro — ei voi muuta kuin suu auki ihmetellä näitä perussuomalaisen argumentteja tämänkin esityksen tueksi. Eli oletteko todella sitä mieltä, että lapsettomat ihmiset eivät voisi toimia sosiaalityöntekijänä esimerkiksi lastensuojelussa? Oletteko sitä mieltä? [Juha Mäenpää pyytää vastauspuheenvuoroa] Toivoisin, että voisitte hieman avata vielä ajatuksianne. Ja ylipäätänsä mielestäni tällainen epäluottamus ammattilaisia kohtaan, mistä mielestäni puheenvuoronne kertoi, ei ole hyvätapaista, vaan meidän nimenomaan pitää luottaa meidän koulutettuihin ammattilaisiin, jotka tekevät äärettömän vaativaa työtä ja varmasti koko ammattitaidollaan joutuvat ratkaisemaan näitä kiistatta erittäin vaativia tapauksia, mihin itsekkin viittasitte. Mutta se, että te madallatte näitten henkilöitten osaamista ja pätevyysvaatimuksia ja sanotte, että lapsettomilla henkilöillä ei ole mitään asiaa näihin tehtäviin, ei ole mielestäni oikeudenmukaista ja kohtuullista. [Juha Mäenpää: Kuka niin on sanonut?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

20.37 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Meillä täällä eduskunnassa on välillä posketon tarve lähteä neuvomaan, miten asioita pitäisi käytännössä hoitaa, ja se kuuluu aika monissakin puheenvuoroissa.

Yksi sosiaalityöntekijän suurista vitsauksista on se, että me kansalaisina ja myöskin kansanedustajina mielellämme neuvomme, miten sitä työtä pitäisi tehdä. Tällaisia puheenvuoroja käytetään hyvin usein. Arkijärjellä ja arkikokemuksella me usein myöskin asetamme sanamme niin, että me tiedämme, miten asiat pitäisi hoitaa. Mutta kun me emme tunne näitä tapauksia, joita lastensuojelussa hoidetaan, niin me emme myöskään ole kaiken tiedon äärellä, mutta silti meillä on totuttuun tapaan valtava tarve ottaa kantaa siihen,

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

hoitavatko sosiaalityöntekijät omaa tehtäväänsä pätevästi vai pätemättömästi, ja olen siitä suuresti pahoillani. Se on ammattiryhmä, joka joutuu usein julkisessa keskustelussa vainon kohteeksi siitä, onko tehty oikeita vai väriä ratkaisuja. Harva käy esimerkiksi edustaja Väyrysen ammattiryhmän eli kirurgien päälle sanomalla, että nyt on aivan väärin leikattu, aivan väärin on leikattu. Tämä on se meidän iso ongelmamme. Minusta se on käsittämätöntä, eli meidän täytyisi myöskin osata hillitä itseämme.

Ja edustaja Mäenpää, katson vielä jälkikäteen teidän sananne, mutta minua loukkasivat ne sanat kaikkien niiden ihmisten puolesta, jotka ovat tässä maassa sosiaalityöntekijöitä ja jotka eivät esimerkiksi jostain syystä omia lapsia saa. Minulle tuli, kuules, kyyneleet silmiin. Minä sanon, että se on todella loukkaavaa, miten te muotoilitte sananne — me voimme jälkikäteen katsoa pöytäkirjasta, miten se kuului. Mutta kun minulle tuli sellainen käsitys ja pyysin sen takia vastauspuheenvuoron, että eduskunnassa, jossa kansanedustajana käytitte puheenvuoron, jossa arvioitte sosiaalityön pätevyyttä, sosiaalityöntekijän pätevyyttä, viittasitte siihen, että vain sellaisen henkilön, jolla on omia lapsia, tulisi toimia näissä tehtävissä, niin se menee kyllä yli kaiken minun ymmärrykseni. Monilla ihmisillä on todella kipeä haava se, saavatko he lapsia, ja me asetetaan eduskunnassa heidät sellaiseen tilanteeseen, että sosiaalityöntekijän kelpoisuusvaatimusten yhteydessä me annetaan tällaisia vaatimuksia eduskunnan taholta. Eihän tämä ole edes perustuslaillista, puhumattakaan, että tämä olisi asiallista. Mutta arvioidaan myöhemmin, mitä te todella sanoitte, minä en ehtinyt enkä pystynyt sitä nyt tarkastamaan.

On todella tärkeitä, että kun täällä puhutaan, puhutaan niin, että me arvostetaan myöskin niitä työntekijöitä, jotka tuolla eturintamassa ovat. Sellaiset pienetkin vihjaukset siihen, että parhaimpia työntekijöitä ovat sellaiset, joilla on omia lapsia, kun he ymmärtävät parhaiten, on minusta kyllä tosi loukkaavaa menoa.

Lopuksi haluan sanoa sen, että kyllä Talentia varmasti miettii, miten on mahdollista, että eduskunnassa tämä on se taso, jolla sosiaalityön tekemisen kelpoisuuksista päätetään. He ovat yrittäneet meitä saada ymmärtämään, [Puhemies koputtaa] mistä on kysymys. He ovat tehneet kaikkensa, ja kun katsotte sitä kampanjaa ja viestintää, mitä tuolla on ollut, niin eikö siitä olisi voinut jo päätellä, että hekin tarvitsisivat edes vähän, edes vähän, arvostusta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

20.40 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa työhuoneella kuuntelin hetken tätä keskustelua, ja ajattelin tulla tähän vielä tuomaan hieman työnantajan näkökannasta esiin tätä problematiikkaa, mikä tässä on.

Tämä esitys uhkaa tosiaan asiakkaiden turvallisuutta ja oikeusturvaa, mutta työnantajien näkökannasta on sellainen ongelma, että työnantajilla on kuitenkin valvontavelvollisuus ja huolehtimisvelvoite. Kyllä minä olen tosi huolissani, että jos näin riskialttiille alalle palkataan epäpätevää tai mahdollisesti epäpätevää henkilökuntaa, niin millä tavalla työnantaja pystyy silloin täyttämään huolehtimisvelvoitteen ja tällaiset työturvallisuusvelvoitteet. En ole aivan varma, onko tätä asiaa, kulmaa, tässä keskustelussa tuotu esiin, ja halusin tämän varmistaa.

Sitä kautta kaikki välilliset vaikutukset saattavat muodostua hyvinkin kalliiksi, ne inhimilliset näkökannat mutta myös ihan taloudellisetkin näkökannat, mikäli ongelmat

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

pahenevat. Ja miten näitä sitten tosiaan ruvetaan ratkomaan? Jos havaitaan, että työnantajat eli he, jotka palkkaavat näitä henkilöitä, ovat toimineet vaikka työturvallisuuslain vastaisesti tai rikkoneet huolehtimisvelvoitetta, niin mitäs sitten tapahtuu? — Tällainen näkökanta, kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

20.42 Juha Mäenpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa edustaja Kiuru kovin arvosteli sitä, mitä minä sanoin. Jos te ette ymmärtänyt sitä, niin en minä sille mitään mahda. Minä yritin kertoa teille, että ei voi olla niin, että vähäisellä kokemuksella nuoret ihmiset... Valitettavasti he joutuvat tekemään semmoisia päätöksiä. Se, että jos olet kasvattanut itse omia lapsiasi, antaa kyllä ihan erilaista perspektiiviä siihen näkökulmaan, millaista se perhe-elämä on.

Te sanoitte äsken, että meillä edustajilla ei ole kykyä arvioida sitä, miten ne yksittäistapaukset ovat siellä edenneet. Luuletteko te, että minä muuten vaan puhun tästä asiasta? Kyllä minä olen ollut istumassa niissä lastensuojelun palaverissa, ja valitettavan pieni osa niistä on kaatunut hallinto-oikeudessa, kun sinne on kirjattu, voisi sanoa, järkyttäviä asioita tarkoitushakuisesti. Ei tämä ole hyvä, että tällainen tilanne pääsee syntymään, että jostakin perheestä viedään lapset.

Muistan aina sen, kun tuolla jossakin Vantaalla oli joku poika hukkunut, ja siinä kerrottiin, että koko kylä suree tätä asiaa, koko lähitienoo suree sitä, että vanhemmat ovat menettäneet lapsensa. Kun sitä asiaa ajattelee, niin kun sosiaalityö puuttuu — joskus aiheettomasti, tarpeettomasti — tällaiseen, niin myös ne lapset menettävät vanhempansa. Jos te ette oikeasti on nähnyt tällaisia tapauksia, niin suosittelen tutustumaan näihin asioihin pikkuisen paremmin. Minun mielestäni siellä näkyy se kokemattomuus, jos tällaisia päästään tekemään. [Helena Marttilan välihuuto]

Nyt, edustaja Kiuru, kun teillä oli varaa arvostella minua ja minun tekemisiäni ja sanomisiani täällä, niin miten te viime kaudella hoiditte niitä koronarokotteita, oliko se kaikki samalla tavalla? Jos te rupeatte arvostelemaan minua, niin minäkin voin ruveta arvostelemaan teitä ja teidän puheitanne ja sanomisiaanne. [Ilmari Nurmisen välihuuto] Katsokaa peiliin, ette te mikään ylipappi ole täällä salissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

20.45 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käyty pitkää ja hyvää keskustelua tästä sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusehtojen heikentämisestä. Ja jos tässä nyt vielä tiivistää loppuun näitä ydinkohtia, mitä tässä on tullut esille, niin todellakaan ei siitä päästä mihinkään, että kyse on säästölaista. Kahden miljoonan euron säästö sieltä hyvinvointialueilta tämän lakiesityksen myötä tehdään, ja tietysti se avainasia tässä on nyt se, miten käy niille päteville, koulutetuille sosiaalityöntekijöille, joita tällä hetkellä vielä alalla työskentelee, joita lastensuojelussa vielä työskentelee, kun heille kuitenkin tämän lakimuutoksen myötä todennäköisesti tulee lisää sitä valvontavelvoitetta ja he joutuvat ikään kuin myöskin sitten katsomaan näitten kouluttamattomien työntekijöiden perään. Ja kyllä me keskustassa kannamme kovasti huolta siitä, käykö jatkossa edelleen niin, että tästä lastensuojelusta, josta me kovasti kannamme huolta, entistä enemmän nämä pätevät työntekijät sitten kaikkoavat pois.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Arvoisa rouva puhemies! Siitä olen tyytyväinen, että tässä nyt iltaa kohti on noita hallituspuolueen edustajia tullut saliin. Olisin toivonut tietysti, ja olisi ollut mukavaa, että kun tuossa aiemmin käytiin pitkä keskustelu näistä ammatillisen koulutuksen leikkauksista, niin olisi myös perussuomalaisia ollut keskustelemassa, esimerkiksi edustaja Mäenpää, koska todella paljon olette ääntä pitäneet tästä ammatillisen koulutuksen arvostuksesta. Mutta hyvä kuitenkin, että tässä vaiheessa saliin ilmestyitte.

Mutta tähän ammattihenkilöstön lain muutoksen vielä: keskusta todellakin vastustaa tätä, ja toivomme, että hallitus ei tätä väkisten vie eteenpäin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

20.47 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäenpää taisi lähteä saunaan, niin hän ei nyt ehtinyt jäädä enää täällä ottamaan kantaa näihin asioihin, mutta peukutusta näyttää hänelle tulevan. Että siitä vaan.

Minusta tässä on niin vakavasta asiasta kysymys, siitä, kuka kelpaa sosiaalityöntekijäksi. Täällä saman keskustelun aikana, kun puhutaan kelpoisuuksista ja puhutaan kelpoisuuksien alentamisesta, puhutaan siitä, tekevätkö sosiaalityöntekijät hyvää työtä, minkälaista työtä he tekevät, ja siinä samassa yhteydessä edustaja Mäenpää ottaa esiin sen, että sellaisen henkilön, jolla ei ole lapsia, ei tulisi toimia sosiaalityöntekijänä. Tässä toisessa puheenvuorossaan edustaja Mäenpää perusteli sitä niin, että nimenomaan siksi, että esimerkiksi näillä nuoremmilla ihmisillä ei ole vielä tarpeeksi elämäkokemusta.

Minusta on todella relevantti pointti siinä, että jos hän antaa ymmärtää, että ihmiset eivät kelpaa lapsettomina hoitamaan näitä tehtäviä ja että erityisesti nuoret, jotka eivät ole alalle vielä kovin perehtyneitä, eivät kelpaa tätä tehtävää hoitamaan, niin miksi edustaja Mäenpää sitten puolustaa tätä esitystä. Tässähän tulee pelkästään avoimesta yliopistosta valmistuneita ihmisiä, joilla ei ole edes minkäänlaista pääaineopiskelijakokemusta tästä alasta, suoraan sinne etulinjaan. Kyllä minun täytyy sanoa, että täällä käytetään niin ihmeellisiä puheenvuoroja, että tämä ei voi olla totta.

Minua loukkaa niiden ihmisten puolesta, että me asetetaan jollekin ammattiryhmälle pätevyysvaatimukseksi se, onko lapsia vai ei. Voivatko esimerkiksi lastensuojelussa työskentelevät ihmiset ottaa tämän henkilökohtaisesti? Minusta nämä ihmiset aivan varmasti ottavat. Kuinka syvälle se sattuu sydämeen, että eduskunnassa käytetään tällaisia puheenvuoroja ja että täällä saa tällaisia puheenvuoroja käyttää ja vielä asian vierestä. Täällä saa puhua vaikka rokotteista, kun puhutaan sosiaalityöntekijän kelpoisuuksista. Täällä saa asian vierestä haukkua myös muita. Minä kysyin, miksi edustaja Mäenpää sanoo täällä jotain näin loukkaavaa, ja tähän en saanut vastausta.

Kysyn tätä, puhemies, ihan niiden ihmisten takia, jotka tuolla eturintamassa työskentelevät sosiaalityöntekijöinä ja jotka miettivät, miten eduskunta suhtautuu kelpoisen sosiaalityöntekijän toimeen. Tänään me se kuultiin, että paras rimanalitus tulee siitä, että me edustajat — yksittäinen edustaja — asetetaan täällä kelpoisuusvaatimukseksi esimerkiksi sen, että tällä pitäisi olla lapsiakin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wickström.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

20.50 Henrik Wickström r: Arvoisa puhemies, värderade fru talman! Ajattelin, että en olisi sanonut mitään, mutta nyt kun keskustelu käy sen verran kuumana, ajattelin keskittyä tähän itse hallituksen esitykseen.

Ehkä nostaisin tästä vielä esiin sen kokonaisvaltaisen tilannekuvan, eli meidän ollaan käytännössä tässä haastavassa tilanteessa, mitä tulee sosiaalityöntekijöihin, myöskin juuri sen takia, että me ei olla huomioitu käytännössä sitä suurta veto- ja pitovoimaongelmaa, mikä täällä sosiaalityöntekijäalalla on, ja se on kasvanut useamman vuoden aikana. Ja tässä esityksessähän käytännössä hallitus joutuu lähtemään ratkaisemaan niitä haasteita, mitä tällä hetkellä kentältä löytyy, eli kerta kaikkiaan sitä, että löytyy haasteita hyvinvointialueilla saada sosiaalityöntekijöitä töihin.

Ja pakko se on sanoa, että tässä esityksessä on pyritty parhaimmalla tavalla myöskin luomaan niitä edellytyksiä, että hyvinvointialueet pystyvät täyttämään ne lakisääteiset velvoitteet, joita niillä on. Ja itse on pakko todeta, kun olen myöskin sote-valiokunnan jäsen, että haluan sanoa sen, että arvostan jokaisen näkemystä liittyen tähän esitykseen, kun tämän voi katsoa hyvin eri näkökulmista. Mutta itse on pakko sanoa se, että jos katsoo, mitä myöskin lapsiasiainvaltuutettu on todennut ja moni muu asiantuntija on sanonut, niin on tärkeää miettiä tilannetta myöskin juuri sen asiakkaan näkökulmasta, ja monessa kohtaa voi olla sellaisia tilanteita, että on tärkeää, että saa jonkun turvallisen henkilön, joka pystyy auttamaan ja tukemaan ongelmallisessa tilanteessa. Tällä tavalla ainakin itse haluan alleviivata, etten ajattele — ja omassa eduskuntaryhmässä me ei ajatella — että tällä tavalla halutaan väheksyä sosiaalityöntekijöiden tärkeää osaamista ja kompetenssia, vaan tällä tavalla halutaan löytää ratkaisuja tähän akuuttiin tilanteeseen.

Sitten haluan katsoa jo eteenpäin. Kuten me kaikki tiedetään ja tässä salikeskustelussa on ollut jo esillä, niin nyt tulee myöskin sosiaali- ja terveysalaa koskeva mittava tehtävänjakotarkastelu, joka toivottavasti etenee myöskin tänne eduskuntaan ensi vuoden aikana. Pidän myöskin ihan paikallaan sitä, että käydään tietenkin läpi myöskin tätä sosiaalityöntekijöiden tilannetta. Mutta itse haluaisin nostaa esiin myöskin sen viestin, että kun tässä salissa puhutaan hyvin paljon juuri sosiaali- ja terveyspalveluista, niin myös me edustajat puhutaan yleensä juuri tästä terveyspuolesta, ja nyt puhutaan tästä sosiaalipuolesta juuri tämän esityksen suhteen, joten itse toivon, että me saadaan myöskin vahvistettua kauttaaltaan koko tämän sosiaalityöntekijöiden alan veto- ja pitovoimaa. Mutta tässä tilanteessa näen tämän esityksen paikallaan juuri sen takia, että pystytään tähän akuuttiin tilaan, joka tällä hetkellä kentällä on, löytämään ratkaisuja. [Helena Marttila: Entä lääkäripula?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

20.53 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hieman jäi kyllä harmittamaan tämä perussuomalaisten salikeskustelu ja oikeastaan vähän -käyttäytyminenkin. Täällä edustaja Mäenpää hyökkäsi aika voimakkaasti meidän vastustavaa kantaamme kohden erilaisilla argumenteilla, ja kun me edustaja Kiurun kanssa pyysimme vastauspuheenvuoron edustaja Mäenpään puheenvuoroon ja syytöksiin, hän lähti salista ja ovenpielessä sanoi käsittääkseni, että ”lähden saunaan”. En tiedä, miten se pöytäkirjoihin tuli mutta... [Krista Kiuru: Tai sauna menee kiinni!] — Anteeksi, joo, ”sauna menee kiinni”. — Jollain tavalla ehkä toivoisin, että jos perussuomalaiset eivät käy tästä asiasta keskustelua... Te tuhansien ihmisten pätevyysvaatimuksia madallatte — tämä on ollut

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

sosiaalityöntekijöille äärettömän iso asia — ja te ette käytä yhtään puheenvuoroa. Nyt tuli yksi tällainen edustajan puheenvuoro, jossa perustelite perussuomalaisen puolueen kantaa tähän esitykseen. Ehkä itseäni vähän harmittaa, että tämä on toistuvaa.

Viime kerralla, kun me puhuttiin lasten ja nuorten palveluista, kuntoutustuista, teidän edustajillanne ei ollut taas mitään. [Pia Sillanpää pyytää vastauspuheenvuoroa] Sitten yksi edustaja teiltä otti puheenvuoron ja viittasi näihin kaljanjuomisiin ja ties mihinkä muuhun. Nyt edustaja Mäenpää, kun puhutaan sosiaalityöntekijöiden tilanteesta, tulee ja pitää tällaisen trollipuheenvuoron. Mielestäni tätä on nyt käsitelty täällä hyvin laajasti, mutta perussuomalaisten kanta tämän edustaja Mäenpään puheenvuoron perusteella on se, että te kritisoitte sitä, että tässä madalletaan pätevyysvaatimuksia, koska toitte esiin — en muista, mikä lainaus oli — että nuoremmat huonommilla pätevyyksillä tekevät näitä päätöksiä. Te kritisoitte sitä, mutta samaan aikaan te teette tällä esityksellä sitä.

Sitten te puhuitte erilaisista tapauksista, mitä tapahtuu, mutta jätitte mainitsematta kaikki ne julkisuudessa olleet valitettavat tapaukset, joihin ei ole pystytty puuttumaan sosiaalityössä. Me tiedämme näitä, Vilja Eerikan ja monia muita, jotka keskustelussa ovat, ja kyllä silloin syytetään sosiaalityöntekijöitä siitä, miksi ei ole puututtu, ja näin.

Tämä keskustelu on ollut hyvää, mutta jollain tavalla olisin toivonut hallitukselta enemmän perusteluja.

RKP:n puheenvuorosta täällä on keskusteltu todella kattavasti, ja ette ole olleet paikalla. En viitsisi lähteä uudestaan käymään tätä keskustelua ja korjaamaan näitä väittämiä, joita kävitte. Te olette perussuomalaisten ja kokoomuksen ja kristillisdemokraattien kanssa hallituksessa. Kun olemme käyneet [Puhemies koputtaa] tätä debattia, niin toivoisin, että olette paikalla keskustelemassa silloin, kun näistä argumenteista käydään täällä keskustelua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kun puhujalista on lyhyt, en myönnä tässä vaiheessa enää vastauspuheenvuoroja, mutta voi pyytää varsinaisen puheenvuoron, jos haluaa vastata. — Edustaja Marttila.

20.56 Helena Marttila sd: Arvoisa rouva puhemies! Onhan tämä aivan käsittämätöntä, että hallituksen mielestä lapsen saanti pätevoittää sosiaalityöntekijäksi mutta maisterin opinnot eivät.

Minusta täällä on käytetty puheenvuoroja hyvin siitä, että pitää huolehtia alan veto- ja pitovoimasta, mutta kyllä kyseenalaistan sitä, miten alan veto- tai pitovoimaa mahtaa lisätä se, että alan ammattikuntaa ei lainkaan arvosteta, ja toivoisin, että esimerkiksi edustaja Wickström tätä ajatuksenjuoksua hieman vielä meille avaisi.

On totta, että lastensuojelusta kun puhutaan, tuntuu siltä, että aina työntekijä tekee joko liian vähän tai liian paljon. Minusta tämä alleviivaa sitä, että kyse on erittäin järeästä julkisesta vallankäytöstä, jos verrataan vaikkapa poliisiin tai lääkäriinkin, ja juuri sen vuoksi nämä kelpoisuusvaatimukset tai tietyt tehtävät on lakiin kirjattu ja edellytetään Valviran rekisteröintiä. Todella todella toivon, että hallitus voisi tätä esitystä vielä harkita ennen kuin tämä runnotaan läpi ja tällä tavalla halveerataan yhtä ammattikuntaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

20.57 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Muistuttaisin edustaja Nurmista, että meillä on toista kertaa nyt käsittelyssä tämä hallituksen esitys ja viime viikolla olemme tästä pitäneet useita puheenvuoroja ja tuoneet niitä hallituksen kantoja teille kyllä tietoon.

Muistutan nyt sitten tänään vielä uudestaan, että tämän esityksen keskeisenä tavoitteena on, että meillä olisi jatkossa riittävästi saatavilla sosiaalihuollon henkilöstöä. Tällä esityksellä myös varmistamme sosiaalihuollon palveluiden, kuten lastensuojelun, riittävyyden tässä maassa. Kaikilla on varmasti hyvin tiedossa, mikä nykytilanne sosiaaliohjentekijöiden saatavuuden suhteen on.

Sosiaalihuollon ammattihenkilöitä koskevan lain 12 §:ssä säädetään oikeudesta toimia tilapäisesti sosiaalihuollon laillistetun ammattihenkilön ammatissa. Tätä pykälää on aikaisemmin tulkittu monin eri tavoin riippuen viranomaisesta, ajankohdasta ja alueesta, ja nyt selkeytetään tätä lainsäädäntöä. On siis enemmän kuin perusteltua, että tämä tehdään nyt, jotta jatkossa tulkinta olisi yhdenmukaista riippumatta siitä, mikä taho tätä lakia tulkitsee.

Jokainen tilanne, jossa lasta kaltoinkohdellaan, on liikaa. Siksi meidän täytyy tehdä päätöksiä, joilla voimme turvata jokaiselle lapselle turvallisen kasvuympäristön ja palvelut, joihin he ovat oikeutettuja. Meillä on Suomessa paljon sosiaalialan ammattilaisia, jotka työskentelevät joka ikinen päivä sen eteen, että jokainen lapsi voisi kasvaa turvassa, ja tällä hetkellä koulutettujen sosiaaliohjentekijöiden määrä ei yksinkertaisesti ole riittävä. Siitä on puhuttu nyt pitkään, että ei ole riittävästi sosiaaliohjentekijöitä. Nyt me yritetään tällä hallituksen esityksellä korjata sitä tilannetta siihen suuntaan, että jokainen tarvitseva lapsi saa lastensuojelun palveluita silloin, kun hän tarvitsee, ja että hän voi olla turvassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

21.00 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Wickström, alan vetovoimasta puhuitte äsken paljon, mutta minä en nyt ihan saanut kiinni, millä tavalla tämä lisää sosiaalialan vetovoimaa. Mietin, että jos vaikka sairaanhoitajat sairaalassa rupeaisivat tekemään lääkärin töitä, niin millä tavalla se lisäisi alan vetovoimaa. En millään saa kiinni siitä sinun ajatuksestasi tässä asiassa, ja olisin halunnut siitä kysyä vielä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

21.00 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Kun olen keskustelua tässä kuunnellut ja varsinkin näitä hallituspuolueiden puheenvuoroja, niin jäin itse siihen käsitykseen, että tämä olisi jonkinlainen hopealuoti nyt tämän vaikean henkilöstöpulan ratkaisemiseen tai että jotenkin tätä kautta nyt sitten saataisiin suuren suuret säästöt toteutettua ja sitä kautta helpotettaisiin esimerkiksi hyvinvointialueiden tilannetta. Mutta piti ihan käydä lukemassa tämä mietintö, ja kyllähän täältä säästöjä löytyy kokonaiset kaksi miljoonaa euroa. Ajattelen, että kun puhumme vajaan 30 miljardin kokonaisuudesta, niin siinä tämä kaksi miljoonaa ei taida suuntaan tai toiseen tätä hommaa kaataa, ei paranna tilannetta, ja vaikka tätä lainsäädäntöä ei tehtäisikään, niin nykytilanne ei siitä juuri muuttuisi. Senpä takia ajattelen niin, että kun tässä on kuitenkin taustalla niin minimaalinen fiskaalinen tavoite valtiontalouden tasapainottamiseksi, niin sitten täytyisi olla kyllä erityisen suuret

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

perusteet sille, että lähdetäisiin ottamaan ne riskit, joita tähän eittämättä sisältyy. Ja se riskihän on nimenomaan siinä, mistä täällä moni kysyy, että no, miksei olisi tämmöisessä tilapäisessä tilanteessa mahdollista helpottaa sitten esimerkiksi pätevyysvaatimuksia ja niistä joustaa. Sittenhän kysymys kuuluu, että jos tilapäisesti näin voidaan tehdä, niin kuka toimii enää pysyvästi. Mistä syntyy insenttiivi sille, että ihmiset jatkossakin haluaisivat tällä alalla suorittaa mahdollisimman korkean koulutuksen ja sitä kautta ammentaa osaamista ja antaa sitä sitten yhteiskunnan hyödyttämiseksi? Kyllähän tämän tien päässä on sitten se, että mikäli tämäkään ei toimi, niin sitten siirrytään siihen, että pitää pysyvästi lähteä kelpoisuusvaatimuksia höllentämään. Sen jälkeen on aivan selvää, että ihan varmasti sillä myös tähän vetovoimaan on negatiivisia vaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Sen takia olen enemmän taipuvainen ajattelemaan niin, kuten täällä ovat hyvät, osaavat kollegat tätä perustelleet, että saatava hyöty, jota tästä mahdollisesti sitten saadaan, mikäli kaikki toteutuisi niin hyvin kuin täällä hallitus antaa ymmärtää, on niin minimaalinen, että sitä vastoin ei kannata tässä asiassa ottaa nyt sitä laajempaa riskiä, joka tämän asiakokonaisuuden osalta on tullut ilmi niin näissä asiantuntijalausunnoissa kuin myös sitten tässä jättämässämme vastalauseessa. Senpä takia kyllä yhdyn tämän vastalauseen sisältöön.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

21.03 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tämä talousvaikutusten arviointi on itse asiassa mielenkiintoinen kysymys, ei vain tämän kahden miljoonan osalta, joka minusta tässä nyt käytiin hyvin läpi, vaan itse asiassa sen osalta, että me unohdetaan, niin kuin sosiaali- ja terveystieteiden mietinnössäkkin todetaan, että meillä on tässä viidennes vakansseista tyhjiä tällä hetkellä. Jos tämä hallituspuolueiden argumentti pätee, että nyt varmistetaan, että näissä tehtävissä toimii siten jatkossa edes tilapäinen työntekijä niin että on ainakin joku aikuinen siellä työpaikalla töissä, niin miksi tämän lakiehdotuksen yhteydessä ei esitetä hyvinvointialueille tarpeeksi rahaa näiden viidenneksen palkkaamiseen lisää? Kun täältä puuttuu nyt siis viidennes vakansseista, ja nyt sanottiin, että me tarvitaan nämä kaikki tilapäiset työntekijät, jotta saadaan tarpeeksi väkeä tänne, niin miksi tässä esityksessä ei sitten ole varauduttu siihen, että nyt voidaan palkata viidennes puuttuvista sosiaalityöntekijöistä? Nyt kysynkin, miksi tässä esityksessä ei ole kääntöpuolena tarjottu riittäviä taloudellisia edellytyksiä siihen, että nämä vakanssit täytetään. Minä kysyn hallitukselta, mitä tapahtuu, jos näitä tilapäisiä saadaan helposti. Vahtiiko hallitus, että jokaiseen joka viidenteen vakanssiin, joka on tällä hetkellä tyhjänä, tulee tilapäinen työntekijä? Tuleeko sosiaalityöhön tällainen panostus, vai pidättekö kiinni siitä 100 miljoonan leikkauksesta, jota suunnittelitte tekemänne? Vai onko tässä kuitenkin siis kysymys, niin kuin Petteri Orpon kehysriihipäätöksessä lukee, kahden miljoonan sopeutustoimesta?

Tämän keskustelun tuloksena on sanottava, että sääliksi käy sosiaalityöntekijöitä tässä maassa. Heidän edunvalvontajärjestönsä Talentia on yrittänyt avata meille kansanedustajille, minkälainen on tämä työmaa. Siis kymmenet lausunnonantajat ovat yrittäneet avata sitä, minkälaisessa maailmassa ollaan ja eletään. Nyt me ollaan siinä tilanteessa, että eikö valtiovarainministeriön pitäisi tosiasiallisesti varautua siihen, että euromäärää täytyy lisätä merkittävästi, koska tulee vyöry päteviä sosiaalityöntekijöitä tilapäisesti toimimaan näissä tehtävissä. Nyt kysytäänkin vain täällä oppositiosta, milloin

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

nämä resurssit siis tulevat. Tuleeko lisätalousarvio, kun tämä näin kiireellä runnotaan täällä budjettilakina läpi?

Minusta tätä iltaa kiteyttää hyvin tuo edustaja Marttilan vertaus niin kirurgiin kuin myöskin tähän Mäenpään puheenvuoroon. Edustaja Marttila hyvin kiteytti sosiaalityöntekijänä, että meille on tärkeintä SDP:ssä se, että ihmiset toimisivat ammattipätevyydellä näin tärkeissä ja vaativissa tehtävissä, joissa se, miten tällä alalla toimitaan, on iso kysymys myös ihmisten kannalta. Siinä kääntöpuolena on se, että sosiaalityön kelpoisuus meille on sitä, että toimitaan mahdollisimman hyvillä kelpoisuusehdoilla mahdollisimman pätevästi ja laadukkaasti. [Puhemies koputtaa] Täällä perussuomalaisen Mäenpää totesi, että kriteeriksi käytännössä pitäisi asettaa se, että on lapsia. Tässä on minun mielestäni tämä keskustelun kääntöpuoli. Ei vaadita [Puhemies koputtaa] myöskään kirurgilta sitä, että yleislääkärin pätevyydellä noustaan leikkaussaliin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kolme minuuttia paikalta, ja sen jälkeen puhujakorokkeelle. — Edustaja Merinen.

21.07 Ville Merinen sd: Arvoisa puhemies! Kun rupesin miettimään tässä ja katsoin tuota meidän listaa tälle päivälle täysistuntoon, niin minä huomaan semmoisen samantyyllisen puhetylin monessa asiassa, mitä tällä hetkellä hallitus tekee. Tänä iltana tämä on yksi esimerkki, eli vähennetään sosiaalityön vaatimusta sen koulutuksen suhteen. Ja sitten me kuullaan puheenvuoroja — tosin ikävän vähän mutta joitakin — missä sanotaan, että tämä jotenkin parantaa alaa ja alan vetovoimaa. Seuraavaksi me käsitellään vanhuspalveluiden hoitajamitoitusta, missä vähennetään henkilökunnan määrää. Minä olen kuullut semmoisia puheenvuoroja, missä sanotaan, että tämä parantaa vanhustenhoidon tilannetta. Sitten meillä käsitellään esim. hoitotakuuta, kun hoitotakuuta pidennetään. Minä olen kuullut semmoisen puheenvuoron, missä sanotaan ihan naama peruslukemilla, että tämä parantaa hoidon jatkuvuutta. Eiväthän nämä mitkään kuulostaa hirmu järkeviltä ainakaan minun korvaani. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttila.

21.08 Helena Marttila sd: Arvoisa rouva puhemies! Palautan tämän vielä siihen juurisyyhyn, miksi olemme tässä tilanteessa, ettei sosiaalityöntekijöitä tunnu löytyvän. Käsittääkseni sote-laissa on rajattu niin, että vastaavalla tavalla ei voida käyttää vuokratyötä sosiaalialalla kuin lääkäreiden kohdalla. Tiedämme, että hyvinvointialueilla menee aivan järjettömiä kuluja vuokralääkäreihin, ja sen sijaan, että hallitus olisi lähtenyt aktiivisesti, kuten jo vuosi sitten lupasi, suitsimaan esimerkiksi vuokralääkäreiden kuluja, tuodaan tällainen esitys, jossa yhtä ammattikuntaa päätetään sitten laventaa niin, että se jotenkin mahdollistaa kirjavalle joukolle työskentelyn tällä alalla. Mielestäni tämä on vain käsittämättömän surullista, ja olen äärimmäisen pahoillani koko sosiaalityön profession puolesta.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 127/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 17/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Siponen.

Keskustelu

21.09 Markku Siponen kesk: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä on hallituksen esitys ikäihmisten hoivaan liittyen, niin sanottu hoitajamitoituksen höllennys, hoitajamitoituksen muutos. Nyt aletaan puhua sitten säästöissä jo aika isoista summista, eli ensi vuodelle hallitus hakee tästä ikäihmisten hoivasta 45 miljoonan euron säästöt.

Arvoisa rouva puhemies! Tällä hetkellä nähdään konkreettisesti tuolla eri hyvinvointialueilla, mitä tämä käytännössä tarkoittaa. Eli nyt kun yt-neuvotteluja käydään eri puolilla Suomea monilla hyvinvointialueilla, niin kyllä se nähdään, mihin ne irtisanomiset kohdentuvat, mihin se työntekijöiden, määräaikaisten työntekijöiden, vähentyminen kohdentuu: kyllä se kohdentuu sinne ikäihmisten hoivaan. Meistä jokainen tietää, että varmasti jokainen käsipari edelleen on tarpeen siellä hoitokodeissa, ikäihmisten hoivassa, mutta mitä oikeastaan hyvinvointialueet voivat tehdä, jos sieltä rahoitus samaan aikaan leikataan, kun tätä mitoitusta muutetaan? Tässä on meillä keskustalaisilla selkeä linja, että emme missään nimessä hyväksy näitä hyvinvointialueille kohdistuvia leikkauksia, emme sen enempää tässä hoitajamitoituksessa kuin sitten esimerkiksi tämän hoitotakuunkaan kohdalla. Ja säästöt tulevat tästä tietysti seuraavina vuosina vielä valtiontaloudellisesti kasvamaan, koska jo aiemmin tämä hoitajamitoitus oli säädetty muuttuvaksi myöhemmin vielä korkeammalle. Se, mikä meillä keskustalaisilla tietysti on, on tässä nyt huoli siitä, mitä tuolla alueilla tapahtuu, mitä ikäihmisten hoivassa tapahtuu, kun tämä kymmenien miljoonien eurojen säästö sitten viedään tuonne käytäntöön. Toki me kaikki varmasti toivomme, että tästä hoitajamitoituksen minimistä ei tule sitä maksimia, mutta kun samaan aikaan tiedetään, mikä hyvinvointialueitten rahoitustilanne on, ja käytännössä hallituksen kaikista suurimmat säästöt kohdistuvat tänne sosiaali- ja terveyspalveluihin, niin on vaikea nähdä, että hyvinvointialueet pystyisivät sitten vanhustenhoivaan myöskään niitä resursseja jatkossa entistä enempää suuntaamaan.

Arvoisa rouva puhemies! Keskusta on jättänyt tähän hoitajamitoitukseen vastalauseen, ja esitän, että tämä laki hylätään vastalauseen 2 mukaisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

21.12 Hanna-Leena Mattila kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Keskustan mielestä kaikilla vanhuksilla on oikeus asianmukaiseen huolenpitoon sekä riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin, jotka mahdollistavat kunniallisen elämän myös sen loppumetreilla.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Viime vaalikaudella kaikki eduskuntapuolueet tukivat hoitajamitoituksen korotuksia vanhuspalvelulakiin. Korotuksilla haluttiin turvata riittävä hoivan laatu ja taso iäkkäiden ihmisten ympärivuorokautisen palveluasumisen toimintayksiköissä. Työntekijäpulan vuoksi hyvinvointialueilla tai yksityisillä hoivapalveluja tuottavilla yrityksillä on ollut haasteita toteuttaa lainmukaista hoitajamitoitusta eli 0,7:ää työntekijää asukasta kohti.

Väestön ikääntymisen seurauksena palvelutarpeet kasvavat myös muissa kuin iäkkäille suunnatuissa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa, ja henkilöstön saatavuus on vaikeutunut myös esimerkiksi ikääntyneiden kotipalveluissa. Myös sote-työntekijöiden eläköityminen on lisännyt työvoiman saatavuuden haasteita.

Keskusta haluaa todeta, että lakiin kirjattua hoitajamitoitusta ei pidä ymmärtää enimmäistasona, vaan tärkeintä riittävän hoivahenkilöstön määrittelyssä on hoivayksiköissä asuvien iäkkäiden hoivan tarpeen arviointi, jotta hoitajat selviytyvät työtehtävistään ja kokevat voivansa tehdä työtään ammattitaitonsa ja hoitotyön etiikan mukaisesti.

Kannatan edustaja Siposen esittämää keskustan vastalauseetta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

21.14 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä on vanhustenhoidon henkilöstömitoituksen leikkaus. Kuten varmasti kaikki täällä salissa tietävät, sosiaalidemokraatit ovat johdonmukaisesti pitäneet riittävää henkilöstömitoitusta vanhustenhoidossa esillä, ja vuosien aikana tätä mitoitusta on pyritty parantamaan.

Jollain tavalla olen äärettömän huolestunut ja surullinen siitä, että ensi töikseen perussuomalaiset leikkaavat vanhustenhoidosta ja henkilöstömitoituksesta. [Pia Sillanpään välihuuto] Viime kaudella te vielä vaaditte nopeampaa mitoituksen säätämistä kohti 0,7:ää, ja nyt kun te olette hallitusvastuussa, te leikkaatte rahat ja te ennätyksellisesti laskette mitoitusta. Edustaja Sillanpää, haluaisin nyt kuulla, mikä oikein on tämän politiikan takinkäännön taustalla, millä tavalla te perustelette tätä tekemäänne politiikkaa. [Pia Sillanpään välihuuto] Tässä sanat ja teot ovat täysin ristiriidassa.

Ja mitä tulee kokoomukseen, edustaja Väyrynen, niin kokoomus on jarruttanut joka kerta tämän henkilöstömitoituksen säätämistä, joten siinä mielessä en pidä sitä yllättävänä.

Arvoisa rouva puhemies! Kun katsotaan vuotta 2020, niin meillä oli tämä vanhustenhoidon kriisi, meillä oli julkisuudessa keskustelussa monet hoivakodit ja nämä laiminlyönnit, ja me päätimme, että me lähdemme säätämään vanhustenhoidon henkilöstömitoitusta. Välillinen ja välitön työ jaoteltiin, selkeät ammattilaiset: ruoan ammattilaiset keskittyvät ruokahuoltoon, siivouksen ammattilaiset siivoukseen, ja välitön ja välillinen työ eriteltiin. Ja vuonna 2020 lähtötilanteessa mitoituksen 0,65 täytti 31 prosenttia, ja nyt vuonna 2024 keväällä luku oli 93 prosenttia. Eli luvut kertovat sen, että viime hallituskaudella me olemme pystyneet lisäämään henkilöstöä, pitkälti hoivaavustajia, ja on pystytty parantamaan hoivan ja hoidon laatua. Tämä on todennettavissa valiokunnan asiantuntijakuulemisessa, ja tällä myös on parannettu henkilöstön työssäjaksamista, alan pito- ja vetovoimaa, ja nämä hoivakriisit ja hoivan laiminlyönnit ovat vähentyneet.

Tätä kehitystä silmällä pitäen pidän äärettömän huonona tätä suuntaa, jossa vanhustenhoidosta leikataan 45 miljoonaa, ottaen huomioon sen, että meidän kynns päästä hoitoon on kasvanut. Me kuulinme asiantuntijakuulemisessa, että vielä joitain

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

vuosia sitten ympärivuorokautisessa hoidossa oltiin keskimäärin jopa kolme vuotta. Nyt hoitajaksot ovat alle vuoden. Asiakaskunta on pääsääntöisesti muistisairaita, täysin toisten ihmisten avun ja tuen varassa, niin että kun tässä tilanteessa, jossa ihmiset ovat näin huonokuntoisia, te leikkaatte henkilöstöstä, niin tämä on täysin vastuutonta. Tähän asiaan on kiinnittänyt huomiota aluehallintovirasto, joka toteaa lausunnossaan, että vähimmäismitoituksen alentaminen tulee mitä todennäköisimmin aiheuttamaan puutteita asiakkaiden oikeudessa saada hyvää sosiaalihuoltoa ja laadukasta palvelua, minkä lisäksi mitoituksen alentaminen voi vaarantaa asiakasturvallisuuden toteutumisen. Vanhusasiainvaltuutettu toteaa, että mitoituksen lasku kohdistuu heikentävästi hyvin haavoittuvassa asemassa oleviin, ja ottaa kantaa näihin hoidon laiminlyönteihin. Oikeusasiamies ottaa tähän samaan asiaan kantaa. — Palaan siihen tuossa debattipuheenvuorossa, kun katson, että aika menee. — Mutta tämä hoidon laadun heikkeneminen on täysin yksiselitteisesti tuotu tässä asiantuntijakuulemisessa esille.

Nämä henkilöstön pito- ja vetovoimanäkemykset ovat myös kiistattomat, ja vielä ennen tämän lain käsittelyä hallitus perusteli tätä sillä, että te viette hoitajat kotihoidosta. Se ei pidä paikkaansa, kuten täällä esityksessä on nyt todettu. Te ette paranna kotihoitoa millään tavalla. Te ette anna latin latia omaishoitoon lisää rahaa, ja te heikennätte ympärivuorokautista hoitoa. Meidän palveluntuottajat, jopa HALI, toivat esille, että he vastustavat tätä henkilöstömitoituksen laskua. Ja meidän asiantuntijakuulemisessa tuotiin esille, että tämä henkilöstömitoituksen nosto on pääsääntöisesti tuotu lisäämällä hoiva-avustajia yksiköissä, ja nyt tämä teidän leikkauksenne kohdistuu täysin näihin hoiva-avustajiin.

Laskennallisesti Lindén on hyvä näitä kuvaamaan, mutta tällä hetkellä avi on määritellyt, että kymmentä kohden voi olla kaksi hoiva-avustajaa. Ja nyt kun te laskette tätä mitoitus, niin se tarkoittaa sitä, että näitten hoiva-avustajien määrä myös suhteessa muuhun henkilöstöön tulee vähenemään, joten nämä yksityiset palveluntuottajat toivat esille, että tämä mitoituksen lasku jopa lisää näitten sairaanhoitajien, lähihoitajien määrää suhteessa siihen, että hoiva-avustajien määrää lasketaan ja se kokonaishenkilöstömäärä vähenee. Tämä on näin ollen suora leikkaus yöhoidosta, päivävuorosta. Eli haluan tuoda sen näkökulman, että ette voi asetella vastakkain ympärivuorokautista ja kotihoitoa, kun teillä ei ole mitään asiantuntijapohjaa tämän argumentin tueksi, ja tästä toivon, että tänään keskustellaan.

Arvoisa puhemies! Iso asia on myös tämä, tuleeko minimistä maksimi, ja tästä me kiisteltiin valiokunnassa vaikka kuinka kauan. Kun hallitus sanoo toisaalta, että leikataan rahaa ja tämä perustuu hoidontarpeen arvioon, mutta samaan aikaan me kuullaan, että hyvinvointialueet laskevat mitoituksen minimiin, 0,6:een, niin miten on mahdollista, perussuomalaiset, että teidän ministerinne ei pysty ohjeistamaan alueita, että se minimi ei ole maksimi, vaan nyt alueet laskevat tätä mitoitus, vaikka hoidon tarve olisi paljon suurempi? Tähän toivoisin nyt vastattavan. Me sosiaalidemokraatit myös teimme tästä lausumaesityksen, johon hallitus ei yhtynyt.

Mutta näin ollen, arvoisa rouva puhemies, esitän vastalauseemme mukaisesti, että tämä lakiehdotus hylätään, ja esitän myös vastalauseemme mukaiset viisi lausumaesitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

21.22 **Krista Kiuru sd:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on henkilöstömitoitusta koskeva muutos ympärivuorokautisessa hoivassa. Ehkä on syytä lähteä liikkeelle siitä, mitä tässä viime vuosina on yritetty:

Vuonna 2019 hallitusohjelmaan kirjattiin sitova hoitajamitoitus 0,7. Sinä syksynä, ollessani tuolloin asiasta vastaava ministeri, todella kovasti painostettiin täällä salissa, että tämän mitoituksen pitäisi tulla heti. 2019 tässä salissa esimerkiksi perussuomalaiset esittivät, että sen mitoituksen olisi pitänyt tulla voimaan jo 1.1.20. Tämä oli aika kova vaatimus ottaen huomioon, että elettiin vuotta 2019 ja ensimmäistä syksyä näissä tehtävissä. Saimme kuitenkin tänne sen esityksen tehtyä, ja siinä tavoitteeksi otettiin, että saataisiin mitoitus kuntoon niin, että käytännössä 1.4.23 oltaisiin siinä 0,7:ssä. Vaatimukset olivat siinä, että olisi jonkinlaista siirtymäaikaa alueilla rakentaa malleja, millä tavalla henkilöstöä voitaisiin maltillisesti lisätä. Kun tätä työtä tehtiin, niin perustuslakivaliokunta eduskunnassa lain käsittelyssä lähti siitä, että käytännössä täytyy rakentaa tällainen portaittainen malli: silloin vuonna 20 tavoiteltaisiin 0,5:tä, sitten siitä eteenpäin vuonna 21 tavoiteltaisiin 0,55:tä ja vuonna 22 tavoiteltaisiin 0,6:ta, ja siitä ponnistettaisiin 1.4.23 sitten siihen 0,7:ään.

Tein työtä käskettyä, ja näin sitten eduskunnan käsittelyyn tuli hoitajamitoitus, joka täällä yksisanaisesti hyväksyttiin. Missä tilanteessa ollaan nyt? Hallituskauden loppupuolella päivystysten kaaos laitettiin pitkälti ikäihmisten piikkiin. Siitä lähti liikkeelle pandoran lipas, jossa ensin voimaantumoa 0,7:n osalta myöhennettiin, mutta lähdettiin siitä, että se toteutetaan.

Tässä tapauksessa, kun uusi hallitus aloitti, tilaisuus teki varkaan. Silloisia normituksia haluttiin vähentää, ja katsottiin, että olisi aivan oivallista, että lasketaan tilapäisesti tätä 0,7:ään nousevaa mitoitusta niin, että jatkettaisiin 0,65:llä. Tämä oli koko tälle kaudelle hallituksen ensimmäinen säästö päätös, jossa niitattiin koko eduskuntakaudeksi ympärivuorokautinen hoiva toimimaan tavoiteltua mitoitusta alemmalla tasolla. Näin sitten tehtiin, mutta siinä yhteydessä, kun viime syksynä tämä runnottiin eduskunnassa budjettilakina läpi, hallitus ei kuitenkaan luopunut tästä 0,7:n tavoitteesta, vaan 0,7:ää tavoiteltiin yhä vuonna 28 toteutuvaksi — kätevästi vuosi hallituskauden jälkeen.

Mutta tässä esityksessä, joka tänään on pöydällä, tehdäänkin sitten kaikkien aikojen silmankääntötemppe. Moni ajattelee, että onpa hienoa, että hallitus päätyi siihen, että järjen ääni voitti, eduskunnan keskustelu viime syksyltä olisi tuoreessa muistissa ja sen pohjalta tehtäisiin korjausesitykset. Niin minäkin luulin, alkuun — hyväsydämisenä ihmisenä ajattelin, että hallitus on ymmärtänyt, mistä kenkä puristaa. Viime syksynä valiokunnan käsittelyssä selvisi, että enemmän sääntö kuin poikkeus tulisi olemaan se, että koko Suomi menisi ympärivuorokautisen hoivan osalta 0,65:een. Tämä oli todella iso järkytys valiokunnalle, ja aivan viime metreillä saimme lausunnot kaikilta hyvinvointialueilta, jotka kategorisesti olivat laskemassa tämän mitoituksen 0,65:een — kun selkää käänsimme, 0,65 räpsähtäisi joka puolella hyvinvointialueilla käyttöön. Ja erikoista oli se, että Hyvil hyvinvointialueiden edustajana oli lainsäädännön käsittelyvaiheessa valiokunnassa todennut, minkä ihan julkisesta lausunnosta näkee, että silloin heillä oli käsitys, että näin ei tapahtuisi. Mutta kun hyvinvointialueilta kysyttiin lausunnot, niin se vain oli, että jokainen hyvinvointialue kolmea neljää lukuun ottamatta oli ajatellut toimia niin, että minimistä tulee maksimi.

Nyt olenkin ajatellut, että tämä korjataan, niin ettei minimistä tulisi maksimia, ja että sen takia hallitus esittää tässä esityksessä, että säästettäisiin vain 45 miljoonaa — säästö sekin,

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

mutta vain 45 miljoonaa. Mutta tässä yhteydessä jää usein huomaamatta edustajilta, että tässähän itse asiassa on myöskin tehty 89 miljoonan säästö. Se johtuu siitä, että tässä esityksessä luovutaan siitä vuoden 28 tavoitteesta, että mentäisiin vielä 0,7:ään. Kun te lisäätte 89 miljoonaan 45 miljoonaa, niin päästään sinne tuttuun 134 miljoonaan, ja silloin kirkastuu — silloin kirkastuu edustajille, että tässä on kysymys siitä, mitä ei sentään kehdattu esittää, että mennään 0,6:n mitoitukseseen ja säästetään vielä rapiat päälle eli käytännössä se 89 miljoonaa. Ajatelkaa, minkälaista menoa tätä on ihmetellä tässä.

Mihin tämä kaikki sitten perustuu? Mihin perustuu sellainen vanhuspalveluiden maailma, että silloin kun tätä lakia säädettiin vuoden 2019 maailmassa, me ajattelimme, että me ollaan tilanteessa, jossa ihminen on ympärivuorokautisessa hoivassa elämän viimeiset kaksi vuotta, vähän reilu kaksi vuotta. Tänä päivänä me ei voida enää virallisesti edes sanoa, että se on puolitoista vuotta, koska se tilasto laahaa perässä. Se on lähempänä vuotta, hyvät edustajat, kuinka kauan ollaan ympärivuorokautisessa hoivassa. Tähän on maailma mennyt, ja sitten tähän maailmaan tämä hallitus esittää, että voitaisiin mennä 0,6:n mitoituksella, tilanteessa, jossa nämä ihmiset ovat ympärivuorokautisessa hoivassa yhä vähemmän aikaa, huonokuntoisempina, 90—95 prosenttia dementiassa.

Kovaa tapaa on karsia sosiaali- ja terveyspalveluista, ja maailma, johon tämä tehdään, on hyvin erilainen kuin ennen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

21.29 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Olemme jälleen tilanteessa, jossa joudumme puolustamaan heikommassa asemassa olevien iäkkäiden oikeuksia ihmisarvoiseen elämään. Henkilöstömitoituksen laskeminen 0,6:een ei vastaa nykyisten hoivayksiköiden todellisiin tarpeisiin. Se uhkaa paitsi hoidon laatua ja asiakasturvallisuutta myös työoloja alalla, joka jo nyt kärsii resurssipulasta. Asiantuntijoiden mukaan mitoituksen lasku voi johtaa siihen, että perustoimintojen lisäksi joudutaan tinkimään kuntouttavasta hoidosta, sosiaalisesta kanssakäymisestä ja jopa saattohoidon tasosta. Tämä ei ole hyväksyttävää. Henkilöstömitoituksen korotus 0,7:ään oli merkittävä edistysaskel, joka paransi hoidon laatua ja vahvisti alan arvostusta. Vuonna 2020 mitoituksen 0,65 täytti vain 31 prosenttia yksiköistä, kun huhtikuussa 2024 luku oli jo 93 prosenttia. Tämä kehitys vaarantuu nyt esitetyn mitoituksen alentamisen myötä.

Arvoisa puhemies! Mitoituksen purkaminen on erittäin valitettavaa varsinkin, kun ympärivuorokautisen hoivan korkeimmasta mitoituksesta säädettiin alun perin siksi, että vanhustenhoivassa oli tullut esille vakavia epäkohtia. Korkeammalla henkilöstömitoituksella haluttiin varmistaa, että iäkkäät saisivat laadukkaat palvelut sekä arvokkaan ja mielekkään elämän myös ympärivuorokautisessa hoivassa. Myös asiakas- ja potilasturvallisuuden toteutuminen olivat tärkeitä tekijöitä lakisääteisen hoitajamitoituksen taustalla. Hallitus on valinnut myös vanhustenhoivassa takinkäännon tien. Kokoomuksesta korostettiin vielä viime kaudella hoitajamitoitusta tärkeänä askeleena sote-kokonaisuuden kehittämisessä ja perussuomalaiset vaativat vielä nopeampaa siirtymistä kohti 0,7:n mitoitusta. Mihin nämä puheet ovat jääneet? Oletteko kokonaan unohtaneet vanhustenhoivan kriisin?

Arvoisa puhemies! Vanhusasiainvaltuutettu, eduskunnan oikeusasiamies ja monet muut asiantuntijat ovat esittäneet vakavia huolia tästä lakimuutoksesta. Vähimmäismitoituksen laskeminen kohdistuu kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Ympäri vuorokautisen hoidon asiakkaista suuri osa on muistisairaita tai toimintakyvyltään merkittävästi rajoittuneita, eikä heillä ole mahdollisuutta itse puolustaa oikeuksiaan tai vaikuttaa hoidon laatuun. Näille ihmisille tarjottavan hoidon tulee perustua tarpeeseen, ei säästöpaineesiin. Eduskunnan oikeusasiamiehen tarkastuksissa on havaittu toistuvasti vakavia puutteita jo nykyisissä käytännöissä. Tämä osoittaa, että ongelmat eivät ratkea mitoitusta laskemalla, päinvastoin. On täysin vastuutonta vaarantaa iäkkäiden oikeus laadukkaaseen hoivaan ja ihmisarvoiseen elämään säästöjen nimissä.

Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden edustajat ovat perustelleet esitystä useaan otteeseen sillä, että se vapauttaisi ympärivuorokautisesta hoidosta hoitajia kotihoitoon. Asiantuntijakuulemisten perusteella tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Tosiasiallisesti henkilöstömitoituksen alennus toteutettaisiin asiantuntijakuulemisten perusteella irtisanomalla ympärivuorokautisesta hoidosta hoiva-avustajia, jotka eivät voi kuitenkaan toimia itsenäisesti kotihoidossa. Suuri osa hoiva-avustajista on myös työperäisiä maahanmuuttajia, joiden kohdalla on olemassa iso riski siitä, että menetämme heidät työvoimasta lopullisesti hallituksen edistämän kolmen kuukauden maastapotkulain myötä, kun he joutuvat työttömiksi jäätyään lähtemään takaisin kotimaahansa. Samalla menetetään myös potentiaali siitä, että he olisivat voineet jatkaa urapolkuaan ja kouluttautua vielä eteenpäin sote-alalla. Onko meillä tosiaan varaa tällaiseen politiikkaan?

Arvoisa puhemies! Veto- ja pitovoiman heikentäminen nyt esitettyjen säästöjen varjolla on lyhytnäköistä. Vanhustenhoito on entistä vaativampaa, kun palveluiden piiriin tullaan aiempaa heikommassa kunnossa. Hoitajien kuormittaminen lisää työvoimapulaa entisestään, mikä voi pahimmillaan romuttaa koko järjestelmän. Iäkkäiden oikeudet ja henkilöstön jaksaminen eivät ole asioita, joista voimme leikata. Meidän tulee varmistaa resurssit, jotka takaavat arvokkaan vanhuuden ja laadukkaan hoidon kaikille. Tämä on arvovalinta, joka kertoo, millaiseksi yhteiskunnaksi haluamme Suomen rakentaa.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Nurmisen hylkäysesitystä. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ja lausumia!] — Ja lausumia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

21.35 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Me puhumme täällä tänään rahasta ja numeroista, mutta uskon, että jokainen salissa oleva ajattelee kuitenkin ihmistä: sitä hoitoa ja hoivaa tarvitsevaa ikäihmistä, joka siellä ympärivuorokautisessa hoivayksikössä on. Mutta meillä, eduskunnalla, ei ole mahdollisuutta toimia työnjohtajana hoitoyksikössä. Meillä on lainsäädäntö, ja meillä on raha. Ne ovat meidän keinomme. Sen takia me olemme niitä keinoja käyttäen pyrkineet parantamaan tätä tilannetta.

Kuten täällä edustaja Kiuru kertoi, se oli silloin vuonna 2020 — katsoin sen tuossa äsken — hallituksen esitys numero 4/2020, jolla me muistaakseni silloin kesäkuussa teimme näitä päätöksiä, jotka taas perustuivat vuoden 2019 niin sanottuun vanhustenhuollon kriisiin, jolloin tuli päivittäin ja viikoittain suuria epäkohtia ympärivuorokautisesta hoivasta esille. Katsoin niitä lukuja tuossa vielä, ja silloin lähdettiin siitä, että tarvitaan 238 miljoonaa euroa lisää ja sillä palkataan 5 300 henkilöä ikäihmisten ympärivuorokautiseen hoivaan.

Nyt tulee sitten tässä minunkin puheenvuorossani näitä numeroita. Yritin katsoa, mikä on tällä hetkellä ikäihmisten ympärivuorokautisten hoivapaikkojen lukumäärä. Toukokuussa THL julkaisi tuoreen selvityksen, jossa aika tarkasti niitä oli 40 000.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Silloinhan yksinkertainen matematiikka sanoo, että 0,7 tarkoittaa, että tarvitaan 28 000 hoitohenkilöä, ja vastaavasti 0,6 tarkoittaa 4 000:ta vähemmän, jolloin meillä itse asiassa tämmöinen yhden desimaalin hinta on 4 000 kertaa se vuosiansio sosiaalikuuluineen, ja sen takia meillä nytkin tässä esityksessä on tiettyjä lukuja esitetty.

Aivan kuten täällä on jo todettu, tärkeää on havaita ja viestiä se, että kuitenkin ei saa syntyä tilannetta, joka on pelättävissä, että nyt mennään siihen 0,6:een: hyvinvointialueiden rahan vähennys ei edellyttäisi sitä, että 0,6:een mennään joka paikassa vaan korkeintaan ehkä puolessa paikoista, koska käytännössä tällä hetkellä tilanne on jo parempi ja varsinkin näissä ostopalveluissa ollaan tehty pitkäaikaisia sopimuksia.

Olennaista tässä nyt on se — edelleen sanon, kuten täällä edustaja Kiuru toi esille — mikä on se vuoden 28 tavoite. Siitä me jäämme sitten käytännössä uupumaan sellaisen 120 miljoonaa euroa, joka käytännössä tarkoittaa 4 000 hoitajaa tai aika lähelle sitä määrää, ja tämä on valitettava asia. Eli vaikka me puhumme täällä nyt numeroista ja rahasta, niin taustalla on se ihminen siellä hoivayksikössä ja se, että hän saisi mahdollisimman hyvän henkilökohtaisen ja tarpeensa mukaisen hoivan. Sen me haluamme olla turvaamassa tällä lainsäädännöllä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

21.39 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! On hyvä jatkaa näistä kollegoitten hyvistä puheenvuoroista ja todeta, että kyllä sivistynyt yhteiskunta pitää asianmukaisesti huolta myös ikäihmisistä heidän viimeisinä elinvuosinaan. Jos kunto on heikentynyt niin paljon, että pääsee, tai päättyy, ympärivuorokautisen hoidon piiriin, niin kyllä siellä pitää ammattilaisilla olla riittävästi aikaa pitää huolta näistä ihmisistä, jotta se elämä siellä on ihmisarvoista.

Olemme käsittelemässä tässä nyt hallituksen esitystä, jossa ehdotetaan muutettavaksi tätä henkilöstön vähimmäismitoitusta. Sitä alennetaan 0,6 työntekijään asiakasta kohti. Tässä edellä kollegat, edustajat Kiuru ja Lindén, kuvasivat tätä historiaa. Itsekin muistan sen, kun vuonna 2019 oli tosiaan todella rajuja paljastuksia ikäihmisten hoivapalveluista ja tuli ilmi suoraan sanottuna tämmöisiä kaltoinkohtelutapauksia, joissa eivät missään tapauksessa täyttyneet ihmisarvoisen elämän ja laadukkaan hoidon kriteerit hoitolaitoksissa. Sitten niiden pohjalta tuli tämmöinen vahva yhteisymmärrys siitä, että lähdetään näitä mitoituksia korjaamaan niin, että huolehditaan siitä, että kaikissa olosuhteissa lakisääteisesti turvataan se, että hoidosta ja hoivasta vastaa aina riittävä määrä henkilöitä tällaisissa tilanteissa.

Nyt tosiaan hallitus on tässä peruuttamassa, ja ihan oikein täällä sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyssä ovat SDP:n, vihreitten ja vasemmistoliiton edustajat nostaneet tätä asiaa esiin ja tehneet tästä vastalauseen tähän hallituksen esitykseen. Tässä on todella ansiokkaasti nostettu esiin sitä tosiseikkaa, että tämä mitoituksen lasku todellisuudessa heikentää henkilöiden oikeuksia ihmisarvoiseen elämään, ja täällä vastalauseessa on nostettu esiin myös näitä asiantuntijalausunnoissa mainittuja asioita. Esimerkiksi eduskunnan oikeusasiamies on todennut, että nykyisinkään laatu ei aina täytä näitä lainsäädännön asettamia vaatimuksia vaan tarkastuksilla havaitaan toistuvasti puutteita perustuslaissa jokaiselle perusoikeutena turvatun huolenpidon toteutumisessa esimerkiksi hammashoidossa ja muun hygienian hoidossa sekä ulkoilun, toimintakykyä tukevan ja sosiaalisen toiminnan järjestämisessä. Myös aluehallintovirasto on näitten

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

valvontahavaintojensa pohjalta todennut, että vähimmäismitoituksen alentaminen 0,6:n tasolle ei riitä vastaamaan asiakkaiden toimintakyvyn edellyttämää palveluitten tarvetta. Lisäksi tämä alentaminen tulee mitä todennäköisimmin aiheuttamaan puutteita asiakkaiden oikeudessa saada hyvää sosiaalihuoltoa ja laadukasta palvelua, minkä lisäksi mitoituksen alentaminen voi vaarantaa asiakasturvallisuuden toteutumisen. Vanhusasiainvaltuutettu myöskin korostaa omassa lausunnossaan, että tämä kohdistuu heikentävästi hyvin haavoittuvassa asemassa oleviin iäkkäisiin henkilöihin. Täällä on todettu jo aikaisemmissa puheenvuoroissa, että nykytilanteessa se tilanne, jolloin ihminen siirtyy ympärivuorokautiseen hoitoon, on sellainen, että heidän kuntoisuutensa ja hoitoisuutensa ovat todella vaativalla tasolla ja he kärsivät hyvin paljon pitkälle edenneistä muistisairauksista ja niin edelleen, jolloin nimenomaan pitäisi huolehtia siitä, että se riittävän laadukas hoito ja hoiva siellä toteutuu, ja ottaa huomioon nimenomaan muutos siihen suuntaan eikä mennä toisinpäin ja alentaa näitä mitoituksia, jolloin sitten se mahdollisuus siihen, että henkilöt saavat siellä asianmukaista ja laadukasta hoitoa, ei toteudu.

On tärkeätä myös, että tässä vastalauseessa nostetaan esiin vaikutus alan veto- ja pitovoimaan. Eli meillä ammattilaiset toteavat, että heillä on jo tällä hetkellä paljon semmoista eettistä kuormaa, ja he kokevat, että resurssit eivät riitä siihen eettiseen tasoon, jota he voisivat siellä työssään toteuttaa. Nyt sitten tämä mitoituksen laskeminen varmasti edelleenkin vaikuttaa niin, että tämä heikentää alan veto- ja pitovoimaa ja ollaan tämmöisessä itseään ruokkivassa kierteessä sen jälkeen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

21.43 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Nurminen, te täällä puhuitte perussuomalaisten takinkäänästä. No, itsehän en ollut täällä edellisellä kaudella, niin en ota siihen varsinaisesti kantaa. Mutta kun kysyitte kuitenkin tästä mitoituksesta, niin vastauksenani kerron teille nyt, että te demarit onnistuitte kyllä viime kaudella tekemään tämän hoitajamitoituksen 0,7:stä mutta jätitte toteutuksen tulevalle hallitukselle — varsinaista vastuunpakoilua. Tehdään mukamas mitoitus 0,7:lle, mutta tehdään politiikkaa, joka ajaa maan velkakriisiin, ja viette rahat. Lisäksi teitte soteen koronarokotuspakkopykälän 48 a, joka sai järkyttävän määrän hoitajia lähtemään alalta ja pahentamaan hoitajapulaa.

Ja tiedän, että te, edustaja Kiuru ja edustaja Nurminen ja todennäköisesti muukin oppositio, ette haluaisi näistä enää puhua yhtään mitään, [Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa] mutta kyllä kansalaiset ansaitsevat tietää totuuden, joka on se, että te toden totta säätäessänne tätä koronarokotuspakkopykälää 48 a tiesitte sen, että rokote ei estäkään tartuttamista. Te siis johditte kansalaisia tarkoituksella harhaan, kun painostitte väkeä koronarokotuksiin sillä perusteella, että rokotteen ottamalla suojaa omia läheisiään tai hoitaja suojaa potilaitaan. Kuinka te kehtasitte johtaa kansaa ja hoitajia harhaan tällä tavoin?

Palataan hoitajamitoitukseen. Jos meillä olisi riittävästi hoitajia ja maan talous paremmassa kunnossa, niin varmasti voisimme kaikki yhdessä kannattaa parempaa hoitajamitoitusta. Varmasti me jokainen toivomme samaa eli hyvää hoitoa meidän arvokkaille ikäihmisille. Mutta sitä varten tarvitaan niitä hoitajia ja tarvitaan rahaa, ja yritetään hoitaa se nyt kuntoon sitten. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, vastauspuheenvuoro.

21.45 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täällä eduskunnassa kaikenlaista kuulee, mutta tämä meni kyllä minun mielestäni jo yli asiallisuuden. Siis, edustaja Sillanpää, ilman minkäänlaista akateemista näyttöä te olette usein vihjannut tästä täällä salissa. Tämä ei ollut ensimmäinen kerta, mutta nyt vastaan tähän: minä en pidä sitä asiallisena. Me voimme käydä täällä keskustelun siitä, miksi esimerkiksi rokotepakko säädettiin, mutta itse luin lehdestä, kun oikeuskansleri minulle ilmoitti sanomalehden välityksellä, että laiminlyön tehtäväni, jos en tätä esitä — sen voitte todentaa Helsingin Sanomista. Kaikki muu on sitten lähihistoriaa, ja siitä käydään vielä kova keskustelu, miten asiat ovat olleet, niin kuin ne ovat olleet. Mutta sitä minä en hyväksy, että ilman minkäänlaista akateemista näyttöä ja asiantuntija-arvioita puhellaan ihan mitä vaan täällä salissa. Se on siis uskomaton väite, kun te useammin kuin kerran olette täällä salissa tullut sanomaan, että me veimme hoitajat, siis rokotepakon säätämiseksi me vietiin hoitajat, pois sieltä, [Puhemies koputtaa] missä he ovat. Se on minun mielestäni todella vastuutonta, [Pia Sillanpään välihuuto] ja se pitäisi näyttää toteen [Puhemies koputtaa] myös akateemisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Minuutti on kulunut! — Edustaja Nurminen, vastauspuheenvuoro.

21.47 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan myös puolustaa edellistä hallitusta ja ministeri Kiurua, että kyllä meidän tehtävämme on huolehtia kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten hengestä ja terveydestä. [Pia Sillanpään välihuuto] Se tilanne, mikä viime kaudella oli, oli äärettömän haastava, ja me toimimme parhaan asiantuntijatiedon mukaan. Uskomme ja nimenomaan nojaudumme näihin lääketieteellisiin faktoihin.

Mutta ehkä itseänikin vähän harmittaa se, että oli asia mikä tahansa — nyt keskustelemme vanhustenhoidon leikkauksista ja henkilöstömitoituksen laskusta — [Pia Sillanpään välihuuto] niin joka asiassa te perussuomalaiset nostatte tämän rokottamisen ettekä hyväksy näitä kansainvälisiä rokoteohjelmia ja ylipäänsä rokottamista. Toivottavasti te nyt otatte tähän vielä kantaa. Mutta jollain tavalla toivoisin, että pitäytyisimme tässä itse asiassa ja perustelisitte sitä, minkä takia te leikkaatte vanhuspalveluista, heikennätte henkilöstömitoitusta, eikä joka asiassa [Puhemies koputtaa] oteta näitä rokotteita keskusteluun. Mutta ehdotan valiokunnan puheenjohtajana, että minun mielestäni tämä pitäisi nyt [Puhemies koputtaa] käydä valiokunnassa [Puhemies: Minuutti!] läpi, että saadaan tähän faktat. [Puhemies: Minuutti on kulunut!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä keskustelussa viimeinen puheenvuoro aikataulun vuoksi on edustaja Räsäsellä.

21.48 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Täällä tästä lainsäädännön sisällöstä on käytetty asiantuntevia puheenvuoroja. Tosiasiallisesti tämä tulee heikentämään

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

ikäihmisten palveluita, siitähän tässä on kysymys, ja minusta kollegat ovat käyneet sen täällä kyllä erittäin asiantuntevasti läpi, ja sitä ei pysty muuksi selittämään.

Mutta itse, arvoisa puhemies, kiinnitän nyt enemmän huomiota siihen, että yleensä kun puhutaan politiikan uskottavuudesta, niin kansalaiset odottavat, että sanat ja teot ovat suurin piirtein yhtä ja että sitä, mitä sanotaan, pyritään myös sitten tekemään. Ja todella viime kaudelta muistan sen, että kun tuolta ulkopuolelta näitä eduskunnan keskusteluita joskus seurailin, niin esimerkiksi kun keskusteltiin tästä hoitajamitoituksesta, niin perussuomalaisethan vaativat viime kaudella, että tämä sitova mitoitus, 0,7, tulisi nopeammin voimaan — siis nopeammin voimaan, ei myöhemmin voimaan. Perussuomalaiset vaativat, että se tulee nopeammin voimaan. Perussuomalaiset myös vaativat, että kotihoitoon pitää säätää sitova henkilöstömitoitus — siis perussuomalaiset vaativat, että kotihoitoon pitää säätää sitova henkilöstömitoitus — ja perussuomalaiset vaativat, että hallituksen tulee taata silloisille palvelujärjestäjille elikkä kunnille sellaiset resurssit talouden osalta, että ne kykenevät sitten tähän tehtävään. Ja todella tämä on vaadittu viime kaudella.

No nyt sitten, kun tälle kaudelle ollaan tultu, niin kyllähän tässä te olette kääntäneet teidän linjanne aivan 180 astetta. [Ilmari Nurminen: Kyllä, kyllä näin on!] Kyllä tässä voisi todeta, että siinä eivät enää takissa napit pysy kiinni, kun tätä takkia on käännetty. Tosiasiallisesti kaikki ne puheet, joita viime kaudella te olette pitäneet — tähän toimitte aivan päinvastoin tällä hetkellä. [Krista Kiuru: 134 miljoonaa leikataan!] Vanhustenhoivaa piti parantaa. Muistan, kun täällä ovat perussuomalaiset käyttäneet tässä salissa oikein painokkaita puheenvuoroja siitä, että Suomen ikäihmisiltä ei ole varaa ottaa yhtään mitään ja ikäihmisille pitää parantaa palveluita entisestään, hoitajille tarvitaan paremmat työolosuhteet ja tarvitaan lisää rahaa julkisille sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjille. Kaikki nämä puheethan on pyyhitty täysin pöydältä ja vedetty vessanpöntöstä alas. Kyllä minusta voi haastaa ihan perustellusti tästä, voiko olla niin, että muutamassa vuodessa puheet heittävät täysin kärrynpyöriä. Ne puheet ovat muisto vain, kun luvattiin suomalaisille parempaa. Nyt kun valtaan on päästy, niin ensimmäisenä täällä ollaan heikentämässä ikäihmisten palveluita. Sitä tehtiin jo viime syksynä, ja sitä jatketaan tänä syksynä. Ja kaiken kukkuraksihan tämä jatkuu sitten vielä tämän vaalikauden jälkeenkin, kun ne suurimmat eurothan poistuvat sieltä nimenomaan sitten vuonna 28, kun ei ole enää rahaakaan näihin, ja sitten ihmetellään, mitä tässä tapahtuu. Kyllä tämä aikamoinen takinkäännös teiltä on.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaaliturvarahastojen säästöjen valtion ja kuntien talouden vahvistamiseen ohjaamista ja sairauspäivärahan muutoksia koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 123/2024 vp
Valiokunnan mietintö StVM 15/2024 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyyskassalain 7 luvun otsikon ja 27 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 150/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 16/2024 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 2 §:n ja ortodoksisesta kirkosta annetun lain 119 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 113/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2024 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 96/2024 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 5/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 96/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle etäyhteyksien käytön edistämistä oikeudenkäynneissä yleisissä tuomioistuimissa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 63/2024 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 7/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perintökaaren 5 luvun 2 §:n 4 momentin kumoamisesta ja perintökaaren voimaanpanosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 181/2024 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 8/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 69/2024 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 9/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätalouden määräaikaista kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 115/2024 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 10/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 115/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys laeiksi elintarvikemarkkinalain, elintarvikemarkkinalain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen ja kilpailulain 39 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 84/2024 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 11/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 84/2024 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 99/2024 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 17/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 99/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 154/2024 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 17/2024 vp

Pöytäkirja PTK 118/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 154/2024 vp sisältyvät 1.—13. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

24. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 20.11.2024 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 21.57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen